Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2
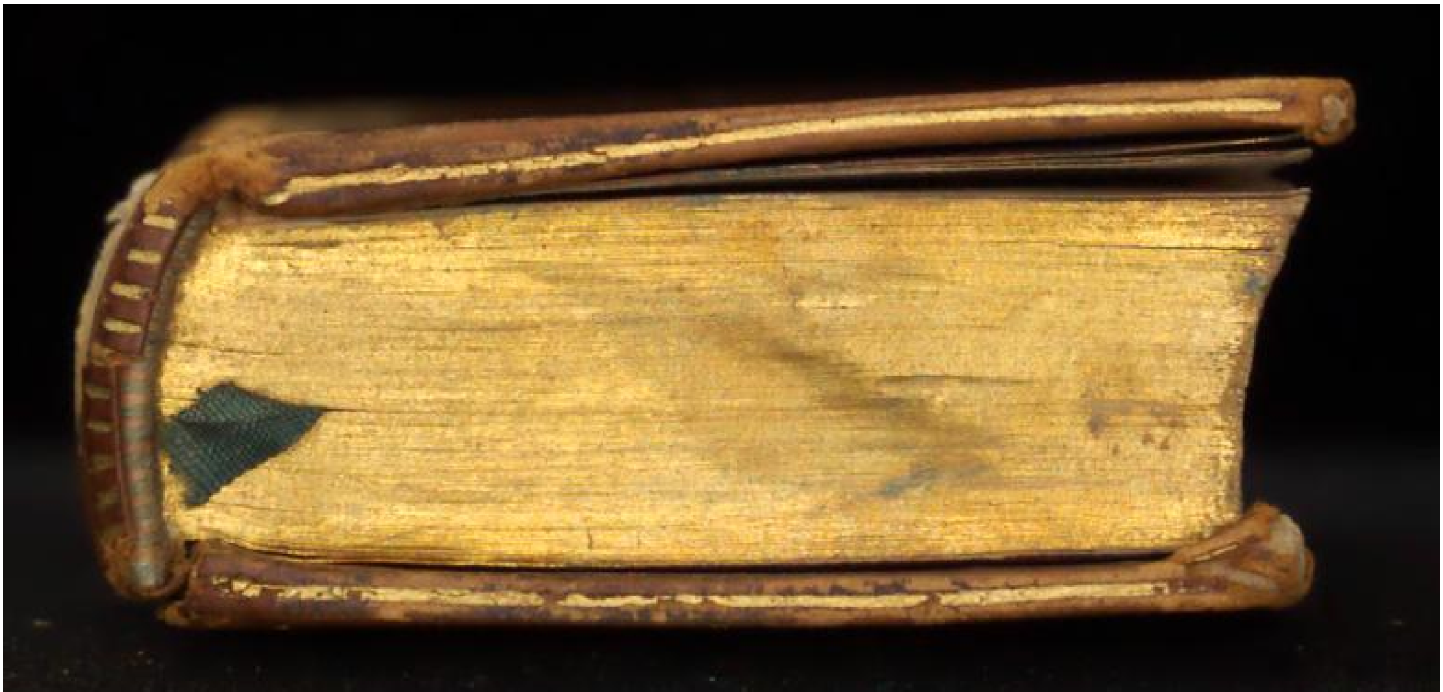

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

~~E[illegible]~~
~~D. 108~~
KW 224
D 63

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

LUGDUNI BATAVORUM,
officina IOANNIS MAIRE. cIↄ Iↄ c xxxi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Werdenhagen

Res publicae

Hanseaticae

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Ioh. Angelij WERDENHAGEN, I. C. C.

De

REBVSPVBLICIS HANSEATICIS,

Tractatus generalis pars ſecunda.

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

PARS SECVNDA.

De

CIVITATVM

HANSEATICARVM

Fœdere celeberrimo, & eius fundamentis remotioribus politicis in genere.

CAPVT PRIMVM.

De vicis, villis, caſtellis, & pagis, deque eorum differentia ac diſtinctione propria.

AMICABILE illud ſocietatis nomen quod late ſeſe, imo latiſſime, extendat, & quam multas ſuo ambitu complectatur ſpecies, id *in parte anteriori, cap.* 3, ſatis indicatum eſt & oſtenſum. Nam,

quum in ea rite explicanda tam va-
riæ politicorum diſtractiones inve-
niantur; multique partim ex erro
& ignorantia, partim ex natura con
tradicendi, ingeniis nonnullis ſcri
pto & ſermone contentioſis inſita
veris falſa commiſcuerint: nonnih
plenius iſtæc omnia, hac occaſion
data & nata, in gratiam eorum qu
maiores in pietate profectus adep
ſunt, ex veris fundamentis eruer
& enucleare ſum coactus; præſertin
expertus ipſe toties, in quantas ten
ra iuventus profanas hominum de
pravatorum abriperetur opiniones
ex quibus ægerrime ſe pauciſſimi
plurimi vero nunquam per totum a
tatis ſpacium expedire poterunt. V
ræ ſapientiæ ſeu philoſophiæ propt
bonos deſpicientia excitatur. & i
quidem magno conatu boatuque
gunt illi, qui perpetuis diſputatio
num clamoribus infauſta falſæ ſu
terminalis philoſophiæ ſemina pa
ſim diſpergunt: Vnde fit, ut non tan
tum adoleſcentum animi male faſc
nentur, & à veritatis ſolidæ ſtudi
abhorrere diſcant; ſed etiam ven
num hoc peſtiferum cum ineffabil
bus corruptelis ſenſim per omnes c
vitates, reſpublicas, & regna, in qu
bu

us tam male edocti ſapientes locum
nuneris alicujus obtinent, dilatetur.
deoque non mirum, quod tam diu
eritatis amor conticeſcat. Niſi caſu
orte aliquo quiſpiam in ſaniorem
ncidat Auctorem; pſeudophiloſo-
horum nullus erit, qui ſelectum
uempiam ſcriptorem iuventuti
ommendet; ne nimis mature ad pe-
itiora admittantur arcana: qui au-
em intentius litteraturæ vacant, ii
mnes ad magnos & inanes com-
nentatores remittuntur; ne quis fa-
ile deprehendat quo infringere au-
toritatem illis poſſit. Si quandoque
oc invidorum ſecretum leviſſimo
ontactu detegere conatus eram, in-
redibile eſt quantas calumnias &
erſecutiones, non abſque periculis
ſtinere fuerim coactus. Sic & mihi
latonis ſcripta in cunctis ſuſpecta
ebant primum, & tamen nunc pri-
em inveni in eo, qualia ex inſtitu-
ione Ægyptiorum & luminenaturæ
ſi cognita fuiſſe, vix unquam ſatis
nirabor. Proinde nullam fidem tuto
aberi illis poſſe video, qui quoſlibet
criptores ſine modo calumniari aut
ondemnare non verentur. Quo ma-
is hoc factitari animadverto ab iis
uorum fides à cunctis habetur pro
 ſacra,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ſacra, eo mihi vehementior excitatu
ardor ad veritatem penetrandi.

Egimus autem hactenus de ſocie
tatibus naturalibus, & quæ iis quam
proxime adhærent ; & errores plu
rium, (qui nil aliud agunt quam u
ſervitutes perpetuæ hominibus ac to
tis corporibus ſociorum imponan
tur,) & maximopere quidem ad au
reæ libertatis emolumentum, (ceu
profecto res eſt plane inæſtimabilis,
deteximus atque reiecimus. Proxi
mum nunc eſt, ut in præſenti de ſo
cietate civili agamus. Quæ nihil aliud
eſt, quam voluntaria plurium ho
minum, ex aliquot familiis con
ſtantium, inque uno loco congrega
torum, coniunctio aut unio; qu
eum in finem, ut ſtatum publicum
rectius inter ſe conforment, & rem
publ. conſtituant, conveniunt.

In hac autem ſocietate duo ſun
annotanda, quæ ad eiuſmodi conſti
tutionem requiruntur; videlicet
continens, & contentum. Locu
enim omnino requiritur, ubi homi
num talium unio & coniunctio in
ſtitui queat. In hoc autem non tan
tum continens illud & ſpacii ampli
tudo, ſed etiam eius circumferenti
& fines, ſive termini, conſideranc

veniunt

niunt: quæ ordine iam pertra-
abuntur. Atque hinc, quæ olim
miliarum, ex quibus ea conſtat, ra-
o fuerit, percipiendum eſt; uti recte
docte Bruning. *de var. univ. ſpec.*
. 1, *l.A.* id explicat. Quum adnaſ-
ntibus, inquit, indies liberis uno
cto omnes non continerentur, plu-
s commodis in locis erexerunt ha-
tationes, pluresque neceſſario fa-
a ſeceſſione familiarum duces exti-
runt; qui omnes tamen à commu-
parente tanquam capite depende-
ant, ipſiusque nutu atque arbitrio
gebantur. Summo familiarum
incipe extincto, cum par in parem
nperium non haberet, uti quisque
ter ſuos ætate prævalebat, ita prin-
pio quidem (humanis ſcilicet ani-
nis inſana dominandi libidine nec
um infectis) imperium autorita-
emque facile obtinebat. Hi & ipſi,
rum ſuarum uſu & neceſſitate exi-
ente, vel cum omni familia, vel
erta eius parte, alio migratum ibant.
Hinc, ut dictum, varii pagi variæque
ut tum quidem ferebant tempora)
onditæ ſunt urbes. Sic Cain iram
ivinam fugiens urbem ſibi ſuisque
ondidit, quam à nomine filii ſui
Hanoch appellavit; *Gen.* 4, 17. Aſſur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Niniven: *Gen.* 10, 11. Poſteri No
ach, diverſas in partes ſibi abeundu
metuentes, ut glorioſa nominis ſu
monumenta iis in locis relinqueren
ingentem urbem & turrim conſt
tuerunt; *Gen.* 11,4, *& ſeqq.* Alii etia
quibus in tam ampla hominum ſo
cietate vivere grave erat, urbibus v
cisque relictis, cum ſuis rus ſeceſſ
runt, ac rei ruſticæ pecuariæque
tumultibus urbanis remoti opera
dederunt. *Gen.* 4, 20. Extincto ve
in urbibus, in quibus plures erant f
miliæ, ſummo principe, quum part
bus iam prope omnibus adminiſtra
tio non difficilis modo, ſed pene im
poſſibilis videretur, quem probat
cæteris modeſtiæ & iuſtitiæ opin
bantur, ſibi elegêre; qui nullis prim
legibus, ſed naturalis tantummod
rationis acumine inſtructus iu
ſuis redderet. *vid. Pulchre Iohann. B*
ptiſtæ Aſin. in practic. iudic. procæ
cap. 2 *de inſtant.* Civitates vero ip
quum multitudine inhabitantiu
nimium oneratæ ſibi viderentu
flore incolarum electo, parte ſui
exonerantes, novas remotior
in locos deduxerunt colonias. No
nunquam etiam fæcem popu
alio transferre, &, ut quodam
loc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

loco Cicero ait, ſentinam urbis exhaurire ſtudentes, promiſcuam multitudinem alio ablegarunt. Creſcente vero cum multitudine humani generis eiusdem nequitia, atque inſatiabili illa imperādi cupiditate, uti quisque populus potentior, ita vicinos imbecilliores opprimendi licentiam ſibi ſumebat, nonnunquam etiam oppreſſos ſolum vertere alioque veteres colonos migrare cogebat. Quas iniurias ut evitarent, id facere recuſantes, ab aliis vicinis, armatis precibus ferratisque argumentis (quo perſuadendi genere Theſeus Plutarchicus uſus eſt) ad id faciendum compulſi ſunt, ut novorum incolarum acceſſione potentiores redderentur civitates. Vrbes vero ſingulæ cum plurium potentiæ ſe impares fore, multumque inſuper commodi ex mutuo commerciorum uſu rebus ſuis acceſſurum cernerent, non de firmiori tantum amicitiæ fœdere ineundo, ſed & in unum quaſi corpus coëundo, cogitarunt: quod corpus quum ſine capite conſiſtere nō poſſet, electus eſt qui pluribus præeſſet civitatibus, iisdemque ius diceret. Duplicem itaque rerumpubl. conſtitutionem, voluntariam unam, coactam

alteram, eſſe, è ſuperioribus conſequens eſt. Coacta fuerunt initia regni Babylonici, Perſici, Alexandrici *uti de hoc teſtantur Gen. cap. 10, Iuſtinus, Quint. Curt. & alii.* Voluntaria regni Romulei. *ſecundum Livium lib. 1. & Halicarnaſſ. Diſſent. Bodin. lib. 1 de repub. cap. 6, num. 46. quem ſupra citati, erroris ſatis ſuperque convincunt.* Non tamen omnibus populis eadem arriſit gubernandi ratio. His monarchia, illis ariſtocratica, aliis democratia potior viſa eſt. *qua de re elegantes apud Herodotum in Thalia, & Halicarnaſſ. lib. 2, orationes extant.*

Succeſſu itaque temporis factum eſt, quod migrationes variæ gentibus varias locorum conditiones monſtrarunt; unde ſibi unaquæque pro re nata paravit ſedem ſuam.

At illud continens merito dicitur receptaculum perſonarum civilium, quas in uno loco civiliter congregatas in ſeſe comprehendit. Illudque ex inſtitutione converſationis aut cohabitationis, qua inter ſe coiêre, duplex eſt; vel primum, aut à primo ortum.

Continens primum eſt, quod in primo naturæ momento uti invenitur, ita incolitur & excolitur; unde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

…am poſtea dependent reliqua, & …plurimum nomen deſumunt. ut …nt: vicus, villa, arx ſive caſtrum, & …gus.

…Vicus dicitur locus, ubi multorum …les cohabitantium ita ſunt diſpoſi…, ut via ſit intermedia, qua tranſi…s patet. Vnde etiam in urbe pla…a dicitur: *uti Cicer. pro Mil. innuit, …ando dicit: Nullum in urbe vicum, …llum angiportum eſſe dicebant, in quo …iloni non eſſet conducta domus.* Quip… olim Romæ urbs in regiones, tan…uam in maiora membra, & vicos, …nquam minora membra, divide…tur; *ut ait Roſ in ant. Rom. lib. 1, …p. 12.* Et dictus eſt vicus, quod vias …rcum haberet. Germani vero id …xêre *vvieck*; quaſi alter alteri in …anſeundo in eo ſpacio commode …edere, *id eſt, vveicken*, poſſet: vel …uod familiæ ampliatæ ita cederent …bi invicem. Neque ex Latino uſum …ccepit, *ut Meib. vult. in Bardovico …o*; quum Germanis, & præſertim …axonibus à Sacis oriundis, nihil …ommune fuerit cum Latina lingua, …no plane incognitam habuerint; *ut …x iis apparet quæ in ſuperiori huius lib. …arte de Germanis adduximus.* Proinde …tiam non admodum prudenter ab

eo

eo Cranzius noſter refutatur, qui *in Sax lib. 2, cap. 30; & Metropol. lib. 2, cap. 3*, wieck ſinum excurrentis fluminis aut ſtagni dictum fuiſſe affirmat; quum tamen non adeo incongrue *ad ſimilitudinem cedentis* pronunciatum figurate hoc ſit. Velut idem quoque Beatus Rhenanus & Andr. Althamerus *in comment. ſuis ad Tacitum, lib. 3 rerum German.* recte inculcarunt; dum à ſimilitudine huius rei non procul aberrant, ſecus quam Meib. fruſtra ſuſpicatur. Et ex ſitu locorum apparet, ubi eius nominis Civitates & oppida aut pagi conditi ſunt, & hodie viſuntur, hanc illa ſignificationem inſinuare. Sic Brunswieck, ad flexum Vcri fluminis urbs condita, & quod arci in plateis erectis cedebat. Coſwieck ad Albis flexum & ſinum, non procul à Vitæberga, in Principum Anhaldinorum ditione ſita. Item Oſterwieck in ditione Halberſtadienſi. Sleſwieck in Holſatia ad Sliam ſinum maris. Holtzwieck & Gutterswieck in Weſtphalia; quod ſylvis cedant. Sic & in Batavia, ad eum locum, ubi Rheni antiqui fluvius ſe in mare exoneravit, Cattwieck, & non procul inde in maris alluvio Noortwieck, viſuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

r. Sext. Pomp. Feſtus *de verbor. n.* vicis triplicem attribuit in Lana lingua ſignificationem. Vici, quit, appellari incipiunt ex agris, ui ibi villas non habent; ut Maſi, it Peligni. Sed ex vicis partim habent rempublicam, & ius dicitur: artim nihil eorum, & tamen ibi undinæ aguntur, negotii gerendi auſſa; ut magiſtri vici, item magiſtri, paucique pagi; quum priſcis ſic nnis fuerit. Altero, quum id genus dificia, quæ continentia ſunt, iis, ppidisque, itineribus regionibusue diſtributa diſtant, nominibusue diſſimilibus diſcriminis cauſſa unt diſpartita. Tertio, quum id genus ædificiorum definitur, quæ in ppido prive in ſuo quisque loco roprie ita ædificat, ut in eo ædificio ervium ſit, quo itinere habitatores d ſuam quisque habitationem habeat acceſſum; qui tum dicuntur viarii; ut hi qui in agris ſunt, vicani ppellantur. Vicinia vicinorum corverſatio, &c.

Quemadmodum vicinus is dicitur, qui vel in eodem vico cum ſuis, aut certe non procul ab eo, habitat, ut eius frequentia uti poſſimus. Varroni quoq; vicus eſt, *(lib. 1 de ling. L.)* quod

quod in eo ex utraque parte viæ, d
mus certis ſpaciis diſtinctæ ſint. V
de & duplices, urbani & pagan
poſtea dicebantur: Illi quidem, q
ædibus aut ædificiis connexis con
rebant; Hi vero, qui ex pluribus vi
lis domibusque ruſticis, ſpac
aliquantulo ab urbe remoti, nu
lis mœnibus cincti, coagmentaban
tur.

Villa autem, modica congeries d
morum dicebatur, in quam conv
hebantur fructus. quaſi vehilla e
Tholoſano lib. 2 reipub. cap. 1, num. 4. v
lut id recte ex Columella allegavit. Vi
de villanus vocatur, qui condition
colonariæ addictus eſt, in villa ha
bitans. Et villicatio ipſam negotia
tionem ruſticam determinat, ſiv
villæ diſpoſitionem; *velut Colum. lib.*
11 officium illud deſcribit. Errat hei
iterum Meib. *in dict. hiſt. Bardov.*, qu
Germanicum *wellen* à villa vult di
ctum, & quod deinde pleniore ſon
hinc enuncietur *wedeln.* quæ mira
bilis foret transformatio; quum ta
men Germanicæ linguæ uſus nihi
prorſus commune habeat cum Lati
na, & ſibi ipſi ſit originalis; adeo, u
per hanc in Italia transformatum ſi
ipſum Romanæ locutionis idioma

quum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

cum irruptiones in eam Germani
iſſent. Præſertim autem illis priſ-
s temporibus, quum nihildum
mmercii Germanis cum Latinis
quam fuiſſet, (utpote quibus pe-
cus ad id uſque temporis incogniti
ant,) nulla Germani ab his voca-
la mutuari potuerunt. Ideoque
ellen non ex alia, ſed ex ſua lingua,
delicet à *vvallen*, id eſt, à migratio-
incerta, originem duxit. De loco
im in locum incertis migrare mo-
, ſive palari, eſt *vvallen* Germanis.
de & *vvedeln*, quaſi *flabello vacilla-*
Si vero contigit, ut ſedem alicu-
locarent, adiecerunt palantes loco
prædictum *vvellen* aut *vvedel*, uti
nt compoſita ea, quæ invenias in
rchwedel, Steynwedel, in agro Lu-
burgico; Soltwedel in veteri Mar-
ia Brandeburgenſi; Langenwedel in
œceſi Bremenſi, &c.

Qui autem Duces erant aut prin-
ales in ducendis familiis, illi ſuos
cos munire præ cæteris vallo ſole-
nt, aut ſepibus, ut eo tutiores eſ-
nt ad vim propulſandam. Inde arx
cta eſt ab *arcendo*; quod irruptiones
iniurias aliorum ita præcavere
ſſent.

Ita etiam caſtrum munimentum
præſi-

præſidiariorum erat, qui excubi
agebant, ſi locum non tutum put
rent, ubi etiam caſte illis & temp
ranter vivendum erat; ex quo *caſt*
quaſi *caſta* appellari volunt. *Stevvi*
in comment. ad Vegetium, lib. 1, *cap.*
Et Iſidor. in lib. 9 etymol. ſeu orig. cap.
Caſtra, *inquit*, ſunt, ubi miles ſte
rit. Dicta autem caſtra quaſi caſt
eo quod ibi caſtraretur libido. Na
nunquam iis intererat mulier: ut
rectius munere cuſtodiæ absque f
lacia fungi poſſent. Et, *Tacitus lib*
annal.; Iuvenem, *ait*, urbano lu
laſcivientem, melius in caſtris hab
ri. Sic perpetuo ſcriptores militare
caſtitatem & caſtrenſem nota
tanquam firmiſſimum diſciplinæ
fortitudinis vinculum. Et maxi
Germani ab omni laſcivia & luxu
aberant, vivebantque parce & du
ter. Caſtra autem, *ait Stevv. in co*
ad Veg. lib. 1, *cap.* 22, quidam trip
cia faciunt: Temporanea, id eſt, m
mentis mutabilia: aut ſtataria, qu
bus hoſtem, dum ſe in munito lo
continuerit, occupare inſtituas: a
ſuſtentoria, quibus hoſtem urgente
& laceſſentem ſuſtineas. *de quib*
multa lib. 5, *cap.* 20, *& ſeq. Leo Bap*
ſta. Hinc colligitur, caſtra comm
ni

ire, locoque idoneo diſponere, ſum-
i ſemper Imperatoris fuiſſe opus;
nde pendebat plerumque totius ex-
rcitus ſeu clades, ſeu ſalus. Maxime
atem requirebatur pabulatio, li-
norumque copia; atque ante omnia
e aqua deeſſet. Nam quum tota hy-
me interdum in caſtris ſtativa habe-
ntur; obſeſſi exercitus ſiti in dedi-
onem compellebantur. Ideo, vel
ſis caſtris ut flumen includerent,
el in vicinia haberent, ſumma cura
roſpiciebatur. *in paral. ad Roſ. antiq.*
om. lib. 10, *cap.* 12. Formam vero
aſtrorum Romanorum varie diſcuſ-
t Iulius Barbaranus *off. Prompt.*
m. 1, *pag.* 51. Caſtrum autem
illam muratam dici poſſe Latinis,
uctor eſt Tholoſan. *lib.* 2 *de rep.*
p. 1, *num.* 7, ſi caſæ & villæ,
ntea ruſticæ, concludantur, ut
larum concluſio vallo vel muro
acta vicum magnum concluſum
eterminet : at vicus parvus ca-
ellum dicatur. Idque fiebat, ait,
naxime in agris & pagis limitaneis;
uo loci tantum milites caſtris &
aſtellis præerant; non alii; donec,
roductis finibus principatus, caſtra
tiam aliorum habitationi ceſſerunt.
Herod. *lib.* 4, & Athen. *lib.* 5, notant,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

quam aſſidui in bellis gerendis fu-
rint Scythæ; cum quibus vixeru
Sacæ, quos & Ptolomæus in Scythi
collocat. His propter frequẽtes migr-
tiones uſus caſtrorũ in metatione c
ſtrorum maxime eſt obſervatus. Vn
& manifeſta evadit differentia int
caſtella & arces. Etenim, quum m
dus bella gerendi propter diverſit
tem armorum, & maxime machin
rum bellicarum, longe alius eſt
quam hodie, (quando ex unica i
ventione pulveris tormentarii totu
genus belligerendi mutatum eſt,)
potiſſima vis militaris hoſtium c
pugnantium in arietibus & baliſ
eſſet ſita: proinde arces montib
impoſuerunt cuſtodiæ & violent
cauſſa; caſtella vero in plano cam
figebantur, ut iam dictum eſt. Atq
arces muris muniebantur variis m
dis, pro loci cuiusque conditione;
partim receptaculum tempore nec
ſitatis exhiberent circumhabitan
bus, partim quoque inde directio d
penderet regiminis. Maxime aute
caſtra vallo cingebantur in planit
& vallum nihil aliud eſt *apud Thes*
ſau. d. l. quam propugnaculum
munitio caſtrorum; quod ex vall
id eſt, palis, fieret. Hinc villa etia

qu

quaſi vallata dici poteſt in Franciæ. quibus *une ville* opidum hodie eſt; *village* autem, diminutivum, vicus, villa, &c. Vallo autem acceſsêre & foſſæ, quibus vallum circumdatur; poſtea & muri: unde oppida vallata & murata intelligi poſſunt, ut mox dicemus.

Pagus vero eſt receptaculum ſocietatis politicæ ex duobus vel pluribus vicis collectæ, abſque munitionibus & muro. ſuntque nil aliud quam ruſticanæ domus in unum coagmentatæ abſque munitione ſufficienti. Vox pagi maxime hodie ita accipitur; quamvis olim eius longe alia ratio fuerit, *ut ſupra quoque innuimus*, ubi loci diſtrictus & præfecturæ ad pagi conſtitutionem relatæ ſunt; velut in antiquo Saxonum regimine id clarū eſt, & Iul. Cæſ. *lib.* 1 *de bell. Gal.* indicat de Helvetiis. Sunt autem pagi, ut Feſtus atteſtatur, dicti à fontibus, quod eadem aqua uterentur. Aquæ enim fontes lingua Dorica παγαὶ appellantur. (eſt autem magnam partem lingua Latia ex Dorica & Æolica prognata.) Inde pagani à pagis dicti. Quamvis latius vocabulum accipiatur apud ICtos, ut is vocetur paganus, qui non ſit miles, & non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

militiæ teneatur ſacramento. *Modeſt*
tit. locat ff. l. ſi ignorans. Receptius ta
men eſt, paganum dici omnem, qu
eſt privatus, ruri vivens, à villa ita
vocatus; quod (*iuxta Servium*) circ
fontes villæ condi ſolebant; ſicqu
paganos dictos quaſi ex eodem font
bibentes. Itaque pagani proprie mi
litibus opponuntur, ut togati ſaga
tis, cinctisque. Sunt autem ruſtici
pagis appellati, quod domi ad ruri
culturam exercendam, & neceſſari
vitæ procurandum, relinquebantur
Vigli. in tit. Inſt. de mil. teſtam. Et qui
pagus locus erat, in quo ruſtici pro
pter commoditatem alicuius font
convenerant; nomen hoc poſtea a
omnem ſocietatem politicam e
duobus vel pluribus vicis conſtan
tem traductum eſt. Quum vero iſ
homines ita ſuperſtitioſe gentiliſm
addicti viverent, ut vix inde retrah
poſſent; pagani Eccleſiaſticis ſcr
ptoribus ſunt, qui Chriſti pietatem
non colunt. *& ita ſumuntur in rub*
C. de paga. ea nempe ratione, qu
Chriſti non ſunt milites. Nam i
hoc poſteriori ſignificatu nomen pa
ganorum uſurpari cœpit ſub Con
ſtantio Conſtantini M. filio, Imp
in Oriente, qui circa annum Chr

ſti 337 Imperator factus eſt. Hinc enim milites non Chriſtianos exauctoravit, & in pagos remiſit. Vnde & paganum peculium caſtrenſi opponitur. *l. ult. C. de inoff. teſtam.* Et *in lib. feud. 2. tit. 68, §. 2,* pagenſes dicuntur pagi eiuſdem incolæ. Παγάρχοι *apud Iuſtinian. edicto 15, & in Novell. aliquoties,* ſunt qui *l. 49. C. Th. de decurion. l. 1 C. Th. de pignor.* præpoſiti pagis vocantur. Hinc *l. de ſucceſſ.* præpoſitura pagorum. &c. Vicus proinde & pagus ſic diſtant, ut vicus proprie nihil aliud ſit, quam locus publicus utrinque ædificiis cinctus, per quem incolæ tranſeāt; quum ædes ſuas ita ad invicem erectas inhabitent, ut domus ſint vicinales. *l. 3. ff. qui ex vico ad mun.* pagus vero conſtat ex pluribus vicis, nulla munitione circumdatis. Paganalia autem erant feriæ paganæ, & ludi aut feſtivitates. *Roſin. de ant. Rom.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

CAP. II.

De oppido, urbe & civitate, in vulgari acceptione, earumque differentia.

TAntum de continentibus primis. Inde autem ortum continens eſt quod à continente primo originem trahit. Eſtque receptaculum minus vel maius. Minus vero eſt oppidum & urbs, &c.

Oppidum quidem nonnulli cum urbe confundunt; ſed tamen multi nominibus ab ea diſtat, ſi reſpicia mus primam eorum originem, primamque fundationem, & finalem intentionem. Etenim ex vicis ac pa gis minime longo labore conficie bantur oppida; at non tam brevi ur bes. veluti exempla in Germanorum hiſtoriis paſſim occurrunt. Et ind fit, quod hodie Germanis commu niter *eyn ſleck*, Saxonibus vero *ee pleck*, non eſt urbs, *eyn ſtadt*; ſed ſo lummodo receptaculum, quod qui dem muro aut vallo eſt circumcin ctum, attamen non tam plene, qui iterum, ſi minus foret commoratio ni idoneum, deſeri poſſit ab incoli

præſe

æſertim autem tunc quando maior
olentia ſuperveniat. Velut etiam
ppidorum copia ſatis ingens eſt in
ermania, urbium autem ſic dicta-
im non perinde: tametſi non plenis
uoque oppidis iura ſint quam urbi-
us haut deteriora. Quo facit &
ſum vocabulum *ſtadt*; à *ſtät firmus*,
abilis, *frequens*, factum; quaſi fir-
itudinem ibi certam frequentia
ra ſtabiliiſſent. Quippe & illæ dice-
antur urbes (*ſtädte*) ubi plenam ſe-
em fixiſſent populi. At oppida ſuc-
urſus cauſſa erant; ut opitulatio-
em in principali ſtatione inde acci-
erent. Atque ſic in iure quoque *l.*
39, §. 6, & 7 ff. de V. S. diſtincta in-
er ſe vocabula urbis & oppidi inve-
iuntur. *& l. 2, d. t.* Quum enim in-
er ICtos non conveniret de origine
ocabuli oppidi; aliis id ab oppoſi-
ione murorum, (*iuxta Iſidorum*,) a-
is vero ab opibus recondendis, non-
ullis ab ope, quod inde opem con-
ra hoſtes habere poſſent defenſores
atriæ, nomen habere contendenti-
us; atque poſt longam examinatio-
em inveniretur, quod oppidum mi-
ius eſſet ſufficiens ad vim omnem
uſtinendam: obtentum hoc eſt tan-
lem, quod merito ex reſpectu rei
Oo 4 ipſius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ipſius oppida denominationem ſuam ab ope ferenda & ſuſtinenda accepiſſent. quod Pomponius ICtu *in ea lege* teſtatur. & *ex Cicerone* Feſtus, quando dicit: Oppidorum originem optime refert Cicero *libro primo de gloria*, eamq; appellationē uſurpatam eſſe exiſtimat, quod opem darent, &c. Item: Oppidum dictum eſt quod opem præbet, &c. vel, quod ibi homines opes ſuas conferunt. Oppidum dicitur & locus in circo unde quadrigæ emittuntur. Sic & M. Varro *lib. 4 de ling. Lat. ſect. 32.* Oppidum, inquit, ab ope dictum quod munitur opis cauſſa, ubi ſint, &, quod opus eſt ad vitam gerendam, ubi habitent tuto. vel oppida; quod opere muniebant mœnia, quo munitius eſſent. Vbi Godd. *in comm. ad d.l.* hoc addit: Ideo enim, *ait*, civitates muris cinguntur, ut ipſarum ope hoſti reſiſtamus, & ab incurſionibus hoſtium aliisque malis tuti ſimus. Hanc opem ipſa etiam Romæ ferunt, Munitum quippe à tergo hoſtem relinquere, & ipſam urbem invadere, tutum non eſt. Hæc igitur notatio à fine & uſu oppidorum promanat, eoque merito obtinuit, & cæteris, ut potè verior, prælata eſt; *ait Pomponius.*

Ex

Ex quibus ſatis evidenter convin-ctur, proprium oppidorum munus & officium eſſe, ut principaliori loco, qui urbis nomine determinatur, opem, ſuccurſum & opitulationem præbeant. Sicuti differentiam quidem aliquam ſimul Tholoſan. *in lib.* , *cap.* 1, *de rep. num.* 4 agnovit, quando ait: Inter hæc annotari dignum videtur, quod inter oppida & urbes hoc intereſſet; quod oppida non eſſent ſolemniter aratro cincta; &, quando cincta ſunt, dictæ ſunt urbes. Tutior tamen erat locus oppidi, quam villæ. &c. Et videtur oppidum ex pluribus ædificiis conſtituiſſe. &c. Nec obſtat, quod Iſidorus varie de eo diſſerat, aut potius hinc obiiciatur, urbis nomine omnem munitum locum inſignitum fuiſſe, qui ducto aratro ſolemniter in circum ita concluſus fuerit, ut tum ex eo actu, quem ſacrum putarunt, ſtatim urbs appellaretur. Magna quidem ſolemnitas hæc dicta fuit; ſed tamen non omnibus gentibus; ſed tantū Etruſcis nimium ſuperſtitioſis: *de quorum idololatrico ritu plura cognoſci poſſunt apud Roſin. de antiq. Rom. lib.* 1, *cap.* 3, *& in paralip. ibid.* Proinde quoque Matth. Steph. *in diſc. acad.*

part. 1, *d.*6, *num.* 12, nonnihil à ſco-
po aberrat, quando quidem eadem
facit cum urbibus, quum oppidum
ęque muris & foſſis cingatur ac urbs.
Sed quæ continuo ſequuntur, rectius
ab eo dicuntur; dum coniunctè ait:
Vrbs nobilior; oppidum vilius, &
parva urbs exiſtimatur. Sic quoque
Romani Romam per excellentiam
urbem appellarunt; (ut olim Hiero-
ſolyma, civitas Davidis vocabatur
2 *Sam.* 5, 7, 9, 1 *Paral.* 11, 7. *Luc.* 2.)
Cæteras urbes & civitates dixerunt
oppida. &c. Et hinc urbs Germani-
ce dicitur *eyne ſtadt*; quum in urbe
hominibus firmiſſima ſit ſtatio, pro-
pter ſocietatem & mutua auxilia,
tum in neceſſariis rebus comparan-
dis, tum in adverſis depellendis. Op-
pidum autem à villa ita diſtinguitur,
quod villa muris non circumdatur
ſicut oppidum. &c. Dum ita vir
optimus uſum diverſum & opera-
tionem utriusque ſubiecti agnoſcit,
rectè facit quod mentem explicet: ſed
tamen, quum hæc cauſſa non ſit ul-
tima, ex qua differentia ſumi debeat;
non rectè idem oppidum cum urbe
confundit. Tum etiam ex ſitu &
commoditate loci magna ſumi debet
differentia, ut mox patebit. Pari ra-
tione

one ergo illi urbs ab opp:do, ac op-
dum à villa, diſcernitur; quam hoc
)co pro vico aut pago habet. Quod
iſcrimen tamen & ſuperius notatum
ſt. Etenim oppidum ſic medio loco
habet inter utrumque; ut auctore,
ir:bus, uſu, officio, fine, commodi-
ate ſitus & loci, variiſque præterea
nodis, ab urbe non minus ac à reli-
uis differat. Quemadmodum enim
ber Baro, aut Comes, non eſt Prin-
eps, neque eum repræſentat, quam-
iu ſuo eſt loco; ita multo minus ur-
is nomine oppidum venire poteſt.
ed ex hoc gradu oppidano, nunc ad
irbis deſcriptionem pergemus.

Vrbs eſt receptaculum ſocietatis
civilis, ex vicorum pagorumve aut
otius oppidorum multitudine con-
ſtans; communibus munimentis, ſe-
curitate, & ornamentis publicis, ac
privilegiis, exornata. *Cic. lib.* 1 *de rep.*

Nomini huic urbis, alii ab orbe,
alii ab urbo ſive urvo, derivationem
deducunt & imponunt. quorum hoc
poſterius auctoritate legis confirma-
tum eſt. *l.* 239, §.6. *ff. de V.S. & l.*2.*ff.*
t. eod. Nam, *inquit Godd. in comm. ad
banc l. d. num.* 16, ut urbs muris fi-
niatur, omnibus urbibus commune
eſt;

eſt; cum, *auctore Varrone in dict am*
pupillus &c. ab urvo ſive urbo n
men, tanquam à communi omniu
urbium forma, &c. acceperit. &
In quo tamen ille aberravit. Eteni
notatio huius vocis non à forma, ſ
à cauſſa inſtrumentali , videlicet
curvatura aratri, nomen habet. vel
ipſe ICtus confitetur his verbis , d
cens: Vrvum ſive urbum eſt curv
tura aratri , & urvare ſive urbare e
arare aratroque definire. *d.l.pupill.* I
condendis enim urbibus olim aratr
utebantur , quo futuræ urbis magn
tudinem , proportionem , ſitumqu
muro cingendum, definiebant; (*Cœ*
lius Rodin. lib. 14, *cap.* 5:) iisdemqu
deſtruendis inductum eodem mo
do aratrum adhibebant ; ut eoden
quo definitæ eſſent urbes modo, *iuxt*
l.nihil. ff. de reg. I. rurſus delerent , ex
pungerent , everterent , deſtruerent
quod & Carthago (*l.* 21. *ff. quib. mod*
uſusfr. amit.) & Mediolanum exper
tæ ſunt. *Naucler Gunther. & Sebaſt*
Franc. in vita Friderici Barbaroſſæ. &c
Varro, lib. 4 *de ling. Lat.* Alias autem
urbs in ſecunda denominatione non
incommode , & forte rectius, ab or-
be, tanquam à cauſſa formali, dicitur;
quod orbis fieret , & circuli inſtar
circum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

cumſcriberetur in circuitu ſuo; vel
iam ovalem formam induerent ut
urimum, prout ſitus loci id admit-
bat. Formam autem rotunditatis
axime, ob perfectionem ſuam, a-
abant; quod defenſioni & regimini
commodatior talis videretur.
Conſideratur autem ſitus urbium
upliciter: & phyſice & politice. Si
rgo populi frequentibus commer-
is ſociandi ſint; quum rerumpubl.
undamenta in duobus his conſi-
tant; neceſſe eſt, ut ante omnia ſa-
ubritas & clementia cœli aërisque
emperies recte obſervetur; &, quum
uic rei maxime inſerviant venti,
mnino ratio plagarum mundi ha-
enda erit. Vrbes enim, quæ orien-
is ſeptentrionisque ventum exci-
iunt, humidis & peſtiferis qualita-
ibus minus ſunt obnoxiæ; quum
orpora diutius cõſervent & hilario-
a reddant, quam quæ ſe verſus occi-
dentem & auſtrum extendunt: quã-
vis tamen diverſa ſit terræ ratio; ut
n India orientali perſpicitur; ubi
ventus aut orientalis aut occidentalis
ſemper habetur; ceu experientia do-
cet, & Belgarum hiſtoricæ Indicæ id
loquuntur. Quare ad aëris puritatem
reſpiciendum eſt maxime. Deinde,
ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ne deſit aqua, fluviorum gratiſſi
alluvies eſt, quæ quamplurima
cum affert commoda. Si enim aq
ſit abundans, purior & perennis, n
vero putrida & paluſtris, urbem n
tantum purgat à ſordibus, & vapo
nebuloſos minime inducit, ut corp
ra ita hominum minus ſubito c
rumpantur aut conficiantur; ſed
iam negociationes adauget: tu
quoque non poterit hoſtis urbem t
lem facile ad penuriam aquaru
adigere, &c. Politice vero requiru
tur tales conſiderationes, quæ parti
qualitatem, partim quantitate
concernant. Qualitas maxime in
latet, ut locus ſit civibus in egreſ
facilis, hoſtibus vero acceſſu & inv
ſu difficilis; nec non civibus ta
tempore pacis quam belli ad civ
lium actionum omnium maxim
accommodatus. *Tholoſ. lib. 2 de re*
cap. 1. Schonb. lib. 1 pol. cap. 14. Hippo
à Coll. lib. de increm. urb. cap. 2, 3, 4
Deinde obſervandus eſt locus in am
plitudine ſua, ut à principio quoqu
capacitas circumſcriptionis non ni
mis ſit diffuſa, tamen ita diſpoſita, u
in neceſſitate poſſit extendi aut am
plificari. Ideoque non nimis vicin
mari erit, aut vaſto flumini, ne in
unda

ꝛdationibus facile ſit obnoxia, aut iam nimia colluvies hominum m obruat. Inprimis vero locus igendus eſt fertilis, ut alimenta ppetant civibus, potentioresque effecti inde, violentiæ externæ rectius opponere valeant. &c.

Huc referri plura quidem debent; de moribus civium; ut ad ommunem amorem, concordiam, acificationem & manſuetudinem ſent revocandi. ſed de his alibi. em de ædificiis, tam privatis quam ublicis, quæ vel ad uſum religionis, ommerciorum, defenſionis, aquæductus, vel iucunditatis & exornaonis ſpectarent. *Verum de ſtructura ali urbium inſignem ſcripſit tractatum Hippol. à Coll. Et tit. 11 & 12 C. lib. 8, e iis agunt, & Schonbor. d. cap. 14. qui oſſunt heic conſuli.*

Quæ autem iura & privilegia urbibus accommodentur, de iis variæ unt quæſtiones, nec eſt iam noſtri nſtituti quidquam de talibus movere. Solummodo hoc non prætereunum, quid civitatis heic nomine veniat; quum ſæpius urbs, oppidum, ivitasque, hodie communi hoc vocabulo confundantur. Cui annectendum, quid metropolis, municipium,

pium, colonia & ſuburbium, prope
vocentur.

Quum nomen civis, qui recte
Tholoſan. lib. de rep. cap. 3, num. 19,
eius politiæ & morum & legum
citur, tam late accipiatur, ut omn
illi dicantur cives qui non ſub ru
corum aut ſervorum gente comp
henduntur: factum eſt inde, ut
iam civitatis nomine tam oppida
municipia, quam urbes, vulgari
donatæ ſint, ut ita communis ſit
applicatio. Quamvis etiam in ge
re Vlpianus *l. in orbe. ff. de ſtat. hom.*
ves Romanos omnes vocet, qui
orbe Romano ſunt; idque Div. A
toninus conſtituerit, (*Alciat. lib*
diſpunctionum, cap. 21,) ut civis di
tur inde, quod in unum cœtu
coëat & ſub legibus vivat politic
ut Cicero idem aſſerit: tamen civiu
appellatione continentur maxi
ii, qui utuntur iisdem privilegiis,
ſimilibus civitatis actibus, ac ad
viliorem morum converſationem
vunt, etiam ſuburbiorum incol
l. 2. ff. de V. S. & Alex. Imel. rubr. ff
ſol matr. Exinde membra civitat
cives dicuntur. Qui variis modis
videntur quidem, ut aut nativit
l. 1, §. 2. ff. ad municip. & l. 38, §. 3. d.

mar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

manumiſſio, *l. 7. de tit.* adoptio, *l. 15, d. t.* aut adlectio, *l. 7 C. de incol.* cives reddat: Sed tamen optimo modo cives ita dividuntur, quo vel plene & proprie cives, vel ex parte, quadamtenus & improprie dicuntur: *uti id recte annotavit Matt. Steph. in diſcurſ. acad. part. 1, cap. 6, num. 13. ubi ita ait:* Plenus civis iterum eſt vel originarius vel aſſumptus. Originarius eſt, qui iure nativitatis ſuæ civis eſt; qui ideo neceſſarius civis dicitur & naturalis. Aſſumptus civis eſt, qui non plenum & integrum ius civitatis habet; ſed uno aliquo pleni civis iure, non autem omnibus, in civitate uti poteſt. qualis eſt incola. *l. 20. ff. ad municip.* qui in aliqua regione domicilium ſuum conſtituit. *l. 239. ff. de V. S.* Is enim tantum emit, vendit, contrahit, foro utitur. *l. 27, §. 1 d. tit.* Ita quoque apud Romanos (*ait Thoſ. lib. 1 de rep. cap. 3, num. 21*) cives erant illi, qui domicilium, tribum, & honorũ poteſtatem eſſent adepti. Non ita, qui tantum domicilio, tribu, aut poteſtate ſolum honorum, civitatis ius habebant. Domicilium enim etiam inquilini, & tribum libertini obtinuerunt; ſed non honores. Qui autem è municipiis fuerunt,

quanquam tribum atque hono
petitionem eſſent adepti;tamen, qui
domicilio caruerunt , non inge
ſeu pleni cives Romani , ſed munic
pes dicti ſunt. Quod ſi cum r
ſuis migraſſent Romani,pleni &
fecti cives efficiebantur. Hinc p
& partialis civis diſtinctio ad
ut recte affirmat itidem Matth. St
d.l. , in quibusdam locis compr
tur , ut plenum ius civitatis
grooſſe burger-recht ; partialis, *das*
ne burger recht, vocetur. Civis it
partialis extraneus , eſt vel hon
rius , vel confœderatus , vel fo
ſis.

Civis honorarius eſt, cui civit
ius , honoris ergo tributum eſt
tamen ideo non tenetur ullo i
rio civitatis illius cuius eſt civis
norarius. Ita Regi Galliæ , Hel
ius civitatis dederunt. & Imper
Romanorum, ceu ſummum capu
perpetuus conſul reipubl. &
Romæ , etiam hodie in ſuperiori
ſignum cives Romanos creat, pr
bitrio & libitu , quos dignos p
velut quoque Dux Senatusque V
tianus, longe diſſitis civitatis ſu
ra donant ; quã non minoris dig
tis loco , ac Romani olim, haber

Civis vero confœderatus eſt , qui
s civitatis ex fœdere in quibusdam
nſecutus eſt. Sic mutuum fœdus
ter Genuenſes & Bernates obtinet,
, qui ex fœderatis ſociis ſuam deſe-
ns civitatem ſociorum civitatem
ire volet , ipſo momento civis ac
bditus fiat ſociæ civitatis, ſine co-
ptatione & reſcripto ſingulari. *Bod.*
.1 de rep.cap.6, num.69. Cuius rei
fœdere quoque Hanſeatico vide-
us imitationem , ut is ad ſimile
ommercii ius admittatur & habilis
etur, qui in huius fœderis conſor-
civitate ſit natus ; alii vero non
rindefacile ad principale negotium
dmittantur , priusquam duriſſimi
ſus mores in Contoris expleverint
e poſtea explicabitur.

Forenſes vero cives de utroque, in-
uilino videlicet & extraneo, partici-
ant. Forenſis vero inquilinus eſt ad-
ena, qui aliunde adveniens, habita-
onem in civitate conſtituit : diſceſ-
urus tamen , & foro , nundinis &
ommerciorum iure frui poteſt , ſe-
undum mores & leges civitatis. Fo-
nſis extraneus eſt hoſpes adveniens,
re hoſpitii utens pro mercede iu-
a, quieſcendi & reficiendi ſui cauſ-
in alienæ reipubl. caupona, taber-

na, vel hoſpitio publico, vel priva
pro pretio, vel ex teſſera hoſpitali
tis. *Alth. pol. cap. 5, num. 18.*

Exinde igitur facile colligi pot
unde ſit, quod civitatis nom
communi ita urbes, oppida, muni
piaque, & ſuburbia, hodie appell
tur, licet eius ſignificatio longe
tendatur latius, ut admodum
tam multis notationibus ſit am
gua. Etenim ſi recte examinetur, v
cabulum hoc dupliciter accipit
ἀκύρως, vel κυρίως. Ἀκύρως, vici
dupliciter; nimis late, vel nimis
guſte.

Nimis late; ut non tantum ad ci
les converſationes hominum eoru
que iura, ſed etiam ad cœleſte
gnum extendatur. unde etiam fi
les omnes cives cœleſtis regni dic
tur à S. Scriptura, & concives ſanct
rum in cœleſtibus. *Eph. 2, 19. Ph*
3, 20. Atque civitas cœleſtis à I
fundata prædicatur; *Hebr.* 11, 10,
& 12, 22. & 13, 14. *Apoc.* 3, 12.
21, 2. & 2 *Cor.* 5, 6. Qua rati
quoque civitas adpellari ſæpe ſo
eccleſia, hoc eſt, cœtus, vel congre
tio, non qualiſcunque, ſed concili
in unam ſocietatem communion
que fidei, unde D. Paulus . ad Co

thi.

tos, Eccleſiæ Dei, inquit, quæ eſt orinthi. &c. In externa vero con- rſatione, pro omni multitudine digeſta; quæ rationem rudis ma- riæ, & reſpectum habet ad ordinem quem, quo redigatur in melius. *ut dere eſt apud Laurent. Valent. concl.* *4. 3 pol.*

Nimis anguſte & abuſive accipitur rum novem modis. 1. Pro republ. vitatem uſurpant Scholaſtici. 2. Pro pulo *ſumit Cic. in ſom. Scip.* quod ſit ncilium cœtusque hominum. 3. ii urbem & ædificia civitati dedi- opera abſtrahunt. *quod Relector de tentia Stagiritæ ita affirmat. lib. 1, p. 5, ſect. 5, num. 1.* 4. Alii ſub e- s notionem urbem & populum abs- ue reip. forma contrahunt & con- udunt. *ut Stagiritam, 3 pol. cap. 2, & feciſſe affirmat Relector; quod rem- bl. dixerit eſſe animam & ordinem. l. 5, cap. 5, num. 2.* 5. Civitatis ap- llatio alias accipitur pro iure ci- um ac libertate, qua cives utuntur. nde dicebantur olim civitate Ro- ana donari. *quorum exempla multa memorat Cic. pro L. Cornel. Balbo.* . Item comprehenduntur horti. *rg. ff. de procur. l. præſens.* 7. Voca- r etiam civitas, quæ habet Epiſco-

pum, *ut* 80 *diſtinct. in illis. & ſq.*
8. Civitas quoque poteſt appelli,
quæ non habet epiſcopum. *Alciat in*
cap. perniciοſam. de off. iud. ord.
9. Civitas etiam ſolet uſurpari pro
mœniis duntaxat & ædificiis urb.
communis id fert hodie loquendi
uſus.

Κυρίως vero accipitur vocabulum
civitatis apud politicos & hiſtoricis
maxime pro ea ſocietate civili, quæ
in republica rite conformata conſiſt.
iuſta cohabitatione mortaliũ. Quod
fit dupliciter, aut γενικῶς, aut εἰδικῶς.
Γενικῶς à politicis accipitur pro
multitudine hominum qui unitis
in hoc ſunt collecti, ut iure ſocia-
tis optime & commodiſſime vivant.
Can. ſi civitas. de ſent. excom. lib. 6.
l. 2. ff. de orig. iur. Εἰδικῶς vero
communi uſu, *cui ita Montecatinus in*
arg. ſchol. 10, text. 3 pol. recte adſtipula-
tur, accipitur ita, ut ſimul urbs, po-
pulus & reſpubl. proportione iſta
in eius notionem concludantur &
contrahantur. Vnde etiam vulgo
ſub civitatis nomine intelligi ur-
banos, cives ſeu populum mu-
ris incluſam, qui civiliori vita ſine
vicem colunt, & iuſta conver-
tione obſervant. Atque ſic ſin-
civita-

[ci]vitatis talis tria dicuntur; area
[c]ommunis, *l. 1, § 1. ff. quod cuiuſque
[uni]verſ. nom.* proprium ſigillum, *c. ſi-
[g]nificat 48 de appel.* curia, tanquam
[loc]us publicus, in quo negotia tra-
[ct]entur. *c. certo loco. ubi Dd. de prob.
[M]atth. Steph. diſ. acad. lib. 1, diſc. 9, num.*
1. Quod ſi civitas talis augenda ſit,
[ma]gnus certe adhibendus eſt dele-
[ctu]s. Nam admittere paſſim omnes,
[qu]i ad eam undique confluunt, po-
[pul]oſam quidem, non autem magnã
[civ]itatem facit. Quare Socrates non
[ſin]ſtra lege cavit, ne parva eſſet civi-
[tas], nec magna, ſed una & ſufficiens:
[ut] *refert Zaſius, l. 2, in princ ff. de orig.
iur.* Quamobrem Cicero *in orat. pro
L. Flacco* eleganter adventitiam illam
[otio]ſorum hominum multitudinem
[a]ppellat fæcem civitatis; ut quæ
[nu]lli proſit, multos autem oneret, &
[p]aupertatem inducat.

Verum quum hæc civitatis nota-
[tio], quatenus ita accipitur ψυχικῶς,
[no]n ſit huius loci; quum non tam
[co]ntinens quam contentum quid
[sig]nat: paulo poſt ponenda erit. Inte-
[rim] in his variis ſignificatis civitatis
[no]n acquieſcere cogimur. Nihilomi-
[nu]s tamen hoc bene notetur, quod
[ub]ique & prope in omnibus ſigni-

 ficatis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ficatis, vocabulum civitatis, (maxim
ubi *κυρίως*,) ſive generice ſive pro
prie & ſpecifice accipiatur , nequa
quam ita ſumi poſſit, uti omnib
curioſe Relector, tam in Politica ſu
quam in Relectionibus intricatis
paſſim perſuadere cupit; Quod nim
rum ea ſe materiæ loco habeat. Acr
ter enim propterea Keckermanno t
ties inſultat: quem etiam prorſus i
ſcite loqui dicit, & confundere civ
tatem cum republica, quod non int
ſubiectum & finem diſtinguere p
tuerit. *Rel. de rat. ord. in pr. num.* 6.
cap. 5, *ſect.* 3, *num.* 2. Ita civitate
ſubiecti, & remp. finis ac formæ loc
habet. Nam (*ait pol. cap.* 6) civit
eſt quaſi materia , in quam reſpub
tanquam forma inducitur. &c.
Rel. cap 5, *ſect.* 3, *num.* 7. In quo t
men longe craſſiorem errorem erra
quam Keckermannus aut alius qui
piam qui errare potuit. Etenim civ
tas nullatenus eſt ſubiectum reip
blicæ, ſed effectum eius præſtat, a
que illud repræſentat quod ex r
publ. oritur. Nec enim prius civit
ulla vere dici poteſt quam ſit erec
reſpublica, & in multitudini homin
ſive populum introducta. Vnde eria
craſſiſſimum committit lapſum, du
ip

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

e tot accuratas conficere & ex aliis
ctoribus confirmare ſtudet civita-
t definitiones, *quas Rel. cap.* 5, *ſect.*
num. 30 *producit*; nec tamen in
is definitionibus ſeipſum convinci
det. Inter alias *ex* Sigon. *lib.* 1 *de ant.*
civil. Rom. talem conficit; dicens:
vitas eſt ſocietas plurium vicinita-
um perfecta, quæ habet omnia qui-
s opus eſt ad vitam beatam. Cui
nectit & hanc, quod ſit multitudo
rum, qui iudiciorum & imperio-
m ſunt participes, & vitæ uſibus
ceſſariis inſtructi. Quæſo ubinam
ctius effectum reipubl. exprimere
tuiſſet, quam in talibus definitio-
bus? Ait enim, quod civitas ſit il-
d perfectum aut productum ex ſo-
ietate plurium vicinitatum, quæ
abeat iam, id eſt, poſſideat omnia,
uibus opus ſit ad vitam beatam. Si
abet igitur, quæſo unde habet? ni-
mitum ex perfecto illo, quod reſpu-
lica introducta in ſocietatẽ vicini-
atū perfecit in iis quibus ſit opus ad
itam beatam. Nonne proinde ſatis
larum eſt quod ſocietas vicinitatum
it materia & ſubiectum, cui ea per-
ectio ſit ita addita aut introducta
ut hinc effectus ille, quem civitas
repræſentat, poſſit ea habere quibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

opus ſit ad vitam beatam? Ita &
altera definitione iam adducta mu
titudinem ponit eorum, qui iam u
bus neceſſariis vitæ ſunt inſtructi.
ſunt inſtructi, iam profecto patet
fectus, quem procreavit ſic reſpub
ca; ut inde ſit orta talis, quæ dicat
civitas. Procreans enim non
procreatum, nec eſſe poteſt. Ali
duo eſſent idem. Non igitur bon
ille Relector tam Keckermannu
quam ſemetipſum refutavit. Sed
ulteriori civitatis notatione quid
ſua republica ſit, paulo poſt ag
mus.

Quare quum iam pateat, quanan
acceptione urbs & civitas inter
differant, & quomodo inter ſe quo
que conveniant; reſtat, ut de ſpecie
bus & adiunctis urbis agamus. Vrb
autem ſive ciuitas talis duplex eſt
metropolis, aut urbs communiter ſi
dicta.

Metropolis dicitur quaſi mate
urbium, duplicem ob cauſam. Primo
quod coloniæ ex hac in alia loca tan
quam filiæ deducuntur. dicta à μή-
τηρ & πόλις. *Dan. lib. 4 pol. cap. 2. Pet
Greg. Toloſ lib. 2 de rep. cap. 1, num. 9.
& lib. 15 ſyntag. cap. 11, num. 4.* Velu-
ti Vlpianus *l. 4, §. 4. ff. de offic. proconſ*

Ephe-

eſum metropolim appellat, &
deſt. *l.6.ff.de excuſ.tut.* Deinde,
od vel caput provinciæ alicuius
erat. *uti ex l.1.C.11, de metropol.*
g. id apparet. uti expreſſe dicunt
perat. Theod. & Valent., quod
ropolitanum nomen dignitatem
erat, quæ virtuti civium adiicia-
, vel etiam ex commoditate alia
pta ſit. Sicuti Chriſt. Leheman-
s *in chr.Spir.lib.2, cap.*18 annotat,
od multæ urbes dignitate metro-
litana donatæ ſint propter aulas
peratorum aut Regum; dicens:
andoquidem etiam Regibus Ger-
aniæ & Imperatoribus conſuetudo
fuit, quod raro per anni integri
cium in certo loco vixerint; ſed
otannalia comitia iuxta morem
tiquum permutare coacti ſunt, &
nc in Galliam mox in Germaniam
anſtulerint aulas; ſimiliter annuas
ſtivitates in Epiſcopalibus Imperii
bibus celebrarent: inde ſingularia
latia erigi ſibi curarunt, in quibus
gerent per id tempus; utpote Aquiſ-
ani, Coloniæ, Treviri, Moguntiæ,
ormatiæ, Spiræ, Argentorati, Au-
ſtæ Vindelicorum, Ratisponæ. &c.
iter Imperii urbes Romani maxime
ædicarunt & in authoritate ha-
buerunt

buerunt eas, in quibus ipſi Cæſa[illegible] vixiſſent, aut ipſorum Duces a[illegible] inſtituiſſent; velut in Italia Romam, Ravennam, Mediolanum; in Germania Moguntiam, Coloniam, Tririm: atq; tales vocarunt metropoles. Vnde etiam factum eſt, quod Epiſcopi in talibus civitatibus, propter præſentiam Cæſarum, aut gubernationem eorum Ducum illuſtrium, [illegible] primariis Epiſcopis agniti & cæteris prælati ſint. &c. Sed de horum [illegible]ficio, alibi dicendi locus erit. Itaq; [illegible]rias ob cauſſas eiusmodi urbes dictæ metropoles. & nactæ ſunt hanc dignitatem, vel ratione originis, quod ſuas haberent colonias; vel directionis, quod præeſſent reliquis; vel ratione defenſionis, quod propugnacula præſtarent aliis; vel honoris, quod eſſent præcipuæ, ex communique [illegible]te exemptæ. Talis metropolis in [illegible]dæa erat Silo Samariæ, *Ioſ.* 12, 5. *Id.* 32, 1, 2. *&c.* Hebron. Poſtea Ieruſalem. *Sigon. lib.* 1 *de rep. Iud. cap.* [illegible] Apud Romanos erat Roma; poſtea Conſtantinopolis. Apud Græcos Athenæ. *Zuinger. in theat. vol.* 18, *l*[illegible] Apud Germanos ſeptem fuerunt [illegible]lim; Moguntia, Colonia, Treviri, Magdeburgum, Salisburgum, Brem[illegible],

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Riga : quarum Epiſcopi quoque
pter præeminentiam & inſpectio-
n illis attributam Archiepiſcopi
cuntur. atque inter hos iterum
gdeburgenſi Archiepiſcopo prima-
& ſuprema iuriſdictio in omnes
rmaniæ Archiepiſcopos ab Ottho-
I Imperat. commiſſa fuit. *Reuſn.*
*Germ.p.*18. Sed hæc de metropo-
Vrbs vero communiter dicitur ea,
am ſupra deſcripſimus, & dignita-
huius non eſt particeps.

Adiunctum autem urbis aut eſt
ntiguum, aut remotiori ſitu eam
ncernens, ſive diſcontinuatum.
ontiguum, ſuburbium vocatur;
od quaſi ab urbe dependet : quum
una quidem parte ſuo proprio am-
tu circumſcribitur; ab altera vero,
a urbs finitur, non propriis pome-
is ſeparatur, ſed tutelæ murorum
rbicorum ſe ſubmittit: unde & ſub-
rbium dicitur, quod patrocinio &
efenſioni urbis innitatur. Germa-
ice vocatur *vorſtadt*, quaſi *vor der*
adt. Latinis quoque vici urbani di-
untur, & plerumque communibus
ivitatis iuribus utuntur. Hodie
utem, quum damnoſa videantur
ā belli calamitas ingruat, com-
modo tempore aut muris vallisque
ſimul

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ſimul includuntur, aut alia ratio-
ne removentur. ut; Exemplum eſt
in Hamburgo, & Magdeburgo,
&c.

Remota ſive diſſita, ſunt munici-
pia, & coloniæ. Verum quum ta-
lium reſpectus & conſtitutio
tam in ſituatione loci quam po
iuribus conſiſtat; rectius civit
loco reſervantur: licet etiam ex ſu-
perioribus ſatis colligatur, quæ
earum conditio eſſe poſſit: velut
iam ipſum indicat nomen, quo
municipium à *munere capiendo* di-
tur. *Vide Gell. lib. 16. cap. 13.*
me autem Roſin. de antiq. Rom. lib.
cap. 22, 23, & 24.

Tantum de receptaculo ſocieta-
tis civilis orto minori; ſequitur nunc
maius.

CA

CAP. III.

De pagis, diſtrictibus, ſive territoriis, provinciis, regionibus, & regnis: quomodo inter ſe differant.

MAius ſocietatis civilis receptaculum eſt, quod ex pluribus vicis, ...gis, & oppidis, urbibusque com...ſitum eſt, ut eas in ſeſe contineat. ...nt autem alia diffuſa, alia latiſſi...e extenſa, cum regalitate potentiæ, ...ve pleno dominio.

Diffuſa ſunt, quæ quidem in am...itudinem aliquam excurrunt, ſed ...on cum tanta potentia, ut natio...em certam abſolute complectantur. ...t ſunt pagi, & diſtrictus, ſive terri...oria.

De pagis autem in ſtrictiori ſigni...catione, quando ſumitur pro certa ...icinitate hominum, qui circa fontis ...ſum in cohabitationem coiverunt; *...ipra cap.* 1 egimus, nunc de latiori ...& latiſſima acceptione nobis nonni...il quoque dicendum erit.

Licet Germani inter Europæ popu...os antiquiſſimi ſint, tamen in urbi...us conſtituendis poſteriores fuerunt.

runt. *Knich. de iur. ſuper. territ.* p.
num 127. quum in fortitudine ab-
que ſplendore ſemper per aliquot ſe-
cula vixerint. At, ne regnum ipſum
eſſet absque ordine & diſcr...
certa, in pagis diſtributi vitam ...
igebant.

Erat autem pagus tractus ſi...
ſtrictus unius ditionis aut p...
cturæ; vel regio quædam, ad...
populi alicuius pars. Germanis ...
ribus *eyn gövv*. unde *Gëvvgraef* ho-
die corrupte *Gograef*, Præſes pa...
regionis alicuius. Helvetiis *eyn* ...
Communiter *eyn Pflåge*, ceu p...
Revier, ceu *rivus*: *Strich*, ceu *diſtr*...
Saxonibus Magdeburgenſibus *eyn* ...
de, locus planus & uber. Ety...
nominis, *affirmante Henrico Reb*...
ſpicileg., *cum quo facit Georg. Fab*...
commentario ad poëtas Chriſtian...
fontibus; *ut ſupra indicatum eſt.* ...
& accolæ *pagani* dicti. Eadem ...
Auguſtino, Oroſio, & aliis patr...
appellati gentiles, quod apud f...
ſacra peragerent: Quemadmo...
iidem noſtris *Heyden*, quod in e...
tis ſacrificarent. Moris autem ...
tam Saxonibus quam reliquis ...
manis, quoties loci alicuius ſ...
exprimere volebant, deſcribere ...

io pago & ad quem fluvium is ſi-
s eſſet, & pagus in quo Comitatu
c in diplomate Henrici IV pagus
ngeri collocatur in Comitatu Otto-
s Ducis. Erat enim tota etiam Sa-
onia in Comitatus diviſa; quorum
ynaſtæ, vel Regum Francicorum,
l poſt, Cæſarum Saxonicorum, a-
orumque ipſis ſuccedentium Augg.
omine ius per pagos dicebant, ipſi
burgo aliquo, id eſt, oppido ar-
em impoſitam habente, reſidentes,
quo *mallus publicus*, id eſt, audito-
um & tribunal eſſet. Non autē paris
ière magnitudinis hi pagi; ſed alii
liis porrectiores. Appellatio uſur-
ari deſiit circa annum Chriſti MC,
uum pagi in Ducatus, Landgravia-
us, & Burggraviatus migrarent, ac
æreditario iure poſſideri inciperent.
pangenbergius *in chron Querfurt. cap.*
, fol. 10, lib. 1. & Eneſt. Brotuff. chron.
Marsburg. lib. 1, cap. 4, coniiciunt,
uxta computationes pagi Gyſelæ,
bi nunc Marsburgi extructum eſt,
uod in lata ſignificatione XXIV vici-
num conſtituerint pagum mino-
em. Sed dein, *ait Knich. d. l. de iure*
territ. cap. 4 num. 127, conceſſit in la-
iſſimum ſignificatum, ut ſumeretur
ro regione, tractu, ditione, territo-

 rio,

rio, agro, marca: Poſtmodum *Land-vogtiam* dixerunt Alemanni. *Irenic. de migr. gent. lib. 8, fol. 357, li* 48.
Hinc poſtea inter ipſos pagos alia fuit diſtinctio interiecta, ut alii mi-norum, alii maiorum gentium eſſe fuerint; ceu iſti fuerunt Alemaniæ, Belgii, Rhetiæ, Curienſis, Alſatiæ, Auſtriæ. *Laz. com. reip. Rom. li.* 12, *fol.* 912. Auſtria *in diplomate Oton.* III nominatur pagus Boiariæ. *A-vent. lib.* 5. Flandria dicitur pagus to-talis; atque in ipſa Flandria pagus Felthem. *Duza annal. Holl. lib.* 8 *fol.* 407. ac Menapiſcus pagus *in capitu-lariis Caroli Magn.* pro Flandriæ co-mitatu ſumitur. *Scalig. de notit. ulla. fol.* 107. *opuſc. var.* Sic totum Bel-gium frequentius inferioris pagi no-mine indigetatum fuit, à ſitu, quod nulli ferme montes in eo ſint, & flu-vii prono curſu in mare ferantur. *Thuan. lib.* 40, *fol.* 889. Sic pagus ... Haſſia dicta fuit. *Aimon. lib.* 4, ... Velut etiam Miſniæ pagorum trium Niſeni, Dalamincii, & Glomaci, ... marus mentionem facit, *libr.* 4. *fo* ... & *lib.* 5, *fol.* 56. Sclavonia amplius in duodeviginti pagos diſpertita fuit. *M. Adam. Brem. lib.* 2, *cap.* ... quos recte enumerat Meib. *in* ...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

pag. *antiquæ Sax.*7 *&* 8 *fol.* Anti-
a enim Saxonia, ut gentes pluri-
s continebat, ita maxime in pagos
iores & minores diſtributa fuit;
idem Meib. recenſuit quampluri-
os, quorum nomina pridem exole-
aut penitus corrupta ſunt, quum
ies totius Germaniæ ab eo tempo-
toties immutata fuerit. Iul. Cæſar,
1 *de bell. Gall.* ſcribit, Helvetiam
am in quatuor pagos diviſam fuiſ-
In qua veſtigia quidem pagorum
huc ſuperſunt minorum gentium.
de hodie tredecim numerantur:
Tigurini. 2. Bernates. 3. Lucer-
tes. 4. Vrani. 5. Suitenſes. 6. Vn-
waldi. 7. Tugiani. 8. Glareani.
Baſilienſis. 10. Solothurii. 11. Fri-
rgii. 12. Schaffhuſani. 13. Ape-
lenſes. Qui arctiſſimo fœdere in-
ſe conglutinati cohærent, & æ-
ali iure utuntur; ut ita commu-
m æqualiter adminiſtrent rem-
bl. *Sleyd. lib.*3 *comm. p.*65. Simi-
m prope formam hodie etiam in
nfœderato Belgio cernimus; ſed,
moderna loquendi forma, *unitas*
cunt *provincias.* Ita ex mutatione
um, ſtatus quoque ſumuntur vo-
ula, quæ pro temporis uſu & ra-
ne rem exprimant. Velut idem in

aliis ſynonymis obſervari datur, ...
iam in voce territorii ac diſtric...
explicandum eſt; ad quam nunc p...
gredimur.

Poſtquam ditiones cum comu...
ſionibus in populos ex benignit...
maxime Imperatorum tranſierun...
aliquem hæreditatis modum, ut, ...
officiis & dignitatibus præfuiſſe...
cum terræ eius parte, in qua do...
nium & iuris cognitionem ceu C...
mites exercuerant, in hæredes ſ...
poſſent transmittere; inde quo...
maioris auctoritatis vocabula, ut...
magis eſſent cum ſtatus mutatio...
in obſervantia apud ſubditos, ...
ſumpſerunt & mutuati ſunt. Dit...
nis vox maxime latinitatem redol...
à *dito* deſcendens; ac ſignificat po...
ſtatem & imperium. *l. 2, § capt. ff* ...
orig. iur. Huic cognatum eſt nom...
diſtrictus, à *diſtringendo*, quod in ...
diſticis libris pro *coërceo* ſæpe ſu...
tur; *ut in cap. Carol. Magn.* Interdu...
quoque pro territorio uſurpat...
Ant. Florent. hiſt. part. 3, tit. 20, cap.
§. 13. velut *diſtricte* idem eſt ac *præ*...
ſe. Et omnino ſe res ita habet. *l. 7,*
5. ff. de minor. & l. 13. ff. de procur. Vi...
diſtrictus, ſeu diſtrictio, ita à IC...
definitur, quod ſit coërcendi poteſt...

ſit iurisdictio, quæ magiſtratui
cum imperio mixto intra certæ regi-
onis ac territorii fines conceditur. Sic
huius poteſtas cum regionis aut certa
ræ parte in diſtrictu connectitur.
Quamvis Saxones voce *Strich*, tra-
ctum quendam terræ loco certo ad-
ſignarunt, qui ea locutione determi-
nus fuit, *ut ſupra dictum eſt.* Vult
idem Knich. *in comment. ſuo de iu.*
Saxon. non prov. cap. 4, *num.* 63, quod
iurisdictio, feudum, caſtrum, territo-
rium, nihil inter ſe adfine habeant,
quam diverſa ſint. tamen, *cum Can-*
c. & aliis, num. 66, *ibidem*. ita con-
cedit: Quantum inter ſe diſſideant
& conveniant, certam doctrinam
tradi non poſſe, idcirco communem
uſum in provincia attendendum.
Hippol. de Marſ. tract. bann. verb. ci-
ta, num. 19, 107, *&* 152. Sunt enim,
, quatuor. puta: territorium, di-
ſtrictus, provincia, comitatus, eiuſ-
dem ſignificationis & mutui uſus.
Bartazz conſ 252, *in add. litt* *Cri-*
an. Chop. de ll. Andium, lib. 1, *cap.* 42,
num 6, *&c.* Et quamvis videatur ter-
ritorium aliquid amplius cenſeri,
quam diœceſis, (Iudices enim eccle-
ſiaſtici exilium dictare nequeunt,
quod territorio prorſus deſtituantur,
 licet
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

licet non diœceſi vel diſtrictu di-
tuantur. *Clem. ne Romani.* §. *fin de*
Elect. Chopp. de ll. And. cap. 39, *n.*
5, *ad fin.*) attamen illud procedit
quando eccleſiaſtici non fruu
duplici iure, eccleſiaſtico & ci
ſcilicet Præſulis & Principis. quo
ſu diœceſin & territorium obtin
Berett. conſ. 3, *num.* 27. Sic regio
tio, provincia, curia, æquipollen
accipiuntur pro territorio & di
ctu, *Schrad. de feud. p* 10, *ſect.* 7, *n.*
21, *cum ſeqq.* Quamvis de provin
paulo aliter ſe res habeat, ut mox
dicabimus. Territorii autem etym
triplici modo conficitur. Nam
alii à terra, quam Varro ab eo dictu
vult quod teratur, quaſi *tera* ſit
in Augurum libris ſcriptum inveni
alii, *ut Siculus Flaccus*, à *terrendo*, q
ab agris occupatis terrerent ho
alii, *ut Iſidorus*, territorium quaſi *t*
ritorium vocatum aiunt, id eſt, trit
tauris, vel à bobus & aratro, q
terribovium; *opinante Catone in ori-*
nibus, lib. 5: quandoquidem olim p
ſeſſionum territoria limitibus di-
gnabantur. *Luc. de penn. l.* 53, *num*
C. de decur. lib. 10. Vbi vero non
coli potuit, ſicuti loca ſylveſtria,
ludoſa, ſaxoſa, montoſa, & ſteri

nui

nlis neceſſe fuit limitum regulis
blari. Hinc in legali diſciplina
ki Knich. de territ orig cap. 1, num.
9) ſumitur pro univerſitate a-
om. Nihilominus etiam huic
n ctit ius *terrendi*, quod magiſtra-
inter ſuos fines hoc exercuerit.
pill. 239, §. territorium ff. d. V. S.
it Flaccus *de cond agror.*, inquit;
is geſtis populi victores terras
nes, ex quibus victos eiecerunt,
rice atque univerſaliter territo-
n dixerunt, inter quos fines ius
ndi eſſet. *Camill. Borell. conſ. 86,*
n. 7, fol. 138, edit. Ven. Itaque ter-
rii vocabulo intelliguntur ii
t intuitu iurisdictionis terreri
unt. *Beroius conſ. 22, num. 20, vol.*
ont. de feud. tit. de orig. & lib.
. Ius illud terrendi, id eſt, pote-
tem dicendi ius, vel adminiſtran-
iurisdictionem, Romani per Ma-
ratus ſuos expediebant: quod
cea, conſtituta Monarchia, &
nslato Imperio, aliam quoque,
in mutatione dignitatum, pro mo-
cuiusque ſeculi, figuram pedeten-
i induit. *ut docet Knich. d. l. Vide*
d. in comm. de Sax. non prov. iur.
c. 4, num. 71, & ſeqq. quomodo tripli-
ir conſideretur. De territorio oppido-

rum & civitatum, item iudicum, e[illegible] *l. 3, §. non perpetua. ff. de ſepul. viol. 1, §. ſi quis. ff. de leg. 1. l. final. ff. de iu-dict.* Non vero incommode h[...]e ad limitata territoria referuntur [...] naſtiæ, baronatus, comitatus, & [...]batiæ inferiores. *Chr. Matth. lib. 1* [...] *p.* 80.

Nunc itidem vox *Provinciæ* c[...] eius deſcriptione examinanda n[...] venit; quum plenius quid dicat [...] merito ducatibus principatibus [...] adſimiletur, ut hodie eius fert u[...]patio. Provinciæ igitur uſus & [...]men maxime Romanis propri[...] fuit; quod ex ipſa vocis huius [...]mologia apparet. Namque inde, [...] *quit Feſtus*, appellantur provinc[...], quod populus Romanus eas, pro[...]cit, id eſt, antevicit. Alii quaſi *p[...]cul victas* volunt. *Knich. encyclop. c[...] 1, num. 131.* Sed poſtea factum [...] non tantum eas regiones, quas [...]bellarant penitus & ſubiugarant, p[...]vinciarum nomine ſalutarent; [...] etiam in quibus Imperator Ro[...]nus publico nomine bellum ad[...]niſtrabat. Attamen non omnes [...]giones, civitates, & populos, c[...] quibus Romanis res fuit, eadem ſ[...]iugationis duritie tractarunt; [...]

pro[...]

put ſe adverſus popul. Romanum
ſerant, ita pro ſuis quiſque meri-
leges accepit : Ac, ne vincendo
pdigerent ius ſuum, ſane non ſine
aturo conſilio, certam cuique loco
regioni gratiæ aut pœnæ conſti-
ebant portionem. Etenim quum
nnis beneficii ac honoris arbitrium
et penes Senatum, imperator aut
miniſtrator belli tenebatur, de ſu-
ratis hoſtibus, atque regione in
oteſtatem adducta, omnia integre
tteris explicare Senatui : tum hic
ſe de mulcta ac præmiis eorum, qui
icti erant, ſecum conſultabat, ac,
uid ſibi placeret fieri, Imperatorem
dmonebat, decem aut quinque le-
atis Senatoribus ad eum miſſis, ut ex
orum ſententia de hoſtibus & eo-
um regione aut civitate ſtatueret.
Quibus mandatis acceptis, Imperator
ut ex certa Senatus, ſi ita præſcri-
ptum fuerat, voluntate, aut de com-
muni decem legatorum ſententia, vi-
ctis gentibus vel ignovit, aut in pro-
vinciæ formam redegit. Quibus cul-
pa ignoſcebatur gentibus, libertate
donabantur, relicto iure conſtituen-
di magiſtratus iuxta propriam con-
ſuetudinem, iuxtaque leges autono-
micas, attamen ut tributum certum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

exolverent. Tributum autem du ex
fuit : unum pecuniæ ordinari
quod in caput atque in ſolum
poſitum quotannis exigebatur : a
rum extraordinarium ; quod au
lege , aut ex Senatus conſulto ,
uſu provinciæ aliquando impera
tur.&c. Cuiusmodi inventiones
riæ erant ; eæque aut apertæ , aut
cretæ: qualis hodie ſupra modum
gutas in Belgio reperias ; quæ nem
aliter quam ſecretorum inſtar
gnoſcenda permittuntur. Immun
quidem & libertate donatæ tales
cebantur regiones, reges , aut civit
tes ; nihilominus fœderis pacta ini
cum victoribus cogebantur , atq
prout fœderis leges æquiores aut i
iquiores fuerunt , ita quoque diver
fœderum genera invexerunt. Cu
Regibus tamen utplurimum ben
gnius tranſegerunt. Sic Attalus Aſia
teſtamento legavit populo Roman
hac conditione, ut legibus ſuis utere
tur , neque in provinciæ formam re
digeretur. *Florus lib. 2, cap. 20.* Iudæ
quoque hoc beneficio donata fuit, u
autonomiam religionis , quam flocc
pendebant Romani, imo & pro ſtul
ta habebant ſuperſtitione , ſibi reſer
varent ; *ut ex actis Apoſt. apparet*
cap.

ɛ. 18, 14, 15. & 25, 19. & 26, 24.
arcellin. lib. 14. In provinciæ autem
mam illa redigi dicebatur terra,
cus incolis Imperator omnes adi-
ebat immunitatis leges, magiſtra-
e Romano, quotannis ab urbe mit-
ndo, eos plenarie ſubiiciens, ac ve-
galia conventuſque conſtituens,
ierdum etiam alias imponens ſer-
vutes; qua ratione ſimul & iure
agiſtratus ſui ſpoliabantur. Qua de
aſſa in ſingulis provinciis diverſæ
œceſes, ſive diverſi conventus, at-
e diverſa fora conſtituebantur, eis-
ue ſuæ civitates attribuebantur,
æ eo, iuris à magiſtratu Romano
ſcendi cauſſa, convenirent. Ex quo
telligi poteſt, univerſam provin-
arum rationem fuiſſe, ut vectigalis
ſet, atque magiſtratui Romano po-
loque obœdiret. Quæ penitus in
rvitutem redactæ erant regiones,
at civitates, ſtipendiariæ; quæ ali-
uid penderunt Romanis, immunes;
uæ libertate donatæ, fœderatæ præ-
ipue appellatæ ſunt; ſed ſic ex fœde-
equid debebant. Libertæ autem di-
ebantur, quæ nil omnino ſolverent.
ed tamen provincia nulla fuit, quæ
on Romanum Prætorem ac Quæ-
torem habuerit: illum, qui ius di-
ceret;

ceret; hunc, qui vectigalia & pa-
ſiones procuraret. Nec non & ip-
rum provinciarum duplex hinc di-
ſio fuit. Nam ſtante republ. aliæ co-
ſulares, aliæ prætoriæ fuerunt. Im-
rio vero conſtituto, aliæ populi R-
mani, aliæ Cæſaris factæ ſunt. P-
vinciæ conſulares erant, quæ ab
qui in urbe conſulatum geſſer
conſulari imperio obtinebantur
proconſules dicebantur. idem eti
in prætorianis provinciis ſic ſe hab
Vide Roſin. de ant. Rom. lib. 7, cap.
Et, quum officia provincialia ma-
me eſſent proficua, adeo ut coti
novas comminiſcerentur muner
mutationes, legationes, miſſitati-
nes, quas agnatis, conſanguineis, af-
nitate propinquis, aliis identidem
lias deputarent; factum hinc tande
eſt, ut iſtiusmodi provincialia mun-
ra vulgo ab acutioribus in prove
bium traherentur, quodvis prof
cuum munus *provinciam* appelland
quod facile colligere eſt ex Roſ. d. l. ca
42; tale quid etiam innuente ubi
Comitatu adiutorum agit. Hin
quaſi tertia ſignificatio *provinciæ* ad
iecta eſt, quæ ab adminiſtration
provinciæ deſumitur, ita ut tale mu
nus determinet, quod ſit cum inſign
lucr

ero & dignitatis exiſtimatione
niunctum. Velut etiam hodie ex-
pla ſatis evidenter ſunt ante ocu-
s omnium, quæ nemo negare au-
bit. Etenim unde tot Provinciæ,
incipatus, Ducatus, Electoratus,
periores Abbatiæ, Epiſcopatus, Ar-
iepiſcopatus, emerſiſſent, niſi tam
onus fuiſſet populi favor, & Impe-
torum ſplendida munificentia, quæ
m provinciis ſumma iura poſſeſſo-
bus ſuis conceſſit?

Ex his iam ſatis patet provincia-
m ratio. Supereſt, ut de regionibus
ve regnis, & imperio, pauca aga-
us, tamquam de receptaculis latiſ-
me diffuſis, & nulla limitatione
ominii coanguſtatis aut conſtrictis.
erum quum ex iam dictis ſatis pa-
at, quantum diſtet provincia à re-
ione; non opus erit pluribus id ex-
licatum dare. Etenim regio provin-
ias & diſtrictus in ſe continet libe-
e, nulla cum limitatione reſtricta,
upremum ſimul dominium ſceptri
ais terminis incluſum tenens; adeo
t incolæ capiti ſuo libera præſtent
nembra à quo dependent: quod in
rovinciis aut territoriis non eſt abs-
que reſpectu. Regnum enim, *ait Don. Garſ. Maſtril. de Mag. lib. 4, cap.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

13, *num.*4, *f.*42, dicitur caput ci-
tatum; Ducatus vero, & ſimile ap-
pellantur illius membra. Quapro-
pter etiam Rex tam multum pote[st]
in regno ſuo, ac Imperator in Impe-
rio; quum reſpectu ſuorum ſubdito-
rum ſit tanquam imperator & mo-
narcha. *Idem lib. eod. cap.* 1, *num.* &
4. Rex loco domini habetur, & re-
gnum magis adſimluatur domi[nio]
quam ſimplici regimini; *ut vult*
Bald. conſil. 271, *num.* 3, *volum*
Marſ. d. lib. 1, *cap.* 4, *num.* 6, & 7
quum auctoritatem primæ origi[nis]
in ſe contineat. Principio enim c[ete]-
rum gentium & nationum penes re-
ges imperium reſidebat, *ait Pet. Gr.*
Thol. lib. 6, *cap.* 8, *num.* 4. quos po[pu]-
lus ad faſtigium huius maieſtatis
evexerat, unde iura regiminis diſtri-
buebant & communicabant ſu[is].
Maieſtas enim nihil aliud eſt, quam
poteſtas ſumma regendi rempubli-
cam. *Barn de fundand ſtat. reip. c.*
1, & 2. *Eynſidel. de Regal. cap.* 1, *nu.*
26. Quin ipſum *regere* nil aliud eſt,
quam rem agere, ſcilicet populi, ut
affirmant ICti. velut inde metapho[ri]-
ce fines dicuntur regi. Atque ex hi[s]
ſatis manifeſte, *regionis* nomen unde
ſit, eluceſcit, quod, priusquam pr[o]-
vinci

ciæ fierent, regiones ſub regibus
ent, atque ab iis regerentur. Poſtea
o, à ſimilitudine earum regio-
m, in quas orbis dividitur, maio-
in urbe partes *regiones* appellari
ptum eſt. *Roſin. de ant. Rom. lib.* 1,
c. 12. Quam ſimilitudinem quo-
e medici ſequuntur, &, ad imita-
tnem macrocoſmi, etiam micro-
ſmum, hominis videlicet corpus,
ſuas diſtribuere ſolent regiones:
od non fit aliter, quam paraboli-
Mirum igitur, quod Alth. *in di-*
cl. lib 1, *cap.* 33, *num.* 3, regionem &
vinciam ſecundum propriam lo-
tionem; provinciam item &
amlibet civitatem, habentem di-
nctum & ſeparatum regimen &
ritorium, eadem eſſe voluerit;
um tamen in his & ipſe tantam
fferentiam ſtatuat, ut neque in
igine, nec amplitudine modove
giminis, nec iuribus poteſtatis &
minii, cum provincia convenire
ferat; *ut ex iam dictis patet*. Nec
rte circulos Imperii Knich. *in comm.*
Sax. non prov. iur. provinciis adſi-
ulat, *cap.* 2, *num.* 2: quum propter
mplitudines & regalitates iis inhæ-
entes, melius regionibus æquipa-
entur; quum Electores Imperii Re-
gibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

gibus dignitate non cedant , ſe
Dd.conſenſum ; & ipſe Kn. *ibid.* c
*num.*35 , *&* 36 , Electorale faſti
anguſtius quam Præfectorum p
rio faciat. Quippe in ipſorum
ſtate eſt leges fundamentales I
ratori proponere & conſervare:
multo magis in ſuis ditionibus
ſtitutiones promulgare , cont
mutare, abrogare, novas conſtit
etiam iura communia tollere
ſunt. *Knich. de territ. orig. cap.*1,
397. Non immerito igitur Cir
imperii regionibus adſimulamu
ſimul hoc bene notandum, quo
ter regionem & ipſum regnum,
tum interſit. Regio enim territ
provincias , & diſtrictus, locali
amplitudine ſua complectitur
gnum vero effectum totius regi
in conſtitutione ſua declarat ,
civitatem reipubl. effectum ſu
terminare ſuperius diximus.

Reſtat nunc omnium latiſſimi
receptaculum continens, quod
to univerſale territorium , ſive c
muni nomine imperium dic
Romanum; quod omnes regiones
ſtrictus, provincias in ſeſe conti
adeo, ut etiam eius termini non
ſint ſemper eodem modo circ
ſcri

ſibi; ſed, velut de univerſitate hoc
vè pronunciant, quod ſemper ma-
rit; ita quoque imperium ſemper
rmanet in terris externè. *Knich. in
r ct. de veſt. pact. 1, cap. 2, num. 208,*
e 209. In cuius rei ſignum Impera-
r globum geſtat cum cruce aurea;
*t ſupra in introductione à nobis di-
um eſt.*

CAP. IV.

*e terminis, finibus, & limitibus cuius-
que circumferentia & loci conti-
nentis; deque eorum iuri-
bus & privilegijs.*

DE ſpacio contento plagæ terreſtis,
quot nam regiminis modi heic
ntroducantur, quibus & definiantur
rminis, quibus item reipubl. figuris
ceptacula ſua implicite illa præ-
eat, hactenus equidem egimus pro
mporis ratione: verum quum nul-
us circuitus aut circulus absque pe-
pheria detur, & expreſſione ſui am-
itus, neceſſum eſt, ut termini vel
mites, ſive potius fines eiusmodi,
reviter heic etiam perſpiciantur.
tenim ſæpius inde tot lites, diſcor-
iæ, & concertationes emergunt, ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ingentia bella non raro concitent, ?
varias difficultates atque confuſi-
nes pariant. *Beſold. pot. cap.* 12, *n.* 7.
Dum igitur regiones & territoria v-
rios ſuos terminos habent ; cogn-
ſcendum eſt, qualesnam eſſe poſſi-
Sunt vero aut induſtrioſa & hom-
num labore ſigna appoſita ; aut qu
natura interſeruit, & quibus terram
terra ita diſcriminavit. Et heic ea-
nus Hieron. de Monte, *tract. d. fin. r-
gund. cap.* 1, intelligendus eſt ; qua-
do ait : Territoriorum diviſiones
jure gentium introductæ ſunt; quu
genus humanum eas conſervent, pr-
pter jurisdictionum diviſiones
publicis, velut etiam in privatis ,
denotandam poſſeſſionis diſtincti
nem ,ſunt inventæ. Ideoque term
nus, limes, vel confinis , dicuntur
gna demonſtrantia finem. *l.* 2, *in prin
ff de term. mot.* Vnde fines regi dicun
tur, quando propriis ager quisque f
nibus terminatur ; inde, quod
terminos conſtituendos , vel fines d
rigendos , inter eos , qui confin
agros poſſident , datur judicium f
nium regundorum, & de regundis f
nibus. *ut C. & ff. de fin. reg.* Quam o
cauſam olim collegia agrimenſorum
fuerunt inſtituta , qui fines regeren

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

: limites dirigendo dignoſcerent;
liquet ex conſtitutione Theod. Valent.
app l. præcipimus. ff. de ſepul. & Imp.
nſt. l. 3. C. de fin. reg. qui menſores
piano dicuntur. l. ſi irruptione. ff. d.
Rutg. Rul. de comm. lib. 6, cap. 3, n.
5, 17. Mos eſt vetuſtiſſimus, tam in
iblicis quam privatis, ut eius origo
: Sacris pateat litteris. Etenim Gen.
8 dicitur, Iacobum erexiſſe lapi-
em notationis ſuæ, & infudiſſe ſi-
ıul oleum. Ita Ioſu. 2, & 24. Ieho-
a mandat erigi duodecim lapides.
Prov. 22, 28, ait Salomon; Ne move-
terminum antiquum, quem apta-
int maiores tui. Item, Prov. 23, 10.
e moveas terminum antiquum, &
gros pupillorum ne invadas: nam
index eorum potens eſt. Velut ipſe
hova id præcipit per Moſen, Deut.
, 14; & 27, 17. Quem modum et-
m antiqui Romani habuerunt, &
deo ſanctè obſervarunt, ut quoque
Termino idolon ſibi fecerint, quod
Capitolio ſuo coluerunt. Roſ. de
ıt. Rom. lib. 2, cap. 20. Singularesque
ges conſtituerunt, quas agrarias vo-
ırunt; ut idem Roſ. lib. 8, cap. 9, eas re-
nſet. Qui mos etiam Græcis fuit,
ex Plat. lib. 8 de ll. cognoſcere licet;
ıi non ſolum magnos lapides, ſed etiam

parvos in conſideratione fuiſſe teſtati *Plin. l. 18. & Dion. Halicarn. lib. 2* *ant. Rom. & Serv. ad lib. 12 Virg.* *conſuli poſſunt.* Hinc nomina term-nis varia, pro cuiusque gentis conſu-tudine, indita ſunt: maximè ve eos vocarunt lapides finales, ad co-gnoſcendos agros. *§. fin. Inſt. de off. Iu* Paucos autem, territoriales termin dixêre. *Boët. lib. 2. Geometr.*, *pro eum citat Cuiac. 10 obſ. 2. Coraſ. in l. hoc iure. ff. de iuſt. & iur.* Quandoq ſaxa, quæ terminales lapides voca-tur, ſunt pro limite; *Landgrent-ſteyn.*

Porro, & civitates vel caſtra, pr vinciæ aut regiones, varios termin habent: videlicet aut mare, vel rip fluminum intercurrentium, vias r gales, montes, aut muros, ſtipit ſpeculas, valles, foſſas, aggeres; *lan vvehren, landgräben; velut Hieron. Mont. d. tract. de fin. reg. per 14 ca ubertim de ijs agit. & Rul. d. lib. 6 com. cap. 1. uſque ad fin.*

Tum, qui termini interpoſiti fu runt ſtudio, ii vel privatos vel pu blicos fines conſtituunt & diſcrim nant: Velut omnium optimè Germanica lingua patet. Etenim vu go & generaliter, indifferenti loc

tion

one, præſertim etiam Saxonico iu-
r vocantur *mahlſteyn*; quod à Ger-
anico *mahl*, id eſt, ſignum, & *ſteyn*,
eſt, lapis, compoſitum eſt. Sic di-
ntur & *bannſteyn*; quum *bann* ex-
emitatem denotet; velut *banniti*
cuntur ii, qui finibus excluduntur;
il. 1 de pa. publ. 1. vel à vocabulo
bn, quod ſemitam ſignificat, quaſi
bides ſecernentes agros. *Landrecht*
t. 50. item 59. Sachſenſpiegel paßim.
Vehn pract. obſ. lit. G. Alias ſi publi-
s territorii aut regionis terminus
otetur, ſunt vocabula *grentz*, *land-*
entze, *marck*; unde *Grentzſteyn*,
ndſteyn, *landvvehr*, *marckſteyn*; &
rminatus, *marck ſcheydung*; integri
ſtrictus, *veldmarkung*. *Petr. Heig. q.*
n. 57. &c. Eiuſmodi lapides publi-
& ſigna tanta cum cura poſiti ſunt,
ſigna ex carbonibus, lateribus, o-
s, &c. quaſi in rei teſtimonium, a-
a ipſis ſint adiecta; ceu Iacob oleum
fudit iis lapidibus; *ut ſupra notatum*
t. Hiſce conſimiles ſunt lapides
tpali, quibus diſcernuntur termi-
i venationum, & iuris lignandi;
ulgo *iaght & forſtgrentzen.* Item la-
des decimarum, *zehendgrentzen*: &
rmini præfecturarum, *amptgrent-*
n. Et hæ ſpecies inter publicos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

referuntur terminos.

Privatorum autem lapides dicu[n]tur *ſcheydſteyn*, limites, vel *guett*[-]*ſteyn*; qui aliquando cruce, aut cha[-]ractere aliquo, aliave nota, ſignantu[r]. Sunt etiam lapides angulares, *ortſte*[-]*ne*, qui principium & finem indica[n]t, qui utrinque notas geſtant, & exp[ri]munt indigetationem dominioru[m]. Quoties lis oritur, ſigna eiuſmo[di] accurate obſervantur. *Rul. com. pa*[rt.] *2, l. 6, c. 3, &c. Gilhauſ p. 2, c. 6, art* §. 10. *vide Roſin lib. 8, cap. 9, ci*[rca] *finem*. ubi quoq; de pœnis agit cui[]que qui cõtra illa deliquerit. Velut [et]iam egregie de hoc utroq; agit Knic[hen] *in tract. de iure ſuperioritatis, cap. 4,* 265, *& ſeqq.* qua ſolemnitate limit[es] ut auctoritatem publicam & fid[em] mererentur, ex auſpiciis Centgrav[io]rum per deſignatos apud Germa[nos] conſtituti fuerint. Vnde illos olim [a]pud Romanos ex ſacra rei determi[na]tione, qui terminos moviſſent ag[ra]rios, licitum fuerat ex Numæ Po[m]pilii ſanctionibus impune interi[me]re. *Connan. lib. 1, cap. 12. n. 3.* Veru[m] talem rigorem legumlatores poſ[t]temperarunt, ut ratione amotion[is], avulſionis, mutationisve pœna co[n]digna irrogaretur delinquenti. *l. 2.*

paſſi.

[illegible]am ff. de term mot. Saiſon. de conſul. Ton. tit. 1, §. 1 gl. 3. Damb. cap. 127 pr[illegible]. crim. Conſtit. Carolin. 114. Ex [illegible]viis ſtatutis varias pœnas deducit [B]onifac. de furt. §. 9, n. 79. Noſtrate [illegible]e violatoribus terminorum con[illegible]ſuta eſt pœna exilis xxx. ſolid. ſin [illegible]em ſcienter & doloſe delictum [c]ommittatur, arbitraria mulcta obti[illegible]. Gloſſ. vero ſup. art. 28, lib. 2, [illegible]violentum & temerarium termi[no]rum amotorem capitis ſupplicio [a]nimadvertendum eſſe adſerit. Fachſ. [illegible]d. 65. &c. Coler. autem deciſ 145, [illegible], arbitrariam pœnam ſtatuit. vide [illegible]tio in Dicæolog. lib. 1, cap. 117, [illegible]m. 35.

De fluminibus autem publicis & [illegible]ari idem dici & affirmari omnino [illegible]quit, quorum ratio plane diverſa [illegible]. Iehova quidem terram homini[bu]s dedit incolendam, Pſal. 115, 16: [te]rminum vero ipſe circumdedit [aq]uis, donec lux & dies tranſeant. [Io]b. 26, 10. Ita & ipſe Iehova loqui[tu]r, Iob. 38, 8, & 10: Ego obſtruxi ma[re] portis, quum fluctuaret ex ventre [m]atris ſuæ egrediens. Poſui autem [e]i terminos, circumponens clauſtra, [&] valvas. Velut etiam poſt diluvium [a]nimantibus ſimul hominibus cõmune

rerum dominium & poſſeſſione
tradidit. Quare ſimul omnes gen
id, quaſi in conſcientia convicti, h
confitere coguntur, quod rerum i
animatarum communium occupa
atque proprietatis vendicatio nu
ſit earum, quas natura communes
ſe voluit, quæque ex his natæ ſur
Ac ut confeſſioni huic nihil ſubd
ceretur, ICti *in* §. 1, *Inſt. de rerum div*
legi divinæ & naturæ ſubſcribere c
guntur. Diſtinguunt quidem int
res ſingulorum, & res communes :
aërem, aquam profluentem, & ma
nulli appropriant. Audiatur ante
gnanus omnium Ioh. Borch. *in co*
ad Inſt. lib. 2, §. 1, Paulus, ait, litte
nullius eſſe tradit. *& l.* 1. *ff. de rer.*
viſ. Ibi Caius publicas res in nulli
bonis affirmat. Inter communes a
tem res primum ponitur aër, quia i
dictus eſt, quod, quæ circa terra
ſunt, αἴρει, hoc eſt, elevat ; vel qu
ἀεὶ ῥεῖ, hoc eſt, ſemper fluit, &c. A
quam autem intelligimus proflue
tem ; *hoc* § *n. l.* 2, *ff de rer. div*, ; qu
aqua non profluens communis no
eſt. Ac recte Theophilus τὸ ὕδωρ
ἀέννάον vertit. Et debent hæc du
aqua profluens, coniunctim legi, n
ſeparatim, ut quidem male tradid
rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

um. Ac differt aqua profluens à flu-
mine in hoc, quod aqua profluens
comune nomen eſt, flumen publi-
cum. Vſus vero utriusque communis.
Et eo communia & publica con-
veniunt. Ac quidem uſus aquæ pro-
fluentis communis eſt, quatenus eam
fuere & uti eadem; fluminis, qua-
tenus in eo piſcari, & per ipſum na-
vigare, cuique liberum eſt. *Iacob. Cu-
ia heic.* Tertio inter res communes
Imperator numerat mare, & ideo ne-
mo in mari piſcari aut navigare pro-
hibetur, & adverſus prohibentem
competit actio iniuriarum. *l. §. ſi quis
in mari. ff. ne quid in loco publ. l. iniu-
rium, § ult. ff de iniur.* Denique lit-
tora quoque communia ſunt, *d l. 2,
ff. de rer. div. &c.* quia acceſſorium
ſunt maris, & acceſſorium ſequitur
naturam principalis. *l. 2, ff. de pecul.
et. c. acceſſorium. d. R. I. in 6.* Ad lit-
tus igitur maris accedere quivis po-
teſt, non piſcandi tantum gratia, ſed
etiam ædificandi & occupandi cauſ-
ſa. *l. quod in littore. ff. de acq. rer. dom. l.
a littore. ff. ne quid in loc. publ.* Et quod
in littore quis ædificat, ipſius effici-
tur, *d. l. quod in litt. & l. quamvis. ff. eod.*
tantum, ut & ſoli dominus con-
ſtituatur, qui ibi ædificat; ſed quam

diu ædificium manet ; ædificio o
lapſo, quaſi iure poſtliminii, revti-
tur locus in priſtinam cauſſam,
alius in eodem loco ædificaverit
fiet. *l. in tantum. ff. de rer. div.* &
quod in litt. ff. de acq. r. dom. Q
videant illi qui contrarium heic
tiunt, quomodo ſe in falſa opin
defendere queant. De fluminibus
blicis, *ait Beſol. in pol. cap.* 12, *n.* 7
limites (hoc eſt, ſi inter duas iuri
ctiones ſeu in confinio duorum te
toriorum) ſint, id eſt obſervand
ut in dubio præſumantur eſſe co
munia; & proinde iurisdictio
cuilibet territorio competere in
flumine, uſque ad medium. *arg. l.*
ff. com. divid. l. fin. ff pro ſocio. l. ar
ff. de rer. div. Bart in tract. de flumi
verſ acquiritur. num. 8. *Cæpoll tr*
d. ſervit. ruſt. c. 13, *n.* 14. Sicut eti
ad mare ſi provincia ſit, territori
dicitur habere in mari. *Cæpoll. d.*
26, *n.* 26. *&c.* Præterea ſi flumen
blicum duo dividat territoria, &
alveum mutet impetu aquarum,
id territorii fines non mutantur. *a*
l 18, §. 4. *ff de dam. infect. l.* 1, §. *illu*
3, §. 2, *ff. d. aqua cotid. cum ſimil.* N
alluvionis ius in iurisdictione
territorio vindicat ſibi locum : h
e

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ſiure alvei derelicti, territorium
ad augetur. &c. Verum etſi (*in-*
Rub. lib. 2 de comm. cap. 9, num. 1.)
tatio omnibus ſit communis; *§.*
Inſt. de rer. div. l. nemo ff. eod poſt
Fr. Purpur p. 1, conſ. 140, num. 6;
&rohibens, iniuriarum teneatur:
, §. ſi quis. ff. ne quid in loc. pub &
, § ſi quis. ff. de iniur. Moer. de ve-
p. 1, cap. 6, n. 2, & 12: tamen ea
regalia hodie referuntur. *l. unic.*
ſint Regalia. Petr. à Petr. de poteſt.
Inc. c. 7, n. 13, & de fidecommiſſ. q.
n. 574. Knich. in com. Iur. Sax fol.
, in §. vvaſſerfiſſcherey. Moer. de
at. p. 13, c. 6, n. 6, &c. Sed erret
s ſtudio, quantum volet; nihilo-
mus auctor ille, ſive Hug Gr. ſit, ſi-
alius, qui ante annos aliquot in-
hem tractatum de mari libero, Lu-
gini anno 1609 impreſſum, edidit,
cam optime libertatem & commu-
tatem maris defendit. inprimis,
p. 5, quum fuſe ſatis & argutiſſime
am ſententiam explicaſſet, paulo
te refutationem Luſitanorum ita
ncludit. Mare igitur proprium om-
no alicuius fieri non poteſt; quia
tura, commune eſſe hoc, non per-
ittit, ſed iubet: imo ne littus qui-
m; niſi quod hæc addenda eſt in-
terpre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

terpretatio, ut, ſi quid earum ta
per naturam occupari poſſit, id te-
nus occupantis fiat quatenus eo oc-
cupatione uſus ille promiſcuus non
læditur. Quod merito receptum
Nam quum ita ſe habeat, ceſſat
que exceptio; per quam eveniſſe
mus, ne omnia in ius proprio
tranſcriberentur. Quoniam igitur
dificatio ſpecies eſt occupationis in
littore licet ædificare, ſi id fieri po
teſt ſine cæterorum incommodo
Pomponius loquitur. &c. l. riparum.
ff. de rer. div. l. fluminum. ff. de dam
fect. Ex quibus etiam ſatis pa
quid ſentiendum ſit de controver
quam adeo inter Regem Daniæ
civitatem Hamburgi hodie de te
torio in Albis flumine fervet; ubi
tiſsimum ius ſibi Hamburgenſes
ſcribunt, propter vaſa, quæ navig
tibus ſemitam profunditatis m
ſtrant, quæ vocant, *die Baecktonn*
unde iuriſdictionem in mare uſ
extendere cupiunt, quousque ſu-
ptus iis impendere in commodu
ſuum cogantur. Ita quoque pat
quid de terminis maris Orientalis
Baltici ſit ſtatuendum; velut eti
de reliquis undiquaque partibus
ceani ſeptentrionalis, meridiona

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

cidentalis; ſimul de mari medi-
rneo, & Indico. Deciſiones quis-
ſibi colligat ex dicto libello de
alibero, qui certè non ſine iudi-
gendus eſt. *vide quoque Althuſ.*
iol. lib. 1, cap. 36, n. 27. Mirum,
quis ſibi velit ibi dominium
ituere territoriale, ubi Deus
ſtrohibuit terminos, imo & pror-
er naturam hominibus abnega-
rreſtres conſtituere limites. *vide*
etiam de pact. famil. Ill. pag. 648.
lut. ſyll. th. 12. ut notetur error
lr. Gentil. lib. 1 Hiſp. ad cap. 8; &
aris acquiſ. Modeſtiores ſane
unt Imperatores, qui dominium
is ad ſe non ſpectare faſſi ſunt,
unvis eſſent omnium gentium &
rrum vel univerſi mundi do-
i. *l. 9. ff. ad l. Rhodiam de iactu,*
p. 648.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

CAP. V.

De collegiis, ſodalitatibus vel datitiis, conſortio, & ordinibus in republ.

SAtis hactenus de continenti & proprietate conſtitutiva egimu quitur iam, ut contentum li ratione perſcrutemur. Quod plex eſt; minus, & maius. Minu reſpectu univerſitatis non adeo torum hominum, qui ob ce conſociationem inter ſeſe mu conſenſu coiverunt. Eius di propter differentes profeſſiones ſtudia actionumque intentione bentur ſpecies. Quamvis ſint, omnes communi nomine Col inſignire velint, & ita quoque po laris mos loquendi ferat; tame rem ipſam intueamur, & o ctorum rationem penitius exami mus, nemo non confitebitur, crepantiam ſatis immenſam Quum itaque ſe ita late extendat, te omnia percipienda eſt nomini tio. M. Varro *lib. 5 ling. Lat.* v quod à colligatione ſocietatis, ab eligendo ſit dictum, *ut Alc*

plac

act : Magna enim vis eſt mutuæ
mutinationis animorum, in mo-
inſtudiorum, & opificiorum ſi-
iludine, unde talis amicitiæ
plexus recte colligatur. Quod,
x Plutarchi teſtimonium, Numa
pilius, qui primus auctor huius
iti apud Romanos dicitur, recte
ſvavit. Vt enim æmulationes &
tiones inter diverſæ nationis ci-
olleret ; quum ſe alii Romanos,
Sabinos, hi Romulos, illi Ta-
dicerent : hunc modum invenit,
homines eiuſdem ſtudii cupidos,
cietatis arctioris vinculum co-
: ſuaque diviſione hoc conſe-
eſt, ut omnibus cum omnibus
us conveniret, ac commercia in-
derent. *Roſ. de ant. Rom. lib.* 8,
n. 41. Sed quum res quæque
non careat ſuo, ideo factum eſt
ue ut huius vocis ſignificatio
una manſerit. Proinde duplici-
cipitur; pro collegiis licitis, &
itis. Iſthæc ſunt, quæ non iu-
legitimis coiêre legibus, ſed
a quæ lex Licia olim lata fuit.
t Duar. in com. de colleg. & cor-
lla vero, quæ mandatis, Con-
tionibus, & SCtis, permittun-
Duar. ibid. Licitum porro Col-
legium

legium aut propriè aut impropri
vocatur. Proprie vero ſic dictum,
vel in genere ſumitur, vel in ſpe
In genere, quando in ſchola ICtorum
Collegæ dicuntur I. magiſtratus
eiuſdem ſunt poteſtatis; *l.* 173. *de*
V. S. ab eo quod una lecti ſint
Contutores Concuratoreſve co
dicuntur. *l.* 14. *l.* 46. §. *cum te*
ff. de adm. tut. III. Collegæ di
tur, qui eadem legatione funguntur
l. 2. *ff. de legat. lib.* 10. IV. Q
imo cohæredes collegæ dicu
l. 101. *ff. de ſolution.* In ſpecie
Collegium ſignificat legitimam
um pluriumve perſonarum eiu
conditionis, profeſſionis & or
conſociationem. Quæ ſignifi
huius loci eſt propria. *l.* 4. *ff. de*
leg. & corp. Eaque iterum duple
aut liberalibus ſtudiis, aut alii
gotiis accommodata. Impropriè
accipitur, quando ita latè extend
ut conſortibus quibuſvis etiam
imparitate ſtudiorum applicetur
lut inde eorum error patet, qu
iam ipſis univerſitatum ſpec
Collegii notionem ſuperinducer
lent. Et quamvis collegium, q
ſæpius multis conſociationibus
qualibus accommodetur impro

ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ex de variis ſynonymis exprimitur,
uticatur ſocietas κατ᾽ ἐξοχὴν, cœ-
tu ſodalitas, ſynagoga, ſynodus,
ccilium, conſortium, commili-
um, fraternitas aut fratria, *ut ait*
Direnus, amicitiæ vinculum, ἑται-
ρία, coitio amicorum; &c. tamen
nuquam cognationes, familias, or-
dines, aut civitates ipſas, & eccleſias,
paecias &c. complectitur ſicut er-
ra ii, qui confundere contentum
m iuris ordine ex ignorantia non
rentur. Vt vero eo rectius cuiuſq;
proprietas etiam ex impoſitione
minis appareat, ordine quam po-
te fieri breviſſimo id expediemus.
Collegium itaque propriè acceptum
Direnus vocat ſocietatem homi-
um, ita contractam, ut ex pluribus
ſonis quaſi una perſona & unum
ous fiat. *in Com. de hæred. inſtitu-*
n c. 2, p. 335. & in tit. 22 de coll. &
orr. Sed rectius ita definitur, ut
a indicatum, quod ſit legitima
m aut plurium eiuſdem profeſſi-
or & ordinis conſociatio, publica
toritate magiſtratus permiſſa
robatave, ad commune quid ha-
edum. *l. 1, §. 1. ff. quod cuiuſque*
m. l. 1. C. de ſacroſ. eccleſ. l. 173.
&. 193, §. 4. ff. de V. S. Bod. lib.

1 de rep. c. 7. Quum in politia c
muni uſu ita receptum ſit, ut &
dines & collegia in ea dentur;
tam hoc ex abſoluta neceſſitate
ctum eſt, quam ut magiſtratu
faciliori modo rempub. in tranq
litate conſervare poſſit. Quum e
iſte nequeat omnia obſervare &
ponere ſemper ad nutum pro c
modo reipublicæ, præſertim ſi
gula artificia, negotiationes, c
merciorum rationes, tum libe
& mechanica, ſpectaverimus: c
moditatis cauſa merito collegia
inſtituuntur. At ne in abuſum q
libet abripiatur, id ſedulo cave
legibus, ut cenſurã & præſidium
reſervent, & auctoritas omnis à
perioris conceſſione dependeat.
autem perſonis unumquodque
legium ad minimum conſtare de
id pridem iuxta commune ICto
axioma deciſum eſt, quod tres
dem collegium faciant, *l.* 85.
V. S. at unus ius collegii tueri p
l. 7, §. 2, ff. quod cuiusque univerſ.
plures non ſunt pauciores quam
l. ubi numerus. ff. de teſtib. & multi,
ſunt pauciores quam tres. *l. 1, §. h*
ad ICtum Syllan. Bart. in l. 4, n. 1,
bon. rapt. Potiſſima autem fac

&

ergia conſiſtit in forma colle-
icm, quam legitima communi-
ao ſuggerit. Etenim absque tali
egima communicatione, & mu-
tuæ auxiliorum officiorumque ob-
igione , omne collegium invali-
ui eſt; quum neceſſum ſit, ut col-
ge omnibus inter ſeſe quid ſit cō-
me, quod propoſitum vitæ ſecun-
du pacta conventa iuvet. Quæ ra-
tio communionis facit , ut omnes
oegæ, iuris collegialis participes,
c ut ſinguli, ſed velut unum cor-
u conſiderentur. Communicatio
gar, ut ex iam dictis & illatis ap-
tar, eſt quadruplex. 1. legum ſive
aorum, 2. animorum fraterno-
; 3. operarum ſive officiorum;
&. bonorum. Communio legum
t pactorum inter collegas ea cenſe-
ur, qua collegæ legibus & iure inter
e evinciuntur eodem, & in corpore
legii vivunt, reguntur, obligan-
urque ita, ut, qui obedire ritè nolit,
a pacta puniatur. Deinde, com-
nio animorum, eſt reciprocæ in-
collegas ſeu mutuæ benevolentiæ
n ſingulari concordiæ affectu con-
ctio, qua idem nolunt, & idem
unt, ad communem collegii uti-
tem, ſine diſſidio. *Rom.* 12, 16. Nil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

enim magis probandum eſt in collegiis, quam concordia & converſatio amica, in fide & honeſtate fundata, atque ut eo rectius talis conſervetur, neceſſe eſt, ut communi conſenſu ſæpius de communibus rebus inſtituant deliberationes, in quo maxime benevolentia mutua conſiſtit. Nam ſeparatim ſi deliberationes inſtituantur, invidia & ſuſpicio æmulationes continuo gignent, unde factiones ſimul ſuborientur, atque hæ quæ in perfidiam & turbamenta tandem erumpant, exitus infelix omnia diſſolvet. Communio vero operarum aut officiorum conſiſtit in æquitate promovendi collegiorum commoda, & eorum incommoda avertendi, iuxta mutuum collegarum conſenſum ſive conventionem. Ratione qualitatis quidem omnia collegii membra ſunt eiuſdem conditionis: ſed tamen ratione poteſtatis aut ordinis neceſſum eſt, ut dentur ſuperiores & inferiores, ut inter ſeniores aut ſuperiores unus habeat primatum & poteſtatem quandam poteſtatis aut iurisdictionis, ut convocatio pro negotii neceſſitate fieri, & iuris modus in omnibus obſervari queat, alias mera confuſio fieret, nihilque ite

ce-

…diri aut examinari poſſet. No-
…tres, hodie præſides aut magiſtros
…rum vocant, *zunftmeyſter, greote-*
…*ter*, &c. Communio denique
…orum, in poſſeſſione & fruitione
…om conſiſtit, quæ à ſingulis col-
… membris contributa aut aliàs
…uiſita fuerunt. Etenim omne col-
…eum ut requirit pacta, aut præce-
…, quæ in certas tabulas aut libros
…ſcribantur, quos vocant *zunft-*
…*uber*, ita etiam res pro ſuſtentatio-
…orporis, arcam & actorem ſive
…licum expetit. Poſſunt enim col-
…ati tales ſtatuta condere circa re-
… ſuarum adminiſtrationem, nec
… quoad artem & profeſſionem
…n, (*Capell Tholoſ. q. 406. ibi Au-*
…n. 3. Laur. Sylvan. conſ. 1, num. 73.
…arſ. conſil. 79, n. 10.) quatenus ius
…erioris non tangunt, (*l. 51. C. de*
…ſd. om. iud. Novell. 4, in fin.) nec
…igent eius confirmatione, *ut ait*
…ich. de territ. orig. c. 1, n. 269. quia
…commune indulgens iurisdictio-
…n illam ſuppeditat. *Beroius conſ. 7,*
n. 10, cum ſeqq. Item conſ. 158, n.
…, &c. vol. 3. Tũ etiam finis talium
…legiorum eſt, aut eſſe debet, re-
…publ. commodior conſervatio.
…de recte loquitur Bodin. *lib. 3 de*

rep., quod nihil ad popularia impe-
ria tuenda ac retinenda potentius,
aut melius excogitari potuerit un-
quam, quam collegia eiuſmodi. Si-
quidem maxime collegiorum & cor-
porum ſunt utilitates in tributorum
collectionibus, in pecunia cogenda,
in exercitu conſcribendo, inque re-
liquis reipubl. neceſſariis & quoti-
dianis negociis conficiendis. Ita
quæ nulla ratione poſſunt à ſingu-
lis, omnium optime ab univerſis
conficiuntur, in fratriis aut tribubus,
&c. Collegia autem firma maxime
ſunt, quæ auctoritate Magiſtratus in-
ſtituuntur. Vnde etiam ICti dicunt,
ad probationem collegii, ſi quando
ſtatus illis moveatur, requiri literas
fundationis, & privilegia à ſuperio-
ribus data. *c. porro. extr. d. privileg.*
vid. Matth. Steph. d. c. 6, n. 79, & ſq.
Collegia vero antiquitus fuiſſe apud
alias gentes, ſacra Script. indicat ali-
quoties. *Gen.* 37, 25. *Num.* 4, 4.
Matth. 9, 18. *Marc.* 5, 22. *Luc.* 8, 1.
Act. 18, 8. *&c.* Velut etiam conſtat
ex iis locis, quod ſuos habuerint
præſides aut præfectos, aſſeſſores ſe-
niores, &c. & apud Romanos fuerunt
primicerii, ſecundicerii, &c. *vid. tit.*
Cod. de primicer. & ſecund. &c. Cœ-

ia

gia autem ſunt duplicia : aut officia-
lia aut communia. Officialia, di-
cuntur, quæ unius ſunt officii, ut in
magiſtratu ſunt conſulum, & ſena-
torum, ac camerariorum, &c. Com-
munia iterum ſunt aut liberalia, lit-
teratorum, aut commerciis addicto-
rum. Liberalibus ſtudiis appropriata
ſi litteratorum varia ſunt, ut Theo-
logorum, Philoſophorum, ICtorum,
Medicorum, quæ tamen in Acade-
miis & facultates dicuntur. *de qui-*
bus cognoſce Lanſ. de Acad. & Beſold.
d. cap. 12, §. 3, *n.* 31. Quæ porro heic
memoranda forent, ſuo rectius refer-
untur loco. Negotiantium collegia
item varia ſunt, pro diverſitate ma-
teriæ. & quum illorum collegia om-
nium vetuſtiſſima ex S.S. poſſint pro-
bari, *Gen.* 37, 25: merito huic nu-
mero adſociantur. Reliquæ autem
aſſociationes, quæ circa mechanica
verſantur, quum ſervilioris ſint na-
turæ, & raro ſine comeſſationibus
& compotationibus, rectius ſodali-
tates aut ſodalitia vocantur. Feſtus
item ſodales dictos affirmat, quod
una ſederent & eſſent : vel quod ex
ſodibus veſci ſoliti ſint : vel à ſua-
dendi particula *ſodes*, eſt *ſi audes*; quod
inter ſe invicem ſuaderent quid utile

& proficuum eſſet, ſuis commo[illegible]
ſibique confidenter deſtinati. &c[illegible]
ſunt hodie talia ſodalitia aut fratr[illegible]
piſtorum, ſartorum, coctorum c[illegible]-
viſiarum, fabrorum, architector[illegible],
agricolarum, mercenariorum, ſu[illegible]-
tum, laniorum, naviculariorum, [illegible]
Magdeburgi ſunt XVI tribus, q[illegible]
innungen vocant, ex quibus magiſt[illegible]-
tus componitur; quorum nov[illegible]
poteſtatem eligendi conſules pop[illegible]
habent. Romæ olim quoque fuit [illegible]-
tiorum ſodalitium, & Auguſtali[illegible]
de quibus vide Roſ. de antiq. Rom. l[illegible]
c. 14. Conſortium autem vel con[illegible]-
tio, *ut l.* 96, *§.* 3, *ff. de ſolut. habet*, [illegible]
ipſa derivatio vocabuli deſignat, [illegible]-
militudinem obtinet collegii q[illegible]-
dem; ſed quum ſorti magis ſubm[illegible]-
tatur quam certo & prædeliber[illegible]
conſilio, nec ex iis requiſitis con[illegible]
quæ iuſtum collegium fovet aut [illegible]-
ſtulat, coniunctionem eam deno[illegible],
quam aut neceſſitas aut ſingul[illegible]
intentio temporis ita iuxta prop[illegible]-
tum conglutinavit. Veluti ICti co[illegible]-
ſortes litis dicunt, qui in una actio[illegible]
cohærent. Conſortes & ſocii glor[illegible]-
ſi laboris, periculi, lucri, &c. voc[illegible]-
tur, qui eidem ſtudio incumbu[illegible]
Eodem modo commilitium, (*l.* 19[illegible]

caſtr. pecul.) eſt commercium & [fac]ultas ipſa, ceu ius quo una mili[ta]nt; *iuxta Alciat. lib. 4 diſpunct. c.* [.] quum denotet ſocietatem mili[ta]e quam inter ſe milites habent.

Sed hæc de collegiis licitis ſuffi[ci]ant. Sequitur nunc eorum oppoſi[tu]m, quod aut reipubl. incommoda [cr]eat, & in collegiis illicitis conſiſtit; [au]t licita corrumpit & ſubvertit. [Co]llegium igitur illicitum, eſt im[pro]ba coitio, ſeu paraſynaxis & con[ve]ntus plurium, ſine conſenſu magi[ſtr]atus ſuſceptus, ad damnum vel in[iu]riam alterius inſtitutus. *l. 85. l. 173. de V. S. l. 1. l. 3. §. ff. de colleg. Farinac. crim. læſ. mai. q. 113, n. 237, & ſeqq. [A]lth. Dicæol. lib. 1, c. 133, n. 26.* Equi[d]em ex perperam inſtitutis talibus [co]llegiis, ac ſodalitiis, graviſſimæ in [re]mp. ſæpius irrepsêre peſtes & ſub[ve]rſiones: ſed tamen accuratè heic [di]ſtinguendum eſt, ne id pro illicito [h]abeatur, quod libertati Chriſtianæ [n]on contradicat; velut experientia in [A]poſtolis clara eſt, qui occluſis fori[b]us ex metu conventum habuêre. *[Jo]h. 20, 19. Luc. 24, 33, Act. 1, &c.* [It]a etiam hodie piorum converſatio[n]em impii maxime perſequuntur, [c]onventicula illicita vocitando, quæ

boni tamen in gloriam Dei dirigu
Proinde Maſcardus, *concl.* 40, *&* 11
Farin. quoque. *d.l.*, recte monent,
volunt, quod contra vim & ini-
riam, ad defenſionem vel alium
nem legitimum, collegium tale co-
ceſſum ſit. Prohibita autem colle
ſunt compotationum, libidinu
comeſſationum, factionis, mon-
polii, aleæ, aut delicti alicuius perp
trandi, quæ eſt conſpiratio. *Decia*
lib. 7, *c.* 20. *tit. C. de monop. Petr. C*
Thol. lib. 13 *de rep. cap.* 2, 3. *l.* 15. *C.*
Epiſc. & cler. Num. c 16. *Act* 17, 5.
23, 14. *Matth.* 2, 3. *& paſſim de Ph*
riſ. Videant igitur Schonb. *lib.* 1 *p*
c. 11, & Beſold. *pol. c.* 12, *n.* 29, qua
conſcientiis Chriſtianis patrociniu
exhibeant, dum cauſſæ religionis
pietati ſuam abſcindunt libertaten
Qualis fuit quæſo Apoſtolorum c
gregatio, reipubl. Iudæorum reſpect
Futilis eſt ratio, quod inde facile ſ
ditiones & turbæ naſci poſſint. Ve
pietas nil commune habet cum tal
bus, delictis; ſed humilitati ſtudet,
Deo reddit quæ ſunt Dei, Cæſariqu
aut magiſtratui cuivis quæ eide
ſunt ſolvenda, quum noſcat, quo
iuxta doctrinã Apoſtolorum omni
no poteſtati ſubiecta eſſe debeat, cu

com

cnpetit imperium. *Rom.* 13, 1, 2.
Cod ſi Belgæ olim tam malum
ciſilium voluiſſent ſequi, nun-
cam certe tam florentes reſpubli-
c adornaſſent, *ut ex Meter. recte*
iicat Bened. Carpzov. tract. de capit.
C. c. 3, *n.* 21. Potiſſimum enim ex
ciſcientiarum ſuppreſſione, ac fla-
glatione æmulationes, odia, diſſi-
ci, cæteraque opera carnis oriuntur,
t mutua inde irritatione ſæpius ea
ccitentur mala interna quæ non
pcul à ruina abſint. Sed vidēt proh!
o tandem non pauci magiſtratus,
tidnam ſit id quod humanas ſupe-
t vires, quando videlicet præci-
ꝑum dilectionis favorem amittunt
i populo. Quis enim dominus eſt
imæ & conſcientiarum? Nonne is
ci *Matth.* 28, 18, aperte de ſe teſta-
r, quod ſibi ſit tradita omnis pote-
as in cœlis & terra? Quis vero nol-
t talem toto corde amare magi-
ratum, qui Iehovæ Patri, Filio, &
iritui ſancto ſuum in hominum
rdibus renovatis relinquit impe-
um? Res non eſt humana, quam
iritus ſanct. in cordibus hominum
eat. Ergo nec homini in Spiritus
erationem competit imperium.
iritus flat ubi vult, *ait Salvator Ie-*
ſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ſus ipſe, *Ioh*. 3. Conſcientiis igitur
Spiritui Dei imperare velle, eſt di-
bolum imitari, & officium ſive p-
teſtatem Chriſti ſibi adrogare; qu
arrogantia non poteſt non æterna
accerſere condemnationem. Non
judicium de conſcientiis Chriſt
prohibuit? *Matth*. 7, 1, 2. Vnic
eſt ſcrutator cordium Deus. *Pſal.*
10.

Pœna autem conventiculi illici
hodie uti eſt arbitraria; *l*. 1. *ff. de c*
leg. Menod. caſ. 597, *n*. 3, & 4; cu
collegii diſſipatione; *l*. 3 *de colleg. i*
Thol. 15 *lib. in ſyntag. c*. 33. *l*. 3. *l*. 5.
14. *C. de hæret. Novell*. 132. *tit. C.*
pag templ. Dan. c. ult. 1 *Reg cap*. 9,
Matth. 3, *c*. 7, *c*. 21: ita auctores co
tionis perniciosæ maiori pœna pr
niuntur, quam complices. *Farin.*
crim. laſ. mai. q. 113, *n*. 140. Parit
licitum collegium abuſu ſui, ius co
veniendi amittit: beneficia & priv
legia extinguuntur. *arg. c. tuarum*
extr. de privileg. Kirchn. diſp. 14, *coro*
4, *Beſold. pol. cap*. 12, *n*. 30. Attam
collegiorum diſſolutiones ubi ſu
in uſu, non leve damnum capiu
reſpublicæ, quod pro maxima obſe
vandum.

Sed & de ordinibus, ex quorur
im

itatione coll a profluxerunt, pica quædam nunc ſubiungam. Etem quum in toto hoc Vniverſo nil conſtet abſque ordine; qui proprea proprium naturæ effectum dicar; *Schonb. lib. 1 pol. c.4*: ad eius æmulationem aut imitationem colléa inſtituta fuerunt & inventa. Eſt vo ordo, cuiuſlibet rei ſuo loco cicinna digeſtio & apta diſpoſitio. S & in perſonis omnium maxime p iuſtitiam diſtributivam apta qædam collocatio exigitur. Ideoq in republ. ordines dicimus, ſicut en acie diſtributiones hominum, p unicuiusque ſtatus qualitate, ut ſigulæ functiones eo commodius ielligantur expedianturque. Ordim talē politicum omnino ſervandm eſſe, non tantum neceſſitas reqirit, ſed etiam apes naturali quadn inclinatione nobis id præfigunt & oſtendunt; quarum unumqodque examen ſuum ſequitur regn. Sic populus Iudaicus diſtributs erat in duodecim tribus ratione fmiliæ. *Ioſ. 24. c.7,14. Num.6. & 2. Exod. 1. & 1 Theſſ. 2, 14.* Tribus rſus ſuas habebant familias; quan quælibet ſuos habebat principes phylarchos. *Num. c. 1. c. 7. cap. 36.*

Ioſ.

Ioſ. 14. & 21. *Deut.* 29, 10. 2 *Sa.*
9. & 10. *Sigon. lib.* 7, *c* 5. *de rep. H*
Habebat quoque populus ſuos præ-
ctos millenis, centuriones, decu-
nes, &c. *Exod.* 18, 21. *Deut.* 1,
1 *Chron.* 28. Velut & aliæ diſtri-
tiones populi eius fuerunt, pro re
& temporum conditione. *vide P*
Greg. Thol. lib. 4 *de rep c.* 1, 2, 3,
Item Theod. Zuinger. theat. vol. 28, *li*
Carol. Sig. lib. 5 *de rep. Hebr.* Ita q
que, *referente Dion. Halicar. lib.* 2,
populus Romanus ſuos partium
buit ordines: In tres partes, *inquit*
viſa univerſa multitudine, Romu
ſingulis præclarum aliquem vir
ducem præpoſuit. Deinde un
quamque rurſus in decem parti
totidem fortiſſimos viros eis præ-
cit. Has curias, illas tribus vocari
luit. &c. Factum hoc propterea,
per eas commode rogaret ſenten
ſingulorum; ſicque reipubl. cu
talibus ſententiis expediret. A q
cura, honeſtiſſima curiæ appell
impoſita eſt; quum Cura ſit ſoll
tudo & anxietas animi, quæ cor
tito exerceat propter ſalutem reip
l. 2, *in princ ff. de orig iur.* Et profe
tali conatu atque diligentia re
adminiſtrare & iuvare oportet. V

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

&c eſtus curiam locum facit, ubi publas, curas gerebant. &c. Ex quo pat, quod curiæ vocabulo prætribus prærogativa debeatur; quum hiſtoriographi in hac aſſignatione ac diſſideant; *de quo Roſ. de ant. Ro. lib. 6 conſulatur.* Noſtris vero temporibus in ſingulis civitatibus ejusmodi ordines extra collegia obſervare licet, quæ aliis atque aliis nominibus exprimuntur; vulgariter autem dicuntur quaterniones, parœci, &c. Sunt etiam alii ordines populi, ut unus dicatur continere cives, alter incolas; *de quibus vide Tipl. pol. lib. 1, cap. 5. & Matth. Stb. diſ. acad. part 1, d. 9, n. 10. l. 7. de incolis.* *velut quoque ex ſequenti parte poterunt cognoſci.*

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

CAP. VI.

De civitate, ſive reipublicæ effectu ro-
prio, & utriusque diſcrimine; in quo im
multi ita graviter hallucinati ſun
deque civitatum vera divi-
ſione, iuxta Impe-
rii Germani-
ci iura.

HVcusque de minori homin conſociatione egimus. Sequu nunc maius contentum. Quod d plex fecimus, ex ſententia rect ſentientium; civitatem videlice & univerſitatem. Quam multi ver hac propria & vera eius ſignifica ne aberrarint, *in ſupradictis, ubi d differentia urbis & civitatis actum* ſatis explicavimus. Etenim repe quod magni quoque politici ſcrip res heic à Relectore illo, quem *p cedenti parte* quamplurimorum e rum reum eſſe monſtravimus, b paſſi ſunt imponi; dum non vid quid ac quomodo ſubiectum & ſ fectus rei inter ſeſe diſtent. Qui v gatiſſimus error & ipſe cum cura i dicandus eſt. Relector ille *in ca ſect.* 3, *n.*4, dum Stagiritam ſuum d

modo

ndum acriter defendit, adeo eum
epat tetricè, ut in ſex lineis eum
ontradicentem ſibi faciat. Namque
a, quod 3 *pol. c* 3 remp. vocet vi-
tn; mox *ex* 3 *pol. c.* 1, *&* *c.* 4, *&* *lib.* 4
p. c. 1, probat, quod ille taxin ſive
dinem vocet, quam ipſe formam
ſit ad materiam informem. Iam
iſque prudens hoc examinet, vel
iqui ſenſibus ſaltem uti velit; num
a & forma idem ſit? Iſocrates in
longè omnes exuperat glorioſæ ſe-
e philoſophos, qui remp. ingenue
pellare audet animam. At anima
id eſt? Num vita? Ergo anima &
ta idem? quod abſurdum. Nam
ncipium motus, uti non eſt ipſe
otus; ita multo minus effectus
otus. Stagirita ſemper animam, ſta-
it principium motus. Quantum
itur diſtat ab effectu. Ita quoque ſi
ſpubl. eſt forma, non poteſt eſſe ef-
ctus, aut vita. Namque anima &
rpus in mutua operatione procre-
t vitam. Si ſepares à corpore ani-
am & ſpiritus, certè evaneſcet aut
ſinet potius vita in corpore. An
nit igitur ille Relector, quantis
m erroribus relegerit politicam?
deo perpetuis undique ſcatet con-
dictionibus, ut munda ab his pa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

gina prope nulla reperiatur, quo
quoties ipſe de ſuo, & non ex e-
no loquitur, & facile differentia
ſit agnoſci, quid primus, quid v ſe-
cundus protulerit. Quemadmo
ſe quoque *paulo poſt*, *n. 6*, *in defini*
reipublicæ, ipſummet prodit. Ait, q
dicatur ordo poteſtatum (N. B. in
ſubditos. Addit rationem: Quia
quit, ubi poteſtas imperat per le
ibi civitas iam eſt repub. inform
Si reſpublica dicatur eſſe ordo p
ſtatum in ſubditos; neceſſum eſt u
ſubditi ſubiecti loco ſe præbeant
pub., tanquam ei, quæ ordine
eos velit introducere vi poteſ
ſuæ. Itaque in poteſtate reſidet
perium; atque hoc imperium ut
inſtrumento legum. Quibus gr
bus cauſſarum indicat, quando
dem civitas exoriatur. quod atte
tur aperte, tunc civitatem effici
verans, quando republica ita ſit
formata. Quid clarius poteſt pron
ciari de effectu? Quare, ſi eſt e
ctus, non poterit eſſe ſubiectum.
quoque maieſtatem & leges non
contradictione facit partes reip
n. 7 ibid. & nihilominus *n* 9 civ
tem ab omni maieſtate, legibus,
riſdictione, & cæteris partibus
pu

pul. abſtractam cupit. Quid hoc? Mirum ex abſurditatum ſuarum gio vitam hominis vult conſiderarebsque anima & ſpiritu, eiusque facitatum operationibus, effectum ſi cauſſa. Et tamen, *in n. 6 antecedei*, magna ſtudii induſtria, reddit tionem, queî fiat, quod civitas per rempubl. definiri debeat; dicens: one enim inſtrumentum per finem ſum, ad quem redigitur, definiri bet: omnis materia per formam, à qua recipit unitatem & exiſtentiam. Sic civitas, quum tota religetur ad rempublicam, eius reſpectu omnino definiri debuit, &c. Mox tamen ſubntit; Poteſtas vero & leges ad civitatem non pertinent; ſed ad rempubl. &c. Ita in vertiginoſitate ſua ſibi ſemper contrarius eſt, & absque motu ſaltum in gyrum ducit. Mirum inanis gloriæ artificium. Priſci mortales ſemper eum felicem proclamare ſi ſunt, qui res per cauſſas potuit cognoſcere. At is civitatem absque cauſſa & reipubl. eſſentia audet fingere. Antehac valdè toties ideis Platonicis iniquus fuit: nunc vero, quaſ hæ ſunt ideæ monſtroſæ? Non certe Platonicæ, ſed propriæ phantaſiæ. Videlicet verba ſine rebus conquirit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

& offundit, ut in vanitate ſu
velut æs tinniens, loquax tame
prehendatur; *ut ait D. Paul.*

Quare in his omnibus non
Keckermannum exagitat, qua
metipſum graviter culpando refu
Præterea calumnioſè eundem
ctatur. Quippe Keckermannu
præcognitis politici ſyſtemati
non tam de civitate, quam potiu
republ. loquitur, & eam prude
politicæ obiectum ſtatuit. Pro
ſic ait: Politia & reſpubl. (quo
omittit verbum) eſt cœtus ſeu m
titudo, ex pluribus familiis dom
cis certo ordine collecta, & di
ad felicitatem publicam. Non
heic civitatem, ſed rempublicam
finit; cuius obiectum & finem
proprio & genuino officio ſuo d
minat. Etenim eius officium eſt
certum ordinem introducat in m
titudinem. Vnde neque reſpub
taxis eſt aut ipſe ordo, ceu falſo
Stagirita ſomniat: ſed eius offici
eſt ut per legitima media ordin
conſtituat; atque ſic ex medio
applicatione exurgit ordo. His igit
ita bene conſtitutis, tunc eorum p
dit effectus, quem civitas declara
exprimit; ubi civitas ſeſe in ea c

ſti-

ꝑtine, quam ipſa formavit reſpu-
lic, ceu filiam ex parentibus pro-
nam, ſeſe nobis aſpiciendam ex-
ib.

Edem modo nec Beſoldus in om-
b: audiendus eſt; quando quidem
l.:.12, *n*.79, confitetur, quod ex
ctatibus & rebus civitas proprie
a cta oriatur. Sed dum rempubl.
ea confundit, & tamen popu-
ipſam civitatem conſtituit pro-
ta dictam, ut inter ſe non dif-
t; in duplicem incidit errorem.
bl. enim & civitas quod tan-
un cauſſa & effectus, non tantum
ſeſe, differant, toties iam di-
n & demonſtratum eſt. neque
lus eſt civitas proprie; *ut eundem*
em Timplerus lib.1 pol.cap.4, q. 2,
mittit. Plura quippe requiſita pri-
& quidem eſſentialia, expetit po-
us, quam quod ita ruditer poſſit
civitas. Quomodo enim poteſt
aver mortuum & indiſpoſitum
o dici? & quomodo eius vita
ur, niſi id ab operatione animæ
nformatione ſpirituum &c. pro-
duat?

ivitas igitur heic accepta, eſt col-
ca & per reipubl. informationem
compoſita multitudo civium,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ſub iisdem legibus viventium, ea-
demque iure utentium; ad vi
feliciter tranſigendam in pace. Vt
cum Scholaſticis heic loquam
cauſſam efficientem exprimit re
blica. Materia vero civitatis du
eſt; remota, & propinqua. Rem
eſt multitudo ſive congregatio f
liarum reipubl. ſubordinata. P
pinqua, eſt civis; qui iam infor
tionem accepit ſuam ſecundum le
& conſtitutiones comportatas. Q
triplici modo conſideratur, ut *ſu*
cap. 2 explicavimus, & mox *inf*
porro dicemus. Finis patet. Fo
vero ex iuſta informatione legum &
iuris iuxta ordinis ſolidam ration
dependet, ut iam iisdem legibus e
demque iure omnes pro felicit
ſua utantur. Vnde paucis etiam
definiri poteſt: Civitas eſt effe
reipublicæ, ex eius informati
vi poteſtatis & iuris eius proc
tus.

Rempublicam autem hinc ſi ſ
ratim definire velis, nihil aliu
erit, quam, vivida poteſtas, conſe
populi ſeu omnium in eam red
ſummitatem, ut ipſos imperant
cum ſubditis, eorumque res, ordi
tionis ſuæ vi & legibus iuſtis, be

tudi

acis & tranquillitatis cauſſa, in
vate conſtringat, aut connectat.
e & hæc brevius expediri poteſt;
ui nimirum ſit poteſtas populi
dita, cuius virtute ad iuſtam re-
inis normam procreetur civitas.
ic cauſſa efficiens eſt conſenſus
uli, ex communitate coniuncta-
s; qui formam aut informatio-
e ſui defert poteſtati, quo fit, ut
eſtas merito generis loco ſit, non
s, aut ordo, tam inſolenti gloria
mnibus celebratus. Ordo autem
fficium reipublicæ, quo iuſta re-
inis norma populo accommoda-
u, ut inde felicitatis moderamen
ciſcatur civitas. Reipublicæ ita-
praxis unicè pateſcit & exercetur
ivitate per cives, ceu genetricis
utes per actiones gnatæ in lucem
eniunt.
ivis autem unde dicatur, *ex cap.*
perius patet; & certe vinculo quo-
ſocietatis cives in unum cœtum
unt, ut ſub iiſdem legibus bene
ant. In duplici tamen ſunt conſi-
atione, vel proprie ita aut vel ana-
ce. Proprie ſic vocatus iterum ci-
tripliciter conſideratur. 1. Ra-
ne principiorum ſive cauſarum
cientium civis alius eſt origina-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

xius, alius receptus: ille iterum
patricius, vel plebeius, 2. Rati
cauſarum formalium, eſt vel plen
vel ſemiplenus: qui iterum vel
notarius, vel confœderatus. 3.
tione locorum, vel ſunt cives u
verſales, vel particulares: & hi
urbani, aut ſuburbani. Analogi
autem civis dicitur inquilinus.
iterum eſt vel liberior vel adſtrict
Liberior, eſt ſtudioſus, vel miles,
peregrinans. At ſtrictiori iure te
tur quivis, miniſterii aut opifi
negotiationiſve cauſa cum cive
bitans.

Vti vero civium, ſic etiam civi
tum varia eſt conſideratio. ut, ve
gratia, à loci capacitate aliæ maior
minores aliæ dicuntur. à ſitu lo
vel maritimæ, vel terreſtres. à n
meroſitate incolarum populoſæ,
minus. à natione Franconicæ, Sue
cæ, Saxonicæ, Belgicæ, aliæque
runt. denique ex alio accidentiali
ut ex fœdere Vandalico Hanſiatic
denominantur. Omnium tamen
tima eſt; quæ à iure & privilegiis
vitatum ſumitur. Proinde aliæ
iuribus Imperii dicuntur imperial
alias ducales ſive provinciales. I
periales iterum aut ſunt liberæ,

mix

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

-næ conditionis. Liberæ Impera-
-rem immediate recognoſcunt.
-liæ vero partim Imperatorem,
-quoad regalia, quas ab eodem ha-
-be, & partim Electores aut Prin-
-cip, quoad territoria, in quibus ſi-
-ta ſunt, recognoſcunt. Merè provin-
-ciales eæ ſunt, quæ territoriorum do-
-minis ſubſunt. Quæ civitatum dif-
-ferentia fundatur tum in evidenti
-iori etate, tum in hiſtorica verita-
-te, *Myns. reſp.* 13, *n.* 10. *Matth.*
-th. diſc. acad. p. 1, *diſ.* 9, *n.* 3.
-e hac diſtinctione civitatum
-na erat inter Knichium & Dau-
-thium cõtroverſia. Dauthius civita-
-tes alias liberas dicebat, & alias ſer-
-vas: Knichius vero eas Imperiales &
-provinciales commodius nominitari
-aſſerabat. Dauthius ſubdiſtinctio-
-nem aut divisionem liberis ſubne-
-ctebat, hiſce verbis: Quod inter li-
-beras quædam eſſent libertimæ, quæ
-libertate pleniſſima fruerentur; quia
-tum immunes à præſtatione one-
-rum & fidelitate, hoc eſt, ſubiectio-
-nis ſymbolo, ſuperioritati Imperii
-obnoxiæ eſſent: Nonnullæ vero
-libertatem quidem obtinerent, quæ
-non tantum civitates imperiales eſ-
-ſe, ſed etiam, propter iura regalia,

 propter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

propter merum mixtumque imp-
rium & omnimodam iurisdicti-
nem, liberæ imperiales civitates, i
(proprie loquendo) *freye reichs-ſtät*
iura Principum obtinentes ; non a
tem propterea, quod partim imm
diate, videlicet iurium regalium,
meri mixtique Imperii reſpectu, pa
tim mediate, ab Imperio depend
rent. Ac propterea civitatibus mi
tum ſtatum habentibus triplice
addebat differentiam, his verbi
Quod aliæ ſint pactitiæ; quia lib
ræ fuerint, pactis tamen quibuſda
ſe ſubmiſerint Principibus ſubiecti
ne pactitia : exemptitiæ aliæ; quu
fuerint municipales; at contractibu
aut præſcriptione, quoad certa iur
exemptæ ſint, & ad ſubiectione
exemptitiā referantur : aliæ ſint qu
privilegia obtineant, ut illarum c
ves privilegiarii habeantur : atqu
hos Dauth. ſubditos privilegiario
faciebat *in tract. iur. civ. Brunſvi*
ſect. 7. Tum demum ex auctoritat
Ducis Henr. Iulii Brunſvicenſis Kni
chius contra partitiones has ſubdi
ſtinctionum, qua civitates pactitiæ
privilegiariæ & exemptitiæ introdu
cuntur, acerrimum tentavit certa
men; & non tantum partitione
prorſu

prſus cothurnatas dixit, ſed etiam
ıgno conatu univerſale, omnige-
ım, purum abſolutumque ſupe-
ritatis & dominii axioma Prin-
oi ſuo dictare, & è contra civitati
lunſvicenſi hæreditariam peculia-
ter deducendo ſubiectionem de-
ınciare ſtatuit. *in Epopſ. Lypetyp.*
aut. n. 197, *& ſeq.* Bellerophon-
ta enim (ut verba eius ſonant *ibid.*)
te Chimæram Dauthinam interi-
endam putavit. Proinde quatuor-
cim τεκμήρια infallibilia ſubie-
ionis colligit. quorũ 1, dicit iura-
enti exhibitionem ſubdititii, ubi
nul inter iuramentum ſubiectio-
s & homagium diſtinguit. 2,
ıod privati loco civitas in camera
nſeatur, & coram Principe conve-
iatur primo. 3, quod compareat in
onventibus provincialibus. 4, quod
onſtitutionibus provincialibus ſub-
cta ſit. 5, quod coram iudicio aut
icaſterio provinciali citata compa-
rat. 6, quod provocent ad Princi-
em tanquam Dominum territorii.
, quod Princeps ius affigendi man-
ata ſua in civitate habeat. 8, quod
rinceps privilegia eius confirmet
& concedat. 9, quod collectas Prin-
ipi ſolvat. 10, quod ſequelam in
itine-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

itineribus præſtent duci. 11, quod ſalvus conductus per civitatem ei-dem competat. 12, quod certis in partibus Eccleſiaſtica iuriſdictio Principis ſit. 13, quod ſita ſit civitas in fundo principis & eius inſignitatur. 14, quod armati in ſolenni adventu cives tum excipere teneantur. 15, annexa quaſi habuit oblatio xeniorum, & quod capita-lis animadverſionis rei gratiam tunc indulgeat. &c. *Knich. in d. Epopſiſ-que ad n.* 300. Simillimas quoque rationes & argumenta ſubiectionis contra civitatem Magdeburgensem & Adminiſtrator Chriſtianus Vil-helmus, quum Archiepiſcopum de-huc ageret, in primo regiminis in-aditu, & quum per legationem cum capituli auxilio à div. Imperatore Rudolpho II p. m. Imperialem in-veſtituram fruſtra (quæ tamen in ſo-lemni ritu non bene contra veritē in ſacris feſtivitatibus & concioni-bus ſimulabatur) peteret, anno 16, publice Imperatori dicto iisdem cum fundamentis proponi curavit, vetitum inde ex aula Imperatoris re-tum eſt. quorum ſeries in eodem nu-mero ſic ſe habet. 1, quod ipſi ac ca-pitulo, cui iurium conſervatio ei-

dema-

mandata, confirmatio collegiorum
civitate aut tribuum (*der Innun-
ge*) competeret. 2, quod ſede va-
cante quoque appellationes recipe-
retur. 3, quod inhibitiones & ex-
ectoriales etiam in cauſſis regimen
civitatis concernentibus emittere
piet. 4, quod Prætor & Scabinatus
aeſſores mediante iuramento inve-
ſturam Imperialem ab eo accipe-
re. 5, quod civitati ſupremam ju-
riſdictionem ſive merum imperium
criminale antehac conceſſum con-
firmaret; (*Bluetbann* dictum.) 6, quod
comitia provincialia comparere
cives Magdeburgenſes tenerentur ci-
te. 7, quod contributiones Imperii
& collectas provinciales immediate
ſolverēt pro quota parte. 8, quod
concederet nundinas. 9, quod
ſtapulæ confirmaret, quum ita
ceptum teneret civitas. 10, quod
confœderationem nullam absque e-
conſenſu inire poſſent. 11, quod
vectigal ſive acciſias in teloniis per
conceſſionem acciperent: 12, nec
que conſenſu eius capitulique
munire civitatem poſſent. 13, quod
homagium præſtare teneretur Ma-
giſtratus cum civibus. 14, quod ſal-
vus conductus ipſi competat.
15, quod

15 ,quod nulla privilegia valor a
licuius ſint , niſi ipſe cum capi
confirmet. &c. Cæterum Dautu
tunc civitatum nomine non tan
publice ex parte reſpondit , ſed e
in cauſſa ſaltem Brunſvicenſi e
eſt libellus anno 1620 . titulo
Diſcurſus rerumpubl. inf. Saxon. qu
metſi omnia iura civitatum i
rioris Saxoniæ in ſtatu libero de
dat , Conſiliarios Hallenſes ta
poſtea in confeſſione ipſosmet a
mus. nunc Dauthii reſponſioni
pita, paucis *è d. libro* repetemu
pag. 16 ita ait : Quæri ab illis (
tatibus) perfectum regimen, vi
cet munimina cum ſuis regal
pertinentibus , item liberam &
toriam adminiſtrationem ; ut
conſules & magiſtratus ſuos, ne
aut concurrente, aut approbante
gant , etiamque omne merum &
mixtum imperium cum ſuis g
bus liberrime exerceant . Quæri an
unquam talia & ſimilia iura ab
principe recognoverint ? Maiore
illarum ὑπεροχὰς & præcellen
quam multæ imperiales civitate
bent , quas tamen & Principum
obtinere , & Principis generica
nitione contineri , certiſſimum

Siutem eiusmodi regalia, quæ apud
ils illuſtres reſpubl. reperiantur, ab
aluo inferiore recognoſcenda eſ-
ſe, (quod illæ civitates non faci-
u,) de regalibus non fore. Sub ſa-
ri ergo Cæſarea Maieſt. Principes,
Cnites, civitates regalia, ut ITALIA,
here poſſe. A Statibus autem, &
uStatibus Sacri Rom. Imperii, ne-
r regalia, ut REGALIA, tenet,
n ab Imperatore ſingulariter ad ali-
q m commiſſarium remittatur, cui
peſtatem Imperator cõmiſerit. &c.
Egie quidem ictu hoc capitali ad-
viarios civitatum in genere con-
udit, ſed tamen *pag.* 19, 20, 21,
piales mox ſubnectit ſatis plauſi-
bis & in fundamento palpabiles re-
ſutiones, *quæ ibi cognoſcantur.* In
mis vero notatu digna ſunt, quæ
p. 28 & 29 repetit diſtinctius, ubi ita
uitur: Noſter hic Diſcurſus ad
gericam Regis aut Principis defini-
nem, & ad perfecta illuſtrium
itatum Saxonicarum regimina
p:inet. Nihil enim illis per unum,
do, tria, plura ſecula aliquid eorum,
qæ ad perfectum regimen tetrarchi-
cn pertinent, defuiſſe, aut de præ-
ſti (ad quod cum primis reſpectan-
dn) deeſſe, conſtat. Statum enim
illarum

illarum præſentem in totius orbo-
culos continuo incurrere videtur.
Iam, ſi is ſpectetur, conſtabit 1, ill
atque munitionibus, prope inexpu-
gnabilibus : 2 armamentariis itru-
ctiſsimis: 3 præſidiis fortiſsimis, mu-
nibusque ad perfectum atque le-
num ius defenſionis ſpectantibus co-
que etiam pertinentibus regalibus
reſpublicas Saxonicas ita eſſe de ra-
tas, ut non tantum imperii Comites
ſed & Principes quoſdam longo o-
ſe intervallo relinquant. 4. Nullus
prius apud illas in civem cooptatur,
aut, etſi originarius ſit, pro cive pu-
tatur, niſi ſe & ſatis armatum eſſe o-
ſtendat, &c. Hæc ſunt Civitatum
præſidia, &c. Qui enim in aliquo lo-
co merum & mixtum imperium ha-
bet, ei, ut ſubditos ad arma vocet li-
berum eſt. &c. 5. Conſtat, Conſula-
tibus illarum civitatum pleniſsimá,
perfectiſsimam, libertimamque Se-
natoriam gubernationem compe-
tere, atque cum omni mero & mixto,
communicabili imperio per multa ſe-
cula competiiſſe. 6. Et horum iu-
rium quidem reſpectu capita provin-
ciarum, tribunalia, & emporia eam
iure gentium ſemper fuêre immunia.
sa. 7. Ad quod ius vetuſtiſsimum
æ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

[p]ſidibus Imperialibus (quoad ca-
[pi]ta provinciarum) ſublatis reditum
[es]t, quando Reges & Cæſares Germa-
[n]iura provinciarum illis Rebuspu-
[bli]cis ita conſtituerunt, ut, quemad-
[m]odum provinciæ per Præſides aut
[Pr]æfectos regios atque Imperiales ad-
[m]iniſtratæ fuerunt, ita poſtea per
[Su]bconſules, quoad conſilia & iudi-
[ci]a, adminiſtrarentur. quæ forma ad-
[hu]c hodie apud Imperiales liberas &
[n]oſtras reſpubl. viget. &c. De no-
[ſtr]is autem Saxonicis rebuspubl. ex-
[pe]ndendum, quod, *auctore Sigonio*,
[O]tto primus anno 973 in multis Ita-
[li]cis civitatibus eandem regiminis
[fo]rmam, pluribus ante Henricum V
[a]nnis, introduxerit. &c. 8. Ad hasce
περιοχὰς principaliter & primum,
[iu]s capitis pertinet. Sunt enim eius-
[m]odi civitates, quoad ius fori, pro-
[v]inciarum capita, eoque immedia-
[tæ]. Quare ab illis iure Saxonico ad
[C]æſarem vel ad ius Palatii appella-
[tu]r. cuius rei illuſtria exempla in ci-
[vi]tate Bremenſi & Hamburgenſi ad-
[h]uc apparent. Quicquid autem in a-
[li]is provinciæ Saxonicæ capitibus,
[q]uoad appellationes, immutatum
[eſ]t, id totum pactitium eſt, & ſuas
[ſt]rictiſsimas habet metas. &c. 9. Illis

Vv cohæ-

cohæret ius Magiſtratuum libere c[illegible]
andorum, cum mero & mixto i[illegible]
perio. &c. 10. Huc pertinet ius [illegible]
garum; quod civitatibus Saxon[illegible]
ante multa ſecula competiiſſe, & [illegible]
huc competere, ex variis conſtat f[illegible]
deribus: quale eſt Hanſeaticu[illegible]
Crantz. lib. 4, *c.* 38. *lib.* 10, *c.* 5. *lib.* 1[illegible]
c. 14; quale fuit vetuſtiſſimum f[illegible]
dus civitatum noſtrarum cum B[illegible]
gis; qualia etiam multa civitas Bru[illegible]
vicenſis cum Ducibus Brunſvicen[illegible]
bus, & cum aliis fecit. &c. 11. Pr[illegible]
terea huc advocari poteſt ius con[illegible]
tutionum Civitatenſium ſuper ſta[illegible]
eccleſiaſtico, & cauſis meri & mi[illegible]
imperii, aliisque omnibus quæ [illegible]
faciendi libertime. 12. Pertinet [illegible]
rem præſentem jus *des geleyts*; q[illegible]
per civitates & per territoria utu[illegible]
tur. 13. Item ius ſalvi conduct[illegible]
14. Denique multa, ut alia rega[illegible]
omittamus, huc pro coronide refe[illegible]
mus maritima atque fluviatilia iu[illegible]
regalia. 15. Iura monetæ. 16. V[illegible]
ctigalium. 17. Mulctarum atq[illegible]
pœnarum compendia. 18. Muneru[illegible]
ordinariorum & extraordinarioru[illegible]
indictiones. 19. & utriusque p[illegible]
mæ & ſecundæ inſtantiæ iura, qu[illegible]
apud noſtras civitates reperiuntur [illegible]
quib[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ꝛibus immediate ad Cæſarem iure
ꝫonico appellatur, niſi iuxta præ-
iſſa pactis ſit aliquid innovatum.
Huc uſque Dauthius ſatis diluci-
rem explicuit contrarie Knichio
poſitam. Atque ut eo clarior &
mior eadem innoteſcat cunctis,
onfeſſionem totius Collegii Conſi-
Iriorum Hallenſium adiicere libet.
llam enim, *ait Knich. in Epop n.*
7, maiorem in mundo Dd. con-
tuunt probationem ac proprii oris
nfeſſionem, eamque ſuperlativam
iarum probationum ſtatuunt. Ita
nul pateſcet, qua veritatis ſpecie
apitulares illi informarint Legatos
os, ad Imperatorem Rudolphũ II,
m. inveſtituræ petendæ cauſſa miſ-
s. Itane vero publice quid propo-
endum? Hiſtoriæ fundamentum
eo conſiſtit. Per aliquot annos
entatum erat, num civitas Magde-
urgenſis poſſet induci ad hoc, ut
ræſtaret homagium Adminiſtratori;
uod tamen ſolummodo aſſecuratio-
is aut emendæ eſt, non ſubiectio-
is, ut nunc invidioſe interpretan-
ur. Civitas negabat ex eo capite,
uod Adminiſtrator non eſſet regali-
us Imperii inveſtitus, nec ab Impe-
atore receptus, aut matriculæ in-
 ſcriptus,
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ſcriptus, ut poſſet Commiſſari
Imperatoris in communicandis iu-
bus agere, aut iuramentum accip
Semper, & merito, in terminis iu
ſe conſervantes, in hunc modum
ſpondebant, Se prius qualificati
Imperio redderet; tunc ſe paratos
ſe, ad præſtanda ea, quæ Commiſ-
rio Imperii tali deberent. Nihil a-
tem ſe aut Capitularibus aut Admi-
ſtratori concedere poſſe ſuperiori-
tis; quod maxime ambirent. Capi-
lares. Plures in his tractatibus co-
ſumpti ſunt conventus. Tandem i-
poſitum eſt Conſiliariis, anno 161
menſe Septembri, ut ipſi de tran-
actione intermedia deliberarent. V
propoſitio talis eſt formata; in q
ingenue confitebantur 1, Quod m-
rito Senatus Magdeburgicus, tam t
Archiepiſcopatui, quam D. Admi
& Capitularibus, ſuperioritatis j
nullum concederent, ſed ſimplex p
ctitia eſſet ſubiectio, & quidem t
lis quæ nihil obligationis inferre
2, Nolle enim homagium præſtar
inquiebant, quum dicant ex pact
fieri ita, ut prius gravaminum inſt
tuatur caſſatio: Niſi hoc prius fia
nec ſubditos dici eos poſſe. 3, Nolu
in Comitiis provincialibus comp

ter

re. Velut 4, anno 1614, propterea
iconventu proteſtationes publicas
iinuarunt. 5, Inde neque quotam
ntributionis, vel Imperialis aut
pvincialis, ſolvunt. 6, Velut ne
olam quidem de anno 99 enume-
re voluerunt. 7, Noluerunt ulti-
um poſtulationis intimationem
ccipere. 8, In Eccleſiaſticis ſuam
bent autonomiam. 9, Diſpenſa-
nem in matrimonialibus ipſi per-
ſiunt. 10, In cauſſis juſtitiæ ſuam
ercent iuriſdictionem. 11, Prætor
Scabini ab illis dependent. 12, No-
lut introducere quos Adminiſtrator
te quadriennium confirmavit.
, Inde Scabini ad Cæſ. Mai. con-
ſiunt, ubi ad Electorem Saxoniæ
criptum obtinuêre. 14, Vſurpant
e proprio ſupremam & crimina-
n iurisdictionem. 15, Non ſiſtunt
ætorem Principi hoc rerum ſtatu,
ipſi propria auctoritate deman-
nt judicium. 16, Vectigalia & ac-
cias pro lubitu augent & extendunt.
, Nihil in iuribus ſuperioritatis
tat, niſi nudæ appellationes: ta-
en neque inhibitiones neque com-
ulſoriales curant, ſed pro benepla-
o edunt acta. 18, Quod iuſtitia
involuta hæreat, actiones Nicolai

 Schmidii

Schmidii & ædium aureæ galeæ
monſtrant. 19, Tentarunt quoque
ſæpius appellationes tollere. Inde
concludendum, quod civitas Magde-
burgenſis mox ſe penitus exemptam
tiam reditura ſit, (id eſt, in pri-
num primæ fundationis Ottonis
ſtatum reditura.) Quare deliberan-
dum iam eſt: An non potius tolera-
bilibus remediis civitas Magdebur-
genſis ad Archiepiſcopatum retra-
henda, quàm nimium diſputando
& ſubtiliſando omnia iura perden-
da ſint. Alias in libertatem ſe vin-
cabit, quum tamen ipſum homa-
gium, ſi hoc præſtet, teſtari poſſit,
quod univerſaliter ſubiecta eſſet,
ſic ad reliqua omnia per conſequen-
tiam reverti ſimul cogeretur.

Ad hanc propoſitionem decretum
tunc fuit ex conſenſu omnium præ-
ſentium Conſiliariorum, (excepto
uno. D. A. Sch., qui Capitularibus
in elatione addictus ſemper fuit,)
quod quibuscunque modis & con-
ditionibus ſuper homagio cum civi-
tate eſſet tranſigendum; velut etiam
ſex illi cum propria manus ſubſcri-
ptione ſub dato 18 Septembris eiuſ-
dem anni hanc ſententiam ad Capi-
tulares perſcripsêre, eos ad tranſactio-
nem

...m talem maximopere hortantes. ...lidum certe conſilium, idipſum ...men nimia argutia dicti hominis, ...a potius invidia, Capitulariumque ...bitione, qui ſuperioritatem abſo-...lam affectabant, plane diſruptum ...t. Vnde totus hic conatus, ſuper ...cis illius Æſopici avaritiam fun-...cus, in eiusdem fabulæ nervum ...epit adeo, ut nec Adminiſtrator, ...c Capitulũ in propoſito ſuo quid-...cam obtinuerit, quum ita temere ...raque pars inter ſe diſſiderent. ...uanti mali diſcordia hæc cauſſa ...erit, id nunc in oculis eſt omni-...m. Eadem civitatum inſana perſe-...tio paſſim in aulis Germanicis vi-...git ferme per ſeculi ſpacium, & qui-...m in tanta ſæpius vehementia, ut ... ſanguinolenta tragicaque exem-...a detruſa fuerit, non ſine ingenti ...incipum ipſorum damno & extre-...a ruina. Nec certe adulatores aulici ...it conſultantes à culpa tam exitio-...cura liberare ſe poterunt. Hiſtoriæ ...ſunt, eventusque rerum calamito-...ſſimi, qui teſtimonium rei apertum ...hibeant. Etiam multorum conſilia ... ſuggeſtiones in autographo mihi ...int ad manum. Exhorreſco ad talia, ...uoties percurrere & penſitare hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

mecum ſoleo. Nihilominus inviti ſunt ICti candidi, qui ſupradicta civitatum diſtinctionem doctiſſi[mis] & integerrimis pro conſcientiæ in-genuitate approbarunt & celebrarut ſcriptis. Mihi inſtar omnium ſut D. Matth. Stephanus, & Ioh. Sibra-dus, cum Beſoldo, qui materiā hanc ſecundum iuris & hiſtoriarū cognitionem, in qua potiſſimū omnis vis diiudicationis conſiſt, poſt Dauthium, quam optime intelligunt.

Vt ergo patriæ tranquillitatis [...] & pacis clancularii turbatores ſan-ra nunc ex publicæ, & quidem tam calamitatis experientia, ex ipſa ita ſaniorum auctorum doctrina, co-diſcere aſſueſcant, in gratiam publici boni, cui prius unusquisque pro co-ſcientiæ viribus addictiſſime ſtude debet, notas & requiſita talium ci-tatum, unde vera diſtinctio illa co-firmatur, ex dictis auctoribus ſu-matim connotare & his annecte operæpretium erit; præſertim quū talia ſcripta non ſint in manibus o-nium. Blateratores non curo.

CAP. VII.

*De veris & genuinis requiſitis atque no-
s liberæ reipublicæ in civitatibus,
& ſervæ: cum elucidatione e-
videnti introductæ diſtin-
ctionis de iiſ-
dem.*

VEritatis duriſſima ſemper gratia eſt: præſertim apud eos qui man-cati affectibus vivunt. Et tamen, cus monita ſana ſunt, is ex ipſiſſimo nore prodeſſe cupit ſingulis. Quis eam non libenter audiret, aut cum gratia exciperet eum, qui libertatem ſtam omnibus commendat. Om-s enim, (*recte ait Sibrand. in urb. ib. iur. pub. par. 1, ſect. 2, n. 23,*) bertatis iucunditate demulcemur, perpaucos invenias veros ac opu-ntos mercatores civitates aut regio-es dura ſervitute preſſas inhabitare. aveant itaque (*ita pergit. n. 24*) ci-itatum maſtiges, ne, tam de privi-egiis, iiſdē conceſſis, imminuendis, uam augendis, ſint ſolliciti. Vtri-ue enim tam domino quam ſervo, onſiliis ſuis perverſis, civitatum in perniciem initis, extremum exitium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

accelerant. Licet autem ſum[illegible] eam quam Knichius ita mor[illegible] defendit diſtinctionem, qua ali[illegible] vitates imperiales, aliæ provinc[illegible] dicuntur; nihilominus, *uti rect[illegible] tit Stephan. noſter*, res eodem rec[illegible] Namque imperiales aliæ liber[illegible] ſtatu abſolutiori, aliæ vero m[illegible] inveniuntur, ſed mixti quid hab[illegible] ceu eſſe Knich. tergiverſando, *E[illegible] clop. c. 10, n. 203*, confitetur, q[illegible] in ipſo collegio Hanſeatico civit[illegible] inveniantur quædam nec Imp[illegible] directe, neque ſtatibus ſubditæ. [illegible] etiam, *Encyclop. c. 13, n. 19*, civ[illegible] tes non ſimpliciter imperiales, [illegible] liberas agnoſcit, contradiſtincta [illegible] reliquis in hoc ordine. Eodem [illegible] do nec abnegare poteſt, (*Encycl.* [illegible] 16, *n.* 10,) quod dentur civita[illegible] quibus ius liberi territorii ſub ce[illegible] formula concedatur. An non igi[illegible] ad ſeriem imperialium erunt re[illegible] rendæ? Namque alias dicit, *d. c.* 1[illegible] *n.* 53, quod nullum dubium ſit, qu[illegible] civitas, non recognoſcens ſuperi[illegible] rem, omnia poſſit, quæ Princep[illegible] *Steph. Aufr. ad decus. Capell. Th*[illegible] 406, *n.* 6, *apol. velit. n.* 32. Et t[illegible] men ſibi contradictorius, (*Encyc*[illegible] *c.* 1, *n.* 256,) in odium civitat[illegible]

Brun[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

nſwicenſis aſſeverat, quod nulla
et civitas in Imperio ,acephala.
d aliud eſt non recognoſcere ſu-
eorẽ, quam in acephalia hac ſuum
prium habere ſtatum? Acephalia
em reſpectu Principis dicitur, cum
in eadem puritate propter iuriſ-
tionem in ſuo territorio eſt con-
ſtuta, ceu Princeps in ſuo: Nulla-
us autem reſpectu Imperii: Alias
iurioſa foret hæc interpretatio. Vn-
detiam illud communiter falſum,
ando adſeverat idem Knichius, *in*
tr. de inveſtit. pact. part. 1, c. 2, n.
15, quod civitates communiter
iiſdictione deſtituantur. *id. in En-*
cl. c. 16, n. 61. Etenim hoc veræ
ginationi civitatum ex natura
ntrarium. Ipſæ hiſtoriæ teſtan-
r, & natura hoc docet, quod nul-
s Princeps ex ſe poteſtatem aut iu-
diſdictionem Imperii ſui habet; ſed
od populus communi conſenſu
m in primatum ſuum contulerit.
a quoque populus, quamcunque
ndidit civitatem, iura ſua regimi-
is cauſa primitus in caput cõtulit.
uod adeo verum, ut nulla civitas
ari potuerit tum, quæ non ſocieta-
is ſuæ iura habuerit, & ea hinc Prin-
ipi aut Regi communicarit ſuo. *Ve-*
lut

lut etiam ſuperius in gentis Saxo[...]
moribus primis hoc delineavimus; [...]
ter. in lib. de orig. urb. c. 2, & 3, idem [...]
ſtrat. Quod vero ex poſtfacto Pr[...]
cipes ex ſuo potentiæ commodo ci[...]
tates erexerint ſibi, & eas bene[...]
ſive privilegiis donarint, vel et[...]
ex titulo oneroſo talia ipſis conce[...]
rint; id certe non talem abſolu[...]
parit locutionem, ut Knichius[...]
uſus eſt. Ideoque diſtinguenda ſ[...]
tempora, & fundationum inſtitu[...]
tum etiam illud reſpiciendum [...]
qua ratione hæc vel illa civitas ſ[...]
libertatem adſeruerit. Exempla [...]
din. *de rep. l. 1, c. 9, n. 125, in Lube[...]*
Vlma, & Brunſviga recte allegav[...]
quem Knichius, *Encycl. c. 1, n. 237* [...]
ſeqq. fruſtra refutare conatur; Sibra[...]
do etiam, *de iur. Lub. part. 1, ſect. 2,* [...]
5, clare id notante, quomodo u[...]
Lubeca anno 1226, annuente Imp[...]
ratore Frederico II, ſingulari ſtra[...]
gemate jugum iniuſti dominat[...]
Woldemari Danici Regis excuſſer[...]
&, copiis Epiſcopi Bremenſis, Ducu[...]
Saxoniæ, & aliorum, adiuta, libert[...]
tem recuperatã defenderit. Et Cran[...]
zius, *Vand. lib. 7, c. 9,* ſanguine & gl[...]
dio privilegia Lubecam acquiſivi[...]
affirmat, quod in allegatione ſ[...]
Cranti[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ritzii Knichius ibidem plane diſſi-
mat & obtegit. Propter hanc vir-
um, Fridericus & quod ibi Lube-
a limitem Imperii Romano-Ger-
nici deſignaret, aliosque ob reſpe-
ſt, Lubecæ plenam libertatem Im-
ealem attribuit, & Imperii Stati-
s eam adſcripſit. Cuius rei, & quo-
do Lubecenſes Imperatori diſceſ-
o illinc fidem iurato dederint, in
p ingreſſu portæ Molinariæ firmam
tuerunt memoriam: ubi binis cly-
is, tanquam ſymbolo ſancto, quo-
m in uno aquila Romanorum, in
ro erecti duo digiti cum pugno
nuntur, mutuæ obligationis hi-
ſtia ſpectatori exhibetur.

Quur autem liberæ civitates vo-
citur, id Sibrandus *d. ſect.* 2. variis
erimit rationibus. 1. Quod liber-
tem ſibi conſtituerint ab origine,
t reſervarint, aut ſe in libertatem
ndicarint. 2. Quod à capite liber-
mo, Imperatore, dependeant.
Quod, *iuxta Scipi. Gentil. de iurisd.*
l. 3, *c.* 23, hæ Germaniæ civitates iu-
rum rebuspubl. Italicis comparen-
tr, ac proinde in ſuo populo ac ter-
torio tantum, quantum Imperator
iſuo Imperio, poſsint, nec aliter de
i civitate, quam de ipſo Principe
&

& Cæſare, judicandum ſit. 4. di-
verſa reipubl. forma, quod i
territoriis utantur liberi ſtatus regi-
mine, unde & reſpublicæ appe-
tur, & haud nudæ civitates. 5. Quod
earum cives & incolæ in toto
maniæ Imperio ſecura libertate eund
ac redeundi fruantur, ac libero com-
mercii iure gaudeant. 6. Quod ſi
maiora & eminentiora privilegia ab
Imperatore conceſſa fuerint, ide
quoque ab ipſiſmet Imperatoribus
Nobiles ac *Nobilia ſacri Romani Imp*
membra appellitantur. *Author Grund-*
lichen berichts de Imperiali civitate Frid-
berga, part. 1, punct. 15, n. 4. Matt
Stephanus autem, *in diſc. Acad.*
part. 1. diſc. 9, catalogum ferme i
grum recenſet requiſitorum & n
rum, ex quibus diſtinctio civitat
facile cognoſci, & earum libertas
ſervitus dijudicari poſsit. Eorum
tem nonnulla ſtatum primario c
cernunt, reliqua ex his conſec
va & quaſi propria ſunt libertas.
Verba eius ita habent: Et quidem
vitates liberas Imperiales eſſe Stat
Imperii, non dubitandũ eſt. 1. Q
ut civitates Imperii feudariæ, ne
nem ſuperiorem præter Cæſarem
Imperium recognoſcunt. 2. Quia
mai-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

nticulam Imperii relata ſunt. Gail.
ſ.21, n.2. 3. Quia eadem ferunt
ommoda cum reliquis Statibus,
ſtoribus ; aliiſque Principibus.
mponuntur eis collectæ in comi-
Receſſ.Imp.de anno 1549, *Auguſt.*
van auch. Gail. d obſ. 21, *num.*9.
Quia ab Imperatore ad comitia
antur. 6. In iis ius ſuffragii ha-
t. *Receß.Imper.Aug.de anno* 1548,
*vann auch.*7. Quia in camera Imp.
ma inſtantia conveniri poſſunt.
*Gl.*1 *obſ.*1, *n.*17. Hiſce modis fere,
quem ſtatum Imperii eſſe, probari
eſt, *ex Georg. Obrecht. lib.*2 *de iu-*
*c.*7, *n.*9, *& ſeqq.* Quibus vero ſub-
ntēda ſunt ſequentia: ſcil. 8. Quod
regalium, civitatibus Imperialibus
enpetentium, eædem liberum &
blicum religionis exercitium in
rritoriis ſuis inſtituant. 9. Velut et-
in hoc in poſterum absque pertur-
tione in iisdem permitti debet, nec
oleſtandi ſunt uſpiam. *Receß.de an-*
1555, §. *Und damit, &* §. *Nachdem.*
. Habent itidem ius ſalvi condu-
us æquè ac Duces. *Receſſ. de anno*
442. *tit. Von. reyſigen.* 11. Habent ius
nfiſcandi. *c. unic. quæ ſint regal.*
*thm reſp.*29, *n.*534. 12. Item ius
dicendi collectas ſuis civibus.

Cothm.

Cothm. d. l. 13. Item vectigaliu
c. unic. 14. Item Epiſcopalis au
tiæ. *l.* 1. *& tot. t. Cod. de Epiſ*
15. Recognoſcunt flumina navi
lia ab Imperatore *d. c. unic.* 16.
& eiuſmodi civitatibus compet
Ducibus Imperii ſimilibusvè it
ſuum territorium facientibus g
landi, eosque excipiendi, c
tandi, & ad fines territorii dedu
di. *Cothm. d. l, n.* 531. 17. Easdem
bere archiva, probat Rutg. Rolan
tract. de com. part. 2, *lib.* 5, *c.* 4, *n.* 2
ſeqq. 18. Habent itidem ius bon
cantia occupandi. *l.* 1, *&* 4. *C. de*
vac. 19. Item indignis relicta
fiſcandi, & alia. Civitates Imp
ita omnia jura habent regalia P
cipum, licet eius dignitatis grad
non obtineant; ideo privilegiata
ſtregarum inſtantia excepta ſola
net. *Gail.* 1. *obſ.* 1, *n.* 21, *&c.* His
nectenda ſunt notatu digniſsi
quæ Beſoldus *in diſſert. de iur. &*
civit. notavit, *n.* 8, 10, *&* 12. Ce
inquit, num. 8, civitatibus haud
dum nomen Status ceſſit; virtute
amictum venit, ornamentaque ac
ra ſua ſecum trahit. Ac ſtatus eſſ
tia (præter ſuffragii ferendi jus,
modo dixi) in eo quoque conſi

(20.

[..]æ.) ut Cæſarem in ſuo territorio [..]præſentet: &, tanquam Imperii [..]embrum, participet de eminentia [..]uque totius. 21. Præterea civita[..]e Imperiales propria territoria ha[..]bẽ, & Imperatorum ea nomine im[..]ediate recognoſcunt. 22. Habent [..]o & ius territorio adnexum; quod [..]ud nil niſi ſuperioritas eſt; *die [..]ds-obrigkeyt*. Cui enim territorium [..]mpetit proprie ſumptum, (puta, ut [..]perii ſtatui,) eidem quoque com[..]pet ius territorio cohærens. In pace [..]ſtantiæ, multa paſſim privilegia [..]autocraticum ius civitatibus tri[..]tum videmus: Idque non pertinet [..]ad Italicas ſolum civitates, ſed & [..]a tum ad eorum normam aliæ [..]mplures in Germania fuerunt. Et [..]æ Rudolphum primum (à quo eæ [..]bertatem habent; *Lehman*. 5, *cap*. [..]6) non liberæ magis Lombardicæ [..]fuerunt civitates, quam hodie Impe[..]riales. Quod & docui *in diſcurſu d. [..]iud q.* 17. Accedit, quod Germani[..]æ civitates complura regalia, jam [..]r multa ſecula, ſine contradictione [..]abent: imperium nempe merum ac [..]ixtum, plenarium beneficium reli[..]gionis; contrahunt item fœdus; [..]*ynſ.6 obſerv*. 2. 23. Item mittunt
Xx lega-

legatos. 24. Et bella geſſerunt
piſſime cum libertatis ſuæ inimi
nec crebrius fere aliud in hiſtoriis
venitur quam civitatum bella & f
dera. *Num.* 10 *autem*: In ſpecie n
que (25.) civitatum Imperialium (
quit) ſecuritas elucet ex reformati
Imperatoris Sigiſmundi , de ar
1436. qui eas non ſolum (26)
vvürdige reichs-ſtädte appellat, &
bertatem ſuam à Chriſtianitate ha
re dicit; (*in der geyſtlichen reform*
tion, cap. 3, *verſ.* 11,) verum etiam
preſſe easdem indigetat (27) *hey*
(*in der vveltlichen reformation, c.* 1)
Sanctum autem, *auctore Narti*
I.C., eſt, quod ab iniuria homin
defenſum atque munitum exiſtit
8. *in pr. D. d. rer. diviſ. & qualit.* qu
ſacrilego conatu violare attentant
qui civitatum libertatem , iura
privilegia, quavis arrepta occaſio
quantum poſſunt, imminutum i
etiam prorſus abolitum eunt; earu
que cives , tanquam ruſticos m
indutos, alto ſupercilio deſpecta
iisque iniurioſè inſultant: cum t
men nihil æquius ſit, quam omnes
ſingulos Imperii ordines atque ſt
tus, ſeſe invicem , ſecundum cuiu
que gradum dignitatis & qualitate

pis publicæ conſervandæ gratia, eniter atque officioſe obſervare, hmaniterque ſuſtinere. *Denique n.* r. Quinimo, ſi civitas Imperii (*in-gt*) certa lege, pacto vel conditione, ſdita alicui principi ſit; aut in eprinceps iura quædam ſingularia (erum puta imperium, vectigalia, ſvum conductum, item *den forſt*, similia) ex præſcriptione vel con-ntione habere comperiatur: extra en tamen conditionem atque iura, ec libertate ſua, iureque quod ut perii ſtatus habet, placidè frui po-it: nec ipſum territorium, aliaque galia, principis eſſe cenſentur. Sic Goslaria Dux Brunſvicenſis inſi-gia quædam obtinet jura: licet ea perii civitas libera ſit. Eiusmodi oque conditionis fuit Noriberga, m in ea Marchio Brandeburgenſis rggraviatum ſibi adhuc vendica-t: ut & Magdeburgum, in quo Dux xoniæ ſimiliter Burggraviatum ſibi cribit. Sic & ex jure Advocantiæ *chutz vndt ſchirms gerechtigkeyt) die andsfürſtliche Obrgkeyt* non poteſt troduci: licet dicantur *die Oberſten*, l etiam *Erbſchirm herrn*. Ideoque minus pro hisce, tanquam ſubdi-s, in Camera ſupplicare non poteſt.

Quæ præiudiciis Cameralibus ro
rat Ruland *de interrogator. lib.2,*
3, 11, 12, *& ſeq.* Imo nec homagiu
ſemper ſubiectionem inducit; Cer
enim eſt, Coloniam Agrippinen
illuſtrem eſſe ſacri Romani Im
atque liberam, & aliarum, ut ſ
deductum, præcipuam ac nobi
civitatem; & Archiepiſcopo ta
homagium præſtat. *Vide heic Th*
Mich. de iurisd. th. 57, *l. c. d. Et Br*
de univerſ. th. 33. Signis autem
ſive notis 27 ordine hactenus e
meratis, unde vel libertas vel ſu
ctio civitatum arguatur, hæc eti
ex Dauthio adiici poſſunt: videli
(28.) Magiſtratuum libera creat
29. Ius condendi leges & ſtatu
30. Ius armandiæ. 31. Mœnium e
ctio. 32. Fortalitiorum extenſio
ædificatio arcium. 33. Ius cuden
monetam. 34. Ius immediate pe
ſitandi Imperio; alias enim ſolut
collectarum magna ſubiectionis t
ſera habetur. *Vide Brun. de univerſ.*
38. 35. Ius collectandi cives. 3
Augendi vectigalia pro compenſati
ne, quod in viis publicis, pontibu
fluminibus ſuſtentandis ſuſtinent c
vitates. *Vid Br. d. l. th.* 24. Item pi
cationum & ſalinarum reditus. &

Vi

*V.Br.d l.th.*26. Verum omnium ſi-
gnorum talium demum firmitudi-
nã addit (37.) vigilantia, quæ ad-
hetur in confirmationibus, à Cæſ.
M. ſingulis caſibus petendis, quo-
ti novus in Imperio electus eſt Cæ-
ſa quod certum argumentum ſugge-
ri civitati cuique libertatem in ſal-
vita contineri.

De differentia autem Imperialium & liberarum civitatum conſulat quis Fold. *d. diſſ. de iure & imp. civit.* *ſp. n.* 4 Sic etiam de pactitiis, exemptiis & privilegiatiis agit luculẽter Cut. *in ſyll. rer. cot. th.* 27, & ex eodem Bruning. *de variis univ. ſpec. th.* 1 Quum vero ille hæc quaſi in compendium liquidum redegerit, iuvat me ipſius huc referre verba. quæ ita habent: Duo ad ſtatum pactitium neceſſaria ſunt. Primo requiritur, ut ſubmittens reſpectu illius cui ſe ſubmittit, vel in totum, vel pro parte liber ſit. Secundo ut ſubmiſſio illa fiat certis tantum capitibus; in cæteris vero integra ſervetur libertas. Notabilis eſt doctrina Gail. 2 *obſerv.* 4, *num.* 10; ubi ſic ſcribit; Singulariter obſervandum eſſe, caſtrum vel civitatem, certis pactis & conditionibus alicui Principi vel alteri civi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

..ati ſ.biectam, ſolum ſubditam c.. ſeri quoad illa pacta & condition.. in reliquis liberam permanere. V.. & hoc ſubdit Gailius, in Germa.. nonnullas eſſe civitates quæ ce.. lege & conventione ſuperiorem .. noſcunt, & extra pacta conventa p.. cide ſua fruuntur libertate. *Facit* .. *l.2, ff de iur. immunit. l. nõ dubito 7. §.. ber populus. ff. de capit. & poſtl. reve..* Exemptio duplex eſt : originari.. aut accidentaria. quemadmodũ en.. Eccleſia quæ libertatem à ſede cath.. lica ante Epiſcopum obtinuit, o.. ginariam exemptionem habet; ita .. vitates quædam ſunt, quæ concel.. ab Imperatoria Maieſtate territor.. & dignitatibus, quoad Principes po.. modum inveſtitos, exemptione o.. ginaria gaudent. *Quod non obſcure .. dicat Dn. conferens in cauſſa Fiſcalis c.. tra Beyern & Ortẽburgk, deciſ. Mich.. tom. 3, deciſ. 6, 1, 61, pag.* 89. Exe.. ptio accidentaria ex præſcription.. cõtractibus, pactis aliisque fontib.. ſcaturit. Sed, inquies, cum etiam p.. ctis & contractibus conciliari poſ.. exemptio, anne tum exemptitia .. pactitia eadem erit civitas? Neg.. mus : Pactitia civitas pacto libert.. tem, quàm ante ampliorem habeba..

minu..

inuit. Exemtitia civitas pacto li-
ertatem, quam ante non habebat,
quirit. Et ſic, quæ ante libertate
uebatur uberiore, pacto certo iam
ſubdita civitas; quæ vero ante gra-
ore premebatur onere, per pactum
lo onere vel in totum vel pro parte
imitur. Vnde pro pactitia civita-
præſumptio libertatis militat:
ēptitia ſervituti ſubiacere creditur,
iſi exemptionem doceat; quod & in
rivilegiaria obtinet. Sed hoc inter
xemptitiam & privilegiariam civi-
atem intereſt, quod exemptitia in
aſibus exemptis pro libera repute-
ur; privilegiaria vero ſubiectio, ſub-
ectionis notam non eluit. quemad-
nodum in ſimili actio exempta tum
licitur, ſi actor agere poſſe deſiit;
ion item ſi ex privilegio vel per ex-
eptionem actio reddatur inutilis.
Ita Meichſner. tom. 2, lib. 1, deciſ. camer.
9. In cauſſa Mentz contra Erffurt,
num. 19, pag. 146. Non tamen nega-
mus, certis etiam modis exemptitia-
rum & privilegiatarum & pactitiarũ
civitatum nomina confundi poſſe.
Illud certiſſimum, ex alia quam pri-
vilegiorum ſcaturigine promanari
poſſe. Nam propter nimiam domi-
norum ſęvitiam ſubditi ab eorum iu-

riſdictione eximi, imo impune d-
dere poſſunt, ita ut à domino r-
& revocari nequeant. *Luc. de pen*
l. ſi coloni 12 *quæſt. C. de agric*
cenſit. Gail. obſ. 17, *lib.* 1, *per tot.* u-
profeſſo hanc quæſtionem tractat.

Proinde etiam ex ipſo uſu civi-
tibus ea diſtinctio manet; & præ-
tim Saxonicæ urbes hanc prærogi-
vam ſibi vendicant, quum eam li-
tatis ſpecie uſque à Carolo Ma-
obtinuerint, utpote, qui Saxo-
toti, præ aliis populis, antiquis le-
bus vivere concedebat. *Quod recte e-*
ſet Matth. Steph. lib. 2, *part.* 2, *cap*
n. 15, *de iuriſd.* Civitatum alia,
quit, ratio apud Romanos ex inſti-
to veteri fuit, quam iuxta mod-
num ſtatum. Ibi enim duplicis
neris habebantur: Vnum earum, q-
propriis legibus vivebant, quar-
cives vocabantur municipes, qu-
munerum cum populo Romano p-
ticipes, nullis aliis neceſsitatibus
que alia lege conſtricti: Alterum
rum, quæ Romanas leges vel inco-
acceperunt; & coloniæ dicebant-
de quibus Lazius in comm. reip. Ro
ſect. 1, *&* 2. Hæ diſtinguuntur in m-
nores, & maximas, quæ metropo-
appellantur, *l. ſi duas, §. ſi minores ff.*

exce-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

uſ.tut. &c. Alias in maximas, mi-
nes, & maiores, pro ratione privi-
leorum maiorum minorumvè, qui-
b fruebantur. Decet autem, *in-*
g Modeſt. in l. ſi quas 6, §. 2, in fin. ff.
excuſ. tut., maximo quidem nu-
ro immunitatum uti metropoles
gitium: ſecundo autem, quæ ha-
bet vel forum cauſſarum, vel loca
iciorum: tertio vero reliquas.
iuxta modernum Imperii Rom.
tum aliter diſtinguuntur civitates.
a enim & nova exiſtit reipubl.
ſima à tempore Imperatoris Caroli
g. ad Germanos tranſlati: Et alia
inter eas differentia. &c. Velut
in dictum eſt.
Sed de his tunc pluribus agendum
et, quum ſpecialiorem cuiuſvis ci-
tatis faciem delineabimus. Nunc ad
tem ſocietatis completæ tendimus.

CAP. VIII.

De corpore & univerſitate ſocietatis publica.

Tque ita ad illud ſocietatis hu-
manæ faſtigium perventum eſt,
corpus ſe univerſitati ſiſtere poſ-
1. Sic enim tempus tranſcendit æ-

vum, quo inter homines magiſt
politici poteſtas apparuit. Stati
que naturæ impulſus homines va-
gantes palanteſque conciliavit,
unum coirent locum, magiſtr
emerſit. Ideoque, ait *Don.*
Maſtr. de magiſt. in præl. n. 21, que
modum civitatem à familiis o
habuiſſe compertum eſt; ſic, à
ſtratu œconomico politicum flu
liquidiſsime patet. Aſſueti et
homines uni patrifamilias obſ
moremque gerere, illiuſque imp
facere, in civitatem tranſiliente
omnibus ſibi unum conſtituêre
munera magiſtratus obiret: Hu
nius principatum & monarchia
riginem referre ſuam credimus;
nunciareque poſſumus, magiſtra
à natura originem duxiſſe; quem
modum civitatem, quæ ſocietas p
tica, maximeque ad vitæ comm
tatem inſtructa dicitur, ab eadem
tura primordia ſua recognoſcere,
perſpicuum eſt.

Vtque tandem id exprimamus in
corporis ratione, quæ iam reſtat,
dilucide apparebit, quomodo ſe
univerſitati involvat, ut inde
in plenitudine vigendi ſibi ſur
Corporis autem notio licet de

p

cit accipi modis , tamen omnia ſi-ricata ad duo poſſunt redigi ; ut numericè vel collectivè intelliga-u Goddœus *ad l. 180, §. d. V. S. iuxta entiam Pomponij ICti*, tria eius fa-genera : Vnum, quod uno, inquit, tinetur ſpiritu; alterum , quod ex tingentibus exurgit ; tertium , d ex diſtantibus conſtat. Primi eris, ait, hominem, lignum & la-em eſſe : ſecundi , ædificium, na-n, armarium: tertii generis conſti-populum , gregem , legionem, . Sic & corpus politicum eſt plu-m collegiorum , pagorum , fami-rum, hoc eſt, perſonarum diverſæ iliæ, diverſique ordinis & poſ-ionis coniunctio. Atque tale cor-huc proprie pertinet. Veluti hanc cauſſam rectè Dn. Melch. Golda-s, *in collectionis conſtitutionum Impe-l. tom. prim. ſtatim in limine*, Ordi-Imperiales omnes cum dignitati-s ſuis in corpus certum redegit, pus membrorum Imperii Germa-ci id adpellans , & ſecunda vice em ſacri Imperii corpus in ſua embra & officia quadripartitum oducens; ut inde auguſtiſſima eius plitudo præ cunctis terræ regnis pateat ; *quod ibidem qui volet conſulat*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

lat. Quemadmodum vero corpus hu-
manas vires & ſoliditatem coha-
tiamque medio nervorum & am-
entis cutis acquirit; ita quoque p-
ticum ex univerſitate & eius co-
plexu continuitatem cum firmo-
gore nanciſcitur. Baldus enim *i*
5, *num*. 11, *C. de exec. rer. Iud.*, a-
mat, univerſitatem nihil aliud e-
quam homines ipſiusmet univerſi-
tis collectivè ſumptos. Nam home-
ſeparati & ſinguli non faciunt u-
verſitatem & populum. Ideo u-
verſitas non dicitur homines, ſed -
minum collectio in unum corp-
myſticum & abſtractivè ſumptu-
cuius ſignificatio inventa eſt per -
tellectum. *Cacheran. deciſ.* 17, *n.*
Verum talis univerſitas à collegio -
corpore, quod eſt coniunctio pluri-
collegiorum, ita differt, ut univerſi-
dicatur reſpectu alicuius territo-
Timpl. pol. lib. 1, *cap*, 4, *q ult*. Qua -
tione univerſitatis nomen eſt nom-
iuris, non perſonarum: Pariter ut h-
reditatis nomen differt à rebus ipſ-
quarum denotat univerſitatem. *M.*
dit. §. *plebiſcitum. deciſ.* 2, *num*. 7. *Lo-*
part. 1, *c*. 1, *l. item*. §. *non*. *ff. de pet. he*
Hinc Caſtrenſis, *in l*. 7, *n*. 1, *ff. qu-*
cuiusque univerſ., ſcribit; Vniverſit-
te

e quandam eſſe perſonam fictam,
xpluribus ſingularibus perſonis
ctantem. Etenim univerſitas,
amvis non animum, non intelle-
tm, nec etiam corpus habere videa-
u ſi abſtractivè ſumas; attamen le-
ime congregata atque convocata,
net ac repræſentat vicem unius
onæ, quæ eſt aliquid diverſum ab
minibus univerſitatis. *l. mortuo. ff.*
deiuſſ. Moditus, §. plebiſcit. dubit.
8. Vnde maxima eſt differentia,
actus aliquis fiat ab univerſitate,
e vero à pluribus ut ſingulis. *l. 1, §.*
us. l. ſicut. §. ſiquid. ff. quod cuiuſque
verſ. nomine. Hinc liberatio facta
verſitati, non afficit ſingulos ho-
nes univerſitatis; nec è contra.
m videmus de bonis Vniverſita-
namque bona non dicuntur bona
ſiulorum; & è contra. Sicque jus
verſitati legatum, ſingulis non
mpetit. Nam quod eſt univerſita-
unius corporis eſt. Ideo plurium
e ſingulorum non exiſtit, quoniam
verſitas eſt perſona per ſe repræ-
tata. *l. 6, §. univerſ. ff. de rer. diviſ.*
l. ſi. §. qui man. ff. d. in ius vocan. Et
aliȷs pluribus exemplis explicat Loſæus,
d. 1, n. 16, & ſeqq. Ac porro, quod
ud ſit univerſitas, & aliud ſinguli
de

de univerſitate, apparet etiam eo
quod univerſitas eadem maneat li-
cet variæ mutentur perſonæ. l.7. in
Decur. ff. quod cuiusque univerſ. Et
ſic populus idem manebit hodie qui
fuit iam à centum annis; licet ho-
nes, qui tunc erant, mortui ſint, &
alii ſubrogati. Propter eandem am
zationem ius & nomen univerſitatis
conſervatur in uno ſolo qui remanſit
de univerſitate. *Bald. & Caſtr.* in l.
7, §. ult. n. 1. ff. quod cuiusque univ. uni-
verſitatis enim nomen manet & du-
rat, etſi ad unam perſonam reciderit.
l. 7, §. 5, ff. quod cuiusque un. Et in
in hominum univerſitate tria conſi-
derantur: ipſi ſcilicet homines, res, &
iura eorum. Vnde licet homines ex-
tinguantur, remanent tamen nihilo-
minus res & iura ipſorum hominum,
quæ nempe propter mortem homi-
num non extinguuntur. Ac propter
illa iura repræſentatur tota univerſi-
tas in uno, *l. ſicut in f. ff. quod cuiuſ-
que un.*; etiam omnibus de univerſi-
tas extinctis. Nam donec quis ſu-
pereſt, res non poteſt carere iure &
adminiſtratore. Atque ita univerſi-
tatis privilegia durant, mortuis om-
nibus de univerſitate. Nam quod u-
niverſale eſt, perire nequit. Sicut

noı genere non moritur. Proinde
nitrſitas actu perire poteſt, ſed non
atu, ut loquuntur, in quo generis
orrvatio ſuperſtes eſt. Sic & pri-
lla & iura alia conſervantur ei-
er Poſtea renovata univerſitate,
ma iura reſuſcitantur; interim au-
rranſeunt ad fiſcum. *Modet.* §.
elcit. q. 85. *Beſol. pol. c.* 12, *n.* 60.
oı autem & res in communi uni-
etates habere poſſunt; ſicut & hoc
uibet perſonæ ſingulari conceſſum
ſtura, nemora, paſcua, piſcinas, ſa-
n, ædes, &c. item pecuniam in æ-
ar, burſam communem, proven-
ns &c. *l.* 1, §. *quib. ff. quod cuiusque*
nl. bona civitatis. l. inter publica ff.
S. Sed de his, quomodo poſſi-
letur & amittantur, vide Loſæum,
e iverſ. part. 3, *&* 4. Nam bona ea
imantur univerſitati & civili ſo-
cioni, deſinit eſſe publica. *Menoch.*
ib. arbit. caſ. 598. *Petr. Greg. Thol.*
ib. 5 *Synt.* 1. *Gail. lib.* 2, *obſ.* 61. *Vid.*
A. dicæol. lib. 1, *c.* 21, *n.* 33.
Academiæ etiam alias ſpecificum
urerſitatis nomen attribuunt. In
qu conſule Matth. Steph. *diſ. acad.*
bai, diſc. 8, *n.* 3, *& ſeqq.* Beſol. *pol. c.*
1. 2, *& ſeqq.* De tam conſtricta e-
ai nimium ſignificatione heic non
agi-

agimus; ſed potius *cum Melch.* [...] facimus, ut ſupra dictum eſt; c[...] hac ratione univerſitas ſit plu[...] collegiorum, familiarum, & c[...]rum, juris communione ſociata [...]titudo. *l.2, l.7, §.1, ff. quod cu[...] un. l.30 ff. de uſucap. Sed in pluribu[...]ſtulatur Alth. pol. cap.5. Bod. lib[...] rep. c.7. Loſæus de iur. univerſ. p[...] Hotom. quæſt. ill. 42. Deut.13,1 [...] ſeq. Gen. 34,16. Exod.11,2, & 1[...] tit. Cod. de colleg. lib.11. & tit. d[...] vat. corp. urb. Romæ.* Nos ad [...]pum tendimus.

CAP. IX.

De republica, & maxime in ſta[...] Chriſtianitatis, quid ſit.

ABſoluto iam & demonſtrato [...]verſæ ſocietatis corpore, & [...] modo membris ſuis ordine in [...]verſitate detecta cohæreat; Nece[...] eſt, ut quoque nunc paucis anim[...] eius perluſtremus. Non etenim [...]ficit, corporis noviſſe ſitũ, & com[...]ſitionem membrorum; ſed etiam [...]ſius internam intelligere eſſenti[...] ex qua profluant eius actionum [...]cultates & operationes, quibu[...]

oc mundo vividum oſtentat,
ret Reſpubl. eſt, ita quoque nobi-
tem corporis politici ſui arguit in
tſive effectu ſuo, quam civita-
rdiximus. Vbi ſimul de vera Rei-
. definitione, quam adeo mul-
enitus ignorare cerno actum eſt;
on opus ſit in his diu ſe torque-
mplius. Sed tamen quum omnes,
quot de repub. ſcripſerunt, pa-
ſolliciti ſint, ex quo fundamen-
, quid, ac quibus ſcribunt; pau-
iam in his ipſorum errores de-
endi ſunt.

ofitentur ſe quidem Chriſtianos
IX. uod Chriſtianis ſua ſcripta edi-
nt; ut plurimum tamen res pro-
nt Chriſtianis haud probe con-
entes. Etenim non putant ex ipſa
e Scriptura, & maxime ex novo
amento, reipublicæ conſtitutio-
e eſſe deſumendam; ita ſemper lu-
nt in Ethnicorum placitis, at-
omnia ex ipſis determinant. Nul-
heic uſum habere opinantur, i-
dent, quæ Chriſtus, quæ Apo-
, aut Spiritus Iehovæ per Apoſto-
s loquuntur. Quis non deplo-
xtremã perverſitatis malitiam?
irũ eiuſdem ſunt ſortis homines
es tunc olim erant ante cataclyſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

mumingruentem. Poſteaquam gi-
tur nunc iterum mortales ſuat in
ira Dei tantoperè tanta obſtin
concitarunt Turbam, perinde ac Spi-
ritus Dei etiam ante diluvium ludi-
brio habebatur; quis non intelligat,
ſimilis ultionis, tam pertinaci
Turba magna irritatæ, tempus et
num acceleratum iri? Vnus inter
nes Danæus vix ægrè invenitur,
titulum politicæ Chriſtianæ tan
vel in medium producere fuerit
ſus. Reliqui propè omnes ho
ſanctiori conatu, ac ſi in ſumm
alicui cedat ignominiam, indi
faciunt; dum tantum cenſetur
fas, ſi alicubi ab ethniciſmi uſu
briori ſit deviandum. Quin ipſe
adeo pridem ex ore magnorum
rum non abſque horrore audivi,
extremæ ſtoliditati aut veſaniæ
adſcribere ſolebant, ſi quis deciſi
politicas aut juridicas ex ore &
bo Dei petere aut deſumere ve
quum non tantum nimis eſſet
rum; ſed etiam nec elegantiæ
temporum rationi talia compete
Quaſi is, qui ipſa eſt ſapientia Pa
& in quo vivere, moveri, & eſſe
bemus, quique ſui imagine in Sp
ſuo nos donare cupit, non verba

r-

ra & ſolidiora protulerit, quam
r fluibunda & vana ſomnia ho-
mum confingunt. Verum enim-
vo verba Danæi, quam oppido ſint
ortuna & rei huic accommodata,
do infra adducam : Audiamus
do prius, quid reipubl. Chriſtianæ
nine revera nobis cenſendum ve-
i. ex quo patebit facilè, quantum
ones in ſuis rerumpublicarum con-
tionibus à via declinent.

ſt igitur Reſpubl. Chriſtiana nil
d, quam populi Dei adunita ſan-
potestas, quæ ex delectione proxi-
iuxta pietatis virtutem procreat
citatem eam, in qua pacificè vita
us ævi ad gloriam Dei unicè tran-
tur. Hæc, hæc, vere eſt Reſpubl.
Ciſtiana ; & ita conformatam eſſe
ortet, quam Chriſtus ipſe, legibus
ex ſinu Patris nobis revelatis, præ-
oſit. At enim quis eſt, qui rerum
eque autorem atque æternæ repa-
torem ſalutis digne curet? Licet il-
e civitatis ædificationem omnem
i deſtinari cupiat unicè, tamen ne-
n audit ; ſed unusquisque ſuas ſe-
ndas ſibi vias eligit. Ideoque pra-
ti cordis eorum tradit eas, ut in
filiis vanis ambulare pergant, ut
ritur graviter ipſe Iehova *Pſ.* 81,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

12. Talis enim Reipubl. forma, qualem ſibi homines confinxerit, non eſt ex Iehovæ viis aut ſtatutis ad voluntatem divinam adornata, ſed ex cordis pravitate, imo Ethnicismi meditullio, progenita.

Atque hoc eſt in quo quidem Danæus veram quoque mentem expreſſit. Verumtamen, quoniam mi[illegible] nobis mortalibus nil crebrius [illegible], quam à Dei veſtigiis leviſſime di[illegible]ti, &, quæ una manu ædificant, mox altera deſtruere; præclare au[illegible] dicta, quibus ad communem ami[illegible]ficandam rem cum primis ind[illegible]mus, nimium iterari, ſi vel ad n[illegible]ſeam inculcentur uſque, non poſſ[illegible] idcirco, quæ in hoc negotio div[illegible] veritati præcipue congruentia pr[illegible]dit Danæus, heic audiamus. Poli[illegible] præcepta (*ait in procœmio*) ſcrip[illegible] varii, cum homines philoſophi, t[illegible] alii & veteres & novi autores: [illegible] qui ad puriſſimum Dei verbum [illegible] exigeret, nemo, meo quidem iudi[illegible], adhuc repertus eſt. Atqui, ſi quo [illegible] ullo in loco graviſſime peccari ab [illegible]minibus poteſt, dum à Dei volunt[illegible] diſcedunt; maxime in hac re u[illegible]. Nam, cum à Deo opt. max. mund[illegible] hunc regi, felicesque rerum omni[illegible]

succeſſ[illegible]

ſiceſſus exſpectandos eſſe fatendum.
ſi certe omnium tum urbanarum
tum militarium actionũ (unde Reip.
ſumma pendet) felicitas ab uno eo-
que Deo eſt ſperanda. Verum ab eo
ſtari quî poterit, ſi Remp. ipſam
tam, aut quid in ea, contra Dei
ius expreſſiſſimum mandatum, vo-
luntatem ac conſilium, inſtituimus
ac ſuſcipimus? Certe nullus ex eo
fix exitus expectari poterit. Quam-
obrem erat cum æquius, tum etiam
cabilius, ac omnino magis neceſſa-
rium, ut præ cæteris hæc una præce-
pta (quæ politica nominantur) ex il-
la divini verbi regula maxime ſume-
rentur, id eſt, ex ea quam Deus nobis
rebus omnibus (quæ in actionem
vitamque humanam cadunt) in ver-
bo ſuo præſcripſit. Quum ſit enim
politicè non modo ars quædam è præ-
cipuis una; verum etiam cæterarum,
quibus hominum inter ſe ſocietas
colligatur conſervaturque, facilè
princeps, &, ut loquitur Plato, πα-
σῶν ἐπιστατική, aut, quemadmodum
Ariſtoteles, πασῶν ἀρχιτεκτονική: e-
andem ad eam vere, tuto, utiliterque
tendendam, fuit eſtque divinæ lucis
ac veritas verbi Dei præferenda,
qua duce neque aberrant homines,
 neque

neque inania & vana pro ſolidis, ve-
lut Ixion (ut eſt in fabulis) nub
pro Iunone, amplectuntur. Ne
vero verbi divini adjumento ad e
ſcientiam copioſe luculenterque -
plectendam & deſcribendam poli
ſcriptores carebant, ſi modo ad il
attēdiſſent: Sed homines, etiam Ch-
ſtianum nomen profitentes, pr-
norum autorum libris literisque
ineunte ætate ſemel inſtituti, in i-
que poſtea diutius innutriti, nihil
divina Scriptura ſumi tradivè p
crediderunt quod ad eas artes pe-
neret quas profani philoſophi t-
ctaſſent. Ex quo evenit, ut & et-
cen, & phyſicen, & politicen, ex A-
ſtotelis, Platonis, Taciti, Senecæ, P-
tarchi, aliorumque ſimilium ſcrip-
rum monumentis diſcerent poti,
quam ex Dei verbo; id eſt, lacunas
eas quidem ſæpe putres, potius qu
ipſum aquæ ſalutaris vivum font,
mallent conſectari. Inde tot in q-
vis philoſophiæ parte errores na,
quos etiamnū hodiè mordicus Ch-
ſtianæ quæ vocantur ſcholæ nihi-
minus tuentur, ac retinent: Inde
inter Philoſophiam & veram Th-
logiam contentiones ortæ. Q
omnes facile evitarent homines, ſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

io Dei verbo ſapere, non ex huma-
s commentis, didiciſſent, ac nunc
iam diſcerent. Mihi quidem hoc
it perpetuo propoſitum, ut philoſo-
arer; & quidem non paucis, ut
eoptolemus ille apud Ennium vo-
it; verum ut vere philoſopharer.
quæ enim eſt falſæ ementitæque
entiæ & doctrinæ utilitas? Itaque,
iantum quidem potui, ſingulas
ilosophiæ partes ad verbum divi-
im ſemper revocavi, velut ad veriſ-
nam omnis veritatis atque om-
um rerum (de quibus illud verbum
it) normam: Contra quod ſi quid
tet ſcriptum, iſtud & falſum, &
aſphemum, & execrandum judi-
, à quocunque tandem fuerit tra-
tum, & de re quacunque affirma-
m. Eſt enim divina Scriptura non
ntum πιςῶν, id eſt, rerum quæ cre-
, verum etiam πρακτῶν, quæ agi
bent, regula certiſſima & immota.
uare ut, quæ ſit optima civitatis
endæ ratio, intelligatur, (quæ res
λιτικὴ ἐπιστήμη, politica ſcientia,
ominatur; eſtque pars potiſſima re-
m omnium quæ in hominum a-
iones cadunt, quibusque pietas ac
ſtitia hominum inter ſe contine-
r,) eſt, inquam, politicæ ſcientiæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

præceptio recteque gubernandæ ci-
tatis ratio vera ex ipſo Dei ver-
quantum fieri poteſt, ducenda. ...
guſtinus, *epiſt.3 ad Viluſianum, d...*
Scriptura loquens, Hîc etiam, ait, l...
dabilis eſt Reipubl. ſalus. Ne...
enim conditur & cuſtoditur opti...
civitas, niſi fundamento, & vinc...
fidei, firmæque concordiæ, qu...
bonum commune diligitur, qu...
ſummus ac veriſſimus Deus eſt, &...

Non inconvenienter hæc pro...
ſunt. quæ merito omnes excit...
& informent politicos. Proinde...
in tali ſententia conſtanter perſe-
rat, nec ab eadem facili deflectit n-
tu; egregium certè præſtabit opus, ...
homine Chriſtiano dignum pe-
ciet. Fac hoc, & vives, ait Ch-
ſtus. Nec enim verba ſufficiunt, ...
facto opus eſt. Sed uti noſtræ rat-
nis miſeranda fert cœcitas, quaro...
in ſuas toties relabitur vanitates; ...
fit, ut, quam diu profana divi...
miſcentur, eaque præ cœleſti...
mandatis in potiori habentur ...
co, omnes ab eodem ſemper de-
remur errore, & cœcus cum cœc...
eandem abripiatur tenebrarum ...
veam. Vtinam mortales, corrupti-
mæ ſuæ naturæ corruptionem v...
intel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ielligerent, nunquam ita temerè
ccis rationis inventis aut ſyderei
ilus Spiritus impreſſionibus ſe ſub-
itterent. Verum quis ſtolidum in
ſi protervitate corrigat mundum?
Gis eſt in tantis tenebris qui non
ſim ſibi excelsè nitidam confingat
lem? Tum quoque quid non com-
nniter receptus habitualitatis ſuæ
ctitat uſus? Deus venter eſt, &
idiem vivitur: & ſanctior eſt ille,
ei ditior eſt, *ait D. Hieronym. ad*
tromat. Sic ducit ſepia percam. Nec
cus eſt, ut ſurdaſter cum ſurdaſtro
liget amplius.

Quum igitur ex ſupra illatis con-
ſt, quod reipubl. cuiuſvis conſum-
nta conſtitutio ex duabus confle-
r & in ordinem iuſtum redigatur
rtibus; internis & externis; una-
æque autem earum hoc habeat
ficium, ut vel auctioni vel con-
ſvationi incumbat: effectum ta-
n iuſtum præſtare tenetur. Sic
ernæ conſervationi maximè in-
ſviunt libertas, leges, virtus, indu-
ia, potentia &c. mortalium; ſed
primis divina gratia; ſicut etiam
ic referri poteſt ærarium publicum,
i ſeptem genera conficiendæ pecu-
niæ apponit *Bod. lib. 6. de Rep. c. 2.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Internæ auctioni, quæ aut natur-
lis aut induſtrialis eſt, & hæc iteru
aut voluntaria aut coacta; ei prim
tus inſervit, propagatio populi; hu
rurſus libertas, unio vicinitatis a
proximorum, arrogatio, adoptio, a
finitas &c. omnium autem maxi
& fundamentaliter heic conducu
negotiationes & commercia, n
minus & fœdera huic intentioni i
ſervientia. Sic & externæ partes i
ternis correſpondere debent, ut a
ſtabiliendo proſint, in munition
fortificatione, ædificiorum erectior
propugnaculorum ordinatione &
aut amplificando in legitimis med
per privilegia, conceſſiones aut fœd
rum compactiones; aut violent
quod fit per bellum. Verum quu
ultimum hoc ad ſcopi noſtri inte
tionem nil iam faciat; id, quod
privilegiis & in fœdere iuſto con
ſtit, paucis ſubnectimus. Ita en
inde patebit, quanto cum fund
mento neceſſitatis & muniminis, n
minus ornatus atque utilitatis Ge
maniæ, Fœdus Hanſeaticum in ta
tam tot ſeculorum extenſum ſit d
rationem, unde merito hæc ipſi d
betur celebritas, & obſervantia.

CA

CAP. X.

De Privilegiis, unde & quid ſint, ac quomodo iure conce- dantur ſuo.

E quo mortalium conſenſus omnem libertatis ſuæ facultatem in ſuperiorem quandam poteſtatem tranſtulit, ut ita dominationis nutu viveret ſubordinata; neceſſum quoque fuit ut diſciplinæ legum ſe ſimul ſubmitteret, quas æquali iure diſtributim exciperent. Verum, ne vel potentior ab ingruentibus, aut ab æquitate ipſa deviantibus aliis, immineret, vel diſturbaret univerſitatis corpus, haut raro autem ipſa diſpoſitio loci ac commoditas rerum negotiorumque exegit aliquam libertatis tranſlatæ reſtitutionem & prærogativam præ reliquis ſubiectis: ca inde eſt quædam legum & iuris communis exemptio, quæ pro loci, rerum, perſonarumque neceſſitate aſſignata fuit plurimis, boni publici cauſa. Atque hoc peculiare ius, cum, reſpectu & comparatione communis iuris, aliquid ſingularitatis inferret, & commodum iis, qui

qui expeterent, adiiceret; nuncupa-
runt id *Privilegium:* quaſi nov ex
privatim addita fuerit aliis, ob cau-
ſam ſpecialem. *gloſſ. in l.* 21, §. *idem ff.*
ad municip. unde etiam alii privi-
gium, quaſi privans legem commu-
nem, dictum volunt. *Iaſon. in l. n.*
n. 27. *ff. de conſtit. princ. Mozz de*
contr. 53, *n.* 25. *Peruſ. in c.* 1 *de n.*
ſtitut. Enenk de privil. lib. 1, *c. n.*
6, & 7. Quamvis autem interdum
latius, interdum ſtrictius accipia-
tur; *ut idem notat pluribus Enenk*,
adeo ut etiam Gellius, *lib.* 10, *c.* 2,
ſcribat, quod veteres, privilegia leges
appellarint: tamen ita, ut iam dictum
eſt, proprie privilegium accipitur.
Vnde privilegiati dicuntur, qui à iu-
re communi excipiuntur. *l. de cao-*
nibus. C. de ſilent. lib. 12. Et privilegia
ita interpretanda ſunt, ut aliquid
contineant gratiam contra ius. *ut ſt.*
in c. ſicut Romana. de reſcript. privi-
gium enim ius dicimus tale, (*ait E-*
nenck. d. l. n. 10.) quod adverſus ge-
nerale ac commune ius exceptionem
& relaxationem, eoque privationem
legum, certo in caſu, ſeu ſuſpenſio-
nem, introducat; quo nixi quibus il-
lud datum eſt, legibus in illo caſu
communibus ſoluti intelliguntur.

l. in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ſtà deſcribit l. 14, C. de uſufr. & ha-bit. 9, C. de teſtament. Quod rectius alita definiunt : Privilegium eſt iu quod contra communem civi-lin ordinationum tenorem , pro-pt aliquam naturalis æquitatis ra-ticem, certa conſtituentium aucto-rite introductum eſt. Vnde appa-re quod privilegia contra ius na-tur vel utilitatem publicam , non mis ſunt privilegia quam tyrannis ie eſt ; *ut Cicero de ll. differens probat. Etic eſt verus ſenſus l. ult. C. ſi contra iuvel utilit. publ.*

Iulta & varia huic in iure civili noina imponuntur. Vt ; Benefi-cin interdum dicitur. *l. penult. ff. de nſtit. princ. l. ult. ff. de adopt. &c.* In ius. *in l. 2. l. 7. ff. de teſtam.* Lex. *l. ff. de teſtib.* Prærogativa. *l. 4, §. 5. ff. offic. proconſ.* Conſuetudo. *l. 4, §. ingeſſum. ff. de off. proc.* Reſcriptum. *l. ff. de iur. fiſc.* Conceſſio. *l. 1, in-prc. ff. de teſtam. mil.* Indulgentia, Bnivolentia. *l. 52. ff. de acquir. vel amt.* Conſtitutio. *l. 1, §. item. ff. quæ ſi ſine appell.* Sanctio. *l. 2. C. de lo-capræd.* Exceptio. *l. 7. C. de vectigal.* Gmanicè *Freyheyt, Handveſt*, in iu-reax. dicitur. Hebræis *Perah* vel *Pahot*, quod *libertates , privilegia* eſt:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

eſt; à verbo *parah*, id eſt, *priv*, *eximere. liberum facere*, unde vox *Pa*, olim cognomen regum Ægypti: qua- ſi rex ſit homo ſingulariter privilea- tus, & numero communi exemp. *Enenk. d. l. 1 de privil. c. 1, num. 4.* Ideo verum eſt, quod nemo ſibi p- pria auctoritate privilegium ad a- re poſſit; *c. 25, q. 2, c. 22.* Sed competit illi, qui principem lo obtinet, *Bod. lib. 2, c. 2, de Re* ſolus etiam ſit conditor & inter *l. 6. ult. C. de ll.* Solus enim dare o- teſt privilegia. *per novel. 6, c. 2.* Pn- cipem enim heic excipiunt ICti, ſummam habet poteſtatem. Ne- fert, ſive unus ſit, ſive plures. de etiam Rebuſpubl. licitum, quæ ſ e- riorē non agnoſcunt. *l. ſcitote 2, 6, q. 3, c. 18, de iureiur.* Velut e concedere videtur Princeps pri e- gia tacitè indulgendo. quod ſi more & conſuetud ne antiqua. *de conceptione digeſt c. mos antiq 6, diſt. 6, c. conqueſtus 8, 9, q. 3.* communis præſcriptio etiam operatur. *c. audientiam. de præſcr 15, d. t.*

Subiectum autem, quibus i rent privilegia, ſunt perſonæ & *l. ult. C. de fruct. & litis expenſ.* Po-

nam

num ratio dupelex eſt : vel enim Pncipes ſunt, vel ſubditi. Principi cpetunt regalia in ſignum ſupre- mpræeminẽtiæ & poteſtatis. Quæ, qiniam non ſunt aliis communia, ſeius propria, merito ita dicuntur. H: ſi rite cognoſcantur, facile pote- tius perſpicere, in quibus prærroga- tiv aliis conceſſæ fuerint. Ideoque ræſium Principis quædam commo- du eius pecuniarium recipiunt, ut eſſus fiſci, mulctarum, pœnarũ &c. dede pertinent ad Principem bona vantia, vectigalia, collectæ maiores Inerialesvè, pottorium, ripatica, re- dis piſcationum, ſalinarum; paran- garum præſtationes, dimidium thauri inventi, &c. Sic & perſonis hæt ius conferendi vel dignitatem, veofficium, beneficium, vindictam, vequidpiam huiusmodi quod eam abbſervatione legum communium libet. *de quibus vide facil. Frid. de pri- vi:h. 31, & ſeqq., longum referentem catalogum.* Modus autem concedendi privilegia olim in Comitiis centuria- ciſebat ſolummodo, *quod etiam ita legi 12 tabellarum cautum erat. Cic. pro don ſua, & pro Sextio.* At nunc in poſtate eſt eius vel illorum, in quos ggia ſumma devoluta ſunt. Ac licet

tenor

tenor privilegiorum ad unguem ſervandus ſit, *l.* 1. §. 10 *ff. de exercit* *c. porro, de privil. l proſpexit. ff q &* *à quib. manumiſſ.*; tamen cauſſa impulſiva maximè declarat & reſtringit privilegia. *l.* 77, §. 20. *ff de legat* *ult. ff. de teſt. mil.* Vnde reale privilegium intelligitur, ſi deſcendit ex contractu. *l.* 8, §. 4. *ff. de pig act. l. iuris gen.* §. 8. *ff. de pact.* Si vero ex gratia, perſonale eſt. *l.* 5, §. 4. *ff. de iure immunit.*

Finis autem privilegiorum eſt, conſulere bono publico, ſuccurrere infirmitatibus, avertere futura mala & præcavere incommoda Reipubl., adnon fortitudinem præmiis afficere & bene meritos remunerari. *l.* 26. *ff de teſtam. mil. l.* 1. *ff ſi ventris nom. l.* 5 *C. de decurion. l ult. C. de ſtatuis.*

Vnde effectus quoque privilegiorum eſt, quod tantum operentur, quantum conſuetudo & præſcriptio. *l.* 1, §. *ult. & l. ſeq. ff. de aq. & aq. pluv. arcend.* Veluti & privilegia realia perpetua ſunt, & ad hæredes transmittuntur. *l.* 3. *C. de cenſib. l.* 42. *ff. de min. & per. tut.* Maximi vigoris ſunt, quæ corporibus, collegiis & civitatibus generaliter dantur; quia firmiter ad poſteros extenduntur. *l.* 4. §. 3. *ff.*

ci.

eſ. At perſonalia ſunt temporaria. l. 2. C. de prox. Sacr. Scrin. l. 3. C. de cuſ mun. niſi ſpecialiter tranſitio ad hæredes indulgeatur. l. 5. C. de ſilent. maxime durabile & inexpugnabile e, quod titulo oneroſo eſt comparatum.

Ex quibus patet, quod variæ ſpecies privilegiorum dentur. & præſertim decem diviſiones refert Enenk. lib. 2, c. 1. qui ibi conſulatur. Saltem hac ve id monendum putamus, quod privilegiis contraria ſint: iniquitas. l. C. de emanc. mendacium. l. 5. C. ſi contra ius. &c. l. 29. ff. de falſis. dolus, l. 1. ff. de re iud. delictum. l. 1. C. ubi ſenator. &c. l. 2. C. de priv. ſchol. abuſus. l. 11. C. de Iudæis. Nov. 8, c. 13. non uſus. l. ult ff. de excuſ. tut. item renunciatio. l. 46. ff. de pactis. item ſi ceſſet cauſſa. l. 43. ff. de vulg. & pu & mors privilegiati. l. 26. ff quando dies leg. Sic re extincta, reale privilegium extinguitur. l. 5. ff. ut legat. nom. cav. l. 5 ff. de condit. & demon. Vnde civitate deſtructa, privilegium moritur. l. ff de cenſib. l. 21. ff quibus modis uſusfr. amitt. Si vero opus reparationis ſit, ſuſpenditur & non extinguitur. l. 59. §. ff. de condit. & dem l. 83. §. ſacram. ff. V. O. Nam etiam bello capta ci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

vitas, ſi vindicetur in libertatem, i-
ra ſua priſtina recuperat. *l. 12. §. l.*
20. §. 1. ff. de captiv. l. 26. ff quib. m. ...
uſufr. &c.

Ex his autem patet, unde ſit, quod in iure civili ſæpius exemptio occurrat, cuius ſupra mentionem fecimus, velut immunitas à muneribus, oneribus, operis, collectis; & cur hodie tam exoſum ſit nomen illud, quando nonnullæ civitates præ aliis à tributis & oneribus exemptæ & liberatæ ſunt, *Rul. de com. l. 5, p. 2, c. 4.* Aiunt enim: Salus publica flagitat, ut reciſa ſit exemptio, quam fieri poteſt maxime, onusque non imperio, ſed ſtatui detrimenti accreſcat. *Vict. de cauſ. exempt. concl. 19. & Schonb. lib. 5 pol. c. 7.* Non incongruum quidem conſilium, dum nimis exacerbatos reddit animos, & lites ex litibus gignit; rectius foret æquitati ſuppetias ferre. Omnes enim inclinant in hoc plerumque, ut interpretationem ex periculoſa illa clauſula petere velint, quæ privilegia ſaltem rebus ſic ſtantibus concedi cupit. Aſt quantam ſegetem malorum diſſeminarit in mundum hæc locutio, id tot ſtrages & clades teſtantur apertè. Vtinam tandem melior adeſſet reſipiſcentia omnium, & li-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ines agnoſcerent, quod non in-
mptè nonnulli proferunt politici,
ii pœnæ loco Reſpubl. in genus hu-
anũ ſtatuunt introductas. Oleum
mmis infundunt, & ſecuritatem
miam cordibus protervis ſugge-
nt, qui hoc negare auſint. *Vid. Chr. Matth. in pol. lib. 2, ſect. 3.* Etenim
termortua charitas ſatis indicio
t, quam Deus ſit à tali forma regi-
inis alienus. An non inde tantus le-
m humanarum culumus profluxit?
um talis Reſp. poſſit eſſe grata Deo,
æ ſibi ipſi in tantis flagitiis & do-
oneri eſt? An id amori Dei poſſit
ſcribi, quod is non poteſt non ſum-
o odio proſequi? Odio habet om-
s verbi transgreſſores ſui. Alius au-
m non eſt præter Chr ſtum, qui le-
m compleverit. Quicquid igitur in
riſto non fundatur, ab ira Dei cer-
neutiquam eſt exemptum. Si uni-
omnium legum lex in Rebuspubl.
ſervaretur, quam Chriſtus *Luc.* 6,
, *& Matth.* 7, 12, nobis inculcat;
uæcunque volueritis, ut faciant
bis homines, hæc & vos eis facito-
; &c. propius certè omnis Reſpubl.
cederet ad amorem Dei, & ſtatum
eo amicum referret. Verum quum
nnes ab eo abſint, & potius multi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

plicitatem ament quam unitat[?],
ideo magis etiam in profũditate ræ
Dei ſe præcipitant. Et hinc eſt, qd
natura vel creatura, ſive totus mu-
dus, tantopere ſuſpirat, quo tande à
ſervitute corruptionis huius liberi
poſſit; ſeque in libertatem vindicet
anhelat; ut D. Paulus ait, *Rom.* 8. v.
21, & 22. Ita natura iniquiſſimo
pondere actionum humanarum &
malignitate victa ac ſuppreſſa jam,
ut penitus abhorreſcat à vinculo
eius, cui implicata hæret. An non i-
tur pœnæ loco ſibi tales Reſpublicas
impoſitas dicemus, quæ à Dei &
proximi dilectione ſunt alieniſſime,
& in quibus nil niſi violenta legum
conglutinatio, fœderumque co-
ſtrictio, cum acri diſciplina, vel e-
mum lucri aliqua indulgentia, cæ
in privilegii auctoritatem, talem, ut
iam dictum eſt, redundet, animis
conciliare poſſit? O durum nece-
tudinis vinculum, ubi ferreis qua
coagmentatur clathris!

CA

CAP. XI.

e fœderū natura propria in genere, variisque eius acceptionibus, & definitione vera.

Vemadmodum ſocietas publica
& civilis in formam ſymbioti-
cn coëat, & quomodo, ſi nimium
bus conſtricta ſit, aliquam inde
axationem iurium pro maiori fa-
vis mutui gratia acquirat, huc uſ-
ce dictum eſt. Sed quum ad con-
ſvationem & amplificationem Rei-
plicæ non ſatis ſit, ut inter ſe iuris
quo vinculo concatenetur; ſed
eam firmitudinem ſæpius externam
augmentum ſibi quærere à vicinis
gatur; atque nil ibi æquè idoneum
conciliabile inveniatur, quàm fœ-
cum conſociatio: poſtulat jam rei
dentia, ut eam quoque paucis
luſtremus. Qui enim in regimi-
abſque certo vitæ externæ muni-
nto res proſperas adverſasque ex-
ti ſunt, fatentur, quam ſæpiſſime
iculis expoſitos ſe vixiſſe, & vix
uiſſe à ſe propulſare vires hoſtium,
i fuiſſent ab amicis & confœdera-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

tis adiuti. De Germaniæ regulis ſi-
bit Iovius *lib. 32 hiſtor.*, quod mu-
ope & ſanctiſſimo liberalis amic
iure ſeipſos ab iniuria & ſuperbia
tentiorum facilè defendant. Au
enim humillima conſenſus firma
cit, *ut ait Publius*: & vel Scyluri
documento ſunt, quanta difficulta
juncti faſces diſrumpantur, qui o-
ginta generoſis ſuis filiis, *refert*
Plutarcho, firmam animorum & i
rium coniunctionem hac ſimilitu-
ne adumbravit. Hoc pacto coniu-
cta fœdera in animorum morum
ſimilitudine magis atque magis c
firmantur, quandoquidem pieta
pro duce, & prudentiam conſult
loco adhibueris. Fœdera igitur
rito inventa fuêre ab omni ævo u
amicorum uſu potentiaque terre
hoſtes, tuos autem patriamque t
poſſes. *Vide Ubertum Foliettam de*
celſ. Mancen. lib. 6 de iure princip. c. 3,
Erenb. lib. 1 de fœd. c. 2, n. 232. Ale
Alex. lib. 5. Gen. c. 3. Camer. cent. 1
ſucciſ. cap. 6. & cent. 2, cap. 78. Bod. de
Rep. c. 6. P. Greg. Thol. lib. 11. de R c.
11. Comin. lib. 2, p. 360. Paritica lib.
27 de tacit. convent. t. 7, n. 7.

Conſpirationes equidem impro
& coitiones turbulentæ iure ve

ru; *l. 3. ff. ad l. Iul. de vi. publ. Aur. B. tit. 15.* Verum in legitima fœde-
ru cognitione, conſtitutione &
ptione, ritè hæc conſiderantur ſe-
quentia: 1. nominis ratio. 2. quid
dus ſit. 3. quæ fœderum ſpecies
a genera. 4. cum quibus probabi-
r ineunda. 5. qui icere poſſint.
6. ſub quibus conditionibus, & quæ
utelæ. 7. quis modus. 8. quod of-
fium confœderatorum. 9. quæ ſo-
lnnitates. 10. quæ duratio, & quis
ectus eorum. 11. eorum cognata
œnam. 12. quomodo diſſolvantur.

Quantum igitur ad primum, no-
nis rationem, attinet, Feſtus a-
d Latinos fœdus ab eo appellatum
cit, quod in paciſcendo fœdere ho-
a necaretur, & cæſa porca iunge-
nt fœdera. vel quia in fœdere in-
ponatur fides. unde & Varroni
dus quaſi *fidus* dicitur, quod fœ-
re tali certa fides pacis nitatur. *Bod. de rep. c. 6. & Erenb. 1 de fœd. c. 3. epper. 4. de leg. Moſai c. 6.* Fidei e-
m proprietas eſſentialis eſt, quod
hil ambigui, fucati, aut doloſi ad-
ittat; quum talia cuncta fidem
bvertant penitus. Ideoque ipſi
uoque Ethnici pactionem adeo
nctam fœderis habuerunt, ut ſin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

gulari cum ſolẽnitate nec ſine vi-
mis celebrarent eam. quod ſanè n
ethnicorũ fuit inventũ;ſed ex ſan-
rum patriarcharum hiſtoriis illuc n
abuſum gentilem fuit abreptũ;ceu -
abolusſemper apud ſuos fraudulen
Iehovæ imitator eſſe cupit. Iehov -
nim ipſe poſt cataclyſmũ ſtatim -
ctor fuit fœderis, quod tũ cũ Noac,
& filiis, nec nõ poſteris eius, pepi;
ubi in æternum huius fidei teſtin-
nium, iridem, adiecit, ut ſit ſign
fœderis inter Iehovam & terræ -
colas. *Gen.9,v,13.* Magni ſanè n-
ſterii arcus ille imaginem refe,
quod antehac nemo in myſtica a
explicatione aſſecutus eſt, præter T-
tonicum; cuius verba *in myſt. mag*
ve comm. in Gen. cap. 33, ſic ſe habe,
Fœdus hoc cum hominibus init
figuram refert trium principior
eſſentiæ divinæ, velut eſſentiæ eſſ-
tiarum : Nam arcus ille ſignum
fœderis huius, ut Iehova reminiſc-
retur & intimè ſecum recoleret, h-
mini in tribus iſtis principiis, ex q-
bus ad ſui imaginem procreatus,
vivendum eſſe. Sed ut tamen reſ-
ceret ad hominis imbecillitatem,
periculoſitatem ingentem : inde
maginis huius formam obiiciebat e
ampli

aplius furor eius ex ſuſcitaretur, &
vim omnium peſſumdaret. Iris e-
na colores omnium trium prin-
ciorum continet. quippe primi co-
loeſt rubeus & fulvo-fuſcus, qui ſi-
gnicat tenebroſum & igneum mun-
dn, tanquam primum principium
ir Dei. Secundi vero color eſt al-
bus & flaveus, qui color eſt maie-
ſticus, indicans imaginem ſancti
mndi, & amoris Dei. Tertii deni-
nue color eſt viridis & cæruleus:
Cruleus ex chao eſt, & viridis ex
aca aut ſulphure, ubi in fulmi-
nione ignis, ſulphur & mercu-
ri abinvicem ſeparantur; ibi di-
ſtcti prodeunt colores, qui nobis
irrnum ſpiritualem indicant mun-
dn in quatuor elementis conte-
ctm iacentem. Arcus iſte figuram
eremi exhibet iudicii, quatenus in-
tei ſpirituales mundi rurſus mani-
feabuntur, & quatuor elemento-
rn mundum abſorbebunt in ſeſe.
Ico gratioſum fœderis ſignum eſt,
qd iudicem mundi in fœdere de-
nat, videlicet Chriſtum, qui in
onibus tribus principiis in fine die-
rn apparebit. Velut iuxta ignis ſi-
grm iudex ſeverus in Turbam, &
iuncta, quæ in ea deprehendentur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

igneum iudicium exercebit, & i-
flammabit Turbam. unde prim
principium in ſua ignea propriet
apparebit. omnes res enim hu
mundi in igne primi principii, a-
quam in centro æternæ naturæ, o-
babuntur; ubi Turba omnium e-
rum in igne abſorbebitur. At i
lucis ſignum in medio igne tanq
amabilis facies omnibus ſanctis p-
parebit, & ſuos ſub amoris & hu-
litatis umbraculo ab omni i
flamma innocuos conſervabit. e-
mum ſecundum externæ na
mundi huius regnum in aſſu
humanitate apparebit; & coram
externum myſterium quatuor e-
mentorum, tanquam iuxta ſulp
mercurium, & ſal, iuxta omnes p-
prietates miraculorum in effat
formato verbo, videlicet iuxta
cem & tenebras, manifeſtabitur.
ius imaginem & figuram exhibet
quia eſt contrafactura aut reſp
dentia obiecta ſoli; ut inde co
quæ proprietas in proprietate la
&c.

Ita quoque fœdus ſolemne Iel
iniit cũ Abrahamo, quum ipſi & c-
ſteris eius terrã ſanctam promitt
ibi victima ex vitula triennali, t
ni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

niapra, ariete triennali & turture, cū pullo columbarum iuſſu Dei ſacrita fuit. *Gen.* 15. *v.* 10. Cuius explationem hieroglyphicam ita Teutonicus *cap.* 36 *in myſt. mag. comment.* inoducit. Heic, ait, vera figura de vrima Chriſti pro humano genere, ipius paſſio, mors, & perſecutio, tum qique ipſius victoria, depicta eſt: vut ſimul hominum peccata & vanis. &c. Tria enim animalia, puta vila triennalis, capra & aries, ſignifint partem externæ humanitatis toporalem, ex limo terræ compactm. Quod vero triennalis eſſe debat, indicat totum externum homem triplicem, ex ſulphure, mercio & ſale conſtantem; velut tres pprietates trium principiorum, quæ iterra quaſi in una latent eſſentia. Iſectio Abrahami ſignificat duplica limum terræ, videlicet craſſam pprietatem ex tenebroſo mundo, & ſtilem limum ex cœleſtis mundi pprietate; quæ ab ſe invicem morteparandæ veniunt; quam Adami cpiditas introduxit; ut inde lucis & tiebrarum comparatio appareat. Ttur vero ſignificat miſeram aniam in animali proprietate captim; velut & pullus columbæ imaginem

ginem Dei in homine defunctat, quæ in victima renovari debet t[illegible] quam nova regeneratio. Quod vo columbæ iſtæ binæ non diſſecare[illegible] tur; ſed integrè in victimam off[illegible] rentur; indicat, quod animæ & h[illegible] mini interno nihil de limo cœle[illegible] adimendum ſit, ſed in eſſentia ſua i[illegible] tegri manſuri ſint, & iracundo igi Dei in Chriſto toti in ſacrificia ceſſ[illegible] ri, atque ita per ignem iræ ſeu mo[illegible] tem tanquam per ingentes tenebr[illegible], mortis & inferni terrorem, traduce[illegible] di. &c.

Ita quoque Iehova, *Gen*. 17, *v*. 3, *&* 4, repetit hoc fœdus & id cu[illegible] Abrahamo renovat, ipſi ſimul nom[illegible] Abrahami in ſignum firmi fœde[illegible] imponens, quod fœcundaturus eſt ſeminis multitudinem eius. Tan[illegible] eſt Iehovæ noſtri in genus humanu[illegible] benignitas & clementia, ut undiq[illegible] ad fœdus promptiſſimum ſe exp[illegible] nat. *Ceu Gen*. 6. *Exod*. 6, 4. *&* 19, 5. 24, 7, 8. *&* 34, 27, *Levit*. 26, 55. *Deu*[illegible] 4, 23. *&* 5, 2. *Eſa*. 59, 2. *&* 61, 8. *I*[illegible] 11, 3, 4. *&* 24, 7. *&* 30, 22. *&* 31, 31. *&* 32, *v*. 38. *Ezech*. 11, 20. *&* 1[illegible] 11. *&* 34, 25. *&* 36, 28. *&* 37, *v*. 2[illegible] *Oſe*. 2, 18. *Zach*. 8, 8. *&* 13, 9. *Rom*. 1[illegible] 27. 2 *Cor*. 6, 16. *Heb*. 8, 8. *&* 10, 6. [illegible]

po

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

p(21, 3. *&c.* Stupendum ſanè eſt, qod æterna maieſtas, cuius voluntam & poteſtatem convenit eſſe onium liberrimam, ad normas ſeſe ptorum obligare & obſtringere digtur, quum nulla neceſſitate adaćeſſet, nec ſpe commodi alicuius iſta faceret. Bonus ipſe eſt ſolus; *uit Chriſtus.* At poterat bonitatem ſum liberè abſque ullo fœdere ſatis dlarare : tamen voluit nobis eſſe cnitum, quid de illa nobis pollicetiebeamus. Potuit efficere hoc ſimp:i verbo, & promiſſis, abſque iuriurandi obligatione. Verum conſum fuit eius, animos noſtros in fe erga ſe & omnimoda fiducia, oblitione fœderis & iureiurando cfirmare. Hoc enim pacto immobtatem conſilii ſui erga nos teſtata facere ad hoc voluit, ut per duas rimmobiles, promiſſionem ac jusjandum, (quandoquidem impoſſibe eſt, mentiri Deum,) ſolatium habemus omnium firmiſſimum, ad qod in omnibus tentationibus tuto cfugeremus, ſpeiq; noſtræ ad finem uque retinendæ corroborationem cereremus.

ædus hoc aliud eſt generale, aliud ſciale. Generale, quod pepigit cum uni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

univerſa terræ machina, omnibusque inhabitantibus eam. *ut Gen. 6, 8. v. 33.* Speciale, quod cum credentibus ſancire dignatus eſt. Quod fœdus aliud antiquum, aliud novum eſt in Chriſto renovatum. Antiquum ſanguine conſecrabatur. *Exod. 24, 8. Hebr. 9, 20.* Ex hoc factum, quod Ethnici imitati ſint hunc modum in juramentis & ſacrificiis; *ut Roſin antiq. Rom. lib. 10, cap. 5. ex Feſto refert,* quod porci quoque effigies inter militaria ſigna quintum locum obtinuerit; quia, confecto bello, inter quos pax fieret, cæſa porca fœdus firmare ſolebant. *Vide Roſin. ant. Rom. lib. 10, c. 2, & 22. Liv. dec. 1, lib. 1, lib. 9, p. 218.* Vnde etiam alii fœderis nomen, quaſi à fœdè mactando aut cædendo victimam, dici volunt; *ut notat Erenb. lib. 1 de fœd. c. 3, n. 5;* ceu mors talis optabatur ei qui à pace facta temere reſiliret. *Alber. Gent. lib. 1 de leg. c. 13. P. Mart. lib. 1 S. c. 18, 3.* Sed verior eſt & magis propria ratio *fidei*, unde *fœdus* & *feudum* eodem modo ſumptum dicitur. *c. 1, §. fin. de feud. per quos fiat inveſt. Cuiac. 8 obſ. cap. 14. Borch cap. 1, num. 5, de feud.* Vnde vaſalli fideles. *cap. 1 de his qui feud. dar. &c. Erenb. c.*

fa.

ſu de ſtb. 1, cap. 3, num. 15, 16.

Quamvis autem ex ipſa notatione nominis ſatis cõſtet, quid fœdus ſibi velit; tamen non tantum homonymiam ſecum ducit; ſed etiam improprias habet interdum acceptiones. Quod rectè, ex Erenb. d. l. num. 37, monuit Keckerm. pol. lib. 1, cap. 24, pag. 388. ubi dicit: Fœdus vel propriè, vel impropriè accipitur. Impropriè item vel laxius vel ſtrictius. Laxius eſt inter principem patronum ſive defenſorem, & eius qui ſunt ſub eius defenſione. Sic civitas Erfurtenſis, Mhuſium Imperiale, cum Northuſia tutelarem habent Dominum Electorem Saxoniæ: Imperialis vero civitas Goslaria Ducem Brunſvicenſem. In inferiori Germania maiores civitates Imperiales protectione ſuſtinent minores. &c. Item ſic laxior acceptio fœdus eſt inter Principem & eius tributarios. &c. *Vide Bodin. lib. 1, c. 9.* Strictius autem fœdus impropriè dicitur, dedititiis adſcribitur, qui quum antea liberiores eſſent, poſtea ſub pacto certa ratione aut fœderis ſeſe dedere victori coacti ſunt. Licet rectè ſtatuatur, quod confœderati minus dici queant. *Keck. d. l. p. 392.* Alias quoque (*ait Erenb. d. l. n. 37,*) accipi-

tur fœdus pro induciis, ſive treu-
pro coniugio, ut fœdera lecti, ...,
&c. pro amicitia inter ſanguine co-
iunctos, pro conciliatione rem
controverſarum, pro conventione,
pacto, liga, unione, irenico, con-
ternitate, concordia, &c. *Arum in*
diſc. ad aur. bull. diſ. 6, th. Celſ. M.
Raven. lib. 6 de iur. princ n. 210.

Propriè autem fœdus accepi-
variè deſcribitur apud auctores *...*
lib. 5 de Republ. c. 6, circa pr. Diff.
nonnihil. Erenb. lib. 1, c. 1, n. 14. ...
kerm. d. l. p. 389. Zepp. de ll. Moſai.
4. Hockenshaff. in diſcipl. mor. lib. 2, p.
ult. n. 2. Ex quo Hœnonius, *diſp.*
ult. th. 2, talem conficit definitionem.
Eſt autem, inquit, fœdus Rerum-
nihil aliud, quam obligatio ſeu-
tius pactum ſolemniter factum ...
quapiam ſibi mutuo præſtanda. ...
ita quoque acceptat Arumæus. *in*
curſ. acad. de iur. publ. diſ. 28, th. 27 ...
verbis: Eſt autem fœdus pactum ...
blicum inter Principes aut civit...
liberas, de mutuis auxiliis aut ...
quapiam re ſibi præſtanda ſolemn...
conventum. *arg. l. 5. ff. de pact. Bo...*
lib. 2 part. pol. p. 112. Quam eo...
modo quidem & Cammannus, *in*
diſp. de iur. maieſt. diſp. 5, th. 82, ...

me; niſi quod paulo enucleatiori-
bu verbis, quæ fundamenta eſſentia-
lia fœderis concernant, eam expri-
m, inquiens: Fœdus propriè dictum
eſt actum publicum, quo diverſa-
ru Rerumpubl. capita, maieſtate
prdita, ſalvo utrinque maieſtatis
iu, ſeſe mutuo ſolemniter obligant,
acem quampiam ſibi mutuo præ-
ſtdam. In huius definitionis eno-
dione tria maximè ſunt obſervan-
da Primò quod publicum pactum
ditur: quia, licet publica pacta ferē
ex iisdem proficiſcantur cauſſis, ex
qbus privata; tamen hæc diſtin-
ct, qua fœdus comprehenditur, di-
vionem juris publici & privati ex-
pnit. *l. 1. ff. d. I. & I. Heig. in §. ku-
w'nſt. Arum. d. diſc. 28. th. 28.* Dein-
deatim nobis heic occurrunt perſo-
n, quibus & cum quibus iuxta cō-
mnem hodiè locutionem fœdera
fee licitum ſit; nimirum, qui iuri-
b maieſtatis gaudent. qua ratione
mrito illi, qui privatorum loco ha-
btur, à tali iure excluduntur. *ſecun-
du vulgarem opinionem arg. l. 1. ff. de
Sat. Bod. 1 de Rep. c. 7, n. 77. Greg.
T l. 23 de Rep c 3, n. 8. Kirchn. diſp.
1 Reip. th. 1. Clapm. 1 de arc. Reipub.
3, in fin.* Demum in fine ipſius fœ-

Aaa deris

deris id demonſtratur, quod po li
inter ſe amici, vicini, dedititii, ad m
quampiam ſibi mutuo præſtan m
obligantur. ita ut induciæ, paci a-
tiones, quæ fine totoque gen à
fœderibus differre videntur, quum n
ſimplicibus iuris naturæ & gent m
terminis ſubſiſtant, ne alter alte m
lædat, his verbis ſub fœderibus co-
prehendi non poſſint. Quippe fœ s
aliquid amplius habet, & ſingul a
pacta auxilii mutui & fidei c æ
cum certi ſubſidii determinati e
continet; quum è contra indu is
nil niſi offenſio prohibeatur. Sic-
iam amicitia & concordia inter i-
vatos conceſſa eſt, & ipſa iucun-
tas conſociationis hoc poſtulare i-
detur. Quo autem diſcrimine
dera & ſponſiones pactionesque i-
ter ſe diſtent, conſule in hoc H
Grot. *de iur. bell. & Pac. lib. 2, c.* 1
2, 3, *&c.*

C

CAP. XII.

De fœderum varijs generibus, & licitorum requiſitis neceſſarijs, ſecuritatis cauſſa.

COnſtat Chriſtianis omnibus, quibus ſaltem aliqua ſacræ Scripturæ dcio & cognitio in uſu eſt, quod tia admodum ſint vocabula fœderi, pacti, & teſtamenti. Vnde etiam pet, jure divino & naturali eſſe ceſſa fœdera; *quod ita abunde pro- b Erenb. lib. 1, c. 2, de fœd.* Atque o hæc, notationem inquam nomis, atque definitionem rei, ſatis ſuriori capitè explicavimus. Proinde tertium ac ſequentia progredimur embra huius diſquiſitionis.

Diviſio autem fœderum & genera rum maximè ex conditionibus paorum exurgunt. Summatim tamen ia licita à politicis & juriſconſ.; aa illicita ponuntur. Illicita fœdera cuntur conſpirationes, factiones t coniurationes. Et partim iniquiate & iniuria, partim crudelitate borant. Namque eas aut perſonæ eunt, quibus nullus in publicis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

competit ſtatus. quare privatis ma-
chinationibus clancularie eamb-
eunt, ut inde vel lucra in detrimen-
tum aliorum, vel gloriolam auc ar-
queant. Aut ſibi finem in iis propo-
ſitum habent perniciem aliorum at-
que tum maximè religio prætendun-
velut egregiè Nordermannus, *diſ-
ſertatione ſua iuridico-pol. de iure Prin-
cipatus*, *th*. 65, de hoc agit, cuius ver-
ba adſcribere libet: Non minus ce-
ſtor, inquit, diviſionis monſtra, ut
ſubditorum ſceleſtas factiones quo-
cunque modo factas. Immò & as
ſub prætextu religionis initas, ut v-
tutum viduas, rebellionis matres &
omnium ſcelerum opercula, cum
ſuis auctoribus ad orcū ablego. Tur-
bare enim pacem, & Rempubl. in di-
crimen adducere, eſt ſummum Maie-
ſtatis crimen, & ſevere prohibitur *l.
quisquis. C. ad l. Iul. Mac. Paul.* 5. ſe.
29, §. 2. *Conſtit. Imper. ſub an.* 151,
ferè per totum; *& an.* 1526, §. *Zum a-
dern*; *& an.* 1530, §. *dergleichen. Cr.*
5 *ſent.* §. *laſ Mai.* 11. *Mynſ. reſpon.*
44. Carthaginem eiusque imperium
factio Hannoniana & Barchinian-
rum ſubvertit. Romanæ Reipubl. e
interitum cauſata factio Syllæ, Mari,
& aliorum. Galliam exercuit ex-

…è actio inter domum Aurelia-
…m, & Burgundiam. *Comin. lib.* 1.
…gam vero domus de Lancaſtre &
…rg; ubi in ſeptem conflictibus pe-
…rit 80 Principes regalis ſanguinis;
…*gliæ annales teſtantur.* Non mi-
…us agitavit Italiam Guelforum &
…iblinorum factio, juſtè tamen &
…o ierito. Origo Guelforum eſt à
…eb, fratre Heinrici Superbi, Saxo-
…æ Bavariæ Ducis, qui propter
…m Maieſtatis & affectatum Im-
…rin ſuis Provinciis ab Imperatore
…xutus. Hinc G. Welfo mittebant
…uxiares copias Innocentius Papa,
…ciliæ Rex, ut legitimum ſuum
…rnum Imperatorem, ne Italiam
…labriam cum Sicilia vindicaret,
…o conſueto bello implicarent. His
…llæ loco erat nomen ſui ducis,
…*Ve.* Cunradi vero Imperatoris mi-
…ceſſeram habebant WAYBLIG:
…po Sueviæ in quo erat nutritus.
…eum iuſto Dei iudicio dignum re-
…lonis & perfidiæ militiæ præmiũ
…n reportarunt. Hæc enim factio-
…m nomina in Italiam tranſtule-
…t, unde poſtmodum infinita ex-
…rtincommoda. Extra caſum rebel-
…ios, diviſio procerum in defenſio-
…e eipub. admodum quoque peri-
 culoſa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

culoſa. Et indubitatum interis
præludium, à ſociorum fœdere di-
dere, ac ſeparatim negotia tracte.
*Comin. lib. 2. Micipſa apud Saluſtio
bello Iugurth.* Quinimo & partialis.
*in Republ. lib. 3. n. 13. ubi ex Baldo pa-
tialitatem dicit eſſe tanquam verm
in caſeo.* Notatu denique dignu,
quod omnes, qui belli cunicul. d
Reip. fundamenta evertenda ac-
buerunt, hos plerunque ruina -
preſſit. Sic factionum vigor in Ga a
extitit cauſſa omnium malorum i-
ce poſtremis temporibus, ac floren -
ſimum regnum fere ad finem peri i
perduxit. Hoc ſcelus impium, pie-
tis zelo palliabant rebelles. *Rex N-
varra in epiſtol. ad Ordin. Galliæ.* -
ctor des moyens & abus du Pape Six.
Armis, vi, dolo & proditione agg-
diuntur, quod verbo Dei, Spiritus p-
tentia, manſuetudine, humanit e
eſſet peragendum. *ut ex Invictiß. I-
peratoris Caroli V proœm. conſtitut. c-
minal. §. 7, patet; de quo ſupra, theſ. 2,
& alibi, dictum.*

Vnde aurea bulla, *cap.* 15, reprob,
irrita pronunciat, & condemnat,
omnia illicita conventicula, conſp
rationes, colligationes & confœd
rationes, quas ipſæ civitates, vel a

ſubdit

[..]liti, prætextu parentelæ, rece-
[..]ptnis in cives, vel cuiuscunque al-
[..]eus coloris, abſque dominorum
auctoritate, iiſque nominatim non
[..]xptis, faciunt & ineunt. Sicuti prę-
[..]te[.]o ſæculo conſpiratio ruſticorum
[..]fu. *Vide receſ. Imp. de an.* 1526, *&*
an. 1529. *Sleyd. lib.* 4, *& ſeq.* Tum
[..]etm omnes ſubditorum & inferio-
[..]ra colligationes illicitæ & prohi-
[..]biæ præſumuntur. *in Conſt. pac. publ.*
den. 1548. *l.* 1. *&* 2. *ff. de colleg. l.* 1.
&. C. de ſedit. Subditi igitur abſque
[..]ominorum auctoritate nec con-
[..]viticula celebrare, nec colligatio-
[..]n confœderationesvè inire queunt.
l. . C. de Epiſ. l. 5. *C. de his qui ad Ec-
[..]ci.* Lauderius, *de confœd.* 9. 20; Ba-
[..]es, inquit, vel civitates, ſi faciunt
[..]lem abſque principis auctoritate,
[..]n valent tales conventiones. *Fari-
[..]n. in pract. crimin. q.* 113, *n.* 35. *Vide
[..]actatus des Landfreidens, de ann.*
[..]190; *ubi* Imperatores promittunt,
[..]ſomnes illicitas ſubditorum, no-
[..]tium & populi confœderationes,
[..]cnſpirationes, & ſeditiones contra
[..]ectores, principes, & alios initas,
[..]ſolaturos & abolituros eſſe. Nihilo-
[..]minus ipſa aurea bulla, *d. c.* 15, con-
[..]ederationes admittit, ſed iuſtas, æ-

 quas,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

quas , & legitimas; maximè q
Principes, civitates , & alii, pro ge-
rali provinciarum pace & quiete, -
ter ſe firmarunt. Eas enim ſuæ -
clarationi ſpecialiter reſervans, in ſ
vigore relinquit. Inde patet Poli-
corum non nullorum inanis tortu,
quando volunt, quod in univerſu
fœdera ſint evitanda; quum de illi-
tis quidẽ ſine dubio verum ſit; de -
citis haut perinde. quos ob id n
immerito Arumæus refutat. *in d.*
curſ. acad. 28, de iur. pupbl. th. 33,
ſeqq. Vide Buxdorf. diſſ. ad. aur. bul.
15. *Quid propriè licitum & illictu*
vide Norderm. in diſp. de iur. princ.
74, *per. tot.* Fœdus autem licitum
legitimum quid ſit, in ſuperiori c
pite dictum eſt; & potiſſimum qu
que ex fine apparet, ad quem in p
ctione ſua deſtinantur. Nam ſi reſp
ciant publicam regni aut Reipub
ſalutem, patriæ, libertatis ſubdit
rumque conſervationem, defenſi
nem licitam; iudicantur licita & l
gitima. *Hortled. in diſcurſ. ad Sley*
th. 24. ubi plures allegat. Dd. Gold.
pol. Imper. part. 31, fol. 1374. Myn
ſingerus *Cent. 6, Obſ. 2. Vbi inter al*
ſcribit, quod in Camera imperiali
1553, fœdus inter Epiſcopos Wurt
bur

& Bamberg. ac civitatem No-
rimberg. adverſus Albertum Marchio-
nem Brandeburg. ex hac cauſsa &
ratione pro licito iudicatum fuerit,
licet prædictus Marchio hoc ipſum
fœdus tanquam illicitam conſpira-
tionem contra ſe factam in Camera
grater impugnaſſet.

Elicitis iterum varia & diverſa
conſtituuntur genera. Aut enim vel
ratione cauſſæ conſideratur; vel ra-
tione temporis. Ratione cauſſæ a-
liud eſt ſimplex, aliud compoſitum.
Simplex eſt, quod unicam tantum ſe-
paratim intendit cauſſam. Atque
hoc aut eſt defenſivum, aut com-
merciorum. Fœdus defenſionis eſt,
quod contrahitur propter mutua au-
xilia & ſuccurſum præſtandum. Fœ-
dus hoc iterum ratione contrahen-
tium, *iuxta Proculum*, *in lib. 7, ff. de
captiv. & poſtlim. reverſ.*, eſt vel
par vel impar. Par fœdus, *iuxta
Koerm. ſyſt. pol. lib* 1, *p.* 390, vocatur
quando fœderati ſunt æquè pares,
vel bene æquales. Impar vero fœdus
eſt quo altera pars confœderatorum
dignitate vel potentia eſt ſuperior,
altera inferior. Ita etiam P. Faber,
in *ſemeſtr. c.* 7, talem quidem appro-
bat diſtinctionem fœderis; ſed tamen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

maxime ad vires potentiæ reſpicit:
conditiones, quæ unicè in fœde
conſiderandæ ſunt; quando inde f-
dus vel æquale aut inæquale cor-
cit. Aequale cenſetur, quum u
Reſpubl. ab altera confœderata t-
tum expectat, quantum ſe ei præſ-
turam in auxilio promiſit. Qu
fœdus initur inter Reſpubl. bonis
viribus æquales. Eſtque hoc fœd
iterum iu eadem re, vel in conſim
æquipollente, ut quum una Reſpu
defenſionem, altera pecuniam
commeatuum ſubminiſtrationem
eadem paritate promittit. Fœd
inæquale dicitur, quum non tant
quantum ab una parte promiſſu
eſt, ab altera expectatur. quæ fæde
ineuntur ab iis plerunque Rebu
publ. quæ viribus & bonis ſunt in
quales. In fædere impari aliqu
ſubiectionis & deditionis deprehen
di, putat Erenb. *lib.* 1 *fœd.c.*4, *num.*
Verum quum hoc contra natura
fœderis ſit propriè ita dicti, non p
teſt id ita ſimpliciter accipi. Eteni
confœderatorum ea eſt conditio, t
ab omni ſubiectione in hoc ſint ex
empti, & non niſi ſocii aut colleg
habeantur, quamvis viribus ſint im
pares. Proinde quota pars contribu
tioni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ēnis ita inſtituitur, ut proportio va ad ſcopum quadret. Si vero ſubiēcio aut ſervitus ſubmiſceatur, tunc nuram fœderis propriè dicti amitt:, & in aliam ſpeciem regiminis enmigrat, nec amplius fœdus applari meretur; *ut ſupra monuimus.* Inc enim exurgit illud improprium fdus, clientelare quod ICti dicer ſolent; quod inter patronos, ſive protectores, ac defenſores, & eorum centes, erigitur. Germanicè *Schutz-hrn*, & *Schutz-vervvante*. Atque hoc ppterea omnium periculoſiſſimum ſtatur, quum patroni tales facile emini formam induere poſſint, niſi he accurateque libertati caveatur. *Id. lib. 5 de Rep. c. 6, n. 584.* Quamvis vo inter ſubditos & clientes magna i differentia, & magnum in conoverſiis ſubiectionum adferat momentum; tamen tam clientes quam ſbditi & vaſalli fideles nominantur à principibus; quod hac formula ictè obſervatur, *Unſere liebe getvve.*

Fædus commerciorum eſt, quando hciuntur fædera in negociationis mmercio, ut nempe omnes, qui in fædere continentur, ultro citroque s commeandi & res varias transportandi

portandi habeāt. Velut eiusmodi f
dus Hanſæ Teutonicæ habent in al
regnis, ubi ipſorum emporia viſu
tur; *de quibus inferius.* Belgæ quoq
hodie ſimile coluntcum Turca,
Venetianis.

Tantum de fædere ſimplici. Con
poſitum autem fædus, quod ex d
fenſione & commerciis ſimul cor
ſtat, dicitur, quando ſancitur tum a
præſtanda ea, quæ mutuum exigur
ſubſidium aut auxilium, tum etiar
ad commercia liberè exercenda int
confæderatos. Tale eſt fædus cele
berrimum hodie Hanſeaticum; *d
quo in ſequenti tractatu ſpeciali age
tur.*

Tantum de fæderibus ex ration
cauſſæ ſumptis. Ratione temporis
fædus iterum duplex eſt. Aliud enim
vel indefinitè componitur; & eſ
perpetuum: aliud temporarium; quod
ad certum ſtatumque tempus con-
trahitur. Perpetua vero tam diu du-
rant, quamdiu gentis & Reipubl. no-
men erit. *Kirch. de Rep. diſp. 17, lit. b.*
Iis tamen opus eſt renovatione, ne
temporis diuturnitate & reticentia
amicitiæ refrigeſcant. *Bod. d. l. n. 615.*
Temporaria fædera aut ſunt abſolute
ſumpta, aut conditionata. Abſolutè
ſumpta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ſcripta dicuntur reciproca, quod
ciſque ſociorum cauſſam commu-
nem pro ſua fovet; & quæ uni infer-
t iniuria aut vis, quod ea quoque
aeri illata videatur: unde omnes
caſi unam repræſentant perſonam.
Cnditionatum vero iterum eſt du-
px: Aut enim ad certum denomina-
tn tempus extenditur; ut eo elapſo,
eam fædus expiraverit: Aut ad u-
ris partis è vita exceſſum ſtatim vi-
gem ſuum amittit.

/t autem fædera hæc ritè ſibi con-
ſre poſſint, eorum requiſita attentè
cſervanda ſunt. Quorum primum
e, ut utrinque ſtatus ſint liberi, qui
jeregali id perficiant, & propterea
ier ſeſe maneant ſocii & collegæ,
ic ullam agnoſcant unquam iuris-
ctionẽ alicuius in ſeſe; quæ ipſum
tas ſtatim ſubvertit fæderis funda-
entum. Deinde ut cauſſam com-
unem in ſolida amicitiæ cultura &
utua animorum coniunctione ra-
catam foveant; parergωs autem
ilitatem reſpiciant. Alias, ſi utilitas
i potiori habeatur cura, (quæ tunc
icauſſa erit, ut nihil ex fide & amo-
imutuo fieri poſſit;) inverſo modo
ania procedent, & ſuo carebit res
ſcceſſu. Tertio, ut gentium, & iure
civili,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

civili, conſtitutionibus etiam Impe-
rii, licitum, ac ita iure validum eſt.
Quarto; Sed antequam quis ad fœde-
ra procedat, neceſſum eſt, ut intimè
& integrè conditionem atque ſe-
ctionem eius Reipublicæ, cum qua
alter contrahere volet, noſcat; ne a-
lum pro bono ſibi conciliet. Quinto,
Nemo debet facilis aut præceps eſſe
in contrahendo fœdere; Siquidem ni-
hil promptius aut magis obvium,
quam ut hac ratione facillimè quis
alienorum ſe peccatorum faciat par-
ticipem, unde alienas quoque ipſe
contrahat pœnas. Sexto, Cum ma-
nifeſtè impiis, aut qui in damnis hæ-
rent & calamitatibus, quas ex pro-
reſi ſibi crearunt, dubia ſunt & peri-
culoſa fœdera. Septimo; Pericula
& dubia eſſe fœdera cum nimis re-
motis, eſt quidem verum; ſed nec
nimis miſeris & afflictis, aut valde
periclitantibus, quidquam auxilii
præſtare, inhumanum, & multo
magis inchriſtianum eſt. *Beſold.* *l.*
lib. 2, *c.* 6, *n.* 16. Attamen quomodo
cum illis in fœderis vinculo ſit co-
undum, niſi ſubſit commune peri-
culum, magnæ eſt conſiderationis,
nullus inde fructus ſalutis expectari
queat. Octavo; Qui utilitatem

comm-

commodum proprium ante omnia
uent, eorum fædus ſemper tibi ſit
ſuectum. Nono; Priusquam fædus
intur, ponderanda ſunt intentio,
pentia anteacta, ſimilitudo mo-
ru, ingenium, & indoles eorum,
cu quibus fædus paciſcendum eſt,
non leoninam incidas ſocietatem.
Dimo, Fædera ſint temporaria pri-
mus. Vnde & ea, quæ conditio-
na primæ violationis & vacillatio-
n adiectam habent, præſertim inter
ec qui ſorte pares ſunt, præ reliquis
aeptabilia apparent. Proinde, unde-
cio, quisque id primum diſpiciat,
u libertatem illæſam contineat &
cſervet, nec ulla in re indefinite in
legum tempus conſentiat. Duode-
cio; Quum fallax ſit mortalium fi-
d & lubrica, in primis autem eo-
rm quibus Deus cum verbo ſuo lu-
drio eſt; nihil tutius erit, quam, ſi
cſides aut pignora vel fideiuſſio aut
te quid intercedat ſecuritatis cauſ-
ſ: Decimotertio; Caveatur, ne pa-
tni clientum arces vel oppida præ-
ſio militari teneant. Decimoquar-
t; Periculoſum etiam eſt, impotenti
ptentem iungi; quoniam occaſione
& prætextu fæderis impotens facile
terit à nimis præpotenti penitus
oppri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

opprimi, ut hac occaſione ami ſe fiat ſervus. Decimoquinto; In de ribus æternis ſæpius fiat reno tio ut incommoda & futura mal bo ſint præcaveri, animorumque ſu citetur fervida coniunctio; Decimo ſexto; Dehinc fædera, cum popu li bero quæ fiunt, magis firm eſſe quam quæ cum Principibus iun tur, non incomptè autumat Ma ia vellus, 1 *Com.* 59. & Polybius, *l* quum (*ut ibi Aratus loquitur*) ige à natura ſuis utilitatibus amiciti & inimicitias metientes, vilicrenia tum quemcunque facile conn ptui habeant, & ſervilem præ is dignitatibus putent. *Beſol. d. l. p* 2, *cap.* 5. *num.* 17. Decimoſeptimo oi que; In fæderibus conſtituendi ni hil æquè neceſſarium eſt, quam u li rector aliquis detur & præſes, m quoque arbitri controverſiarum d absque iuriſdictione, ut ſocii ma re poſsint.

CA

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

CAP. XIII.

De iis, qui fœdera icere poſſint, & cum quibus fœdus ineundum.

Licet fæderis coniunctio maximè naturalis ſit; ceu in coniugii effigie & ſpecimine id manifeſtum eſt; tamen in ius regale id ita abſceſsit penitus, ut in ſummitate & culmine regiæ maieſtatis non ultimum promereatur locum, ſed κυρίως Imperatori propter abſolutam libertate poteſtatis adſcribatur. *Nov.* 105. *Erenb.* 1 *de fœd.* 2, *n.* 29. *Peregr. de iure fiſci*, *t.* 1, *n.* 15. In quo iuſta etiam cauſſa fæderis contrahendi ſemper præſumitur. *Gail.* 1 *de pac. publ.* 4, *Gent.* 1 *de iur bell.* 3, *ſ.* 31. Vnde, cuius conceſsione, expreſſa aut tacita præſcriptione, ius hoc competere Electoribus & reliquis imperii membris, patet. *Zaſ. lib.* 2, *conſ.* 1. *Erenb. lib.* 1 *fœd. cap.* 2, *n.* 228. *& Dd. communiter ad l.* 7 *ff. de captiv. & poſtlim. rev. Born. de iur. Mat. c.* 25. *Beſol. diſ.* 6 *pol. th.* 6. Velut etiam civitatibus Imperii, ius regale habentibus, liberum eſt. *Gail.* 1 *de pac. publ. c.* 16,

n. 14. *Erenb.* 1 *de fœd. c.* 4, *n.* 12. *& lib.* 2, *c.* 1, *n.* 35. *Mynſ.* 6, *obſ.* 2. *Ord. cam. p.* 2, *t.* 9. At civitates illas, quæ co privatorum habentur, & aut negligentia aut violentia iura adeo libertatis ſuæ penitus amiſerunt, fœdera illicitè contrahere, juxta conſtitutiones Imperii. omnium prope eſt ſententia. *arg. l.* 1. *ff. de ſenat. Bod. de Rep.* 7, *n.* 77. *Thol. de Rep lib.* 23, *c.* 3, *n.* 8. *Kirch. diſp.* 14 *de Rep. th.* 1. *Clap.* 1 *de arc. Rer.* 13, *in fin.* quamvis cautio maxima adhibenda ſit, ut poſtea patebit. Interim tamen heic in ma quæſtio de reliquis Imperii membris agitatur & controvertitur acriter: Num Principibus & civitatibus permiſſum ſit, ſine conſenſu Imperatoris inire fœdera? Vbi Dd. id maxime licitum affirmant, modo non quid fiat in præiudicium Imperii aut Reipubl. communis; ſed potius omne molimen paci publicæ & conſervationi eius deſtinatum ſit. *Menoch. lib.* 1, *conſ.* 32. *n.* 3. *Erenb.* 2 *de fœd.*, *fol.* 192. Velut etiam id *ſupra ex aur. bull. tit.* 15 *probatum*: conſtat, quod fœdera inde licita maximè dicantur, quia id continent, quod Reipubl. nullum damnum gignat. Ideo recte ſentit heic Bodinus, 1 *de Rep.*

e.; quod ſummum Imperii caput &
ſurior quivis ipſo effectu ab omni
inſtatione tacite exceptus jure ipſo
inlligatur; licet non expreſsè in
ecfœderationis autographo nomi-
nas ſit. Tametſi, *cum ſpeculo Sax.*
lib, *art*. 1, potius cura adhibenda ſit
utitè nomina exprimantur. Velut
hc accuratè obſervatum eſt à con-
fœderatis Hanſeaticis, tam in com-
muni corporis fœdere, quam etiam
eejuis particularioribus & qui ab
iilependent; *ut in ſequentibus appa-*
ret. Similiter quoque excipiendi,
ſut nati & confœderati Cæſaris; qui
ni offendendi; quum alias, ſi hi
ondantur, crimen Maieſtatis com-
mti putet. *Menoch. conſ*. 99, *n*. 37.
B. 5 *de Republ*. 6. *Erenb*. 2 *de fœd*. 2,
f. 4. *& lib*. 1, *c*. 3, *n*. 9. Ac ut eo me-
lis in officii ſui ratione continean-
tt omnes, ſolet talequid in tranſ-
aionibus publicis & quavis com-
pitione belli obſervari, ut ſimul
qlibet ſtatus ſingulariter ſe obliget,
qod nullum fœdus contra Impera-
tis, natorum eius, & reliquorum
ſtuum ſalutem atque commodum
ire velit. Exemplum eſt in Magde-
bgenſium banni abſolutione & re-
ctione aut reconciliatione cum

Imperatore Ferdinando I , denn
1551, die 9 Novembris, *artic.* *capi*
tulationis ; ubi non tantum renci
runt omnibus confœderationib ad
verſis , ſed etiam promiſerunt , no
nullum unquam fœdus ſub qu un
que prætextu aut ſpecie inire v ne
niſi prius S. Cæſ. Maieſtas , re qu
membra Imperii & Status , ut qu
domus Auſtriaca & Burgundic &
cæteri Imperatoris Ducatus qu
Provinciæ expreſſis verbis exp
ſint. *Merkel. de obſid. Mag. pag.* 2, 6
Imo generalis eſt concluſio , no
fœdera contra ſuperiorem regulire
nullo jure fiant. *Quetta. conſil.* eju
alias fœdus eiusmodi per ſe ſit va
lidum & nullius efficaciæ. *Erer lib.*
1 *de fœd. cap.* 2, *n.* 235. Nihilominu
ex antiquiſſimo libertatis jure, *q* a
ſuperiori libro ſatis explicavimus , jvi
legioque fortitudinis, conceſſur eſſ
videtur Romano-Germanici Impe
rii membris, ut ſui juris, pacis pol
cæ , libertatisque communis c ſſ
vel inter ſe, vel cum exteris fœdu int
eant. *Aur. bul. tit.* 15. *Rec. Imp.* ann
1495 , §. *Auch ſollen. Clut. faſc.* 1 7
Beſold. lib. 2 *pol. c.* 6 , *n.* 9. *Konig*
par. 1, *cap.* 5. *n.* 67. Verum eſt, *ut* chi
obſervavit Beſold. in diſcurſ. de civ lib

Imperij

pij , quod in hiſtoria Germanica
ih frequentius occurrat, quàm ſæ-
er rincipum & civitatum. Vnde
ri manifeſtè conſtat , quam non
anm ſtudioſi fuerint libertatis, ſed
ucetiam illis conditio ſtatus mi-
us ſtricta fuerit; præſertim Saxonum
enoſior animus extitit; qui odio
ab extremo iugum illiberale ſer-
itis : Et quãvis jus confæderatio-
lis d. libenter membris Imperii ju-
lis tribuant ; tamen inventi ſunt
ocotiſſimum tempore, qui civita-
ib aliquot Hanſeaticis mixti ſtatus
om intentarint litem, & non du-
itint, ipſum quoque Hanſeaticum
onis nonnihil atrocius convellere,
dce culpare alicuius conſpiratio-
iſuum tales civitates in complexu
ucontineat , quibus ius confæde-
atuis non competat : Imo eouſque
ent adſcendere, ut antiquiſſimo &
el errimo huic fęderi titulum con-
pitionis affricare non dubitent .
Qd haud obſcurè quidem, quam-
isperplexæ loquelæ ſtudens , ille
rib. *de fœd. lib*, 1, *c*. 2, *n*. 44 , innuit.
Qm non incongruè Keckermannus
eringit *in curſ. ph. diſp*. 33 , *q*. 18,
pag 688. Ibi deinde ſubiungit ali-
qu , inquit , quod & periculoſum

valdè dictu ſcriptuque eſt , & ale
omnino; quod valde optem ab to
viro vel non ſcriptum , vel mari-
bus argumentis dediſſe evictum. Ac-
cuſat enim Hanſeaticas civite
conſpirationis. &c.

Quod ille quaſi oblique tacere
voluit; id ſane aliquis anonym ab
aulicis G. ſubordinatus non ſine ma-
gnis & acerbiſſimis protulit initiis.
Scriptum vero illud quod ſub perſo-
na illuſtri eiuſque prodiit tegmine,
paſquillo non eſt abſimile; adeo re-
fertum ſcatet paſſim calumniis &
maledicentiis. Etiam ipſum nomen
libelli quo *flabellum muſcarum*, vel
Fliegenvvedel. inſcribitur, ſatis ad
ignominiam Ariſtarchici & Archi-
lochici ſtili redolet, & admodum ve-
hementem calamum repræſentat. Si
quem temporis illius utcunque a-
pſi cura non pænitet & abſque in-
dalo quid cenſere ſe fortè poſſe arbi-
tratur, cognoſcat illud ſcriptum &
conferat cum eo locos aliquot *ſe-
cunda repartitione actorum Brunſic.
Hiſtoria; in primis Examen illuſtris per-
ſonæ illuſtris*, pag. 77, 161, 199, 26,
350; & *Refutationem defenſionem
Brunſv.* p. 1158, 1195, 1201, 125,
1217, 1223, 1239, 1252, & ſeq. 1 6,

1 3,

61484, 1448, 1674, *&c.* Alias
ucue materiam hanc ubique ſpar-
milibus in actis inveniet. Auctori
ncymo, qui tamen *in alijs, & præ-*
in Retorſione contra Brunſv. non
deincognitus vult videri, calcu-
nſuum ſatis importunè addit
nn. *in velitatione apolog. item in En-*
cl. c. 10, *n.* 196, *& ſeq. Et Erenb.*
n 4. Sed recte non, reſpondet Dau-
hi, quod materia talis Rerum-
ul. earum non admodum co-
ni fuerit multis. Aliud ergo, *in-*
Beſol. in pol. lib. 2, *c.* 6, *n.* 10, re-
pcdendum eſſe probabile quibuſ-
a videtur, de civitatibus, quas
nii vocant ſtatus. *Brunſv. diſp. d.*
univerſ. th. 17. *Gail.* 2 *obſ.* 54, *n.*
10 idq; poſſe probare, aiunt, celebre
ivatum Hanſeaticarum, mariti-
mam, & aliarum Teutonicarum
s; cui cohæret fædus civitatum
Valalicarum. Non ergo ferendum
(*pergit Beſol. d. l. n.* 11) eſſe vi-
der, quod ſcribit VVarem. Erenb.
fæd. 2, *n.* 44; ſi penitius exami-
nærimus huius fæderis naturã, vix
nari poſſe, quin ſapiat (quoad non-
ntas civitates) ſpecimen coniura-
ieis: quum multæ civitates eo
cœprehendantur aliorum imperio
Bbb 4 ſub-

ſubiectæ. Aſt huic adſertioni u[illegible]
quam ſufficienter reſpondet u ta-
rum civitatum Hanſeaticarum ne-
ceſſaria Reſponſio apologetica da-
to Lubeck 24 Aprilis, an. 1609. *Adde*
Bets. tract. de famil fol. 53. *Bart. uſ*
cul. tract. d. confrat. th. 15. *Clut. par.*
th. 8. *Arума. in diſcurſ.* 6 *ad aur.*
concl. 9, *fol.* 262, *& ſeq. Matth. S*
lib. 2 *de iuriſd. p.* 2, *c.* 4, *n.* 4. *H*
diſp. ult. th. 3. *pol. ad lit.* 6. *Cam.*
5 *de Reg. th.* 103. *Theſoro pol. par* 3.
Lovis Serv. tom. 2, *plaid.* 11, *fol.* 9.
*Stuck diſp. Inſt. in exeg. iuriſd. conc*7,
fol. 527, *& ſeq. Confer. Gilm. in* ..-
phor. p. 1, *t.* 2, *de reconv. vot.* 1, *in* ..
Arch. Meg. contra Erfurt. f. 90, *n* 7.
Ruland. de commiſ p. 2, *lib.* 5, *c.* 4, *n* 7.
Tum, ſi ad extrema recurratur, n l-
ta vetuſtas receptionis non tantum
excuſat, ſed etiam patientia ſupe-
rum & approbatio publica omnes
culpationes tollit, quæ tanto cu
fervore *in actis Brunſv.* urgentur, *[illegible]-*
ſim, ceu fit quoque in Repartitione tua
p. 342, 407, 454, 457, 460, 586, 6.,
853, 854, 863, 854, 1174, 1167, 11.,
1201, *& ſeq.* 1207, 1225, 1232, 12.,
&c. Conſenſus enim tacitus etiam
ſupplet aliquid pro decreto. *Bald.*
fin. C. ſi maior. fact. Ceu etiam c..-
ſeris

ens partium facit perverti ordinem
ur *gl. c. cum olim. de cauſſ. poſſ. &*
ro. Et facere facto plus eſt quam
ven. *Anch. conſ.* 173, *n*. 5. Vti fa-
cere dicitur, qui, cum poſſit, non
prohibet. *l. adigere. in princ. ubi gl. ff.*
de r. patron. l. quid ergo. ff. de his
qui uſuf. not. Conſenſus enim facti
pertius ſuum. *Bald. l. ſi pater* 10.
C. inſt. & ſubſt. Tum, pati idem eſt
quod facere. *l*. 3, §. *dare. ff. de uſufr.*
Acrelut patientia eſt actus ſucceſſi-
vu (*Zaſ. l. divort. n*. 8. *ff. ſolut. ma-*
tri) ita patientia longa ſuperioris
hæt vim privilegii quod ſibi infe-
ri acquiſivit iuſtè. *Bal. l. 2. C. quæ ſit*
lon conſul. Patientia quippe facit
prium contractum. *Caſt. conſ*. 161.
In patientia habetur pro præcepto.
l. librorum. ff. de infam. aut mandato. l.
quatitur. ff. Mandat. Sicut & pa-
titia taciturnitate abſque ulla ex-
ceione conſenſum importat, *Dd.*
l. filius C. de pet. hær. quum ſit rati-
hitio. *C. fin. de iureiurand. lib*. 6.
Vle tacens & ſciens rem ſuam præ-
ſcoi, videtur præſumptionem con-
fiate. *Dd. c. auditis. de præſcri*. Con-
fiationis autem quanta vis ſit, id
l. rem obvenire. ff. de V. ſig. ſatis expli-
car; quum confirmans dare quid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

dicatur;uti &cõfirmatio vim decri
habeat. *Bald. l. quæcunque. col. 1. C*
bon. quæ lib. Namque illa ſupplet d
fectum ſolemnitatis, formæ & p
ſonæ. *Bald. l. fin. ff. de teſt. tut.* Sed
his alibi pluribus.

Nunc diſpiciendum quoque e
cum quibus fœdera licitè & utili
contrahantur. Bodinus, *lib. 5 de rep*
6, ſn. 579, *&* 589, perquam doc
quidem ea de re agit; velut etiam A
thuſius, *pol. c. 20. f. 276*, & Arumæu
diſc. 28 acad. de iur. pub. th. 42, & ſeq
Sed longè ſapientius ipſe Iehova ve
bo ſuo diverſis in locis commone
Exod. 23, 32. *&* 34, 15. *Deut.* 7, 3.
20, 13. 1 *Reg.* 20, 36, 42. Aut eni
cum amicis, aut cum hoſtibus, a
cum iis, qui nec amici nec hoſtes
perti ſunt, nobis res eſt; ubi certè m
gna opus eſt circumſpectione. N
minus & id conſiderandum venit
quod aut Chriſtiani ſint Principes ſ
ve Reſpublicæ, aut à Chriſtianiſm
alieni. Vtrobique nec hoc negligen
dum, quæ potentia & fortunæ com
moditas, ſimulque animi dotes ad
ſint. Potentes enim quidem ſun
quærendi ſecuritatis maioris cauſſa
verum ſæpenumero in confœderati
prudentia potius & virtus quam o

pum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

pia & divitiarum cumulus deſide-
rar. Quid enim prodeſt, ſi opem in
opus fruſtra requiras? *Vid. Lipſ. lib.*
magnit. Rom. Imp. c. 3. Sed & ab
egis, præter condolentiam com-
mem, quam loco ſubſidii tibi per-
ſoant, interim te domum cum ina-
niſponſo amandantes, nihil adiu-
anti in rebus adverſis, ſolatii pa-
ru accipies: qualium rerum ipſe
ſpectator & auditor non ſemel fui.
Paſquam ergo ad negotiorum com-
munitatem deveniatur, cum quibuſ-
nn tibi res ſit futura, diligenter pon-
dato. Maxime quoque periculoſa
ſit fædera, quæ cum iis ineuntur,
qui ſub diverſa politia & ſub diverſo
vunt climate cæli. *Iun. p. 2. q. pol.*
7. *Alth. c. 20 pol.* Circa ethnicos &
manifeſtè impios quid ſit notan-
dum, id ſupra monuimus: Habes cer-
t quod caveas. An vero Chriſtianis
cum Ethnicis contra Chriſtianos fæ-
dera contrahere licitum ſit? Quis hoc
ſuadeat, absque neceſſitate extrema?
non mihi hoc vendico. Imo Chri-
ani nominis ſuavitatem omnino
mittunt, & larvam diaboli induunt,
toties alter alterius ſpirat ſanguinē.
de tamen Arum. d. diſc. 28, *th.* 51.
n autem conſenſus in religione re-
quira-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

quiratur in confœderatis, id eſt An
cum impiis vel infidelibus, ut Tur-
cis, Saracenis, Tartaris & id genus a-
liis, licitè fœdera contrahantur ad-
modum arduæ quæſtionis res eſt.
Iterum verbum Dei ſuam heic inter-
ponat deciſionem. *Exod.* 34, 12 *Iud.*
2. 2. 2 *Paral.* 16, 7. & 18, 31. & 19,
37. *Nehem.* 13, 23, 25. *Oſe.* 12, 1. ubi
omnino hoc prohibetur, adeo ut et-
iam pœna affecti ſint cõtra id delin-
quentes. 2 *Par.* 20, 37. *Iud.* 1, 24. 7.
& 3, 5. 1 *Reg.* 20, 36, 42. Affirmat
hoc tamen Bod. *d. c.* 5, *n.* 599. & *de*
Rep. 7, *n.* 27, *in fin.* Iun. *q. pol.* 74, *l.*
170. Erenb. 1 *de fœd.* 2, *n.* 86, & *nn.*
123, & 243. Kirch. *diſp. pol.* 17, *cor.*
Quam difficilis autem ea res ſit de-
ſat doctè declarat Kecker. *pol. c.* 2. *f.*
389. Hoen. *diſp. ult. pol. th.* 5, *a.* Vide
Arum. *d. diſc.* 28, *th.* 53. & Schonb. *in*
lib. 4, *c.* 36. qui omnino negativam
ſtatuit potiorem; quia ſerpunt vitia,
& in proximũ quemque tranſiliunt,
ex *Exod.* 34, *Deut.* 7, *Amos.* 5, *Eſa.*,
Iud. 2, *Gen.* 4;, *Matth.* 10, etiam
pluribus hanc probat ſententiam, quæ
ſanè non exigua eſt aut levis cenſen-
da. Vide omnino Norderm. *de iur.*
prin. th. 78. Eamdem pluribus quo-
que ex Celſo Mancino *de iur. prin.*
lib.,

lib., *c.* 17, deducit Konig. *in pol.par.* 1,4,*n.* 84, *uſque ad n.* 149. Sic & Beld. *in pol lib.* 2, *c.* 5, *n.* 13. Cui ſub-neit quæſtionem; An hæreticorum fuenda ſint fœdera? Quis vero pro-preſt hæreticus? An ille, quem ita claant opiniaſtri & habitualiſtæ? At ex conſtitutionibus humanis ta arduum negotium dependeat? Anon omnis opinio hominis fal-la? Sed ampla nimis eſt materia; qum alibi Deo volente, trutinabi-m. Interim maneat ſententia *Beſoldi* *d.n.* 26. Nec minus difficillima & eſt quæſtio. An quoque, ſi vicini d. Principes vel civitates potentes utuis bellis ſe divexent, conſultum ſialteri eorum ſeſe adſociare , aut piè ab iis abſtinere? Neutralitas qum ſit res periculoſa, docet Lipſ. 4 *p*19, *n.* 49. Keck. *pol.* 31, *in fin.* Erenb. *tefœd.* 1, *n.* 182. & *c.* 212. Clap. *de a Rerump.* 7. Alth. *c.* 20. Hoen. *diſp.* *p ult. th. ult.* Quomodo vero in om-nus caſibus ſe quis heic gerere poſ-ſ, de eo ſingularem tractatum con-ſpſit Neumeyer de Ramſala; Vbi piſſimas quæſtiones, *cap.* 12 & 13, tait de bello civili, & iis, qui ob re-lionem armis infeſtantur. In ne-cſitate vero conſtitutio extrema

ſuadent

ſuadent politici, ut in potentiæ ri-
bus pares aut impares quis obſe er,
& inter pares illum, qui optin ſit
naturæ & ingenii. *Lipſ. d. l.* At de
tyranno fit quæſtio, an quis ſibi on
potius ab eo prorſus cavendum a-
ſtuat? Quis ardentibus ignis flat ni
ſe concredat temere? *Cic. 3 offic.*

CAP. XIV.

De conditionibus fœderis, & mo contrahendi aut conſtituendi pactiones firmas.

PLusquam ampla & diffuſa re
eſt materia, & graviſſimæ coi-
derationis, cum quibus & quam ca-
te fœdus ineas; quæ hoc loco in
plene explicari poterunt, præſer n
ſi exempla declarationem illuſtre
deberent. Sed tamen quum con-
tiones & modus contrahendi, pacti-
neſque fœderum conſtituendi, id-
tis expeditum enucleatumque il-
dant, tanquam ſextum & ſeptim
huius diſquiſitionis membrum, n c
paucis duo hæc examinando per-
ſtrabimus. Interim bene obſerve
monitum Bodini, *de rep. lib. 5, p.*

;2, de differentia ſponſionis, fæde-
r, pacti & pacis, nequis in eorum
cfuſionem temere incurrat. verum
hæc alibi accuratius explicabun-
r.

Conditiones igitur id propriè ex-
rimere debent, quod æquum, hone-
ım, utile & poſſibile ſit. Nam
cum fædus in mutuę amicitiæ fun-
mento ſubſiſtat, pari iure & lege
i fædus atque in amicitiam veni-
r & deſcenditur. Proinde nunquam
m pietate aut ulla virtute politica
gnare debent; ſedpotius ad harum
eſidium faciant; *ut rectè ait Hœn. d.*
ult. th. 29. Sed è contra maximo-
rè cavendum eſt, ne quis utilitatis
privati commodi, vindicandæ in-
riæ, aut alius leviuſculæ cauſſæ
atia, vel reſpectu occulti honoris
ni, ambitionis, voluptatis ludicrę,
di iocique gratia, vel ſecuritatem
carnis mortalis brachio quærens,
dus contrahat. Niſi enim ad Dei
priam, proximi dilectionem, con-
entiæ patriæque libertatem, ſub-
torum ſalutem & conſervationem
piciatur, & ut cæleſtis verbi ma-
ſtas aut ſtabiliatur aut amplifice-
r, is finem & effectum fæderis uti
n conſiderat, ſic quoque nec cau-
ſam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ſam principiumve illius integ
Veluti ob dictas rationes fæderi
probata ſunt omnino in rege A Iu-
dæ. 2. *Chron.* 16, 7. Nam lic A
pietas admodum prædicetur al
eo, quod fecerit quæ recta vic en-
tur in oculis Iehovæ, ſicut Dav pa-
ter ipſius; 1 *Reg.* 15, 11, imo & ni
mus eius integer fuerit erga Ieh
omnibus diebus ſuis; *v.* 14: tne
multiplex in eo, quod adeo te
& cum profaniſſima prodiga
profuſioneque divitiarum ſacra
adverſus confratrem Regem Iſra
rum Baheſchamum, cum Syriæ
Benhadado fœdus inierit, com
peccatum. Cauſſam quidem i
prætendere poterat, & talem, q
tionem ſtatus, ut hodiè loqu
maxime concerneret; quonian
heſchamus ipſi fortalitium in
Ramæ muniendæ cauſſa, ex ad
oppoſuerat, ut regi regnique
ſubditis omnem intercluderet
meatum: Nihilominus Chana
tes à Deo miſſus ipſi ad oculu
monſtravit, in hac defectione à
va, proprii commodi reſpectu, g
ſima eum peccata turpiſſime c
laviſſe; non tantum Benhadadu
diripiendum aliquot civitates
litu

ditum & totum tractum Cinne-
ret, ac totam terram Naphthali,
oitando; ſed etiam lapides ac li-
a omnia, quæ ad muniendam Ra-
ma magno laboris conatu Bahe-
chnus eo convehi curarat, per ſub-
dit deportari mandando ad con-
ctas urbes Benjaminitarum Geba-
m & Mitzpam; ut ita in ſuum ta-
nverteret lucrum. Quibus flagi-
etiam hoc crimen adiecit longè
aus, quod veritatem exprobrati
ps noluerit agnoſcere aut corri-
ſed potius è concepto in ſanctum
am odio, in carcerem Cippi illum
ici juſſerit; ut cœleſti huic viro
tigerit, quod dici ſolet, Veritas
dm parit. Abrahamus Patriarcha
uem olim quoque in fœderis pa-
cum tribus fratribus Hanæro,
ſcole & Mamræo vixit, quum ipſo-
u eſſet incola: Verumtamen illud
citiæ mutuæ pactum in talem
bium neutiquam abripuit, ſed vere
ocum cum iiſdem fœdus exco-
Nam, quum ipſi annunciare-
quod Cedor-lahomerus Rex He-
ſive Perſiæ, cum ſuis quatuor
ciatis regibus (qui expoliatum
rant & expugnatam Regem, Be-
m Sodomæum; cum tribus eius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

confœderatis, propter rebellionem & denegatam contributionem, quam ipſi tamen hucusque per duodecim annos præſtiterant }. agnatum ſuum Lothum cum facultatibus omnibus captivum abduxiſſent; ille confeſtim, re cognita, cum miniſtris ſuis & confœderatis, liberandi & eripiendi agnati cauſſa, arma quidem induit: ſed non ea intentione, ut ullum inde ſibi quæſtum faceret, licet Rex Sodomæus liberali manu eum ipſi offerret; ſed potius eum in finē, ut proximi ſui ſalutem etiam cum diſpendio vitæ, absque proprii commodi reſpectu, rite recteque curaret. Abraham (*ait Teutonicus in commentario ſuo ad Gen. cap.* 38,) quum Ethnicos obteret victoria ſua, nihil ex bonis eorum ſibi petebat; ſed omnia Regi Sodomo reddebat, quæcunque illi eripuerant Ethnici, & ſolummodo zeloten gebat in Domino. Non ille arma induebat propter regiones & regna, ſed ut liberaret fratrem ſuum ex manu hoſtium. Hæc certè vera erat zelotypia, quam Iehova in eo urgebat. Non conſurgebat, ut bellum propter terram aut civitatem occupandam haberet. Et quamvis obtineret talia, non tamen quidquam eorum ſibi expe-

ret;

b : ſed re confecta, in ſuum locum pacificus revertebatur. Verba eius & promiſſio erga Iehovam ſane notabilis eſt *Gen.* 14, 22, 23, & 24. Sed ne quis putet, conatum hunc & factum hoc bellicum absque peccato fuiſſe, aut gravi aliqua caruiſſe culpa; certe maculoſam prorſus Iehova reconciliationis adhibuit miſericordiam; & Abrahamum in ipſo momento ex iræ regno in regnum gratiæ retraxit; mittendo Melchiſedechum ſuum, qui ipſi panem & vinum, novæ promiſſionis & teſtamenti in Christo pignora, offerret, ut illius benedictione in integrum reſtitueretur. Non certè Melchiſedeck iſte filius Noachi Sem fuit, ut Hebræorum fert interpretatio erronea; quam etiam ipſa epiſtola D. Pauli *ad Hebræos cap.* 7, 3, ſatis evidenter declarando refutat, ubi ſcriptum eſt, eſſe hunc ſine patre, ſine matre, ſine genealogia, ſine initio & fine: quippe myſterium illud typicum efficaciter ſtitum Iehovæ in Chriſto repræſentat.

Quod idem Teutonicus *in d. l.* graphicè depingit? Veluti enim heic in perſona Melchiſedeci ei ſiſtere ſe voluit; ita quoque in triplici figura poſtea, quum ad oſtium tentorii ibi-

dem Abrahamus ſederet, eidem ap-
ruit in planitie Mamræi. Sed it
habent Teutonici verba: Admod
mirifica eſt hæc Spiritus locutio
Moſe, ubi dicit: Poſtquam reve
fuerat Abraham à cæde, quod t
Rex Sodomæ in occurſum ejus eg-
ſus ſit, & Melchiſedec Rex Sal
protulerit panem & vinum: quif-
rit Sacerdos Iehovæ altiſſimi, qui c-
lum terramque poſſidet; atque is -
nedixerit Abrahamo; cui etiam
braham decimas perſolverit ex om-
bus. Licet alias in S. Scriptura de h
Sacerdotio nihil inveniatur, tam
veriſſimum fuit, in figura Chriſti.
tenim Spiritus in alio loco ita
Chriſto teſtatur, quod ſit Sacerd
in ſeculum ſecundum ordinem M-
chiſedeci. *Pſ.* 110.4. Ita planè typi,
Spiritus Iehovæ figuram Chriſti p
ponit nobis apud Abrahamum,
vocat illum Regem Salem & Sac-
dotem Dei altiſſimi, tanquam Sac-
dotem ſalutis æternæ & Chriſmat
qualiter id ipſum in Senſuali ling
ſonat. Id eſt: Chriſtus Abraham
benedixit, & ipſi panem vinumq
obtulit, tanquam carnem & ſangu-
nem ſuum, & ipſe Pontifex ſumm
eſt coram Deo, qui Abrahamum

beroſq

boſque eius reconciliavit. Nam
Araham gladium iræ Dei contra
Enicos geſtaverat: Ideo iam Mel-
cſedeck apparebat ei, atque benedi-
cbat, ne gladius Turbæ illum depre-
hideret; ac protenus ipſi panem &
vinum, id eſt, cæleſte ens, appone-
bt, quod in ipſum introducere cu-
pbat, ac in carnem & ſanguinem
tnsformare, ut ita Patris ira in fæ-
ce hoc tanquam in typo vivido
cnplanaretur. Etenim iſte Sacerdos
onino veriſſimè ſpiritualiter eſt ac-
ciendus. &c. Sic Rex iſte & Sacer-
s, erat ille, de quo ipſe prædicatio-
n inſtituebat, qui cum eo fædus
c iniebat, quod æternus eius eſſet
nſurus Pontifex ſummus, cui A-
hham decimas, velut decimam pro-
petatem proprietatis humanæ (*id
e, portam in Ternarium ſanctum, ubi
geli & animæ exſuſcitati & in eſſen-
t cœleſti corpore induti ſunt; ut alibi,
ib. de 40 quæſt. animæ, q. prima, cir-
finem,* idem docet) perſolvebat, &
cerdos ſimul panem ac vinum ex-
bebat, cum benedictione ſua, tan-
cam amoris igne, videlicet Tin-
ra lucis, una cum eſſentia cæleſti,
Abrahamus in hoc pane & vino
actucam lucis in ignita anima reci-
 peret,

peret, & imago Dei in eodem redi-
tegraretur, quę in Adamo cum f-
mina diſrupta erat. Inde Chriſtus i
ceu fœminæ Tincturam reddebat I
lucis, ut virilis & fœminea proprie
in unam rediret imaginem. Hæc
Spiritus Iehovæ ſub regio Sacerd
in Salem indicat nobis. Nam Eſ,
quum perdita Biblia in cognitic
Spiritus Dei de novo amanuenſib
ſuis ad calamum dictaret, cuncta h
apertè vidit: ideoque hæc ita Spiri
Iehovę ponit. Ex quo ſatis diluci
perſpicitur, quamadmodum Eſra
effigie ſpiritus hiſtoriam Abraha
conſcripſerit. Quippe tota hiſto
de Abrahamo ſub Chriſti perſo
præfiguratur, quum typum Chri
demonſtret. Hunc Sacerdotem de S-
lem, vidit tunc Abraham in ſpirit.
Sic etiam, quoties Abraham ſacrifi-
bat, adſtabat ipſi hic Sacerdos in ſ-
crificio, & ſacrificabat Deo: qu
mundum ſacrificio reconciliare Pa
debebat. Inde erat Sacerdos Dei. &
Quanta igitur myſteria ſub paucil-
mis illis lateant verbis ſacræ Script-
ræ, ex his ſatis patet. quod & exin
conſtat, quoniam Abraham non t
in pietate & ſanctitate debita, qu
ſub regno iræ Dei, tantum perfece
actu

aum bellicum ; non inquam, in
aore Iehovę, cui per dulciſsimum
Sanctiſsimum miniſterium Chriſti
pus eum reconciliari & reſtitui
oprtuit, quàm Deo ſe gratum exhi-
be filium denuo poſſet. Quapropter
m ita leviter de fœdere & armis A-
bhami judicandum eſt, ceu vulgus
ierpretum id in vili æſtimio habe-
r & ſuas enormitates atque crude-
l vitia hoc exemplo palliare ſolet,
q putant, hoc facto Abrahami
ulta magna & dura facinora excu-
ti poſſe: quum tamen Chriſtus in
pſona Melchiſedeci, Sacerdotis ali-
dus ſancti, cælitus ei comparere, &
b corporis & ſanguinis teſtamento
t ſacrificio Patri eum reconciliare
ctus fuerit; etiamſi Abraham ex
aore agnati & eius liberationis bel-
lm hoc ſubierit.

Sed ad conditiones fœderis redi-
us; quas diximus in quatuor illis
pprietatibus conſiſtere. Fœdus
im omne ſive in eadem re, ſive in
nili conficiatur, utrobique ſuam
quirit honeſtatem, æqualitatem,
ilitatem, & poſſibilitatem; alias &
actu & effectu carebit ſuo. Ideo-
ue inæqualitates, quantum fieri po-
ſt, in conſarcinandis conditioni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

bus evitentur, & omnium maxime illud diſpiciendum eſt , quomodo præcaveatur quicquid ſpeciem ob-iectionis inducere queat. Velut ſu-diximus, quod inæqualitas poſſi-mum ex clientelari, tributari & dedititio fædere, impropriè ita dicto exoriatur. Vbi ſummæ certè ha-bendæ ſunt cautelæ, ne iuriſdictioni quis ac potentiæ ſuæ præiudicium aliquod creet in ullo actu aut negli-gentiæ culpa; præſertim quum ius protectionis primum plerumq; ba-miniſtret gradum iis ad iuriſdictio-nem adquirendam, qui in finibus ex-tendendis & propagandis perpetuo ſunt occupati.

Quæritur heic, ſi quis ex alterius iuriſdictione & territorio ſit e-ctus, aut relegatus, an ille in con-fæderati regionē commigrare queat, aut recipi ibi poſſit? Affirmativam ſtatuit Menochius, niſi expreſſis co-pactis cautum ſit, ne alterius ob ma-leficia relegatum accipiat. *Men. de arbit. Iud. q. 1?0, n.6, & ſeqq. Sum-mæ. de iur. publ. diſc. 28, th. 67 & 68.*

Hactenus de conditionibus conſi-derandis; ſequitur nunc de modo iungendi fædera. Quis eſt inter pa-

der...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

dices politicos, qui, ignoret, fæde-
ra diuturna ſalutaria eſſe, non poſſe,
ſi fiducia virium & potentiæ pro-
priæ ac fæderum ſpe, non neceſſaria
ſuſcipiantur; ſi diſpares ſint confæde-
rati, ſi non unum & ſolum publicū,
ſed privata ſub prætextu publici quæ-
rant? Si ullo unquam ſeculo in
hoc peſſimum fuit defraudatio-
nis & depeculationis ſtudium, certè
hoc tempore quam maximè apud
omnes prope viget atque floret. Ete-
nim ipſe vidi & audivi ſæpius, non
abſque dolore, quomodo ſub præ-
textu pietatis & religionis quamplu-
rimi ex nomine ſancto boni publici
ſibi non tantum commercium con-
ſerint, ſed etiam amicis integerri-
mis, qui hiſce blandimentis ſpecio-
ſis nimium credulos expoſuerunt,
extremas conſarcinarint calamitates.
Quod ſubtiliſſimi, præ aliis id facti-
tare ſolent, quo videlicet nuſpiam
verum candorem demonſtrare iuxta
tenorem concepti fæderis cogantur,
aut cogi queant. Ideoque ambigua
verba maximè enucleare diſcunt, &
generali ſchemate omnia contegunt.
Verum, qui acutioribus rem intueri
oculis cupiunt, talibuſque negotiis
gerendis deſtinati ſunt, duo heic ante

omnia bene diſpiciunt. Quorum primũ eſt, ut res de quibus tractaturi ſunt, prius recte diſponant, caſusque eius ſpeciales cum circumſtantiis dilucidè depingant, prout ipſa rei neceſſitas requirit : & ut omnia ſcriptis publicis concipiantur, inque iis apertè ac diſcertè exprimatur, cum qua perſona, corpore, populovè communitas ſit inſtituenda. Deinde, ut ambiguitates & captiunculæ in generali forma loquendi evitentur, & omnia claris, perſpicuis, apertis, & expreſſis verbis cõcipiantur; ne iuſti iniuſtæ ſpecie, periurio latebra decipiendiq; occaſio quæratur. *Bod. lib. 5. de r. c.6, n.* 594. Quum enim tantæ ſint hominum fraudes, *dicente eodem. l. n.* 607, tot in mentibus latebræ, tantique receſſus, ut fidei violandæ occaſiones etiam ex rebus quibuſvis leviſſimis quærantur; formulę fœderum erunt cautè conſcribendæ, ut quicquid non ſit in formula, id neque ſit in fœdere & reipſa. *Arn. de iur. publ. diſc.* 29, *th.* 80. Quanquam perfidia nemini, perfidiæ latebras quærenti, deeſſe poſſit, ſi quis in eum crudelis impudentiæ rigorem inciderit, ut nihil recte dictum aut factum cenſere velit, quod cum

tra

nin proprii commodi ſtudio non
oniret. Crudelis enim talis aſtutia
tipx ſibi ut plurimum conſuere
ol fraudis pallium.
Sit primo, qui manifeſtè perfi-
dia committere non verentur,
qui ſententiæ ſuæ malitioſam in-
terpretationē affingunt. Quale exem-
plum de Solymanno Turcarum Imp.
& braimo Baſſa refert Bod. *lib.* 5, *c.*
qui nihilominus Baſſam eo tem-
pore quo dormiret, necari iuſſit,
quum iureiurando ante confirmaſſet,
ſe non eſſet mortem illi illaturus,
quamdiu viveret. At poſtea mentem hac
interpretatione explicavit, quod dor-
mientes non pro vivis ſed defunctis
habeantur. Quale exemplum etiam
mihi retulit vir integræ famæ, qui
mediator fuerat inter milites præſi-
diarios & magiſtratum ſat notæ Rei-
publicæ, quum milites propter defe-
ctum ſalarii, priuſquam ſolutum eſ-
ſet debitum, ulterius obligationem
ſeci recuſaſſent. Magiſtratus vero
quum tandem poſt multas obliga-
tiones promitteret ſolutionem, ſimul
abnegationem officii pro ſpecie
rebellionis aut ſeditionis allegare vo-
lu, ut, ſoluta mercede, ſub prætextu
criminis admiſſi, ultimo eos affice-
ret

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ret ſupplicio. Hoc audito, noluunt milites quidquam iſto nomine ci-pere, priuſquam condonatione iſta penitus eſſent reconciliati ſuperi-bus. Quod itidem ſub æquivoc[ati]o-ne quidem illis fuit promiſſum & tali conditione, ut, accepta ſolutione, ſe ſiſterent in territorio magiſtri-bus; ubi concluſerant, quod princi-pales eos, qui ſolutionem peterent, è medio tollere vellent. Sed hanc fraudem quum Mediator ille perci-peret, in faciem magiſtratui illi con-tradixit, adiecitque, quod nollet publica fide fallax deprehendi, cum ſtatim militibus id detegeret, quum boni viri non ſit, aliquid duplici pro-ferre conſcientia, aut tali æquivo-catione ludere; nedum quod hoc bo-ni magiſtratus indicium eſſe poſſit, cui omnis fidei concredita eſt cuſto-dia. Quo verbo in pudorem conie-cit ſingulos adſeſſores, & obtinuit in-tegritate ſua privata, ut etiam publi-ca fides illius magiſtratus, ſalva con-ſtaret. Simile exemplum ante trien-nium ipſe vidi, quum inter Princi-pem & civitatem quandam, P. ſub fi-dei certique ſilentii juramento, pacta conſtituerentur æqua ſecreto modo, quæ non tantum propalavit magi-

ſtratus

..tras commodo ſuo ſtudens, ſed ..ia cum damno alterius penitus ..gcium ſubvertit; prætendens, re.. ..bu ic ſtantibus id ita eſſe intelligen.. ..du, &c. Quum eiuſmodi diræ So.. ..hicationes paſsim in uſu fuerint, ..dais aliquot, de Phænicum pactis, ..nſalorum commentis, pacto Lo.. ..rei, & commento Thracum, locus ..pri dolor) factus eſt. fraudes nè ſint? *..Eraſm. in chil. tit. de inconſtantia.* ..Præclaræ certè interpretandi ra.. ..io:s, ex Diaboli ſchola hauſtæ. *..Arn. de iur publ. diſc.* 28, *th* 82.

..nt alii ſecundò, qui non tantum ..rn, ſed & ſyllabas aucupari noſ.. ..tur. Ceu de Ludovico V Reg. Fran.. ..ia hiſtoria eſt, quod Ludovicum ..burgenſem, magiſtrum mili.. ..tu, ſub verbo hoc, Se capitis tanti ..ingere plurimum, ad capitale ſup.. ..liam abripere ſtuduerit. *Cominæus de r. Gall. Bod. d. l. num.* 607. Simile ..que in Sleydano *lib.* 19. legitur ..xeplum de incarceratione Land.. ..ai Haſsiæ.

..rtiò, ſunt etiam alii, qui vetera.. ..or, & nimis callida iuris inter.. ..retione fidem fallere non dubi.. ..an pacemque violari negant. Vt, ſi ..ubactus ſit, ne offenderetur, &

tamen

tamen furto aut alio velamine
minis res poſſit auferri. &c. Arm.
ibid.th. 83. Velut etiam de Legato
manorum, qui cum Antiocho di
viſione navium egerat, exemplum re
fert Bod. d.l. Ita fidei ſubverſio
vis ſophiſticatione facilè commi
poteſt, ſi verborum perplexitate
rite explicentur.

Proinde modus prope omnis
de conſiſtit, quæ etiam fundam
lem formam exhibet confœder
nis contractui. Pernicioſior h
non eſt, quam qui ſub ſpecie
duplex eſt, inque verbis alius ap
ac in corde ſepultum tenet. At
bona non patitur hanc; ſed verb
tunda exigit cum effectu, quem
utilitatis publicæ nedum privata
tio ulla violare debet. Etenim, a
gata vel violata fide, omnis inter
mines ſocietas concidit, quæ nec
dere, nec ulla conditione pacis p
recuperari. Ipſemet Reipubl. Prin
fiet omnium exul, qui erat omn
Præſul. *ut loquitur Bald. in l. Prin*
ff. de ll. Proinde Saxonum is mos
antiquus, ut quiſque ſecundum
miſſa & verba obligatoria coger
ſtrictiſſimè vivere. Ac ſi quis v
laret, eum non teſtes, non vicin

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

erant. Aut enim excludebant ta-
lem ex omni conſortio convivali, aut
nemo ipſi propinabat. Vnde prover-
bium exortum, quod talem *de klap-
pertan vorbey gehn mueſte*: quaſi non
eſſet dignus, qui cum honeſto cœna-
ret, fidem non ſervaſſet debitè. Nec
tamen compellebantur ad obſtagium
raandum. *Vid. Monach. de iuriſd.
ar 22, c. ult. Moll. in conſt. Sax. p. 2,
it. 2. & 3 ſemeſt. cap. 3. Kopp. q. 3.*
Conſtantia & integritas hæc Saxo-
num in ſervanda fide adeo famoſa
oli reddita fuit, ut etiam ad exteros
proverbii loco emanarit, & firmiſſi-
mum putaretur, ſi quid Saxonica fide
eſſet promiſſum.

Id ut in fœderibus compangendis
meus dictæ fidei eo ſyncerior appa-
reat cautelæ binæ erunt. 1. Vt, ſi quid
diſcordiæ antea fuerit inter paciſcen-
tes, id penitus amneſtia conſopiatur,
& rancor omnis omnino tollatur è
medio; certæ cum pœnæ conſtitu-
tione exprobraturo irrogandæ. Dein-
de ſi quid diſcordiæ inter membra
oriatur, hoc ad arbitrium compro-
miſſi alicuius remittatur. Sic etiam,
ſi verba dubia inveniantur, id ſelecti
ad hoc & è confœderatis deputati
examinent, æſtiment, declarent, ac
con-

concludant. &c. Quibus de caſis
non tantum eſſe oportebit fœdem
protectores aut directores; ſed etia
omnino conſultum erit, ut ſ is
temporibus conventus comm es
atque deliberationes inſtituant;
quo iuſtus ſemper vigor conſervet,
damna autem in tempore, ne i c-
tereſcat malum aliquod, è medio l-
lantur. Cæterum, director illi e
protector & ipſe ſocius erit, nil l-
tra: neque juris quidquam in c e-
ras obtinebit.

Quæritur heic, num rupta les
videatur, ſi ſocii patrem fratr e,
fœderibus non comprehenſos, vi a-
veris? Cauſſa quidem inquirenda
ſed malè negativam vult Bod. *d.*
c. 6. Vide quoque Arum. d. diſ. 28, th

Sic arduam quoque hanc quæſt-
nem hodie duo inter ſe confœder
rum corpora ventilant: An teneant
confœderati ad ea præſtanda, qu
Notula autographi aliter fuerit
ſubſcripta, quam in expreſſa reſer-
tione protocolli & explicatione
ſint memoriæ cauſſa annotata? a
pars verba fœderis vult ſtrictè ob-
vari; altera vero, ad reſervata c
proteſtatione recurrit. Si quid a-
ſendum foret ſecundam ſtrictam i-

ris gulam; certè, quod altioris eſt
meginis, cum eo quod probationis
eſt quidæ & manifeſtæ, atque in
continenti documentis publicis con-
firmatur, haut, comparari, nedum
confundi poteſt. Etenim probatio in
continenti, ſecum importat executio-
ne paratam, aut proceſſum ſumma-
rium requirit; & excludit exceptio-
neque ſunt de Iuris apicibus. *Col. de*
pro execut. p. 1. cap. 10, *num.* 308.
ſum alterum ex longè petitis addu-
car, & prius ordinariam exigat rei
abuſæ per notiſſima jura cognitio-
ne. Imprudentia eſt, dicere, Non
putam. Res magnæ conſequentiæ,
pecidum præſupponit conſilium;
præſertim ubi tam multa tot vicibus
ex tervallo confluunt ingenia, quæ
rias inter prudentes ſibi partes
tricant. Litem ſuam ipſi inter ſe
dimant. Alias notorii ordo eſt, ut
ordinem juris non requirat. *Col. de*
execut. p. 1, *c.* 1, *n.* 22.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

CAP. XV.

De ſolemnitatibus & ceremoniis fœde-rum : dequè officio confœdera-torum, & quanam in re id propriè con-ſiſtat.

VT nunc ſunt mores hominum, ſi-dera humana utplurimum præ nomen nihil habent quidem; nihi-minus ſæpius terriculamento ſu vicinis aut hoſtibus. Atque hanc a-ctoritatis gratiam ut ſibi eo mag concilient confœderantes, idcirco res & conatus ſplendore ſuo cerem-niisve non caret.

Ritus autem celebrandi aut ſunt fœderis ſanctione, vel de eius conf-matione & approbatione, vel de ei-dem publicatione.

Quoad primum, ante omnia pactis conventis agi oportet, quib fœdera tanquam firmamento in-tantur. Deinde vero olim variis c-remoniis quidem fœdera ſanciri ſo-bant. Veluti *ſupra cap.* 11 oſtenſu eſt, quod Patriarchæ atque Reges v-ctimis & iuramentis ea confirmari *Bod.d.l.* 5, *cap.* 6, *ſolemnitates aliq*

recen

renſet. Veterum alii, ad modum ſan-
ctum Patrum, cæſis victimis, alii
jacu lapidum, fædus iniebant; ubi
ſimul hi iſta verba ſubmiſcebant: Si
ſcns fallam, ita me Diespiter, ſalva
ue arceq;, bonis eiiciat, ut ego hunc
lidem. *Roſ. de ant. Rom. lib. 3, c. 6; &*
li 10, c. 2, plures recenſet ritus. Reges
Fthorum & Armeniæ iunctos pol-
lces & eodem nexu colligatos leniter
lnerabant, cruoremque expreſſum
eigebant. *Bod. d. l. & Arum. d. diſc.*
2, th. 95. Sic veteres noſtri Germani
nnuum implicatione fædera con-
there ſolebant. Qualis ſolemnis
os ſtipulationis etiamnum apud
s in uſu eſt; iuxta illud vulgatum:
, dextra fidesque. Saxones monſtra-
t & erecto in cælum pollice cum
utu capitis confirmabant ſimul ver-
promiſſoria. Quem ritum adhuc
niores nonnullos obſervaſſe vidi-
us. Alii ferro candente aquæ frigi-
e immerſo, dira carnium execratio-
: fædera ſanciebant. *Bod. d. l. pag.*
;2. ubi & addit ex Cæſare, quod Galli
teres collatis ſignis ſanctiſſimè fæ-
era iunxerunt. Nonnulli victima-
m ſanguine gladios tingebant; ve-
iti Clearchus Lacedæmonius & Tiſ-
phernes Perſa talẽ coniunctionem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

inter ſeſe coiêre Qui arctiſſima n-
ſpirationis fide coniurabant, po la
vino ac ſanguine, quem inflicto bi
vulnere expreſſerant, temperata ſi-
mul abſorbendo evacuabant. qu es
levitatis mores etiam imitari h hic
ſolent juvenculi noſtri, qui diſſo tè
vivunt. *Vide Camerar. 2. medit. c. 8,*
& c. 59. Abraham quum fædus cum
Abimelecho pangeret, greges & r-
menta ei dabat. *Gen, 21, 27.* Alii co-
nubio ſtabiliri rectius fædus put r,
Bodin. l. d. & Arum. d. d. th. 97.

Sed iurisiurandi ratio, in fædi-
bus ineundis vetuſtiſſima, qua &
noſtris quoque moribus confirm-
tur, procul dubio Iudaicæ genti -
cepta ferenda eſt. Sic Abimelech &
Iſaac jurato ineunt fædus. *Gen. 26,*
David & Ionathan. 1 *Sam.* 18, 3.
20, 16. *&* 23, 18. Ioiada & præfe i
militum. 2 *Reg.* 11, 4. 2 *Paral.*
1. *&c.*

Porro, divina lex (*ait Hœn. d*
ult. pol. th. 10, *l. f.*) alterius, quàm I i
æterni nomen ac numen iureiurand
obteſtari vetat. Si enim ſolus eſt, i
numinis ſui contemptores & perfi s
ulciſci poteſt. *Deut.* 19. *Ierem.*
& 5.

Qualis formula eſſe debeat pr-
miſſion

mionis fidelis, tradit S.S. *Deut.* 6, 13 *Apoc.* 10, 6, *Danæi eth. Chriſt.* 2, *ca.* 9, *fol.* 152. Idque Chriſtus plenè explicat *Matth.* 5, 33, *& ſeqq.* Chriſtianorum verbum non debet eſſe fruſtraneum: Quod non in veritate ſita conſiſtit, à malo ortum traxit. Hinc à clauſulis, quæ magis ſapiunt imprecationes & execrationes, quàm ſolum veritatis ſervandæ reſpectū, abhorrendum eſt penitus: nec nimis artum obligationis vinculum inter vos Chriſtianos efflagitare oportet. Sed ubi tales invenias? Ideo neceſſario recurrendum eſt ad illud, quod testimonium cordi cuiusque intonat. Si Chriſtum audiamus ritè ſat habemus in ipſius præſcripta formula aſſeverationis. Quid vero de hac cenda (*ut ait Rittersh part.* 9, *in Novell. cap.* 2, *n.* 1.) formula iurisiurandi ſit tenendum *in Novel.* 8, id quilibet cognoſcat *ibidem* apud Ritt. & Cuiac. *in recit. ſuis ad tit. de iureiurib.* 2. *decr. c.* 26. Iuramentum ergo *dicit auct. apud Arum. in iur. pub.* *d. th.* 100.) quum præcipuus ſit confœderatorum nexus, ut hoc Iudaicaens probè intellexit, (*Gen.* 21. *Joſ.*) valdè requirimus. & quamvis inter Chriſtianos nulla debeat eſſe

differentia inter ſimplicem loquen
& juramentum; (*Cuiac.* 22, *obſ.*)
tamen metu divini numinis (*l.* ff.
de cond. inſtit.) plus operatur iu-
mentum, quam ſimplex promiſſio:
debitores. de iureiur. Licet nonnu
quod dolendum eſt, apud Chriſt-
nos contemptu religionis faciles
veniantur. *d. l.* 8.

Præſtatur autem juramentum
â principalibus ipſis: aut, quod hc
uſitatus mos obtinuit, ab iis, qui
gularem ad id commiſſionem
mandatum ſpeciale habent: ve
ſunt etiam legati; (*cap.* 1, §. *ſed utr*.
t. per quos fiat inveſt.) quod in con-
deratione Hanſeaticarum & Belgi-
rum anno 1617, ceu plenum man-
tum id requirit, obſervatum vidi.
rum quod per procuratorem non fi
poſsit, vult quidem Erenb. *lib.* 2
fœd. c. 1, *n.* 129, *pag.* 83; atque id af-
mat partim ex auctoritate *Bod. lib*
de Rep. c. 6. *& Bald. in l. unica. C.*
caducis; partim quod iusiurand
adeo arctè cum perſona cohæreat
ab ea divelli nequeat. Sed ſi actus
diciales per plenipotentiam poſſu
exerceri; quur non etiam talia ex
iudicialia? præſertim quum data
des Chriſtianorum idem operari
b

be quod iuramentum ; *Cuiac. lib.* 2 *obſ.* 7; imo & iuramentum inva-lidum ſit ſervandum ; *Dauth. in. cap. quamvis. de pact. in* 6. *n.* 29; ac pietas, cui ſimplex ſufficit promiſſio , periu-rii neſciat.

…inæ heic agitari ſolent quæſtio-nes Primò; An iuramenti loco æqui-pollens ſit admittendum ? ut , ſi quis …ſim honoris, nominis, dignitatis, & …æ adiiciat : *Bey höchsten eeren* ; & *Fürſtlichen trevven.* videatur …nſ. *cent.* 1, *obſ.* 17. & Gail. 2 *obſ.* 59; …q pro iuramento id haberi volunt. Qibus adſtipulatur Beſold. *d. l.* 2 *pol.* …*n* 33.

…ecundo quæritur ; An ſufficiat, ſi …s recuſet iuramentum, & tamen …amenti loco ſe obſtringat ? Licet …ſtra Chriſti præceptum eandem vim …oineant, quo iuramentum cenſeri …plit ; unde & Beuſt. *de iuretur.* & …nſ. *d. cent.* 1, *obſ.* 17, implicitè id …tineri dicunt: tamen, quum cau-…ſit publica ; & nominis divini in-…vcatio maximè ſit de eſſentia iura-…nnti ; tum quoque ſecundum ius …mmune res ſit iudicanda, in quo …ſemne iuramentum promiſſioni …ſiplici præfertur ; & ut quoque …fudis ſuſpicio aut eluſio perfida

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

evitetur, æquipollens admittend
non putant. *Erenb. lib. 2 de fœd. c*
Arum. dict. lo. th. 101. *&* 103.

Ad confirmationem fœderum
iorem etiam hoc facit, ſi dubia fi
ſit, ut præſtito iuramento, pro
vando fœdere obſides dentur. *G.*
lib. 2 de pac. publ. c. 21. *Dd. in l. o-*
des ff de teſtam. Sleyd. lib. 24 *com.*
ſold d. l. n. 34. Obſides autem qu
ſint, explicat Arum. *d. l. th.* 105.

Atque ne quid mutuis promi
facilè immutari, aut verba obliga-
ria inverti, aliterque ac dicta ſit
accipi in interpretatione poſſint; qu-
vis ſit contractus iuris gentium,
non ſit de eſſentia eius Scriptura;
men non tam uſus, quam nego
neceſſitas, notulam certam poſtul,
ut contractus probatio eventuali
inde eò rectius conſtet. *l.* 20. §. *ſed.*
de teſtib. Tum etiam ſæpius plu
ſunt articuli, quam ut nuda poſſi
conſervari memoria. unde pruden
officium hoc quoque requirit, ut n
gotiorum cuſtodiam litteris be
conſervet. *l. 4. ff. de fide inſt. l. cum*
ff. de prob.

Si igitur litteris demandati ſi
articuli pro ſolidioris confirmati-
nis robore; neceſſum quoque eſt,

man

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

nais propriæ ſubſcriptio addatur
cum ſubſignatione ſigilli. velut hoc
communis tot ſeculorum conſuetu-
do approbatum ſervat. *l. ſicut. §. conſidetur. ff. quib. mod. pig. vel hy-pot.* Ubi duæ iterum ſuccurrunt quæ-
ſtiones: An ſubſcriptio etiam per
mandatarium aut legatum fieri poſ-
ſit Si dominus non ſit in vicinia,
res item morã non ferat, atq; in ſtru-
ſti cum mandato id ita explicet;
poterit quidem loco principalis ſui
omnia perficere, ad quæ ipſi plena
poteſtas data eſt; ſed neceſſum eſt, ut
ejus inſtructio cum mandato actis
incorporetur, & cum originali ſub-
ſcripto adſervetur. Ita etiam Secun-
do quæritur; Num ſubſignatio ſub-
ſcriptioni, an ſubſcriptio ſubſigilla-
tio ſit præferenda; & quænam ſit
poteſtis iuris, ſi alterutrum ſit omiſ-
ſum? Caſum novi in aula Electoris
Saxoniæ aliquando ita fuiſſe, ut ſola
ſubſcripta produceretur manus; &
deciſum fuit, *iuxta Gailium*, quod
manus ſubſcriptio prævaleret.
Abſoluto itaque modo & ſolem-
nitate confæderationis in contractu,
nunc pauca quædam de officio con-
fœderatorum quoque erunt attin-
genda.

Porro, nervus iſte conſiſtit ma-
ximè in eo, ut omnia ſecundum ar-
ticulos pactionis fideliter præſtentur,
& ritè fœdus, in placitis ſuis in-
ſervetur. Vnaquæque enim res ut
maioris eſt utilitatis & amplitudi-
nis, eò citius quoque ad extremum pe-
ricula prolabitur, niſi bonis conſilii
in quovis tempore ſuffulciatur &
ſimul ſuis certis communiatur li-
mitibus. Ideo qui in uno hæren
dere, videant, ne promiſcuè ſe al
mul implicent, & eorum occa
etiam inviti ad negotia iniu &
pernicioſa rapiantur; quum non re
ruina unius confœderati omnes
liquam ſecum præcipitet multitu
nem. Etenim, dum impliciti fœ
ribus ſequi alienis furores cogan
facilè concidunt omnes. Non
eſt, ut hoc tempore turbulenti
ex longinquis ſeculis aut hiſtori
tantur exempla. An non ante oc
eſt totius Germaniæ ſtatus triſ
mus, & in ruina ſua involutus
mè? Quæ cauſa? quis Auctor?
catorum quidem ſervi perditi in
tura noſtra ſumus omnes, & qui
ſuam patitur noxam; Sed quiſ
mala ſua etiam in alios & vic
coniecit? Quis huic vel illi fui

nu, ſub ſpecioſo boni publici ti-
ul & Euangelicæ religionis pallio?
Nonè auditi ſunt paſſim tales diſſe-
miti nuncii? Vix per aliquot an-
nos antehac circulorum, regionum,
ronciarum, publici & privati,
ubnabantur conventus, ubi non
ibiniſtrarentur cruentæ irritatio-
nes exacerbationes quam plurimæ.
Ex qua plaga mundi affluebant?
Per quos ventus inſuſurrabantur?
Quænam erant miſſitationes creber-
rimæ? Nonnè conclamabatur, O mor-
tal, mortales, Euangelica nunc ma-
jeſtas petitur, Euangelica libertas
carceri æterno mancipatur! Euange-
lic ſplendor penitus ſupprimitur!
Ocii, in unionem coite, ac ferro
& armis vos ab hoc iugo liberate! So-
cii habetis amicos, fideles, fortes, &
ros adiutores!

Nunc opus eſt animis, & cordis pe-
ctore firmo.
ate viri, atque videte, ſiet quæ cau-
ſa malorum.
n, ad ſunt tenebræ, tenebrarum dira
propago!

magno & perpetuo ſemper cona-
mis auſu hocce urgebatur, *Cunctis*
ribus artis. Ἀλμυρὸν γειτόνημα num
d noſtis? Salſuginoſa vicinia ſi-
miles

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

miles eiicit hamos. Sed quamvis
rant aliqui, ne pluvia madeſcat in
fovea tamen præfocati hærent; e
adhuc Aceſias (quod dici ſolet) re-
dicatus eſt. Memini, quæ vid &
quorum auditor atque ſpectator
Accidit nimirum, quod in teſtu
fieri cernimus: ſi una chorda di
pet, tota illico harmonia turbat;
Sic ſi unus confœderatorum pre
tur, ſecundus, tertius, & reliqui c
tinuò idem experiuntur. Quod
tragico hoc Germaniæ tumultu
nimus, quantopere vallus vitem
ceperit, & nunc ſcipioni arundi
innitantur, qui ad Charetis mare
reum reſpiciebant. Ideo quam ſic
quis fæderi deſtinavit, recte agero
ſervet providus, nec ad alios re
ciat eventus, aut ad novas ſeine
rier patiatur caſſes. Deinde ſt
temporibus ſi fuerint indicti,
alias neceſſarii, conventus ſine int
miſſione viſitet, ut ſuæ fortunæ
ſedulus obſervator. Nam facilè qu
occurrit, quod informet & docti
rem te reddat in cautelis obſerva
dis, licet ſæpius propoſiti articuli
les appareant, qui te non tangu
Præſertim, ſi quis fæderis direct
aut protector ſit, viſitentur ſedu

de-

eliberationes & conſultationes
comunes. Tum quoque univerſa-
is iius officii regula talis eſt, quam
Wolfgangus Palatinus ſuo ag-
at Friderico Electori teſtamenti
oc, inter alia ſalutaria præcepta
reliquit, (*referente id Chytræo in
vit Volfg.,*) iuſta & neceſſaria mo-
ei ſemper agere. quod fædus op-
inm & firmiſſimum ille putavit.
Qd ſi fortè quoque fædera ſint pa-
ſta quæ aliis invidioſa appareant, &
ocſilentio ſint involvenda, aut
es ſæ; id quoque ſanctè præſtan-
m eſt. Alias, ſi res aperta ſit &
orſta, & ita ſit conſtitutū, ac ma-
im neceſſum ſit; ſi cum conſilio
ubtorum & eorum conſenſu ſit
nim; (velut nec decet quenquam
piorem in fraudem aut præiudi-
iu ſubditorum fædus aliquod
arere. *Dd. in c. 1, §. preterea de pro-
ib. ad. alien. VVeſenb. conſ. 2. Erenb.
2n. 223:*) fit merito fæderis ſo-
enis publicatio. Vbi interdum
ctiam quandam ſupponere ſolent
aldi auctores, ut ſuppreſſis veris ar-
ic s, intermiſceant quædam ficta,
u populi favorem vel adaugeant,
el tiam exteros in terrore aut me-
u contineant, ne rei verè geſtæ ca-
pita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

pita invidioſa innoteſcant. Vu
enim ſæpius plurima abſque co
deratione ſpargit, quæ magis ob
quàm utilitatis quid creent fæ
intentioni. Præterea danda eſt pe
ra, ne fœderis articuli facile a te
merè mutentur, aut violentur
cubi. Nam ſunt haud raro, qui pro
cóplexione ingenii leviſſimas ob cau
ſas, vel offenſiones à ſociis acc
ruptis fæderibus, ſtatim ad ex
prolſiiunt; velut in Scotis exem
eſt, qui adverſus Pictos, cum q
tamen per 600 fere annos ſocie
coluerant, ob canes ereptos, gra
ma geſſerunt bella. Omnia prius
ſilio communi tentare ſapient
portet, quàm ad arma, aut alia
lentias proſiliat. Tum quoque n
ſunt diſſimulanda. Amici enim
noveris, non oderis, in proverb eſt.
Itaque ſi controverſiæ incidan
confæderatos, eæ ita apud ar
componendæ ſunt, ut ſupra dix
Quod ideo tenendum, ut ab utr
parte ſint pares; quod ſi diſſi
tertium aliquem adoptent, aut
communi partiumvè conſenſu
tur, qui ex æquo & bono, vel
iuſtitia pactorum fæderis, lite
mere poſſint. Quod in veteru

eriis accurate obſervatum eſſe cõ-
etiquoties præſertim civitates Sa-
on arctiori vinculo ſe congluti-
arit. Legi aliquot pactiones, in
uibus arbitri nominati fuerant civi-
tates aliquot Imperiales ſuperioris
ermaniæ; inter quas etiam Norin-
ergerat; *ut ſuo convenientiori loco de*
materia agetur. Denique tota ſum-
ma ius officii in eo conſiſtit, ut fi-
des ea, quæ neque in hoſte, nec erga
in violanda eſt, *ut inſequenti ca-*
pite plenius explicabitur, ſalva conſer-
etu.

CAP. XVI.

De duratione & effectu fœderum, nec
non ſolemnitatibus, quæ in mo-
do contrahendi adver-
tendæ ſunt.

Quod ex temporis reſpectu fœdera
alia ſint perpetua, alia verò tem-
poraria, id ſuperius illatum eſt. Heic
vero Dd. tam ICti quam Politici in
diverſas abeunt partes; dum alii cum
fœderibus æternis & hæreditariis, alii
cum temporalibus, & maximè iis quę
certum & determinatum numerum
habent annorum, faciunt ut quæſtio
ſit;

ſit; Vtrius melior conditio ſit &
num temporario fæderi, an veræ-
terno ſive perpetuo potiores part &
firmiores ſint adſcribendæ? Eſt
res non levis momenti, & percum
dubia, quid pro laude æterni fæ-
ris potius quam firma deciſione
porarii conſtituendum veniat. Q
to enim iucundius id, quod ſoli
firmitudinem, & præſertim æter
tis quoddam fundamentum, ſub
nit, quam quod mutabilitati & u
ctuabundæ hominum opinion &
inconſtantiæ committitur; t
maiorem laudum omnium præda-
tionem id meretur, cui tuto et
poſteri ſe cum fortuna concre
poſſunt; quum noſcant, amicitia
quæ certis vinculis legum conce-
natarite cohæret, non facilè ſe p
privarier. Et, quid vera atque h
fucata amicitia in mundo utili
Veluti nec inconcinna eſt eorum
curio, qui affirmant, quod amicia
magis quam ignis & aqua ſit ne
ſaria; idque mortalibus equidem c-
nibus, *ait Vincent. Caſtell. lib. 1 de*
reg. c. 63; & omnium maximè re-
bus, aut Rebuspublicis. Etenim,
idem d.l.c. 62, hoc firmiter ita ten-
dum eſt, regum amicos, eſſe ver

perpetuum ærarium. quod etiam
in quavis Republ. intelligendum eſt.
Ideo, Ex ſemet (*ait Manilius, lib. 2.*
Aſtron.) non quod natura creavit, Per-
fectæ amicitiæ maius, nec rarius un-
quam. Et, *Ovid. de Pont.*

Scilicet heic etiam, qua nulla ferocior
ora eſt,
Nomen amicitiæ barbara corda mo-
vet.

Et (*Com. Pl.*) Nihil homini amico
eſt opportuno amicius. Nam ſane,
ait Caſtel. d. l. c. 62, ex omnibus rebus,
quas ſibi mortales parant, *ut confir-*
mat Socrates apud Xenoph. apomne. lib.
2. nihil eſt amico præſtantius. ut non
ſine ratione Cic. *in lib. de amic.* ſcri-
pſiſſe videatur, Amicitiarum ſuam
cuique permanere ſtabilem & cer-
tam poſſeſſionem. Quum enim cæ-
teræ ferè omnia ſint quaſi dona for-
tunæ; amicitia, Virtutis, quæ æterna
eſt opus, altiſſimis robuſtiſſimisque
defixa radicibus, nulla vi tempeſtatis,
nulla temporum iniuria poteſt con-
velli. Quod ſanè longè rectius de ea
amicitiæ ſpecie adſeverari valebit,
quæ perpetuis coniunctionis legibus,
quidem talibus conſtat, ut nullus
fucus, nulla ſimulatio metuenda ſit,
neque temerè quid diſſipari queat; vel

Eee aliquid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

aliquid erroris aut culpæ inte
niat, quod ex iure confæderati
& pactorum conſopiri ac tolli p
nus non poſſit. Tum quoque fæ
perpetua longè eſſe precioſiora,
ex exemplo Dei, qui arcum propt
in nubes conſtituiſſe ſe profitetur
cordaturus fæderis perpetui (gen
lis) inter Deum & omnem anin
tem initi ex omni carne, quæ ſi
ſuper terram. *Gen.* 9, 16.

Tale æternum fædus Iehova &
Abrahamo ac ſemine illius ſpec
pepigit, *Gen.* 17, 7; dicens: Stal
autem fædus meum inter me & t
ſemen tuum poſt te, per ætates t
ut fædus ſit perpetuum; me eſſe
Deum, & ſemini tuo poſt te, &c.
etiam hoc ſacramenti teſtimon
ceu firumm ſigillum adiecit, *v.* 13
verbis: Omnino circumciditor n
domi tuæ, & emptus pecunia t
Sic erit fædus meum in carne ve
in fædus perpetuum.

Velut etiam æternitatem talis
deris in ſale depingit *Levit.* 2. ubi
Omnem autem oblationem mun
tui ſale ſalito; neque ceſſare ſi
Salem fæderis Dei tui à munere t
cum omni oblatione tua offerto
lem. Nam veluti ſal cibum ab o
pu

[..]efactione conſervat, & tutum [..]dit, ſuaque natura durabile eſt, [..]uaſi matrix naturæ, quum ex ea [..]eatione producta ſit terra, lapi[..]aqua, & metalla cuncta, ita ta[..] ut ſimul reliqua principia, vide[..] ſulphur & mercurius, ſubmixti [..]nt: (*Teuton. de trip. vit. c. 2, in expl. [..]ncip.*) Ita quoque oblationes [..]nes in fœdere Dei ſempiternum [..]rem precum & devotionis, ab [..]i putredinis impuritate cõſerva[..]bent, ut perpetim vita novi fæ[..] nobis ſit in Chriſto purificata. *Croll. in Baſil. Chym. de Spir. ſal.* [..] 209. ubi ait; Sal ſimplex, &c. [..]m putredinem neſciat, maximè [..]nia à putredine vindicat, & natu[..]corpori ſalutaris, humanæ natu[..]deo conducibilis, ut ſine eo vi[..] neſciamus; corporibus inditus, [..]quid adeſt humidi, abſumit, & [..]d reliquum eſt ſolidæ ſubſtantiæ [..]ictione contrahit. & c. Hæ igi[..]virtutes quum crudo inſint ſali, [..]nto potiores ſpiritui eius conve[..]ter præparato? Eodem modo me[..]riam fœderis ſempiterni, celebran[..] quovis die Sabbathi, mandat [..]va. *Lev.* 24, 8. *Num.* 25, 12, 13. [..]oquitur Deus: Ecce do ei pacem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

fæderis mei, & erit tam ipſi, qua ſe-
mini eius, pactum Sacerdotii ſempi-
ternum. Et quomodo fædus hom-
nes concernat, docet Moſes. *De*
2. Iehova Deus noſter, ait, pe
nobiscum fædus in Chorebo.
cum patribus noſtris pepigit Ie
fædus iſtud, ſed nobiscum, &c.
Deut. 29, 1, 15. *&* 1 *Reg.* 8, 21.
23, 3. *Pſal.* 89, 35, 40. *Eſa.* 24,
56, 4, 6. *&* 57, 8. *&* 61, 8. *Ier.*
13. *&* 50, 5. *&c.* Præterea ſemp
confidentiores reddunt mortales
Conſtantiam durationis decla
quàm quæ mutabilitati variæ
obnoxia. Et quis ei quid credat,
diverſa ſentit, alia quidem nunc
dudum, & alia mox? *Zuing. in*
phil. lib. 15, *c.* 5. Nam in dubio q
animus, parvo momento huc
impellitur, *ait Com.* Quin, Men
ſtabilis, iniqua utique res eſt, &
certa amicis. *Zuing. d. l. de incon*
Sed & varias clades eadem patitu
cilè, & calamitatibus ſuis obru
Exempla ſat ſunt obvia, vel in
Iudæis, qui toties expoſiti fue
hoſtium direptionibus, aliisque
riis, quoties à pacto deviarunt, q
cum Iehova inierant. Fædus au
hoc ſempiternum ab Hebreis idec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

lis vocabatur, (*Num.* 18, 19,)
oram inſtar ſalis incorruptum
ſre deberet amorem in Deum,
mnem mutabilitatem; ut ſupra
n eſt. *Vide Clut. in parad. th.* 20.
dem modo & Romani imitati
ancrationem; qui, quum apud
s gentes terræ hoc potiſſimum,
ne celebratiſſimi & notiſſimi
ſe tuderent, quod in omnibus
nibus ſuis honeſtatis atque for-
unis benignitatis manſuetudine
antiam cum integritatis & præ
rent; omnibus ſuis fœderibus æ-
matem imponebant; *teſte Sabelli-*
li8 ennead. 2. Cuius ſanciendi for-
hæc ibi legitur: Romanis atque
bus Latinis inter ſe pax eſto, do-
cœlum terraque eundem habe-
ſtatum. Magna certè hæc eſt ar-
tia, & ambitioſum effatum,
ceu edicto, ſibi ſummam non
m poteſtatem præ cunctis terræ
pis adſcribunt; ſed etiam, quaſi
lus eſſent ſupra humanas vires
cem terrorem & metum mortali-
cuſſuri, oſtentant. Pax quidem
eus verus omnium confœdera-
m propriè eſſe debet; ſed tam
oſa jactantia non tam acquiri-
quam magis ſubtrahitur, quum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

fundamento eo careat, quod ſ
pietas largitur.

At in fœdere Hanſeatico h
gratioſius quid eſt, quum infirmi
dine ſua per tot ſecula duret pr
mutuam neceſsitatem commer
non quod ſuperbam ſibi arroget
tentiam; ſed ſuis ſe contineat te
nis: unde etiam maximè ſuam ſ
tur durationem, & ſummum an
tiæ reſpectum apud omnes. &c.

Optandum quidem foret, con
diam perpetuam his confœderati
modis conglutinari, poſſe; qu
amicitias immortales, inimiciti
momento mortales eſſe conven
Heig. part. 1, 9. 11, *n.* 4. Sed experi
tia cotidiana & ipſa hominum
verſiſſima malitia ſuſpicionem f
ægre hæc à nobis unquam ſpe
poſſe. Etenim quum homines ii, c
quibus ipſe Iehova locutus eſt, q
que ſibi in ſelectum populum a
rarat, & quibus præcepta ſua tot
raculoſis factis & tempeſtatibu
monte Zionæo confirmarat, qui
ipſi Iehovæ toties, etiam iurati, (
24., 25. 2 *Reg.* 23, 3. 2 *Chron.*
12. & 23, 16. *Nehe.* 10, 29,) ſyn
ram promiſerant obedientiam, qu
inquam, ii toties fædifragi facti

inDeum; quid non mortales reliqui committant, qui tot affectuum importunitatibus victi collabaſcendo quotidiè cedunt? Proinde Bodin. *lib.* 5,6, *n.* 615, *& n.* 713, *fol.* 962; & Eub. *lib.* 2, *c.* 2, *n.* 45, *pag* 35, non incongruè locuti ſunt, quod non ſit abſque pernicie & damno, ſi quis æterna fœdera meditetur in conſociatione Principum & populorum. Quare talibus ſempiternis fœderibus, in populari & optimatum imperio, merito circumſtantiarum accuratum moderamen adhibent Kirch. *diſp.* 17 *de p. th.* 1, *litt. b.* Clut. *in faſci. parox. th.* 20, *ad lit. a.* Beſol. *lib.* 2 *pol. c.*, *n.* 38. Sed hac cum conditione, ut æquiſſimis non tantum legibus ſocietur aut componatur, ſed etiam adſidua renovatio ſemper accedat; quum nihil tam ſtabile & firmum ſit, quod non diuturnitate labatur, & in mutationem vergeat. *Vid. Erenb. lib.* 1, *de fed. c.* 2, *n.* 104. Talia in confraternitatibus exempla adducunt ICti, *de quibus mox dicemus ſequenti capite.* Sed adſidua renovatio quoties ſuſcipitur, quid aliud importat, quam quod perpetuitas interruptionem hanc novo actu impediat? ſubiectis certè ſuis hæc

 ſem-

ſempiternitas nunquam quadra le-
hova quidē eſt immutabilis, *Epi* ac
c. 1: Sed conſtantiam eam fid &
obſervantiæ nunquam ſatis, cum
duriſſimis pœnis, inculcare po
ſuo potuit. Audi Iehovam ipſum
os & calamum Davidis ſui Regi
graviter quiritantem. *Pſal.* 81, 1 O
ſi populus meus auſcultaſſet mi
Iſraëlitæ in viis meis ambularent
momento inimicos eorum ſui
depreſſurus, quum in hoſtes eo
convertiſſem manum meam. O
Iehovæ mendaciter ſe dediſſent ei &
futurum fuiſſet tempus iſtorum
ſeculum. Denique cibaturus fuiſ
eum adipe tritici; etiam ex rupe
le fuiſſem ſatiaturus te. Sed verb
nullum admittunt, nihil anim
vertendo, dum in tenebris inci-
denter ambulant: ideo omnia fu-
damenta terræ corruunt. *Pſ.* 82, 5.
Quare correctione mitiori pro
ad ſententiam boni reflectit ſe
ſold. *d. l.* dum ſtatuit, quod peri
loſum ſit, indefinitè in longum te
pus fædus inire, propter incertam l
gi temporis definitionem. Me
itaque eſt, ait, certum tempus
terminare, quam ſe concertationi
Dd. committere; quum nec ipſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ter conſentiant, quæ ſit locatio ad tepus longum. *Pinel. ad l. 1, part.* 3, 63. *C. de bon. mat. Soar. ad Gom. tit. loc. & cond.* Quæ mens quoque non adeo diverſa eſt Bodini, qui rationem periculi in perpetuo fœdere ita ſubnectit. *d. l.* Nam, cui ſatis iniquum videtur, ait, occaſione oblata fidem fallet propter perpetuam fœderis iniquitatem. (quum mutari poſſint tempora cum rebus.) Si breviori temporis intervallo finitur, etiamſi grave cuiquam ex ſocii videbitur, in eo tamen permanſurus eſt. Facilè eſt autem tempore ſtato ſocietatem emendare, aut novo fœdere antevertere ac præoccupare, &c. Quare nec illud fœdus, quod ad beneplacitum contrahentium initur, probandum eſt. Quis enim tutum eſſe dixerit in fœderibus, alicuius mero arbitrio aliquid committere? Et quis ergo ſic dubitabit, temporaria fœdera, quæ ad certum tempus, vel ad confœderati Principis deceſſum, vigorem ſuum extendunt, perpetuis illis dictas ob cauſſas præferenda eſſe.

In his quum auct. apud Arum. *in diſ. acad.* 28, *th.* 88., optimam foveat ſententiam, eius heic lubet ad-

 ſcri-

ſcribere verba: Temporaria ig
fædera ita conſtituuntur, ut ve
certum tempus durent, quo ela
ceſſant penitus, aut renovantur
immutantur; vel tam diu vim
beant, quam diu ſocii confœde
vixerint. Moribus noſtris non im-
rito nobiliora facio fœdera ce
temporis ſpacio, cum pacto, ſi plac
rit, de renovando, incluſa; per ea q
tradit Bodinus *lib. 5, cap. 6. Diſſ*
Kirchner. d. loco. Potiſsimum aut
propterea, tum quod eadem vi
fæderis decennalis ac centum an-
rum, ſi modo ſit relictum arbitrio
deratorum renovare ad decem an
fædera; tum quod ſatius ſit, ut fæd
mutuo conſenſu de novo renoven
& confirmentur, quam ut invitu
in fædere in perpetuum ſerves, &
tu, vel ipſe, ſceleratè ac fædè fran
fædus invitum. Invitum qui ſerv
idem facit occidenti; *inquit Publ*
Syrus in mimis. Sæpius tamen conti-
git, ut Principes pro ſe ſuisque fil
ſocietatem ineant. Exemplo eſt fæd
Smalcaldicum. Nam, cum confœd
rati Smalcaldici Mauritium Elect
rem poſt mortem patris de fædere i
terpellarent, propterea quod Hein
cus pater pro ſe filioque minoren

fæd

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

færi nomen dediſſet; reſpondit, ſe
vinculo patris non teneri. ac fœdus
ſoluit; *teſte Sleydano*, 15. *lib.* Quæſi-
tum an rectè? quod iure factum, *cum*
Hilio, quæſtio 11, *n.*41. *part.* 1, affir-
mare non erubeſco. & , licet alias
contractus anteceſſorum ad ſucceſ-
ſores principes tranſeant; *l.* 2. *l. fin. l.*
de quadr. præſcript. tamen id in ſocie-
tate non obtinet. *obl.*35. *l.* 40. *& paſ-*
ſim ff. pro ſocio. ne aliquis invitus ef-
ficiatur ſocius ei, cuius eſſe non vult.
l. , §. 11, *d. t. quod recte itidem defen-*
dit l. D. Præſes in prælect. polit. Atque
hæc ita in principibus viris obtinet,
quorum ſucceſſores fœdere non te-
nentur, niſi fœderis cum anteceſſore
contracti conditiones ratas habue-
rint. Si enim omnes Principum con-
tractus bonæ fidei ſunt, *docente Al-*
berto, *lib.*8, *c.* 45. Inprimis erunt fœ-
dera. Quare conſenſus interveniat
neceſſe eſt. Nihil enim ſibi cum pa-
tris fœderibus commune eſſe, ſi
Romani amicitiam ac ſocietatem co-
lere vellent, prius de pactis conventis
agi oportere, dicebat Rex Macedonum
Perſeus. *Bodin.* Cuius rei optima ra-
tio eſt, quod iuſiurandum, ſeu reli-
gioſa illa affirmatio, qua ſocietas ac
fœdera veluti firmamento innitun-
tur,

tur, ita perſonæ iuranti cohæret ut
ab ea divelli non poſsit. Quo igitur
modo ad poſteros transferetur? Ad
Sed hæc hoc loco ſufficiant, cum
ad effectum fæderis deproperans.
Sæpius accidit, ut finis cum effectu
confundatur etiam ab iis, qui ſe po-
liticorum eruditiſsimos vendire
ſolent; ut ſupra craſſum illum n
torum errorem in civitate explic
mus, quam alii pro ſubiecto, alii
fine venditant, quum tamen ſe
omnium oculis pro ipſiſsimo effectu
Reipubl. palpabiliter exhibeat.
vero eundem heic errorem comm
tant alii, proinde ſuperius in defi-
tione fæderis finem ita conſtituins,
ut effectus non exprimeretur finis,
ſed duo iſta inter ſe diſtincta & ſe-
rata manerent. Finis vero & max
internus, tum dictus fuit, quod p
ſtationem fidelem & indubitat
rei neceſſariæ pro modo pactionis
expreſſæ requireret. *Vide Erenb. d.*
2, *n.* 224. Externus vero per ſe pa
quod ad conſervationem Reipu
tendat. Quod ſi igitur pro conſer
tione ſtatus aut rerum cuiusque,
Reipubl. quibus pericula immine
præſtetur, quod fæderis conditio
pro liberatione vel auxilio poſtula
tu

tur neceſſario reſultat inde effectus
is tem nunc intendimus. Iſte vero
nu alius eſſe poſsit, quam ille ipſe
qum Iehova definivit, quæ eſt pax
&ecuritas vitæ pia. Vbinam, quæ-
ris Locus ſuperius allegatus eſt inte-
gr *Num.* 25, 12. ubi Iehova ipſe de-
terminat id, quod ex fædere reſultare
deat, nimirum pax & tranquilli-
ta Hanc ideo dat, quod Pinehas ex-
caleſcentiam eius è filiis Iſraëlis
averterat. Vnde conſolando Moſen
ppacem quidem denuo promittit,
ſe pacem talem, quę ex fœdere pro-
crtur. Iccirco (ita alloquitur Mo-
ſe dicito: Ecce, do ei meum fædus,
ſus pacis. quaſi diceret, Pax mea
tc certa erit, quando? ſi fædus me-
u in omni obſervatione ritè præce-
l; & hoc vobis pacem progenera-
b

Eodem modo *Gen.* 21, 23, Abime-
leus Rex Gerari cum Abrahamo
ſus ultroneum pepigit, ut pacem
benignitate pari & mutuæ vitæ
cerent. & impulſivam cauſam Rex
ait, quare tale fædus cum illo icere
ciat, dicendo, 23, & 24; Deus te-
cn eſt in omnibus, quæ facis. Nunc
que iura mihi per Deum heic, (di-
ibi imprecans, ſi mentitus fueris
mihi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

mihi, aut ſilio meo, aut nepoti
fore , ut benignitatem parem
quam exercui erga te, exerceas
me, & erga regionem hanc, in
peregrinaris. Cui dixit Abra
Ego iurabo. &c.

Quæ formalia fere eadem
Rex repetit in renovata confœde-
tione illa quam cum Iſaaco
26, 28, & 29, erexit. Vbi tame
diſertis verbis explicatur recipr
quid ex mutua benevolentia fide-
ris procreetur. ait Abimelech; d
ſimus te cum pace; ut tu nunc Ie-
hova benedictus es.

Solemnitates heic quæ fuerin &
quis modus contrahendi, *v.* 3
31 adiicitur his verbis. Quum it
(Iſaac) feciſſet eis convivium, c
ediſſentque & bibiſſent; ſurge
mane iuraverunt alter alteri , d u-
xitque eos Iſaac, & abierunt a
cum pace . In qua confœderatio-
ne amicabili , omnes ferme
cumſtantiæ, quas hucuſque ded
mus, cum ſuis cauſſis, quaſi ſum a-
tim in una effigie egregiè conſpic n-
tur enumeranturque. Hæc enim
cordia amico animo conficitur,
grata beneficentia lautaque conv
exceptione. Pacta, quæ mutuo

poſt

ponuntur, tam firmiter acceptantur, iuramento confirmentur, & quidé (uti hoc hoc quoque Erenb. *lib. de fœd. c.* 1, *n.* 32, ſeriò inculcat,) tempore obſervato antemeridiano. ſic renovatur fœdus; *iuxta eiuſdem Erenb monitum d. l pag.* 325. Sic in eductione eorum, manifeſtavit ſua publicationem & approbatione. Quemadmodum etiam hoc omnino obſervandum eſt, iuxta hodiernum Imperii noſtri ſtatum, ut illi qui firmiter confæderationem iungere volent, id faciant cum approbatione Imperatoris; quãvis ille exceptus videatur, quum regulariter in omni generali oratione perſona loquentis excipiatur per ſe. *l.* 30, *in fin. ff. cat. c. petit. de iureiur.* Finis etiam fœderis innuitur, quod ſit mutua coniunctio animorum. Cui tandem effectus apponitur; in pace. Quod ipſum quoque Ereub. *in dict. lib. de fæd. c.* 2, *n.* 229, & 237, dilucide explicat quando fædera in Imperio ſtatibus Germaniæ nulla alia concedi debere aut poſſe affirmat, praeterquam quæ reſpectum habeant pacis conſtitutionem: quod ſi vero alia conficiantur, nullatenus probari poſſe. *l. percipimus, C. de appellat.*

Mynſ.

Mynſ. 6 *obſer.* 2; quum congrega-
tiones, quæ in bonum fiunt fian
non debeant improbari, nedum io
aliquo iure pænam mereantur. 12
C. de off. rect. prov. Bald. conſ. 19
Schrad. de feud. p. 10, *ſect.* 10, *n.* 6
ſpecul. Saxon. lib. 2, *art.* 1. *l.* 1 *C*
de ll. Iaſ. conſ. 86, *n.* 1, *lib.* 3. Poen
hæc pluribus explicari quidem at-
que ex ipſa ſacra Scriptura deduc le
nius: ſed attentus lector in ſupr ci-
tatorum locorum veram cogn o-
né ipſe inquirat; quæ hac de re d
ſatis eum erudire poſſunt. Nobis n
duæ quæſtiones huc neceſſariò
entes enodendæ erunt, quum er
aliorum hanc extorquere nobis i-
deantur explicationem. interim a-
men hoc obiter heic notetur, qu
Schonb. *lib.* 4 *pol cap.* 37, effectum
fœderum, quem in diſcrimine ſuc r-
ſum eſſe putat, cum officio eor
prorſus confundat. de quo alias.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

CAP. XVII.

...m fas ſit quandoque Principi aut ...eipubl. fidem violare; præſertim ſi ...niquæ conditiones, quas inire coactus eſt, & temporis commoditas id iubeat?

...cis exoptatiſſimum nomen tantæ ...ſt dulcedinis, ut omnes pii & ſa-...pites eius amore & deſiderio meri-...ducantur. Nam *ut ait ille Poëta,*

...Pax & amor Deus eſt, ſancti Deus auctor amoris.

...i & ſancti videlicet amoris, non ...lis falſi, qui brutali impetu aut ...io formoſitatis rapitur, & perpe-...ta inquietudine iactatur ſua. Faceſ-...ſat ...alis hinc furor cęcorũ affectuum. ...ilominus id frequentiſſimum eſſe ...vemus, quod homines, inſtinctu ...doli ſubacti, eorum, ad quæ natu-...ationi quam promptiſſima eſt, nihil ...pendant; imo ſæpius neque cu-...rit, quæ in pietate conſtanter præ-...ſtida, fide ſancta, in ſe receperunt. ...eum finem varias ſibimet ipſis in-...gii eluſiones confingunt, & in quę-...ſtionibus variis effugia quærunt.

Etenim quoties contra pacti aut in-
fœderatorum alteram partem odi
tædium, vel invidiam, aut æmul o-
nem &c. concipiunt, vel actio
priorum eos pœnitet; quærunt ri-
mæ, quibus ſub ſpecie iuris aut t
honeſtatis elabantur: Et tunc pr a-
ria ſolet eſſe quæſtio; An infidel u
fides ſit habenda? Idem propoſi
de hæreticis concipitur; ex quo ni-
verſale quaſi axioma pridem co fe-
cerunt. Alii aſſeverant, *ex Plin. l. 8.*
epiſt. 5, non eſſe fraudis decipere
prudentiæ. Alii ambigunt, An
moribus temporum in commo
ſubditorum aliquid comminiſc i-
ceat? Sed quum neque in his late
defraudandi inveniant, quærunt i-
ceatne minutas fraudes committe,
fraudes ut maiores averruncent?
Vide Chokier theſ. pol. lib. 2, c. 13. N
nulli dicunt, ſat licitè clandeſtin
hoſtem inter confœderatos dolo
di poſſe, ſi fiat in Reipubl. utili-
tem. Sed quum neque hoc impiet
ſua carere videant, tandem relab-
tur ad quæſtionem, An non illa fa
ra, quæ quis iniquiſsimis condi-
nibus inire coactus eſt, pro temp is
commoditate frangere poſsit Pri-
ceps? Docet ita Br. *ad l. 5. ff. de p*

⟨..⟩m aliis pluribus ait Arum. *d.d. ac.* ⟨..⟩, *th.* 71. ut ſic inveteraverit hic er⟨..⟩r, *querente Bod. d. loc.*, ut nullum ſta⟨..⟩le fœdus, nulla fida ſocietas inter ⟨..⟩incipes contrahi poſsit. Si victores ⟨..⟩ctis legem dederint, non dubitant ⟨..⟩gati diſceptantes hanc unam vio⟨..⟩ndorum fœderum cauſſam oppone⟨..⟩, quod vi aut metu facta, quaſi ex ⟨..⟩licto Prætorio actionem inſtitue⟨..⟩nt. Mirum tamen eſt, hanc novam ⟨..⟩udentiam Romanos antea ſemper ⟨..⟩tuiſſe! Quis enim eſt, qui neſciat, ⟨..⟩cis conditiones ferè ſemper invitis ⟨..⟩ari, & vi ac metu accipi? Nemo ta⟨..⟩en aut Princeps aut legiſlator un⟨..⟩uam, qui, quod victori promiſiſſet, ⟨..⟩equi recuſaret, quaſi vi coactus id ⟨..⟩ciſſe dici poteſt. Et rectè. Quis ⟨..⟩nim foret bellorum finis, ſi à trans⟨..⟩ctione, bona fide interpoſita, liceret ⟨..⟩cedere? *l.* 10. *C. de transact.* Tum, ⟨..⟩ vis eſt, quæ fit legibus permitten⟨..⟩bus? *l.* 3, §. 2. *ff. quod met. cauſ.* Ac ⟨..⟩ueînam viro forti vis poteſt adhi⟨..⟩eri? *Cic.* 3 *offic.* Tandem quidnam ⟨..⟩am congruum eſt fidei humanæ, ⟨..⟩uam ea, quæ nobis inter nos ſemel ⟨..⟩lacuerunt, ſervare? *l.* 1. *ff. de pact.* ⟨..⟩nde conſtat, *ait Kon. in pol. part.* 1, *c.* ⟨..⟩, *n.* 168, & infidelibus, & hæreticis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

& hoſtibus ſervandam eſſe fi[illegible] ſemper, absque ullo reſpectu. [illegible] illud optimè approbat Nortm. *in d[illegible] de iur. Princ. th.* 77. cuius verba i[illegible] grè huc referre lubet: Grave ac in[illegible] corum eſt Principi, uti dolo, frau[illegible] & mendacio, etiamſi id fiat in R[illegible] utilitatem: Imo non ſolum con[illegible] bonos mores, ſed quoque pietat[illegible] ac iuſtitiam eſſe dico, ſi quis Prin- pem à ſe diſsidentem veneno, ſeu a[illegible] mediis inſidioſis, tollere tentave[illegible]

Eſt enim viva Dei imago in ter[illegible] quam periurio fœdare non ſolum [illegible] impium, ſed inſuper quoque peric- loſum, & cum æterno dedecore co- iunctum. Deteſtatur enim Iehova [illegible] bilingue: Abominatur ſanguinol[illegible] tum & doloſum, ac perdit menda[illegible] oquentes. *Prov.* 6, 16, *& ſeqq.* 8, 1[illegible] 12, 5, 10, 22. *&* 17, 4. *Pſal.* 5, 7, *&* 1[illegible] Labium verax autem ſtabilitur in [illegible] ternum. *Prov.* 12, 18, 21. *&* 26, 2[illegible] *Comin. lib.* 10. Principes ſunt hum[illegible] narum actionum condimentum, [illegible] ſal ſubditorum; quod ſi infatuatu[illegible] fuerit, qui poterit conſtare vita pr[illegible] vatorum? Absque fide nulla eſt am[illegible] citia, absque amicitia nulla human[illegible] ſocietas: absque hac vero nullus D[illegible] cultus. Ergo qui non colit fidem, nu[illegible]

lu[illegible]

ſu quoque habet Deum. *Cavrian.*
*ſ.*268. Et certè periurium, eſt dete-
ſtbilius atheiſmo : quia non tanta
eeorum, qui Deum averſantur, im-
pias, quam illorum, qui, eſſe Deum
èbus humanis perſpicere fatentur,
ſis tamen iurandi ſimulatione nu-
rn irridere non dubitant. Imo qui
lenter audit mendacii verba, om-
n miniſtros habet impios. *Prov.* 29,
a *Coſmo Bartoli c.* 9. *diſcorſ.* Impium
eo Euphemis aqud Thucydidem
dtum reiicimus; Quod ſcilicet non
ſiniuſtum quod fructuoſum. Hos
pellat Alexander M. apud Curtium
pcuſſores veneficos, inquiens : Ve-
rn enimvero quum modo milites
nos ad perniciem meam pecunia
ſticitet Darius, ad internecionem
mihi perſequendus, non ut hoſtis, ſed
percuſſor veneficus. Alphonſus I,
Rx Neapolis, heroicè reſpondit
pditori Rugiero, qui ipſi promitte-
b occidere hoſtem ſuum Regem
Ciliæ; Etſi poſſem lucrari (inquit)
tius mundi imperium, nedum Ca-
liæ Regnum; non permitterem ta-
rn tantũ ſcelus. *Ammir. lib.* 2, *c. ult.*
S Senatus improbavit Cæpionis fa-
ćm, qui Viriatum Luſitanum, la-
tnem & belli ducem ſtrenuum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

hoſtem populi Romani, cum vi-
cere eum aliter non poſſet, per du[...]
ſatellites pecunia corruptos, humi d[...]
poſitum peremit. Quæ victoria, qu[...]
empta erat, à ſenatu non fuit prob[...]
ta. *Sex. Aurel. Victor de viris illuſt.*
Humir. d. lib. 2, diſc. ult. Sic quoq[...]
non probarunt factum Q. Flamin[...]
qui Hannibalis mortem procurab[...]
apud Regem Pruſiam. Hoſtem adv[...]
ſum opprimere, ſtrenui eſt homin[...]
& virtutis opus. Papa Pius III en[...]
ſit Italos, qui incendio atque vene[...]
per Germaniam damnum dare[...]
Sleyd. lib. 18. Rex Hiſpan. ſtatuit [...]
Principis Oraniæ caput 25000 co[...]
natorum, & quoque Aſſaſino nob[...]
ſtemma, ſi nobilis non eſſet, qui eiu[...]
modi generoſum (ita vocat) actu[...]
perficeret, cum criminis abolitio[...]
etiamſi atrociſſimi eſſet reus; ut pa[...]
ex proſcriptione, & quoque Apolog[...]
Illuſtrium Oraniæ Principis con[...]
dictam proſcriptionem. Vbi etiam re-
fert, quod Duciſſa, eiusque fili[...]
Dux Parmenſis, ſæpius ſumpſeri[...]
ſicarios & venenarios, qui illum t[...]
lerent. Aſſaſinum huius principis v[...]
cat Barclaius pium & animoſum i[...]
venem, à quo optimo jure interem-
ptus, pœnas Deo, Regi & Reipu[...]
del-

detas perſolviſſet : econtra vero de- nortem Guiſiorum. *lib.3, cap.16, cora Monarchom.* qui dolor prodit uos hominis affectus. Sic ſæpè ſicatii tum à Papa, tum ab aliis, Regem Galliæ, Angliæ Reginam unctam, & præſentem Regem tol- lent, *ut ſuo loco dictum.* Eiuſmodi icidæ clancularii magis principi- ſunt timendi, quam hoſtis aper- potentiſsimus. Contra hunc enim uſtria eis facilè remedium inve- e poteſt; cum nulla humana dili- tia declinare poſsit ſceleratorum bolicum impetum, niſi Deus un- s ſuos miſericordiæ alis protegat. corum vero & Principe dignum , hoſti, infideli, latroni, hæretico, em aut non temere dare, aut da- m omnino ſervare. Thuſcum igi- t Doctorem non ſolum, ſed & im- Pontificum theoremata, cum æ- ivocationibus Ieſuiticis, fugiat, ſi odo Maieſtatis vitæ, ac ſalutis nau- gium, cum perfidiæ macula, evi- re ſatagit. Nihil enim tam congruit manæ fidei, quam ea, quæ ſemel acuerunt, ſervare. *l. 1 de pact. l. 1 conſtit. pec. pictor. l. 2, q. 4, n. 21.* eque alia virtute Romanum impe- m crevit, quam fide erga inimicos

& amicos ; quam ſi Ethnici in t
honore habuerunt , multo mag
Chriſtiani. *Cavriana lib.* 2, *n*. 1.*T*
fol. 267.*Baz. de imperio virt. ad*
Machia.c.7. *Lipſ.lib*.2 , *cap*.13
Ciro Spont.lib.3,*c*.2.*& ſegq.di G*
del Stato. Servemus , *inquit Ioſu*
fidem datam , ne Dei præpote
furorem ciere videamur. Et, (*Ariſt*.
ad Alex. M.) Cogita ne peieres , d
timeas divinam ultionem & hu
nam infamiam. Quæ enim lau
Principi , iuſtitiæ , fidei & boni
clariſsimo ſpeculo , toti mundo,
perare, & maieſtatem ſuam deteſt
do maculare periurio ? Non ig
conſiderabit , quid hic vel ille fec
& mereatur , ſed quid ipſi promiſ
conveniat. *Cavriana d. lib. fol*. 2
Æterna memoria, Principe Germa
(qui nullis mortalium fide & ar
cedunt (*Baiacalo teſte apud Tacitu*
& Maieſtate Imperatoria digna
erat invictiſsimi Imperatoris Ca-
li V , ad Eccium , & alios, qui ur-
bant ipſum ad violandam fidem L
Luthero datam : Etiamſi , inquit,
des toto terrarum orbe exularet ,
men apud Imperatorem immacul
manebit. *Bod.lib*.5,*c*.7 *de Republ*.
olim in Conſtantienſi Synodo fid
freg

egunt cõſtantiſsimis veritatis aſ-
ertribus, Iohanni Huſſo, & Hiero-
ymo Pragenſi, qui tamen fide pu-
blico eo venerant. *Mart. Cluſ. 2, ſ. 13.*
Politicorum & Aulicorum quo-
rum ſummus eſt Pythagoras, quē
non minori precio habent quam
ſuum Alcoranum, ſeu ſomnia
ſacrilegi Mahumedis. Inquit autem
cap 8 de Principe, & lib. 3, in Liv. cap.
Prudens Princeps fidem non de-
ſervare, ſi ei ſit damno, & neceſsi-
tates præterierint, propter quas illam
dedit. Et magni refert, ſi Princeps
norit belluinum ingenium pro ar-
bitrio ſcitè induere, ut, ſi iure legum
certando vincere non poſſit, tum
artes vulpis aſſumendo & leonis,
aggrediatur. Hoc eſt, pro arbitrio &
more ingenium fingat, ut more
vulpis, quos volet, in inſidias pelli-
ciat, & pellectos inſtar leonis iugu-
let. Hanc Principis dotem non eſſe
xnam exiſtimat. Quam autem
num id ſit, & contra omnem ho-
neſtatis rationem, quilibet bonus fa-
cile animadvertit. Venenat namque
animos Principum, ipſisque ſuadet, ut
omnia recta negligant, dummodo
potentiam conſequantur. Cum ta-
men fides nulla neceſsitate ad fallen-

 dum

dum cogatur, aut præmio alio
corrumpatur. Seneca, *epiſt.*89, in
mortuum illud Euripidis recoqui
--- Ius regnandi gratiâ
Violandum eſt: Aliis rebus pieta
colas.
Et nihil in hominum ſocietate in
firmum & ſtabile, ſi hoc impium
theorema locum habuerit. Nu-
quam enim cauſa deficiet perfidis in
pacto non ſtent. *Liv.lib.*9. & ſem
aliquam fraudi ſpeciem iuris im-
nent. *Liv. ibid.* Sed de his Antin
*lib.*3, *theor.*21.

Hactenus quidem ille; ſed cogi
cantur ea, quæ ulterius ibidem e
giè adiicit. Notoriè vero conſtat,
quod pacta ſint ſtrictiſsimi iuris. e
quo exempla illuſtria nobis S. S-
ptura proponit, ex quibus cernit,
quod nulla ratione violari ea fas
ſed firmiſsimè ſint ſervanda. *in I*
6,25. in David. 1 Sam.24, v.22,
1 Reg.2,8. & 2 Paral.18,13. T
quoque Hungaria hodiè adhuc -
plorat triſtiſsimum regis ſui Vladi
exitum, anno 1444; quod rupti f-
deris cum Turca tam graviſsim
luerit etiam in poſteris pœnã; qu
non tantum 30000 hominum m-
sè tum perierint, ſed etiam ad

d

[...]m incolæ deplorandam calamita-
[...]perpetui belli ſentiant. *Crom.*
[...]b.. Iovi. in vita Amurat. Bonfin. lib.
[...]6 Ciro Spont. lib. 3 del gover. di ſtat.
[...]anach. Florent. de reb. geſt. Uladiſl.
[...]b. Plura addere non licet, quum
[...]rodioſa nimis. Ita ſuperba arro-
[...]ia & elatio, eo graviores pœnas
[...]em importat, quo dignitas alicu-
[...]n excelſiori poſita eſt gradu, ſi
[...]erfidiam declinet. *De quo crimi-*
[...]e de Val. Max. & Bap. Fulg. lib. 9, c.
[...]His adiicio: Licet de iure verba
[...]cipis quidem debent eſſe firmiſ-
[...]a, etiam non iurata; *c ad Apoſto-*
[...] ibi. Innoc. de re iud. Mynſ. 1. cent.
[...] 17, n. 2; quod talis promiſsio ean-
[...] vim in Principe habeat cum iu-
[...]mento; ut antiqua Germaniæ con-
[...]tudine olim receptum erat: ta-
[...]n firmior eſt & manet regula ſacra
[...]pturæ; ubi dicitur, quod Deus
[...]us ſit verax, & omnis homo men-
[...]x. *Rom. 3, 4. Pſal. 62, 10. & 116,*
[...] 1.
Nam, proh dòlor, in quantum ab
[...] laudabili veterum more deviatum
[...], ut ferè pro ignominia habeatur
[...]es, id pridem expertus ſum. Et non
[...]eo nuper exemplum minimè ami-
[...]m, ad quod nunquam non totus
horreſco,

horreſco, in quodam Illuſtri v
mihi contigit. Qui in eo valdè o
riabatur, ſibiq; oppido per quam a-
cebat, quod coram unoquovis dul
citatem ſuam quam artificioſiſſi
occultare noſſet. Aiebat; Egregiè
noſco tractare homines; ut nemo fa-
cilè ſentiat, quis ſim in corde. Ne-
que adſumo quoque eos, qui ſe m
totos concredunt, in muſęum me
& compreſſa dextra illis ultrò i
obambulandùm arrideo, quamvis
toto corde eos odio habeam.
quum pro adſiduo more falſa cri-
nis affictione alicui inſidias et
vitæ pararet, ille autem ob id à C
ſiliario honeſta revocatione ad p
tatis officium corrigeretur, de
iniurioſiſſimo mendacio admone
tur, reſpondebat, Novi quidem n
eſſe verum, ſed tamen ita dicam,
homo ille absque vitæ periculo m
elabatur. Hoc quum iterum in
reprehenderetur, cum admonitio
quod nihil probaret in iure; reſpon
iterum, ex falſa adulatorum ſuoru
perſuaſione: Quid? Principis v-
bum tantum valere debet, imo & v-
let, quantum quinquaginta teſtiu
aliorum. Addebat, ſe quoque ve
ad conſcientiæ provocare teſtim-
niu

...m. Obiiciebatur ipſi, an id pieta-
...ſſet, vel dynaſtam deceret, contra
...am conſcientiæ & iuris verita-
... quidquam aſſeverare? (Etenim
... modum ſe pium verbis argutiſ-
...s ſimulare didicerat, ut, qui non
...ius hominem noſſet, prorſus eum
... Chriſtianum juraret; adeo ſem-
... Chriſti imitationem ore iactita-
...audebatque gloriari, ſe nullius
...ati reum erga proximum con-
...i poſſe.) Nihilominus, aiebat, ſe
... nil curare, ſed verbo ſuo niti;
...l potius eſſet, quam plurimorum
...tationes iuratas.

...num igitur tam falſis perſuaſio-
...nis multi procerum ſe in tantas
...cipitent abſurditates, & fraudibus
... raro ſuam potentiam arment;
... rectiſſimè in iure cautum eſt,
(*l. C. de teſt. c. 10. c. 23. extra eod.*)
...d unius teſtimonium nullum ſit,
...n ſi vel ab homine in ſumma di-
...ate poſito proferatur. *arg. c. ego*
... *diſt.* 9. Si enim tam multum in
...monio exhibendo valere debe-
...ignitas, quantum multi ſibi hac
...rogativa vendicant; Certè vix
...talium quis tutus foret. Proinde
...que is, qui terrigenum omnium
...era & corda perſcrutatur, eaque

in

in manu tenet ſua, teſtimoni
nius abſolute validum eſſe ve
*Num.*35, 30. *Deut.*17,6. *&* 1
*Matth.*18,16. Vnde etiam Hill
*Donell. ſuo part.*2, *lib.*25,*c.*15, *l.*
B, omnes rectè coarguit, qui
*ad l.*3.*C.de reb.cred.& ad l.*31.*ff.*
vetur. unum teſtem ad ſemipl
probationem admittere audent
Dd. omnes falſitatis reos agit.
etiam *d.p lib.*24,*c.* 19. *litt. I*, ide
cit; ubi tamen *ex l.*20.*ff.de quaſ*
affirmat prorſus, quod unius
monio non ſit credendum. Et qu
vis Gilhaus. *in arb. iud.de prob.*
*part.*8,*n.*14, nonnihil Principi,
per enunciativis & narrativis
ſe fundarit, credendum putet,
cauſas aliquot reſtringat ipſius
ta; tamen Vmm. *in diſp.ad proce*
*n.*40; *cum Donell. & Farinac.*
63, *in pr. atque Covar. q.*33, *n.*
hu accedit; ſicut & cum Valer.
*dict.memor.*1,*n.*11, omnino rec
cit, quod nec Principis ſolius
monium ſufficiens dici poſſe ai
xta eandem Iul. Clar. 5 *ſent.* §.*f.*
53,*n.*21. Vbi etiam in hac conſt
ſatis prudenter & piè perſevera
cens: Vnicum enim ſingulare
ſtem, quantumvis excellentis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ad ponendum planè non admitto. 9. d. teſt. Tantum abeſt, ut ſemi-ple probare queat. Regula enim per regularum omnium in æternum fixa & firma manet, quam ſupra ex verbo Dei attulimus, quod Deus ſolus ſit verax, & omnis homo mendax: cui etiam Pſalmi 62 verſus 10, præter vanitatem Principum, maximè adſtipulatur. Carnis enim ſecuritas ubinam magis in vanitate ſua exer ſeſe, quam ubi potentia propria dignitatis eniteſcere gaudet? præſertim ſi per titillationem adulatorum maiores acquirat vires? Proinde aureum eſt monitum, quod Gail. 2 *obſ.* 5, 6, *n.*9, habet. Pertinet enim (inquit) ad officium Principis boni, curare, ne dilectionem proximi offendat, aut iuſtitiam violet, nevè honeſtatis potius, quàm poteſtatis plenitudine utatur. Vt præclarè monet Zaſ. *conſ.* 10, *n.* 7, *vol.* 2. ubi ſic ſcribit: Scio, boni Principis poteſtatem ad tutelam ſubditorum, & ad juſtitiam aſſerendam eſſe ampliſſimam. Cæterum ut iniuria ſubditis fiat, illic Principis poteſtatem non agnoſco; ſed Tyranni. Id enim dicimur poſſe, quod honeſtè poſſumus. *text. not. in c. fin.* §. *ſ. de reſcript. in* 6. *& c. faciat* 22, *q* 2,

gl. in

gl. in Clem. ſæpe. in verb. poterit. d. U
ỏ. *&c.* Cognoſcatur ibi Gail plenus,
quem in manibus plurium n
prout locus eſt perquam eximiè ex-
plicatus.

Quum igitur Principes propter
ſolutiorem libertatem, qua pol
potẽtioribus, quam reliqui mortales
obnoxii vivant affectibus, pro
exempli huius ſpeculum addu
volui, ut rectius in tam illuſtri i
gine ſe intueri penitiusque cogno
re diſcant. His cotidiè Auſonius
occinit ſuum: Quanto plus li
tanto lubeat minus. Velut i
mendaces nullatenus decet eſſe Prin-
cipes; *ut toto cap. 15, lib. 2, id præ*
explicat Dn. Carol. Scriban. in polit
Chriſtiana; ſic etiam optimè Chocl
in theſ. pol. aphor. lib. 2, cap. 14, fi
negat ullis ex cauſſis violandam
laque ex parte labefactandam
Etenim, *ait d. l. c. 15*, inexpiabile
religionis, fidem fallere, idque
nus haut inultum Deo relinqui
ſed celeri pœna vindicatur. quod
iam in aliquot declarat exemp
quẽ quis ibi conſulere poterit; q
nobis ad alteram quæſtionem ſit
procedendum; quæ non minoris
ponderis. Et Scribanius, *in pol. ſi*

c. 5

5, *lib.* 2, ait: Scio, non defuiſſe, qui
cerent, non ſervandam fidem, ſi
ſtringi ſe Principi voluntas defuiſ-
; ſi promiſſi pœnitentia accederet;
mandari executioni ſponſio non
ſſet. Barbaræ hæ mihi ſemper viſæ
nt voces. Nam quid ſpondere certi
hi poſſum, ſi ad tacitam Principis
entem in omni ſponſione decur-
ndum? Quæ fœdera, quæve pa-
ſtabunt? Aut quæ ſecuritas in
lmanis? &c. Regula certè ſuorum
inceps eſt, & exemplar morum.
lm: Si in omnium ore turpe men-
cium ſit, turpiſſimum in Principis
; cuius verba diviniſ eo ſimiliora
e debent, quo propius ad Deum
incipes dignitate & imperio acce-
nt. &c. *Vide & conſule Scriba-*
m, in pluribus optimè hac tractan-
s.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

CAP. XVIII.

An fœdus & bellum pari paſſu ambulent?

DVm ita per ambulacra multifor
mia, & ambages propriæ inven
tionis ambulāt mortales, neceſſe eſ
ut etiam ſæpius in ſui erroris inc
dant ſpinas. Neſcio, queî fiat, quo
ita homines ſomnolenter prorepa
ad mutuæ concordię, pacis, proxim
que dilectionem; quum tamen I
hova in hanc omnis gratiæ ſuæ f
vorẽ depoſuerit. Et Chriſtus manſu
tos & mites nos imitamine ſuo red
cupit. ideo tam ſuaviter, *Matth.* 1
ad ſe omnes convocat, quotquo
modo ipſius blandiſſimam audi
vocem exoptant. Ac quid aliud i
tendat omnis fœderis compacti
quam Iehova nobis toties in Chriſt
offert, inque Verbo ſuo dulciſſim
inculcat? Non ſane hoc fædus be
indictionem importat, nec tale i
conſtituit, quod nos ad arma pro
ciat. Quis eſt tam audax qui Ieh
væ hanc auctoritatem adſcribere v
lit? Ille potius ita compellat Abr
hamum, fædus cum eo initurus; N
timea

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

meas, Abrahā; ego ſum clypeus tibi, ſmerces tua ampla valdè. *Gen.* 15, 1. Im: Ego ſum Deus fortis, omnipo- ts; Indeſidenter ambula coram me, eſto integer: & diſponam fædus rum inter me & te; & multiplica- te quàm plurimum. *Gen.* 17, 1, & : Ita quoque pacis in modum fœ- s inter ſe confecerunt Abimelech Abraham, *Gen.* 21, 23; quod etiam m Abimelecho Iſaac renovavit. *n.* 26, 29, & 30; *ut ſupra explica- ta eſt.*

Iæc autē in eum finem dico, ut pa- at ex his & aliis pluribus Verbi cæ- lis locis, quænam propria & ge- ina ſeu eſſentialis natura ac inten- fæderis proprie ſit, & quam longe ſcrepet ab ea, quam nonnulli ICti Politici, in æquipollentia belli aut us iuris, ipſi affingunt. Sunt etenim; i ius belli & fœderum pari paſſu bulare, haut verentur affirmare; que eam ſententiam ita diſſemina- nt, ut pro Maxima prope habeatur. cuti Engelbrecht, *in diſp. ſua de iu- d. Imperij. th.* 66, *lit.* 6, ius indi- ndi belli ad abſolutam poteſtatem peratoris Romani referens, cum re fæderum connectit, propter hanc uſſam, quod uniformitatem hanc

in æquali conſiſtentia habeant. V
ba eius ſunt: Pari enim paſſu amb
lat ius belli & fæderum. In utr
que conſiſtit fere ſumma totius Re
publicæ. Inde populus Roman
omnia fædera, omnes ſponſion
iniuſſu ſuo factas, nullas pronunci
vit: ut ipſius rei exempla multa h
bet Livius. Ad Auguſtos tranſla
Imperio penes eoſdem ſolos ſteti
hoc ius, demonſtrat *ex SCto de Im*
perio Veſpaſiani. Ant. Vacca, *ad l.* 1. J
de conſt. Princ. &c.

Eodem modo Matth. Stephanu
acad. diſc. 16 *n. part.* 1. *ſect.* 1, *memb.*
fædera ſoli defenſioni adſcriben
hanc approbat ſententiam, ubi ai
Quum vero pari paſſu ambulent iu
belli & fæderum, &c. ad paria qu
que iudicari debent. *l.* 12. *l.* 13. *ff.*
leg. l. 3.. *C. eod.* Quemadmodum ig
tur bella de rebus, ipſum Imperiu
concernentibus, Imperator mover
ita etiam fædera aut ligas, non ſolu
cum exteris, ſed etiam cum illis q
inter ſe Imperii viſcera complectu
tur, irrequiſita ſtatuum Imperii v
ad minimum ſeptemvirorum co
ſenſu, prohibetur. *aur. b. tit.* 15. *Sle*
d. lib. 7. *comm.* Quod affirmat man
tentio pacis provincialis *VVormat*
da

da an. 1495. *&c.* Fœdera tamen
pplicæ pacis & ſecuritatis cauſſa
fire, non eſt prohibitum. *d. t.* 15
ar. b. Principes enim accurate tue-
rlebent conſtitutiones imperiales,
& ſeveriter coërcere omnes, cuiuſ-
cique ordinis, ſtatus aut conditio-
n ſint, pacem violantes. *Erenb. de*
fl. 1, *c.* 2, *n.* 230. Sic quoque, ad le-
gimam defenſionem fædera inita
lita eſſe, docet Mynſ. *cent.* 6, *obſ.* 2,
*n*4. Hæc enim fædera ad bonum
&licitum finem tendunt. *Erenb d. l.*
n. 128, *inf.* Nam aperta veritas id
dıet, & experientia cotidiana teſtis
ἀξιόπιστος, quod, velut concate-
ni annuli in catena, alter alterius
vore cohæret; ſic etiam ſtatus unus
atri tutelam & conſervationem
citra vim hoſtium exhibeat &c.
Vtriuſque viri verba ſatis appoſi-
prolata videntur. Sed ſi penitius
n intuearis, ferme ſimilem inve-
ns abſurditatem, ac *ſuperius in parte*
pma, in eadem loquendi formula,
iticavimus, quam Arniſæus habet,
rel pol. lib. 1, *c.* 3, *ſect.* 5, *n.* 56; ubi
ii auſus fuit plus quam abſurde cæ-
dn & ſervitutem ita eſſentiali con-
gtinatione inter ſeſe componere,
pari paſſu illi ambulare dicerētur;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

quum putet, quod bona fide & inte-
gra conſcientia quiſque miles iure
interficiendi aut cædendi in omni
bello uti poſſit, ob probabilem igno-
rantiam, licet ipſi non de omnibus
articulis iuris conſtet, cuius intuitu
bellum ſit inchoatum; quum hoc
ſervitute debita, quæ nequeat iniu-
ſtitiæ accuſari, præſtet. An vero ali-
quis integræ conſcientiæ, id eſt, pius
interfector proximi ſui, abſque ſpe-
ciali mandato Iehovæ poſſit dari; an
num tali conſcientia, ſanguine pro-
ximi conſpurcata, ac præſertim ſi
cauſſæ ſuæ bonitatem & iuſtitiam
ignoret, & tantum alterius cruentæ
libidinis servũ pro conducto precio
ſe præbeat, pius eſſe, ac ita integra
in iudicio extremo Chriſti ſe ſiſtere
queat, id præceptum illud decalogi,
Non occides, dijudicet. Talis cruen-
ta conſcientia, & interficiendi mu-
neri cum cupiditate crudeli dedita,
quale præmium mereatur, ſupra di-
ctum eſt. Duplex ea mundi conſci-
entia & iuſtitia eius, quæ ſimul pie-
tatem ſimulat, & proximũ ſuum oc-
cidendo necat, quo nomine cenſen-
da veniat, ſatis ipſe Chriſtus iudicio
ſui determinat verbi; *Matth* 5, 21.
& 6, 24. An mala conſcientia ...
bor...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

bona? an falſa, vera? an cruenta, pia? O perverſam eam ignorantiam, & crudelitati involutam. Apage ex cœtu Chriſtiano cum bifida illa bifidæ conſcientiæ ignorantia. Nil enim aliud ea eſt, quàm axiomata fallaciarum, quibus totus mundus ſub ſpecie iuris proprii confunditur, ipſique dynaſtæ in altiſſimam ſecuritatem conſcientiarum dilatatarum coniiciuntur. Iuris bellici auctores videant ipſi, qualem ſibi iuſtitiam in novo Teſtamento conficiant. O modo intelligerent, quanti ſit, *iuxta Oſeæ dict.* c. 10, 12, *&* 13, vere ſeminare ſibi ad iuſtitiam! &c. Heic potius in veritate ſolida illud proferre licet, quod Regnum Dei & iuſtitia eius pari paſſu ritè ambulent; & è contra iniuſtitia ſive crudelitas eum Regno diaboli; qui fuit homicida à principio, & mendax. *Ioh.* 8, 44. Vitium mortalitatis eſt, prurite nova, ac nauſeare præſentem, qualiſcunque tandem ſit, ſtatum & conditionem: *vide Pierre Charon, lib.* 1 *de la ſaageſſe, c.* 38, 52. Qui in libertate vivunt, regnum expetunt: qui in regno, libertatem liberiorem. Turbulenta nimirum hominibus data ſunt ingenia, qui plenam nec libertatem, nec ſer-

virtutem, pati poſſunt, aut rectè -
telligunt. *Viet. de cauſ. exempt. imp. concl.* 10. Pruritum hunc præpo-
rum maximè heic promovent, q
fœdera prorſus æſtimant inutilia, n
cum bello determinentur; imo & -
firmare audent, fœdera non debe
eſſe abſque bello. Ideo conclud t
ſat abſurdè, utraque eandem in co-
binatione eſſentiæ habere exten -
nem.

An David cum Ionathan fædus -
le contraxit? 1 *Sam*. 18, 1, & 3.
rum ut eo clarius atopon hoc dep-
hendatur, verba locutionis iſt
prius examinabimus paucis, & in
mox evidentiam erroris detegem.
Omnis enim cognitio non pot
melius, quam ab ipſis vocabulis, -
choari; quum eorum perceptio v
ad rerum intelligentiam omni
conducibilis ſit; *ut ait Erenb. lib.* 1
fœd. c. 3, *n.* 3. Hoc enim pacto poſ-
mus ſignificata diſtinguere, ne
æquivoco procedamus. *l.* 9. *ff. de proconſ.* Vnde ICti tam diligen
verborum ſignificationes ſunt per-
cuti. *l.* 204. *l.* 195. *de V.S* Neglect
talis enim verborum, rerum pa
incertitudinem. *Oldend. claſ.*4. *a. mand. Erenb. d.l.n.*4.

Paſ

aſſus igitur, qui à *pandendo* & *ex-
tendo* ita dicitur, quando pedes ad
[illegible]ulum extenduntur, nihil aliud eſt,
quam actus ille, qui pedum motu in
pr[illegible]grediendo denotatur. Ab eo enim,
ait Gell. lib. 15, *c.* 15, quod eſt *pando*,
pa[illegible]m veteres dixerunt, non *panſum*.
In quo tamen Giſanius contrarium
ſimul defendit, quod recte ab aucto-
ri[illegible]s *panſum* & *paſſum* dictum fue-
ri[illegible]; quod & exemplo illuſtrat verbi
ſcando, à quo *ſcanſum*. *Taubm. in Plaut.
in ad mil. glor. act.* 2, *ſc.* 4. Et *paſſis
[illegible]mibus*, & *velis paſſis* dicimus, (*ait
G[illegible]. ibid.*) quod ſignificat *diductis* at-
q[illegible] diſtentis. Plaut. in Stich. act. 2,
ſc. 3. Actus ergo ille cũ ſpacio ſimul
[illegible]enſionem continet; unde paſſus
[illegible]metricus, qui ſpacium quinque
p[illegible]um determinat, conficitur. Ex
[illegible] *paſſim* deſcendit, quaſi *in omnibus
[illegible]ibus undique*. Et Virg. *lib* 2 *Æn.*
[illegible] *paſsibus æquis*; quibus paritatem
[illegible]greſſus denotat, ac ſi *paribus paſſi-
[illegible]* dicere vellet; quod in æquitate
[illegible]duum ſimul procedant. Si au-
[illegible] paſſus non ſunt æqui, tunc de-
[illegible]illa motus menſura, quæ parita-
[illegible]m conficere debuiſſet; ut idem
[illegible]: ---- Sequiturque patrem non
[illegible]ſſibus æquis. Ita *par* quoque ad

 facul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

facultatem mentis accommod
uti Cicero loquitur *in clar. ora*
par in nobis atque in illo fu
ſcientia. Et 2 *de invent*. Sci
par in nobis atque illo eſt. qua
ceret, æquè ſumus docti ambo, ua
ter alterum non exuperet, ſed
ego ſubſiſto, ille quoque ulteri
ſcientia progredi non valeat. V
par etiam pro *duobus* accipitur,
inter ſe ſunt æquales, & conven
vivunt natura; ſimiles, aut eiu
generis. Ceu & Taubm. *ad Plaut*
56, *lit. C.* notavit. Ac ſenex *in T*
act. 2, ſc. 2, v. 3, ita commonet
leſcentem filium: Feceris par tui
ctis cæteris, patrem tuum ſi perc
Sic *in mercat. act. 3. ſcen. 4, 44*: De
hac re argutus es, ut par pari reſp
deas: Ad mandata claudus, cœ
mutus, mancus, debilis. In Perſ.
2, ſc. 2, v. 41: Par pari reſpondes di
Abi iã, quando ita certa res eſt. Q
bus locutionibus rei æquipolle
deſcribitur, ut dicto eadem cui
inſit paritas, quæ paſſibus, &, ſi b
verba proferantur aut facta, ead
reſponſio ipſi ſit.

Simili modo iſtis rebus planè c
venit illud *ambulationis* verbu
quod paſſibus rite propter ped
mot-

[..]rionem applicatur; quamvis &
[..]nes rectè ambulare dicantur;
[..]*bm.in Plaut. Menæch.act.2,ſcen.3;*
[..]a remi ſunt appellati pedes; *ut ait*
[..]*ſon.in Moſella*: Remipedes certant
[..]dio cum flumine lembi. *Turneb.*
[..]*8,c.15.*

[..]ixinde igitur ICti æquipollentia
[..] confecere. Et quum æquipol-
[..]tium eadem ſit natura, (*Ruin.leg.*
[..]lus. §. & quid.num.14.ff.de lib. &
[..]b.)paritates ſemper in eodem paſ-
[..]accipiuntur eędem, ut in æquipol-
[..]tibus nihil interſit, quid fiat. *Tho-*
[..]ng.conſ.26,n.105,tom.1. Namque
[..]ut paria ſunt *non facere*, vel *non*
[..]mmodè facere; *Gilhauſ. arb. Iud.c.6,*
[..]rt.1, de Prob.§.4.n.2: Itaquoque
[..]dem ſunt *falſum dicere*, & *veritatem*
[..]pprimere.id.c.6,part.2,art.1,de teſt.
[..]*130. Bald.in l.presbyt.C.de Epiſ.&*
[..]r. Curt.Sen.de teſtib.n.30, concl.15.
[..]uemadmodum & paria ſunt, *nomi-*
[..]tim quid exprimere, vel *per relatio-*
[..]m ad aliud. Mynſ.6 obſ.81,n.8: aut,
[..]anu propria quid ſcribere, &, *ſubſcri-*
[..]re. Pfeil. cent. 1, conſ.39, n.1.l.1,
[..]de conſt. Princ. Item, paria ſunt,
[..]ri ſine lege, vel *contra legem. Toming.*
[..]ol.2, conſ.12,n.68. Velut etiam, *per*
[..]metipſum quid facere, vel *faciendum*
mandare.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

mandare. Id. Thom. d. vol. conſ. 1
6. Paria quoque ſunt, *quid non*
& *non apparere. l. in lege. ff. de con*
empt. Thom. vol. 2, *conſ.* 7, *n.* 63
paria ſunt, *ſcire*, & *ſcire debere*, &
ſcire. Strasburg. conſ. 1, *n.* 16. *Tir.*
retract. ad fin. tit. n. 43. Velut et
nolle, atque *non poſſe. Id. Strasb. co*
n. 33. Sic, *fieri aliquid tempore l*
&, *conferre in tempus permiſſum*:
productum eſſe, &, *in productionem*
ctum eſſe. l. arrogato. l. adoptare
adopt. Thom. vol. 1, *conſ.* 11, *num.*
Nam de conſiſtentibus in actu &
tentia idem iudicium eſt inter
nendum. *l. vivere. ff. de ſtat. hom. l.*
rem. ff. de tranſact. l. foramen. ff. de
vit. ruſt. præd. Vti etiam æquipoll
de lucro iam radicato, &, *de damno*
tando certare. Thom. vol. 1, *conſ.* 40
30. Paria quoque ſunt, *facere ali*
coactè, &, *timore coactionis. l. nov*
mè. & ibi Bald ff. quod falſ. tut. a
Per quem textum dicit etiam
char. *conſ.* 159, *n.* 1, *ad fin. col.* 2, *&*
quod is, qui ſcit ſe compelli poſſe,
catur facere coactè, licet ſe ſponte
cat facere. Idemque *in conſ.* 88, *n*
ſcribit, iuſtum eſſe timorem eti
tunc, quum receſſum eſt ab armis i
eadem adhuc imminet potentia n-

oen;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

eri ; utpote quæ idem operatur ſe-
ntum eum, quod nocere actualt-
er *text. C. Piſonis. de reſtit. ſpoliat.*
Labeo ff. de ſtat. liber. Thom. vol. 1,
13, n. 178. Nam velut parium ea-
de eſt potentia, nec maior ; *l. 1, §.*
re. ff. de acq. poſſ. quum parium ea-
ſit natura: ita parium paria ſunt
icia. *l. ſervum. ff. de leg. 1.* Vnde &
ria delicta mutua compenſatione
ontur. *l. viro infid. ff. ſol. matr.*
Q mvis igitur par, non eſt idem, ta-
m paritas rationis, diſpoſitionis
atem efficit, (*l. illud. ff ad l. A-*
) & ad identitatem quamdam
d reducit, ut pro eodem habea-
u quia paritas rerum, arguit parita-
iuris. *Damh. de ſimil. & par. in pr.*
paritas vinculi paritatem iuris
cit. *l. ſi reliquero. ff. de legit tut.*
x quibus iam conſtat, qualis hæc
tio ſit, de paritate fœderis & bel-
quaſi nullum fœdus dari poſſit
ue bello ; quum paritas iuris &
uli naturalis illis inhæreat am-
us, & ex neceſſitate ea combinari
cogantur, ut actus utriusque ſit
ſſarius. Quod ſi hæc res ſe ita ha-
, nullum certè aliud fœdus dari
eſt, quam defenſivum; & quidem
quod bellum ſimul importat.
Iam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Iam vero ſupra oſtenſum eſt, *in ai.*
ſione fœderum , quod tot eius de
ſpecies, quot fines & conditione
ctorum in coëundo fœdere deteri-
nantur: quod etiam ita latè ſe ex-
dit, ut quædam fœdera propriè
quibus hucusque egimus, & quæ
impropriè ſic dicta fœdera inven-
tur. Num igitur tam latè quo
bellum excurrat, ut illud in qu
fœdere per naturam eius requira
& eidem naturali hac connexi
includi debeat? Abſurdum certè
plus quam abſurdum eſt. Sic en
quot fœdera in ſacra Scriptura co
derent? Nec ipſe Iehova in fœder
ſuis, quæ cum Patriarchis & fidel
pegigit, *ut ſupra demonſtravimus* , ſi
conſtaret ſibi; quem tamen aucto
unicum legitimorum fœderum o
nes agnoſcimus. Impium eſt, hoc
firmare, & blaſphemum. Si vero
fortè in fœderum numero hæc ha
re nollet, idem gravius in verb
Dei impinget. Ipſe enim Iehova qu
toties fœdus appellat, cum ta
promiſſionibus & tam ſollicita c
pro ſuis, id neminem fœdus eſſe i
ciari decet: quia ipſe Iehova eſt,
loquitur, perficiens etiam quæ lo
tus eſt. Cœlũ & terra facilius tra

bu

un quam minutiſsimum ſermonis
eltis verbulum; *ut ipſe Iehova Chri-
ſtus ſtatur*. Tum etiam, ſi principa-
is fis eſt, *quem ritè determinat E-
renb. lib. 1 de fœd. c. 2, n, 229*, conſerva-
o icis publicæ, *iuxta l. præcipimus.
appell. & Mynſ. cent. 6, obſ. 2*: quæ-
o anon poſsit aliis mediis compa-
ari uam bello in fœderibus? Quem
ocu heic merebitur fœdus in com-
neis fundatum? Quonam recedit
ers religionis? quum ipſe Erenb.
onreatur, quod religio nec poſsit,
ecdebeat armis aut bello defendi
uopropagari; quum nemo quoque
ilmana ad religionem cogi que-
at. *l.1 de fœd. c. 2, n. 14*. (in quo ſibi
orarius apparet nonnihil *lib. 2, c. 1,
nu. 14*.) Quorſum concedent, quæ
rivia fœdera facit? *Erenb. lib. 1, d. c.
n. 1, pag. 127*. Sed & ipſe Matth. Ste-
phius, *part. 1, diſc. acad. 16, ſect. 1,
meb. 1, pag. 201*, ait: Huc pertinent
fœra, ob conſilia varia, calida &
calda, ad furias hominum repri-
medas, ad alaſtoras delēdos, ad pro-
fliendam ſubditorum rebellionem.
& An vero talibus non poteſt alio
ſucurri pacto, niſi id bellum perfi-
cie? O quanta eſt virtutis clemen-
tiaamica benignitas, iuſtitiæ verus
tenor,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

tenor, pietas, & dilectio proximi.
Harum vires ſi rectè conſiderarentur
non tot ſufflatores belli & incendia-
rii invenirentur. Sic & Erenb. lib.
heic contrarius eſt, dum affirmat lib.
1, c. 2, n. 55, *de fœd.* quod Chriſtianis
licitum ſit bellum gerere. Ergo (in-
cludit) multo magis fœdera contra-
here. quod tamen *ſup. n.* 14 admodum
improbarat.
Sed omnis error huius locutionis
quem in pari paſſu fœderis & belli
fovent, dumque de fœderis natura
belli incluſionem eſſe putant, id
eſt, quod non rectè diſtinguant in-
finem fœderum univerſalem &
particularem; item quod ignorant
quem locum bellum in definitione
fœderis defenſivi aut vindicativi
propriè adſcribat. Etenim quod in
fœdere in defenſione armata dici po-
teſt, id certè non accipiendum eſt in-
diſtinctè de omni fœdere. Tum quo-
que quod loco cauſſæ inſtrumentalis
eſt, non poteſt dici finis. Erenb. *l.* 2
de fœd. inter alia errata ſimul hoc
quoque oſtendit in pacis attributio-
ne; quam ita generis loco ponit, ut
comprehendat reliqua fœderum ge-
nera. *lib* 2. *de fœd. c.* 1, *n.* 27. & Se-
vius quoque fœdus definit pacem

I

d. *lib.* 18, *cap.* 1, *Etym.* Licet hæc
cutio definitionem ipſius, quam *in*
tecedentibus, *n.* 14, aſſeruit, (ubi ge-
ns fœderum conſtituit pactionem
ublicam, & conventionem,) at
metipſum ſimul refutet in eo, quod
ellum omnibus fœderibus diſpoſiti-
vè iuſtum attribuerit; *lib.* 1, *c.* 2, *n.*
, & 56: attamen, ſi ita pacem gene-
liter accipiat, aut admittat, ut ge-
eralem amicitiæ, concordiæ & fœ-
eris demum effectum denotet; pro-
us veritatem attingere videbitur.
enim ſi quid eſt, quod cum fœderi-
us pari paſſu ambulare poſſit, hoc
ertè eſt amicitia & concordia, quæ
erpetui comites eſſe debent fœde-
um omnium; quum ſine harum eſ-
ntia neque amor ſit neque fides.
uippe ex amore & fide, ſi neceſſitas
terna accedat, componitur & pro-
uit fœdus: quod ſimpliciter amici-
am præſupponit, quæ animam fidei
ſi inſpiret. Quare etiam in hoc er-
t Zwingerus, *in morali ſua philoſ. lib.*
, *cap.* 7, *tit. de amicit. ſpec.*; ubi duas
as amicitiæ ſpecies accidentales fa-
t, amicitiam publicam, & pacem;
uum tamen inter accidens ſpeciei
t effectum ingens ſit diſcrimen.
hriſtus ipſe vult & conſtituit in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

omnibus amorem proximi, ut in huius & æternæ vitæ pacem conquantur; quam etiam diſcipulis ſ congregatis, *Luc.24, v.36*, ſanctimo voto apprecatus eſt.

Ideoque cum verbo Dei & Chri potius præcepto heic concludim, quod amicitia & concordia, n bellum & cruenta vis, (niſi ex acdenti ſpeciali, *ut loquitur Zuing.d.*) pari paſſu cum vero, ſolido & Chſtiano fœdere indeſinenter ambul debeant; alias fœdus eſt falſum hypocriticum, ſuo vero deſtitutu fundamento. Aureum certè Procli ſolemne illud fuit; quod propt ea quoque tanquam caput gener initiis fœderum apponere conſuev AMICITIA ESTO. *ceu hoc Briſſon. lib.4, fol.402, Alber. Gent. de iur. bell. lib.1, c.13, refert: & Ere lib.2, c.1, n.27, id approbat.* Idem heic quoque firmiter decretum mneto: AMIICITIA ESTO; n fucata, ſed verè vivida, & integ ſancta.

CA

CAP. XIX.

De fœderibus impropriè ita dictis, & cognatis eorundem.

[illegible]œderis naturalis vinculo, quod
[illegible]lias coniugium dicunt, imita-
[illegible]m iucundum exhibent ea fœdera,
[illegible]quibus hactenus egimus, quæ &
[illegible]pterea propriè ſic dicta indigi-
[illegible]tur. Althuſius vero, *Polit. ſuæ c. 7.*
[illegible] *Alb. Gent. 1 de iur. bell. 3; Petr.*
[illegible]*g. lib. 11, cap. 11; Hœn. d. diſp. th.*
[illegible]*.d. & Menoch. conſ. 99. n. 39;* fœ-
[illegible]dum diſtinctionem facit plenam,
[illegible]non plenam, vel ex parte quadam-
[illegible]us plene factam. Plenam dicit
[illegible]fœderationem, qua alii in alte-
[illegible]s regni iura adſumuntur tanquam
[illegible]poris membra. Non plenam pu-
[illegible], qua diverſa regna, ſalvo iure
[illegible]ieſtatis certa fide pactorũ coeunt,
[illegible]ſe mutuo obligant. Cui adfingi
[illegible]it confraternitates, protectiones,
[illegible]. Sed quum hæc diſtinctio planè
[illegible]erſa ſit, ut merito plena fœdera re-
[illegible]ſentent eas confœderationes, quas
[illegible] non plenas ſive ſemiplenas vo-
[illegible], & è contra; nolui in ſupradictis
[illegible]ntionem huius diviſionis face-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

re. Etenim nihil magis inimicu
eſt fœderibus, quod eorum natu
ita ſubvertat funditus, quam ſi ci
imperii iis aut iuriſdictionis im
ceatur: quum non tantum ſubiec
nem nullam agnoſcant penitus, E
renb. d. fœd. lib. 1, c. 3, n. 44. & lib. 2
c. 2, fol. 148. Bocer. cap. 1 de crim.
mai. Cam. de Reg. diſ. 5, th. 96;
etiam in univerſitatis formam ta
coire prorſus recuſent. Fœderati e
unum quidem corpus, non au
eandem Rempublicam ſubire & e
præſentare poſſunt. Si imperiun
ſubiectio mutuo inter ſe concurr
ſtatim fœdus nomen amittit, &
publ. formam induit. *Menoch.*
99, n. 39. Bodin. 1, de rep. 7, n.
Erenb. d. lib. 1, c. 3, n. 9 Caſ. 3 ſp
civit. 6, q. 2. licet Camerarius,
th. 97, id nõnihil diſſimulare fru
conetur. Velut nec fœderati ſt
iiſdem privilegiis eiuſdem civi
aut Reipubl., cum qua fecerunt
dus, fruuntur. *Bod. in method.*
cap. 6. Ideoque merito, & qui
optimo iure, fædera ea plena
nius cum aliis auctoribus, (ſi di
ctio hæc ita acceptanda foret
quibus hactenus locuti ſumus, c
quæ ad proprie dicta fœdera re

ns: quum omnis ſuperioritatis, pro-p: plenam libertatem, cui unicè in-cubunt, prorſus neſcia ſint, & in ca-pia dici adament. Semiplena vero gamus ad ea, quæ impropriè fœ-cum nomen ſibi vendicant. Sunt em hæc talia, quæ quidem ſimi-ludine aliqua repræſentant fœdera pprie ſic dicta; ſed tamen vel ali-d ſucceſſionis more teſtamenti iunt, & id ambiunt, vel ex impa-te aliqua virium potentiæ aut ditionis quidpiam ſubiectionis iuntur & tacitè agnoſcunt, vel ad e quid reſpectum habent. Hinc proprie dictum fœdus, *iuxta Kec-h. ſyſt. pol. c. 24, lib. 1*, iterum laxius , vel arctius.

Laxius huiuſmodi fœdus inter pa-nos ſeu defenſores aut protecto-, & eos, qui eorum defenſioni ſe mmittunt, percutitur. Quod ge-is fœderis (quamvis & ſine fœde-clientela aliquando eſſe poſſit, *Bod. le rep. 7, n. 68*) Latini patroci-um & clientelam, iuniores advo-iam, Galli *avoizon, ou avouerie*, vo-nt. *Bod. lib. 5, c. 6, n. 585. & 1 de rep. pr. & n. 67. & c. 9, n. 108.* Hinc or-m ius patrocinatus, clientelæ, ad-catiæ, Germanice *Schutz* & *Schirm*-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

gerechtigkeyt, *vogtey*, appellatur. *G*
2 Obſ. 54, *n.* 1, & 2. Dicitur it
Mundeburdium, *vel Momburgiu*
Knich. de ſubl. terr. iur. c. 4, *n.* 328.
de Sax. non prov. &c. c. 5, *n.* 494. *V*
ſenb. conſ. 48, *n.* 14. *Erenb.* 1, *de f*
4. *n.* 13, & *ſeqq.* Patronos advo-
tos vult dictos Beſoldus, *lib.* 2
c. 6, *th.* 27, non ab *advocando*, ſe
Germanico *vogt*; & vocatur alias
dus clientelare. Ius autem eius ni
aliud eſt, quàm ius defenſionis,
patronum clienti, contra iniuri
aliorum, & vim maiorum, præſt-
dæ: pro quo cliens viciſſim patro
ad obſervantiam & annuum pleru-
que honoratium obſtringitur. *Bod*
c. 7, *n.* 68. *Knich. d. c.* 5, *n.* 494. Eſtq
temporale, vel perpetuum; quod
hæreditarium, Germanis *erbſchut*
appellatur. *Petr. Frid. Mind. lib.* 2
mand. extrah. c. 14, *n.* 2. Item ſi
plex, vel cum aliqua iuriſdictio
coniunctum. *Knich. d c.* 4 *de iur. te*
n. 335. *Thom. Mich. diſp. de iurisd.*
55. *Paurm.* 2 *de iurisd.* 9, *n.* 24. *My*
cont. 2, *deciſ.* 13. *reſp.* 3, *n.* 9. *Ere*
1, *de fœd.* 4, *n.* 16. Alia denique a-
vocatia ſuperior, alia inferior. *Kni*
d. c. 4, *n.* 733. *Paurm. d. c.* 9, *n.*
Quamvis autem hoc ius advocat

nulla

nlam patrono in clientes ſuos iu-
riſdictionem per ſe tribuat, quum
tes clientes efficiantur ſubditi;
(ail. 2, obſ. 34, n. 1. *Tholoz. de rep.*
l. 11, *c.* 11, *n.* 6:) tamen multis in
lis hodiè à ſubditorum conditione
m parum differunt. *Erenb. d. c.* 4, *n.*
1. quum aliquid iuriſdictionis ta-
cè vel precario ſubmiſcere ſoleant
pentiores; ceu etiam in aliquot
onaſteriis clarum eſt. *Beſol. d. l. th.*
Nam inter reges, & eos, quos illi
pvatorum loco habent, raro ami-
ciam & charitatem mutuam ſub-
ſere, rectè *ex Petrarchæ dialog.* 49,
lib., de remed. utr. fort. & dial. 50, 52,
Enbergius *lib.* 1, *de fæd. c.* 2, *n.* 22,
pbat. Experientia cotidiana quod
cet, id rectius cenſendum venit.
Si de bello & principibus quidquã
ſbere, non tutum ritè putat Eren-
bgius, *lib.* 1 *de fæd. c.* 2, *n.* 56, *ad fin.*
p. 166; & *c.* 1, *n.* 74, *pag.* 62. Nec
alenda ſunt huic perdito ſeculo
itamenta malorum; quod multi
tnerè faciunt. Nam utriuſque ni-
is acris eſt ſeveritas, ſi quãdo ingra-
tn quid ipſis oggeritur. Decet ta-
n ſapientes viros, non ea, quæ
ae pedes ſunt, curare, ſed finem
pius proſpicere; præſertim quum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

non immerito Bodinus, *lib.* 5, *c.*
hoc fœdus periculoſiſſimum eſſe t
dat, ſi non ex iuſta cauſa & nece
tate ſucipiatur, utpote quod ſæp
fœcundiſſimam belli materiam e
hibeat, ex qua imperiorum & civit
ſubverſiones ſequantur. Patrocini
enim prima fronte ex amicitia &
ficio originem trahere videtur ;
tamen, quum merces intercedat, q
amicitiæ contraria eſt ; patet ind
quod conductio quædam ſubſit, ſ
vitutis ſpeciem quæ patrono offi
& protectionis ratione porrigat : u
de clientes facilè in ſubditorum fo
mam transmigrant. Heic plurim
occurrunt quæſtiones : An protect
rum electio Rebuspub. proſit ? *Fr*
Mindanus, lib. 2. *de mand. extrah.* 1
n. 7, diſtinguit inter advocatiam pe
petuam & temporariam. Deind
quæritur : An quis ſe poſſit in pro
ctionem alterius principis dare,
conſulto ſuo Domino, ut ipſi per h
non præiudicet ? *Vide Gail. lib.* 1
pac. pub. cap. 4. *Thom. Mich. diſp. d.*
138. *R. abſcheyd de anno* 1540, §.
Quis vero, an proximè ſuperior, e
gendus, itidem quæri ſolet ? *c. ex pa*
te. de privileg. Frid. Mind. d. c. 2, *n.* 1
VVeſemb. conſ. 48, *num.* 5, *id affirma*

protectio vero iurisdictioni Do-
mini ordinarii quid detrahat, du-
bium eſt; quum defenſionis dignita-
te nonnulla iurisdictio ſua na-
tura comitetur. *Negat Gail. 2 obſ. 54,*
n. Frid. Mind. c. 2, n. 13. Tholoſan.
lib. c. 11, n. 6. Bod. 5 de Rep. 6, n. 610.
An patronus clientibus ius dicere
queat, ſi ſubiectionis iuramentum
ei præſtiterint, quæritur ulterius.
Negat Erenb. 1 de fœd. c. 4, n. 13. Gail.
n. 8, & ſeqq. ex l. 2. ff. de his qui ſunt
ſ.

Improprium deinde, & quidem
alius adhuc fœderis genus, & illud
eſt, quod inter Principem & eius tri-
butarios initur; eos nempe, qui à po-
tentioribus victi pacem acceperant;
ea tamen conditione, ut iura ma-
ieſtatis retineant, victoris vero maie-
ſtatem comiter obſervent, eique, ut
libertate & pace fruantur, tributum
annuum ſolvant. *Bod. d. 6, n. 582.*
Arniſman. c. 66, polit. in fin.

Tertiò, eſt adhuc confœderato-
rum genus, quod impropriè ita ar-
bitrius dictum volunt; quod propter
libertatem nimis contractam illis
flebile & miſerabile appellitatur;
quod etiam ſimilitudinem habet
cum beneficio ceſſionis bonorum;

ut ait Arum. l.7, l. 8. C. qui bon. c
Atque hoc eſt deditiorum, quan
victi in victorum tutelam conced
illiſque leges dicuntur tales, quæ
bertatem eorum planè imminuun,
ad fœdus tamen aliquod cum victo-
ribus admittuntur. *Vid. Erenb.* 1
fœd.c 4, *n.6*. Licet inter ſe differa
admodum in fidem & fœdus veni
tamen heic ambæ confluunt con
tiones, ut exigua inter eos & ſub
tos ſit differentia.

Sunt quidem & alia genera, ut
fœdus inter homines ſanguine iu
ctos, qui certam ob cauſſam pacta i
ter ſe conſtituunt; quod fœdus In
perator naturale vocat. *in l. enim q*
19.C.de Epiſc.& Cler. nec non fœde
inter collegas liciti collegii inita. *to*
t.ff. de coll. & corp. Quæ tamen quu
rectius ad ſequens genus referantu
eo quoque incluſa volumus. Ite
de fœderibus quæ coniugio contr
huntur, conſule Coſter. *in pol. 8, c.2*
§.6, & ſeqq. ac Erenb. *d.l.*

Commodiſſimè igitur ſubnecten
da heic ſunt fædera hæreditaria, qu
noſtrates confraternitates dicunt. At
que hæc conſtant ex pactis ſucceſſio
num viciſſitudinariis, tam inter di
verſas familias, quam inter agnato
eiuſ

eidem familiæ. *Betſ. de pact. famil.* ..*l. 5. ubi plenè de tali materia agit.* Qle fuit inter Saxoniæ Duces & Prcipes Hennebergenſes, reciproco iu ſuccedendi approbato. *Spangenb. lib. hiſt. Henneb. c. 53, pag. 272. Enb. 1, de fæd. pag.* 153. Et durat acuc tale fædus inter Thuringiæ & Hſiæ Principes inſtitutum anno Chiſti 1262; ex bello novennali or- tu, quod Henricus geſſit cum So- ph S. Eliſabethæ filia, deſponſata Dci Brabantino anno 1268. *In Conolog. Chytræi.* Atque tales eſſe diure conceſſas confæderationes, pbatur *ex l. ſoda'es. de coll. & corp. Taquel. in tract. de primog. q. 6, n. 5. Z. conſ. 1, n. 8, lib. 2. Deci. conſ.* 516, 6, 524. *Alexan. conſ. 91, lib. 8. Enb. 1 de fæd. c. 2, n. 35, pag.* 141. Ealiud genus fæderis, quod *unionem plium* dicunt; quod etiam ad pacta aquirendæ ſucceſſionis facit. Vtrum æem coniunctio hæc vel unio pro- lm de iure ſubſiſtat, *Gailius, 2 obſ.* 15, poſt multas dubitandi rationes, airmativè ſatis probat. *Vide Betſium al. pag.* 131, *c.* 5. Ita quoque dan- t: pacta familiarum illuſtrium in tionis hoc genere circa matrimo- ia, ut eorum promiſcua libertas, in dede-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

dedecus earum tendens, ſtatutis p[illegible]
nalibus coërceatur. *Vid. Bets. d. l.* [illegible]
ubi plene rẽ pertractat. Similiter & [illegible]
lis confœderationis pacta haber[illegible]
de tutelis illuſtrium perſonarum [illegible]
quibus itidem Bets. agit l. d. c. 6. Ta[illegible]
& huiusgeneris fœdera plurima, [illegible]
cenſet Erenb. *lib.* 1, *c.* 2; ac potiſſim[illegible]
in popularibus & optimatum im[illegible]
riis, quæ ipſa quodammodo ſen[illegible]
terna ſunt, locum habent. Nam[illegible]
Monarchia, principum interitu [illegible]
cietates ac fædera dirimuntur. *a*[illegible]
diſp. 28 *apud Arum. diſc. acad. th.* [illegible]
Schonb. lib. 2 *pol. c.* 13. Ad vigorem [illegible]
tem talium pactorum ſuperioris c[illegible]
firmatio, tanquam feudorum Do[illegible]
ni, requirenda eſt. *Gail.* 1 *obſ.* 127[illegible]
5. Et ſic ritè fædera iſta non tant[illegible]
ipſos contrahentes, ſed etiam ipſor[illegible]
ſucceſſores, obligant; quum præ[illegible]
mantur eiusdem eſſe voluntatis [illegible]
affectus cum prædeceſſoribus. *Scho*[illegible]
d. l. factaque, nec non contrac[illegible]
Principum demortuorum, præſ[illegible]
tium Principum eſſe cenſentur; qui[illegible]
Reſpubl. ſemper eadem exiſtat. *Ba*[illegible]
conſ. 326. *Exempla unionis fœderum* [illegible]
de apud Col. de iur. Imp. Germ. th. 7[illegible]
& Reinh. Kon. pol. part. 1, *c.* 5, *n.* 4[illegible]
Erenb. d. l. c. 2, *n.* 38, *& ſeqq. Arum.* [illegible]
diſc.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

c. 6 ad aur. bull. n. 6. Vbi omnium timè hac de re agit. Sic etiam de fœre fratrum pactionalium, quod heic inc itidem monemus, conſule Erenb. d. n. 10, cap. 4, & ſeqq. & Col. ſect. de r. Imp. th. 70. Althuſ. pol. c. 7.

Adfinia autem & cognata fœderius tandem ſunt iuduciæ, Ordinum niones, correſpondentiæ, amicitiæ, c. quæ tametſi fœderibus, ſed taen admodum abuſivè, à nonnuls adiiciantur; rectius tamen iis inr cognata ſuus adſignatur locus. am, quod ad inducias ſive pacificaones attinet, fine & toto genere à ederibus differunt; quum in fœdebus amici inter ſe præſtant, quod ire gentium ſine pactione non teentur præſtare. Induciæ verò & paificationes non tantum fiunt inter oſtes, ſed etiam in ſimplicibus iuris entium terminis conſiſtunt, ne aler alterum offendat. Dicuntur quoque *belli feriæ* à Varrone, à Virgilio *ax ſequeſtra*, &c. Sunt autem duplies. Vel enim dantur ad longum empus, ſive longiſſimum. *Gell. lib. 1, c. 25. l. 19. ff. de capt.* Sic dabantur à ervio Tullio ad quadraginta annoum ſpacium. *Liv. l. 1, & 2.* Ac nuper ante annos aliquot inter Reg. Hiſpan.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Hiſpan. & Belgas ad duodecim an-
nos. Vocantur hæc etiam *treu-*
quum ſecuritatem præſtitam per-
nis & rebus ſimul exprimant. q
volunt dici quaſi *trahens* vel *fer*
anguem, hoc eſt, inimicum, ſi temp
definitum finiatur. *Alb.Gent.de i.*
*bel.lib.*7. Gellius, *lib.*1,*c.*25, induc
dictas putat, quaſi, *Inde*, *uti ia*
quum pactum earum hoc requir,
ut ex hoc die nihil incommodi
tur; ſed ex eo die poſtea, uti iam, be
iure omnia agantur. atque in h
caſu paci & fæderibus quodammo
induciæ annumerantur. Deinde da-
tur quoque induciæ ad tempus br-
viſſimum, quæ aliàs pax caſtren
vocantur. qua ratione propriè ind
ciæ, *ICto Paulo auctore*, ſunt; quu
in breve & præſens tempus conven
ant, ne invicem hoſtes ſe laceſſant.
19,§.1.*ff.de capt.& poſtlim.* Sic quan
doque conceduntur in duos menſe
ad ſepeliendos ſocios occiſos. Et i
diſtant à vera pace, nec minus à fa
dere.

Vniones ſic quod dantur plures,
ſunt quæ cauſa religionis contrahun
tur, *de quibus vide Coler. ſect. de iur*
*Imp. Germ. n.*72,73, 74, *&* 75. H
adiunge quoque quæſtionem; A
hæ

[illegible] fæderum genera cum diverſæ re-
[illegible]ionis hominibus rectè pangantur?
n.[illegible], *&* 77. Talibus etiam fæderibus
[illegible]enbergius, *lib.* 1 *de fæd. c.*4, *n.* 11,
& 2, *fol.* 338, diverſos aggregat
[illegible]itum ordines; velut eſt Ordo S.
[illegible]oannitarũ, S. Michaëlis, an. 1464;
[illegible]tæ, an. 1464; aurei velleris, anno
[illegible]7, (cuius auctor Philip. Burgun-
[illegible] celebratur;) Mauritianorum, an.
[illegible]9; D. Mariæ, an. 1420; Stellæ, 1351;
S[illegible]ephani, 1561; S. Spiritus, anno
[illegible]9 ab Henrico Reg. Galliæ intro-
[illegible]tus. Sic etiam Eliſabetha Angliæ
[illegible]ina per caſum invenit ſuum Or-
[illegible]em, &c. ſed hæc inſtituta titulo
[illegible]confæderationum non rectè exor-
[illegible]tur, quum favoris ſignum ſit aut
[illegible]tiæ, meritisvè locum dignitatis
[illegible]tribuat talem, quem ſubditi quo-
[illegible] nanciſcantur. *vid. Beſold. de pol.*
[illegible] lib. 2, *c.*6, *n.* 19. *&* *Renih. Kon.*
[illegible] ar. 1, *c.*5, *n.* 59.

[illegible]abent fædera alias quoque ſibi
[illegible]natas virtutes; ut concordia ami-
[illegible], correſpondentia, benevolentia,
[illegible]neficientia, candor fides, charitas,
[illegible]animitas, converſatio, familiari-
[illegible], hoſpitalitas, epichæragathia,
[illegible]mmunicatio iurium, obedientia,
[illegible]bertas, quies, pax, ſecuritas, tole-
rantia,

rantia, vicinitas, &c. Sed hæc
lia alibi explicantur. nos ad ulti
huius loci pergimus membrum
confraternitatibus conſule diſſertat
Barth. Muſculi. & de ſecuritate
Geor. Bechtium, ne nimis longi ſim

CAP. XX.

De contrario fœderum, & eoru diſſolutione.

SEd nunc pauca nobis de ipſa
tione & diſſolutione fœderum
ratione temporis ſubnectenda
Confæderatio enim perquam re
labilis & fluida, quæ ſimul
animi mutatione diſſipatur, ſi
cum ſumma cura non obſerve
quum tantis connexionum cat
uti Reſpublica, non cohæreat.
facilius contraria patitur, & ve
rum variis flabris obnoxia eſt.
enim quis ad Dei gloriam, pro
dilectionem, patriæ, libertatis,
ditorum conſervationem, reſpex
& ut religio maieſtasque ſalva
(quod heic non fruſtra, *ex c.* 14 *ſ*
rius poſito, de quã plurimis admod
ſollicitus, repero; quum homine
nimis tam leves ſint,) is finem &
fect

ctum fœderis ut non conſiderat, ſic
que cauſam & principium eiuſdem
telligit. Et ob dictas rationes fœ-
ra reprobata ſunt in Aſa Rege Iudę.
.1. *de fœd. c.2, n.* 84. Quum igitur
ma Reipub. conſtitutione fœdera
inimè nitantur, non ſemel miſere
ceptos invenient ſeſe, quotquot
rum fiducia nixi, periculoſis ſeſe
ous & violentis committent. Di-
um, quod vulgo notum eſt, *Quic-*
id agis, prudenter agas, & reſpice fi-
m; heic maximi valoris certè &
goris ſummi eſt; ne absque extrema
eceſſitate ineas fœdera, nec earum
e facilè quid gravius cum iactura
tæ & fortunæ tentes. Etenim fœ-
ra non tantum debent eſſe iuſta, ſed
primis neceſſaria. *Erm.* 2 *de fœd.*
1, *n.* 56. Si dubitandum heic vi-
atur; recentia adhuc ante oculos
bes exempla. An ullus eſt, qui
ortet, & non per totam fermè Eu-
pam ſenſerit, quur tot clades Impe-
um Romanum cum vicinis regnis
uſſum ſit? An quenquam cauſſa la-
te queat? Hoc certè benè diſpicien-
um & unicè curandum eſt, ne ex
lſæ opinionis perſuaſione confœ-
erati inter ſe coeant contra ſuperio-
m, nec prodeſt prætextus religionis

Iii quum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

quum in cauſſa Dei infeliciter g
dius & arma exerceantur. Vti &
raſ. Roterod. *in tract. de Princ. inſt. p*
160, ait: Chriſti ditionem longè
verſa via natam, propagatam, & ſ
bilitam; quum ob infidelitatem
minio infideles non priventur, (*D*
2,) & ex præcepto Chriſti infi
Cæſari debitum tributum ſit ſolv
dum. *Erenb. 2 de fœd. c. 1, num.* 85.
quoque propoſito bellum ſuſcipi
tes rarò felicem ſortiti ſunt exitu
id. d. l. n 86. Velut tragica clades I
hemica exemplo eſt recenti. An n
Bohemi, Moravi, Sileſii, cum Lu
tis, anno 1619, die 31 Iulii, Pra
propter defenſionem, religionis, c
tum articulos concluſerunt? *A*
Boh. par. 2, pag. O 2, 3, 4, *&* 5. An n
ex hoc capite, & aliorum confœde
tionis fundamento, quam cum R
magnæ Britanniæ, Belgis, & unio
Germanicæ membris, (ceu tunc v
cabantur,) Fridericus V, Elector P
latinus, intercedere ſibi exiſtimab
coronam Regni Bohemici accep
vit? An non propterea Dn. Molle
ultimo Septembris, anno 1619, a
adventum dicti Electoris Palatini
Bohemiæ ſtatus miſſus eſt, ut tale
confœderationem illis explicare
quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

uodque propterea maximum heic
nus ſubiiſſet? *act. Boh. par. 3, p. C. 2.*
avendum maximè, *ait Erenb. 1 de*
ed. c. 2, n. 84, ne utilitatis & privati
ommodi, vindicandæ iniuriæ, &c.
ratia, vel ſecuritatem in carnis mor-
alis brachio quærens, quis contra-
at fædus. *Tantum religio potuit ſua-*
ere malorum? idem ex poëta profert
b. 1, d. c. 1, n. 45. ceu ſub religionis
elo multa committuntur. Sed an
on Religio vera ſatis ſibi vinculo
ſt? Sanctum hoc nomen à *ligando*
ictum volunt, quum ſit quaſi liga
ncta inter Deum & hominem. Ob-
gat enim hominem ad fidem &
bedientiam erga Deum. *Erenb. d. l. c.*
, n. 10; An non omnes, qui idem
piunt in Chriſto, eandem charita-
em habere oportet, ut ſint unanimes
ſententiis uni? *ad Phil. 2, 2.* Vos
ræſtate in uno ſpiritu, uno animo
oncertantes, per fidem Euangelii.
Phil. 1, 27. 1 Pet. 3, 8. Qui enim ad-
utinatur Domino, unus cum eo
iritus eſt. *1 Corint. 6, 17. & 12, 13.*
al. 3, 28. Eph. 4, 4. &c. Itaque in
uorum cordibus renatis vera habi-
at pietas, pridem in fædere Dei coïê-
e. Atque ſi ita interna conglutina-
o in ſanctitate firma fuerit, quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

modo non externum fædus robo
ſui firmitudinem accipiat ? Omn
enim in pia εὐνοίᾳ ſita ſunt, & fid
Si quis hæc duo ritè obſervet, inv
ctum erit talis prudentiæ vinculur
At ſi quis in eam perverſitatis prote
viam & impudentiſſimam rabie
prolabatur, ut nullam conſcienti
amplius ſentiat maculam; is ſa
non facilè curabit fædifragium; pr
ſertim ſi potentia aliqua prævalea
& ſævam tyrannidis formam indua
Quemadmodum ergo fædus legit
mum ſacram ſecum ducit virtutu
phalangem & chorum; *ut in ſuper*
ri capite dictum eſt; & inde amabi
redditur ſanctè confæderationes c
lentibus, quippe, *ut rectè dicit Coſt*
rus lib. 8 pol. c. 24, §. 2, fædera externo
rum principum, domi ſecuritate
conſtituunt, adferuntque auctorit
tem, quàm quisque principum a
Rerumpubl. fovet, quam ambiu
reges & magnates, ad quam crebrò l
gationes ventitant: Sic è contrà ſa
peſſimam id ipſum vitiorum & fl
gitiorum turbam ſecum per quæv
raptat crimina, ut perpetuo lapſu e
una perfidia, ſcelere & delicto, i
aliud flagitium gravius ſe det præc
pitem, donec ſuum dirum exitium i
horre

[illegible]rrenda ruina inveniat. Heic enim
[illegible]mulatim irruunt æmulatio, ambi-
[illegible]o, avaritia, philautia, curæ, anxie-
[illegible]tes, aſtutia, calliditas, calumnia,
[illegible]ntemptus, proximi, contentio, lis,
[illegible]iæ, diffidentia, diſcordia, fraus, do-
[illegible]s, fruſtratio, impietas, improbitas,
[illegible]pudentia, infidelitas, ingratitudo,
[illegible]obedientia, inhumanitas, inimici-
[illegible]a, iniuſtitia, impoſſibilitas, invidia,
[illegible]i, levitas, libido, mendacium, mali-
[illegible]a, moroſitas, crudelitas, mutabili-
[illegible]s, odium, negligentia, perfidia, per-
[illegible]rium, perverſitas, verſutia, ſeditio,
[illegible]mulatio prava, vertumnoſitas, vio-
[illegible]ntia, ſuperbia, ſævitia, ſuſpicio, te-
[illegible]eritas, timor, tyrannis, rebellio, &c.
[illegible]mnium autem peſsima eſt nequi-
[illegible]a & ſcelus perfidiæ, quæ nullibi
[illegible]aidquam meretur gratiæ. Quia fi-
[illegible]em qui perdidit, nihil poteſt ultra
[illegible]rdere; *ait Coſter. lib. 3 pol. c. 7, §. 6.*
[illegible]t fœderum ſanctiſsima debet eſſe pa-
[illegible]io. Primum ob eam cauſſam, quo-
[illegible]iam juramento ſanciuntur, & mul-
[illegible]e jurisjurandi cum execratione cō-
[illegible]incti formæ paſsim apud hiſtoricos
[illegible]ublicè inveniuntur. Deinde ob hanc
[illegible]oque cauſſam, quia publicè fides
[illegible]ata magis obligat, quàm quævis
[illegible]ivata promiſsio. Vnde ſi nemo fi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

dem ſervaret, tamen regibus & Re-
buspubl. illa eſſet ſervanda. Nihil
vero magis obeſſe regno poteſt, quàm
violatio fœderum. Hinc nemo Tur-
cis amicus eſt, qui fœdera ſola utilita-
te metitur. *Coſt. d. lib. 8, cap. 24. §. 3.*
Ita perfidiæ fructus, brevis eſt, dum
aut omnium bonorum conſorti-
privatur, aut mox graviori exiti-
ſuccumbit. Quando enim aut ma-
nifeſto perjurio, aut ſceleratis argu-
tiis, quempiam homines agere ani-
madvertunt, non modo illi fidem
nullam præſtant; ſed invicem ode-
runt, cedere ab eius amicitia, in tu-
to ſe ſuaq; collocare non tendunt. In-
ſaniam omnes putant, illi ſe credere
qui fidem abnegavit. Ita perfidi ho-
ſummũ eſt malum quod nemo illi fi-
fidus. Si nemo fidus, non igitur tutu-
eſſe poteſt. Etſi amici ſe ipſi devo-
veant, etſi exercitus, admotis ad in-
vicem gladiis, in ſalutem tuam iu-
rent, etſi ambitioſarum excubiarum
multitudine te vallent; ſi ipſe fidem
fallere doces, omnes etiam fidiſsimo
abalienabis, &, quum alioqui

--- *Stet nulla diu mortalibus unquam*
Fortuna titubante fides; ---

Fidem miſero & dubio tibi peni-
tus clauſam invenies; neminem amo-

re

, aut mutua fide obligatum tene-
is: merces quidem avaritiam ac-
endit, ſed non obligabit pectora do-
anti, ſi ille perfidus ſit. Omnis illa
urba fortunæ, non fidei, ſacramen-
um habere ſe putat. Vſque perfi-
lus nec nummis ullis fidelitatem
mere valet. *Coſt. d. l.* 3, *cap.* 7, §. 6.
Quinetiam fœdifragi ipſi ſibi ſingu-
is momentis ſunt in conſcientia pœ-
næ loco & oneri moleſtiſſimo. Tum
& glaciei perſimiles ſunt, cui nemo,
niſi ſtultus, inædificat. Vt igitur
glacies ſine domibus; ita perfidus nu-
dus ab amicis. Videmus vero eos,
qui conſtricta gelu flumina tran-
ſeunt, ſemper animo eſſe ſuſpenſo
atque anxio; ſi minimum concre-
puerit, pavidos: quum fragili na-
tura ſe inſiſtere non ignorent: Incer-
tior eſt amicitia perfidorum; qua
plerique periere. *Coſt. d. l.* Itaque per-
fidiæ nuſquam locus, neque apud
eos, quos perdidit, neque apud eos,
quibus profuit. Velut egregium ex-
emplum in Lyſandro Lacedæmonio,
& maximè in eius interitu, habetur.
quod alias Fulgoſ. *lib.* 9, *c.* 6, quoque
inducit; ſed exitum omittit, quem
Coſterus ritè heic ſupplet, *de. l.* §. 3;
& ita, §. 4, pergit: Quur vero per-
 fidos,

fidos, periuros, ἀσπόνδους, fæde
contemptores, mox pœna obr
cauſa eſt ipſa Numinis vindicta, q
ſemper à perfidis irritatur. Qui en
falſis promiſſis alios decipit, Deu
que in teſtimonium vocat; quid
aliud, quam ut aut Deum irrid
aut facinorum miniſtrum eſſe
beat? Itaque Sennacherib, quum
dem fefelliſſet, primo cæſis mil
bus fugit; deinde coram idolo ſu
filiis trucidatus eſt. Qui enim q
lecunque numen, quod putabat, i
ſit, & ſuos vita privavit, meritò v
exutus eſt. Sedechias etiam impio
gi fidem violavit, (4. *Reg.* 24. *v. ult.*
2 *chron.* 36, *v.* 13:) ſed pænas tamē
cidio gentis ſuæ dedit. Fidei viola
triſte Simpl. Antioch. Illuſt. (1 *Mac*)
& filius eius Eupator. &c. Eod
exemplo periurii periere Alcim
Bacchides, Nicanor, (1 *Mach.* 6,)
&c. Sic neque Alexandro perfi
felix fuit, à ſocero Ptolemæo,
nuptiarum fædera in fraudem ind
ctus, victuſque à perfido Arabe, c
pite plexus eſt. &c. Nec morata
pœnam vindex iuſtitia, ſed ab A
tiocho, per Tryphonem prælio fuſu
regnoque deiectus eſt. &c. Eande
fortunam malitiæ ſuæ reliqui Anti

ch

& Demetrii paſſi ſunt. Quid enim
nis undecim duo Antiochi prio-
m filii; alter Gryphi, alter Cuzice-
Seleucus, filius Gryphi; Philippus
Demetrius filii Cuziceni? Nonnè
hos omnium priorum perfidia
venit? & in eum, qui omnibus
os annos ſupervixit, Philippum?
ndem victo Tigrane in Romanam
ovinciam opes Macedonum perve-
runt. *Coſt d.l. quem ibidem in pluri-
s exemplis quivis conſulere poteſt.*
uis igitur non dicat, eos Rempubl.
ertere, qui perfidiam & periuria
ocent? Quo enim modo commer-
a, bella, pax, urbes, domus ſtare
ſſunt ſine fide? Si fidem viola-
Princeps aut Reſpubl. poteſt, quis
m ſervare tenebitur? *Coſt. d.l.§.7,*
fin. Nihilominus hodiè inter Chri-
ianos inveniuntur, qui laudem in
li malitia ſe ſibi quærere poſſe pu-
nt. *velut id aliquot exemplis ex Guic-*
ard. libr. 6, pag. 550, & Sebaſt. Franc.
ron.; etiam de ipſis Pontificibus &
gibus, ex Iovii lib. 11, 16, 18, explicat
renb. d. fœd. 1. c. 3, n. 120, pag. 215, &
16. Vbi hæc demum ex Iovio addit
erba: Omnium regum fides hæc eſt,
t pro libidine ſanctiſſimas fæderum
ges attrectare violareque non dubi-
Iii 5 tent,

tent ; quum ſemet præſenti tant
commodo , atque ipſis tempori
eſſe cenſeant. Tales vita, ſi tibi c
vita. Generaliter enim ſciendum
illud *M. Tull.* 3 *offic.* veriſſimum. N-
la nobis ſocietas eſt cum tyrann
ſed ſumma diſtractio ; & hoc on
genus peſtiferum atque impium
hominum communitate exterr-
nandum eſt. Sed & gentibus aliq
& nationibus fides olim def
quod etiam-nunc apparet , quum
ſtigia quamplurima paſſim tali
reſtent ; exempla ſunt odioſa. F-
runt autem gentes nonnullæ ta
infamia notatæ , ut etiam in pub-
cum proverbium earum malitia
ierit. Veluti *Thracium commentu*
dicebatur in eos, qui certis pactis
ducias promiſerant , & tamen in-
debant alios; ceu Thraces Bœotiis
dem datam incurſione noctur
frangebant. Sic & *Theſſalorum co-
mentum* , *Phœnicum pacta*, *Locrenſi
pactum*, *Punica fides*, *Ægyptiorum m-
chinæ* , *ars Megarenſis* , *Libyca beſti*,
Cretenſium & Ligurum dicta , *&c.*
dem habentur loco. *Eraſm. in chil.*
de perf. ut ſupra monſtratum eſt. T-
les verò fœdifragos improboſq
tandem puniri , dictitat S. Scriptu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

multis exemplis probatur; *ex Li-*
Æliano lib. 12. Polyb lib. 2. 3. 4, 5.
ſ lib. 7, c. 3. Anton. Bonfin. lib. 26.
nulli tamen, ut perfidiæ & ma-
ſuæ atque tyrannidi tegumen-
aliquod ſuper inducere queant,
id proverbii excogitavere; *Fran-*
fidem fides frangatur eidem. Et nu-
etiam non nemo politicorum ut-
que notus, argutiis ſuis ſarcaſticis
osque huius ſeculi ordines & ſta-
tatis acriter mordendo taxans, ci-
itibus & Rebuspubl. Hanſeaticis
adſcripſit axioma aut Symbolon;
ceris ſynceri, perfidis perfidi, ſcilicet
us; ac ſi civitates illæ, non tan-
quietæ communem ſpectent ca-
itatem; ſed & tanquam Chij, pro
poris ratione commutent inſti-
um, & inconſtantiam ac volubi-
tem ſuam ad fortunæ vultum ac-
mmodent. quaſi diceret: Omni-
polypi naturam induerunt; adeo
tempore alios atque alios mores
formam ſumunt. Exiguum certè
dis encomium illis præſtat. Ve-
n enimvero, dum homines iſti
ta ludere varietate non deſinunt,
ut quæſtionem excitent hancce:
violanti fidem, fides conſervan-
ſit? Ad quam recte reſpondet Co-
ſterus;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ſterus; *d l.§.* Imo, ait, fœdifras,
& barbaris, ſervanda eſt. Cæſar qui-
dem apud Plutarchum, fidem in
perfidis & barbaris ſervare amenti
ratus, in eos exercitum duxit. S-
vanda tamen fides, nec perfidia a-
na, tua perfidia punienda eſt. Na
enim, ſi Hannibal contra fædus -
guntum obſedit, ideo licuit Ron-
nis factam poſtea cum Carrhaginii-
ſibus pacem rumpere. Nec, ſi Ron-
ni legati violati à Pœnis, ideo q-
que Hannonem in vincula duci -
portuit. Multô minus ſi Luſitani R-
manos contra jusjurandum ſunt -
greſſi, ideo quoque Lucullum decu,
Luſitanos impunitatis promiſſio-
pellectos trucidare. Quum tamen
eodem pacto hoſtes fidem fallun,
obligatione ſolutus ille eſt, que
perfidia aliena afflixit. Si enim p-
ctis induciis Spartanum agrum p-
pulantur Meſſenii, talionem redde
jure optimo Spartani. Qui enim h-
ſtilia exercuerunt, pacem comm-
nem irritam reddiderunt. Verû
quum poſt violata prima fœdera, n-
vum percutitur, non licet ideo vi-
lare quia prima violata fuerunt. &

CA

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

CAP. XXI.

ſtio, de homicidio in Burchardo 29 archiepiſc. Magdeburg. commiſſo, quomodo ſit deciſa; & de Erroribus aliquot Pomarij in Chronico Saxonico.

c etiam olim magna erat quæſtio, x controverſia admodum gravis, Magdeburgenſium facto atroci il- ; quo 29 Archiepiſcopum ſuum chardum comitē. Scrapelovienſe, quem anno 1325 in curia, loco ititiæ & conſiliorum, incarcera- n tenebant, interfecerant, & per egri anni ſpacium internecionem tem occultaverant; an non fuerint difragi? Res indiget neceſſariò hi- rica deductione; ut rectius inde ſtet iudicium. Etenim, quum in tem culpam inciderent, quæ pro difragio haberetur publico; non tum in Cæſaris pænam incurrere i ſunt; ſed etiam à Pontifice Ro- ano damnati excommunicationis na afficiebantur, donec factum bite in omnibus excuſarent. In- ntis litigii hæc fuit controverſia; ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ut qui contra pacta conventa n
tantum egiſſent; ſed etiam in
ſacro iuſtitiæ, contra ius & æqu
non ſine rebellionis crimine, in
dita cauſſa, crudeli homicidio a
chiepiſcopum ſuum è medio pr
toriè ſuſtuliſſent. Nam mutuan
dem quidē quaternis vicibus & q
ternis pacificationis pactis ac t
ſactionibus ſibi invicem compro
ſerunt. unde & inter ſe mutua pacto
neconſtricti tenebantur. quarū pr
data eſt Magdeburgi, anno Ch
1309, pridie divæ Catharinæ vi
nis: ſecunda data VVolmerſtadii, a
no Chriſti 1314 die mercurii pr
mo ante divi Thomæ feſtum. te
vero data eſt in arce Calza in Elme
anno 1315, die veneris in divi A
broſii feria. Quarta demum facta
multorum intervenientium ope
videlicet, (ut verba ſonant,) nob
Principis, Ducis Ottonis Bruin
cenſis; & nobilium virorum, I
Gardonis de Hadmerſchleben, C
mitis Buſſonis de Manſvelt, Com
Henrici, Comitis Diderici; ut & C
mitis Henrici de Honſteyn, Com
Conradi de VVerdingeroda, Dom. A
berti de Hakeborn. adiuvanti
Comite Gunthero Comite Vlrico,
Com

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

omite Adolpho de Lindaw, Comite
berto de Barby, Domino Brunone
Querfurt, Comite Alberto, & Co-
ite Bernhardo de Regenſteyn; nec-
n civitatibus Magdeburgenſi, Hal-
nſi, & Calbenſi, & earum adiu-
ntibus; &c. ſub dato anni 1324,
oximo die Sabbathi ante feriam S.
alli. Ipſum factum videtur qui-
m admodum culpabile; neque res
iqua tanquam æqua excuſari po-
ſt; ait ille. Verumtamen prudenter
tis Magdeburgenſes tractarunt &
fenderunt cauſam ſuam. Non tan-
m enim uſi ſunt variis interceſſio-
bus vicinorum & confæderatorum
ud Imperatorem Ludovicum V.
avarum; qui ideo facilius Statibus
nperii gratificari voluit, quoniam à
ontifice Romano eſſet ex commu-
icatus: ſed etiam Magdeb. illi cau-
e ſuæ deductione & excuſatione,
ntum obtinuerunt, ut in gratiam
b imperatore reciperentur: quum
d oculum demonſtrarent, quam
ultum ei & Imperii publico inter-
ſſet, & quantum præiudicium Papa
oannes XXII per Bernhardum de-
unctum Imperatori creare ſtatuiſſet.
mperator quidem omnia caſſavit
dverſariorum attentata. Sed, quum
delicti

delicti tã enormis iuſtificatio præ-
pue adPontificemRomanũ & Stat
Eccleſiaſticũ, potiſſimum autem
ſecuritatẽ ſucceſſoribus interfecti
lius Burchardi præſtandam, ſpect
videretur; ad talem iuſtification
cauſæ ſuæ remiſſi ſunt. Habuit i
Imperator præ reliquis imperiu
certè laborioſiſſimum inde ab ini
eius uſque, ad annum 1314, quu
ipſi trium Electorum votis in e-
ctione opponeretur Fridericus A
ſtriacus, & uterque eſſet coronat
Ludovicus in loco ordinario Aqu
grani ab archiepiſc. Moguntienſi,
ter in inſolito loco Bonni ab arch
piſc. Colonienſi. Inde uterque
lorum ſuos ducebat fautores & am
cos, atq; omnia aperto diſſidio, n
non inteſtino bello, fervebant, qu
annis octo fortuna varia, eventuq
ancipiti, geſtum eſt, & vix præl
quinque tandem ſopitum fuit. Nih
lominus diſſidebat inter ſe German
quum non tantum Electores in ra
core diſcordiæ pergerent, ſed etia
Pontifices Romani, qui Ludovi
huius tempore vivebant, præter N
colaum V, quem ipſe, poſt decret
in Norinbergenſibus comitiis unan
miter concepta, deiecto Iohan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

XXII è ſede papali, elegerat, ſemper
it offenſi manerent: unde & ami-
ciſſimi ſæpius Principes Germani à
Ludovico abalienabantur, præſertim
quum bis banno papali iniquiſſimè
ſectaretur, Nec profuit Ioannis re-
gis Bohemiæ ab Imperatore miſſi in
Italiam expeditio. Attamen ſemper
fidiſſimo uſus eſt in omnibus actio-
nibus conſilio Archiepiſcopi Trevirē-
ſi Atq; quum ſolæ civitates in fide
ij perſiſterent, (*Mell. hiſt. part. 3, c.*
4) cum iis, & reliquis aliquot
Principibus, anno 1316 firmum pe-
pigit fædus, & mutua adſiſtentia au-
xiliumque utrinque bona fide pro-
miſſum eſt. *Chron. Hedion. fol.* 575.
Mich. Sax. chron. Imp. de 35 *Caſ.*
Germ. Lud. c. 5. Exinde optimus ille
Imperator Magdeburgenſibus publi-
cum innocentiæ atteſtationem non
ſolum dedit, ſed quoque pro iiſdem
in ſtudio reconciliationis apud Pa-
pam multa præſtitit, etiamque per
amicos ſollicitavit: Velut etiam an-
tea, ad implorationem civitatis,
plenam contra quoſlibet offenſo-
res (quo nomine quoque Papam &
Burchardum notabat) defenſionem
promiſerat, ſubdato Arenſteden,
Non. Auguſti, anno Dom. 1323,

Regini vero an. 9, & talem ſim
commiſſionem Marchioni Brande-
burgenſi obtulerat. Sed remediu
melius non potuit inveniri, qua
ut prius cauſam iuſtificarent ordin
ac ſucceſſorem Burchardi ſibi un
devincirent omnibus modis. Proin
homicidii huius delictum primit
ita excuſarunt, quaſi Archiepiſcop
Burchardus ille cuſtodes effugio ſ
eludere ſtuduiſſet, ac propterea vi
invitatione nimia ebrios obruiſſe
ſed quum eruptionem adornaſſe,
ebriique non adeò compotes men
deprehendiſſent eum in hoc conat,
nec impedıri ſe paſſus fuiſſet, nimiu
reſiſtendo iis factum eſſe, ut ille à f
rioſis ictum acceperit. Verum quu
ipſi propter occultationem occiſi
tem hanc ſuam feciſſent, non pot
hoc tam facilè detergi: ſed tamen f
dıfragium non in ipſum modo retc
ſerunt defunctum Burchardum, ſ
etiam à primordio tyrannidis, ei
ſpecimina retulerunt plurima,
quod maximè illi benefaciendo i
ſius in ſe invitaſſent ingratituc
nem, ſuæque civitatis atque civiu
ſuorum ſummam inde nacti fuiſſe
perſecutionem. Vt enim pecuniar
quam ipſi ad pallium & inveſtit

am à Pontifice Romano comparan-
lam mutuo dederant, non cogeretur
eſtituere, iuxta obligationis ſuæ, hy-
pothecariæ tenorem, ſub dato; *Anno Domini* 1296, *ſecunda dominica Quadrageſimæ, qua cantatur Reminiſcere, reſtituere*, & tamen absque ſatisfactione ſuam hypothecam ſub ſpecie recti reciperet: inde non veritus fuit, aiebant, omnia non tantum impugnare beneficia, quæ illis ab Imperatoribus & primo fundationis tempore, conceſſa eſſent; ſed etiam illa, quæ poſtea ab Archiepiſcopo 20, Willebrando, Comite de Kiberg Thuringiæ, ſub dato, *Anno gratiæ* 1236, *decimo Kalendas Aprilis, Indictione nona, & Pontificatus ipſius anno primo*; item ab eodem Archiepiſcopo, ſub dato, *Anno gratiæ* 1241, *decima die menſis Ianuarij, Pontificatus ipſius anno ſexto*; item ab Archiepiſcopo 26, Erico Marchione Brandeburgico, ſub dato & acto, *Magdeburgæ, anno* 1292, XVI *Kalendas Februarij*, velut etiam à reliquis Archiepiſc. per conceſſionem largiter obtinuiſſent; *veluti id ex documentis mox ſequentibus & infra poſitis apparebit*. Inſuper quoque 37 gravaminibus demonſtrarunt, quemadmodum ſumma ſua iura, poſſeſſio-

nes privilegia, conceſſiones obtent
& alia bona, mirè flagellaverit :
quod conſtaret potiſſimum ex tra
ctione, & fædere, quod cum illo, f
dato, *Magdeburgi*, *anno nativit. Chr*
1309, *die divæ Catharinæ*, 25 *Noven*
feriiſſent. Quod etiam ex reliquis c
clararunt plenius transactionibus
confæderationibus, ſuperius alleg
tis. Verum juſtificatio talis, & ipſi
Imperatoris teſtimonium adeoq
eius caſſatio, non tanti fuiſſet po
deris apud Papam, propter odium
extinguibile, quod in Imperatore
perquam obſtinatè conceperat, n
& alterum conſilium feliciter jux
ſecuti fuiſſent Magdeburgenſes, &
quidem præcipuè tunc, quando cu
Archiepiſcopo 31, Ottone, ex famil
Landgraviorum Haſſiæ oriundo
(quamvis anteceſſores eius Heyde
cus ab Erpes, qui Iſenaci captiv
mortuus eſt, & Henricus Comes,
Stolbeergk, & ipſe tamen mox
ipſo Papa reiectus, rogati id deneg
rant) novam correſpondentiam ini
runt, & ſtatim ſub primo introit
arctam cum eo amicitiæ contrax
runt unionem; ita ut interceſſore
ageret adſiduum apud Papā Iohann
XXII, qui inprimis huic optimè cu
pieba

ebat. quod promiſſoriales Ottonis
teræ teſtantur atque docent, ſub-
cto; *Magdeburgi, poſt nativitatem*
ei ultra milleſimum annum trecenteſi-
, vigeſimo ſeptimo, die ſancti Ægi-
, divi Abbatis. Cæterum caſus is
it, quod dictus Archiepiſcopus, ci-
tati ſe tantoperè devoverat; videli-
t, ne Antiarchiepiſcopo Henrico
omiti de Stolberg, qui toties inſta-
t, illa ipſa ſeſe adſociaret; contra
rò ut Magdeburgenſis civitatis ope
c æquius ſupprimeretur. Otto ergo
uum opem & protectionem, trans-
tionem item ſeu interpoſitionem
ud ſummum Pontif. Magdeburgen-
bus polliceretur, cives eum intra
uros ſuos in poſſeſſionem Archie-
ſcopatus eò promptius contra Hen-
cum Stolbergicum receperunt. Por-
, multa licet Otto condixerat, ni-
il tamen efficere potuiſſet, niſi alter
terveniſſet caſus, quo Imperator
udovicus Bavarus, anno 1328 in
aliam perveniendo, & novem men-
s ibidem ſubſiſtendo, in feſto aſcen-
onis Chriſti, conſenſu quorundam
piſcoporum, cauſſa eius contra Io-
annem Papam diſceptata, novum
ontificem Petrum de Corbaria ex
amilia Columnenſium elegit; qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

poſtea ſe Nicolaum quintum appe
lavit, ſimulque duodecim Impe
Cardinales creavit. *Seth.Cal.in Chr*
nol. Quamvis autem tunc ipſe Imp
rator prævaleret auctoritate & grat
apud novum ab ipſo creatum Papar
& Otto Archiepiſcopus quoque ſua
adderet opem, ut civitas Magdebu
genſis ex banno exſolvi & Papæ r
conciliari penitus valeret: tame
cauſſa hæc criminalis in ſedis R
manæ unctum tanti ponderis jud
cata eſt, ut aliquot anni in hoc tr
ctatu conſumpti fuerint. Interim
quum cives in victu acquirendo
commerciis exercendis propter exclu
ſionem Papæ ſupra modum exhaur
rentur, varii fuerunt in civitate mo
tus: utpote qui cotidiè Magiſtratu
ob facinus commiſſum inſultaren
& tandem complanationem bann
que exolutionem exigerent. Id quu
cerneret Otto Archiepiſcopus, occa
ſionem iura & privilegia, aut liber
tatem civitatis imminuendi neglige
re noluit. Quare Senatus & cives i
tantis anguſtiis tam diu conſtrict
hærere coacti ſunt, donec ſe mutu
variis motibus prope conficerent, a
ſeditione ſæpius coorta, novam tan
dem regiminis formam anno 133

inſti

ſtituerent. uti conſtitutio eorum id
ub dato, *An.* 1330, *die Martis poſt*
ohannis Euangeliſtæ, luculenter de-
larat quæ ſedecim ſigillis collegio-
um artificum ſive tribuum obſigna-
a fuit in æternam rei memoriam, &
imul hunc eiusmodi cives ac Sena-
ores, qui ſuſpecti habebantur, homi-
idii cauſſa urbe excluſi ſunt, ac in
ratiam Papæ & Archiepiſcopi in ex-
lium acti, *ut eædem teſtantur litteræ*.
Quum vero Archiepiſcopus ſuperio-
itatem quandam hac data occaſio-
ne ambiret, putaretque, hanc novam
conſtitutionem in eius præiudicium
factam eſſe: iterum fidem aliquo-
uſque retraxit, & hoc obtinuit apud
Papam Nicolaum V, ut non prius ex-
ſolverentur banno, quam homagium
præſtarent ipſi, & aliquot libertatis
juribus, quæ ab Ottone primo iuxta
fundationis litteras obtinuiſſent, re-
nunciarent. Quibus controverſiis
denuo aliquot anni conſumpti ſunt;
donec enervati ſatis, propius arbitrio
Papæ & Archiepiſcopi accederent.
Nolebat autem prius Archiepiſ. in-
gredi civitatem, quam cives cum Se-
natu ſe plenè declaraſſent, Papæque
nutui atque ſuo accommodaſſent.
Ideoque primitus per commiſſarios

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Papæ ſive Apoſtolicæ ſedis de for-
homagii aut iuramenti emendæ c
actum eſt. quumque de hac int
utramque partem conveniſſet, qu
reciprocè fieri mutua deberet ob-
gatione, tandem concluſæ ſunt qu-
que reverſales & devotionales, cu
addictione & renuntiatione aliqu
jurium ſub dato, *Anno Chriſti* 133
die Lunæ poſt eum dominicum diem, q
canitur, *Reminiſcere*, & transmi
ſunt eæ commiſſariis Papalibus
que Archiepiſcopo. unde octava d
mum ex eo tempore ſeptimana h
magii dies indictus eſt. cuius form
lia ita concepta fuerunt, ut atteſtat
publica commiſſariorum, authori-
te Apoſtolica (uti verba ſonant) d-
putatorum, (qui fuerunt, Conrad
Dei gratia Præſuppoſitus Monaſte
Sanctæ Mariæ virginis Magdeburge
ſis, ordinis præmonſtratenſis, & fr
ter Iordanus, Lector Erfortenſis, C
dinis fratrum Eremitarum ſan
Auguſtini,) apertè loquitur: Nos S
natores populusque veteris civitat
Magdeburgenſis, iuramus ad fidel
tatem & affectionem gratam noſt
Domino Archiepiſcopo, qui præſe
heic adeſt, præſtandam, veluti de i
re nobis competit; ita nos Deus i
ve

nt, & ſancti eius. Et hoc ipſum, vi-
verſa idem Dominus (ut verba ſe
bent) eisdem civibus favorabiliter
promiſit. In cuius rei teſtimonium
illa eorum præſentibus (ita forma-
verba id exprimunt) ſunt appen-
Acta ſunt hæc anno Domini mil-
ſimo trecenteſimo triceſimo tertio,
bbatho ante Dominicam Iubilate.
ſus iſte propterea maximè notabi-
eſt, quod adeo ingenti civitatem
agdeburgenſem calamitate affece-
, ut etiam inde tota Reipubl. for-
la ipſi immutata ſit, & illi, qui an-
a plenam poſſidebant libertatem,
quo modo homagii iam dicti ſpe-
mine formam quandam maioris
nſtrictionis ſubire coacti ſint, præ-
rtim quum ſimul aliquibus iuri-
s privilegiatis reſignaſſent.

Integram vero ſummariè hanc hi-
oriam huc referre volui, ut inde pa-
at, quam craſſiſſimè heic cõpilato-
m illum hiſtoriæ Saxonicæ, quam
annes Pomarius cum ſuis additio-
bus antehac edidit, *pag*. 358, & ip-
m Pomarium in gloſſis ſuis bis, *pag*.
73, aberraſſe. Etenim compilator
onit, quod anno 1309 nulla adhuc
agdeburgenſibus cum Archiepiſco
urchardo Scrapeloivienſi fuerit diſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

cordia; quum tamen in 37 articu[illegible]
tum fervidiſſima controvertere[illegible]
lis; nec unquam ex eo tempore, q[illegible]
mutuum ſuum à debitore repete[illegible]
viderentur, cum ipſo concorditer [illegible]
xerint; ſed quoties fædere aut tr[illegible]
ſactione quid componeretur, ſtat[illegible]
fides fracta ab eo fuerit. Sic eti[illegible]
ipſe Pomarius errat admodum, qu[illegible]
do Papæ Iohanni XXII, quem tam[illegible]
contra veritatem hiſtoricam Ioha[illegible]
nem XXIII facit condonation[illegible]
homicidii illius, & abſolutionem [illegible]
banno ſive excommunicatione, [illegible]
que id maximè propter interpoſiti[illegible]
nem Cæſaris Ludovici aſcribit: qu[illegible]
tamen non tantum ille extrem[illegible]
ſemper hoſtis fuerit illius Imperat[illegible]
ris beneficentiſſimi; ſed etiam a[illegible]
quinque annos ex throno ſuo pap[illegible]
deturbatus fuerit. E contra laud[illegible]
iſtius Imperatoris, quod Imperatori[illegible]
maieſtatem tam fortiter defende[illegible]
valde commendant hi verſus, in c[illegible]
ria VVormatienſi expreſſi & notati

Aſtra Deo nil maius habent, nil C[illegible]
ſare terra:
Sic Cæſar terras, ut Deus aſtra, [illegible]
git.

Similiter Pomarius, errat, ex Pa[illegible]
iuſſu 36 ſenatores anno 1330 è ci[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

te fuiſſe eiectos, quum tamen ex
ova Reipubl. transformatione illius
ni potius conſtet, quod motus ci-
um & ſeditio eos, quos ob interne-
onem Burchardi ſuſpectos habue-
nt, eiecerit, & illi, re penitus tranſa-
a ac conſopita, tum tandem reſti-
iti patriæ fuerint. Tum quoq; tran-
ctio atque condonatio non anno
330, ſed anno 1333, plenè peracta
it. Cuius rei hiſtoria integra faci-
ex infra adiectis documentis, quæ
manu civium & exterorum ſunt
urium, plenioris fidei cauſa cogno-
i poterit. Quod autem ad cauſſæ
quæſtionis ſupra poſitæ? deciſio-
em attinet, & ea ita complanata
it, ut non tantum civitas tota in
tegrum ſit reſtituta, & omnimo-
è à banno abſoluta; ſed etiam tan-
um ſimul & Imperatoris caſſa-
onem & Papæ gratiam obtinuerit,
t, ſi quis propter homicidium hoc
vitatem aut eius incolas ullo ali-
uo infami aut iniurioſo titulo affi-
ere ſtuderet, aut illis calumniandi
auſſæ crimen inde obiiceret, ille in
ertam millenarum marcarum mul-
am pro exhibita iniuria incidiſſet.
uod privilegii loco civitati illi
onceſſum eſt, ne quis temerè probra
ex re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ex re tranſacta in cives congereret.

Ex hac hiſtoria facilè conſta
quantum fidei mereantur alii ſcr
tores, qui vel affectibus ſuis ind
gent nimium vel ea deſcribunt q
ex aliis æquè incertis præſumptio
bus aut indiciis ſuperiorum ſecu
rum mutuantur, atque ſine ullo
chivorum reſpectu deducunt. Ita f
ut nunquam veritas ſuum propriu
& genuinum inveniat locum;
obteguntur ſæpius talia, quæ ma
mum pretium fuiſſet ab omnib
boni publici cauſa cognoſci. Hui
modi quidem ſibimetipſi invid
ſæculum hucuſque coluimus in q
ſtulti ſæpius ea in præiudicium
ſupprimũt, quę iuribus ipſis non ta
maxima incommoda creant, &
dicium diverſum pariunt. Partim
invidia, partim ex ignorantia, v
peccare quamplurimos; etiam ip
Rerumpubl. præſides & præfect
qui minus intelligunt arcanoru
naturam. Vnde pro arcanis habent
vulgariter, quæ minimè debeba
occultari; & è contra publicant
talia, quæ rectius ſupprimerent.
Quę ergo ad fundationẽ ſtatus alic
ius faciunt, minime gentium ſile
tio ſunt involvenda; ſed omnibus

ſingu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ſgulis meritò nota eſſe debent. Op-
è propterea fecit compilator iu-
Saxonici, qui ius VVeichbildicum
feudale, ſeu ſtatuta Saxonum,
nſcripſit, quod ſtatim in fronti-
cio privilegium eorum ponit,
od Otto Magnus, Imperator lon-
glorioſiſſimus, ad petitionem om-
um provincialium, civitati Mag-
burgenſi, tanquam Metropoli to-
s nationis illius, ſub anno Chriſti
59, 17 Iunii (ubi ſphalma ſubrep-
amanuenſis incuria, ut *Neuntzig*
dreyzig ſit poſitum) quo tempo-
ſimul Magdeburgum Edithæ con-
i ſuæ in dotem ille dederat, mu-
ficentiſſimè conceſſit. Quo ſanè
n leviter retunduntur civitatis
s oſores, qui illi populo ſtatum
vum ex eo, quod clam ſubductum
cunt ex archivis eorum fundatio-
originale, (uti actio illa, quam
gdeburgici ante annos aliquot in
nera imperiali contra gloriatores
s inſtituerunt, id ad exhibendum
tatur) affingere non verentur. Præ-
quod tamen eoſdem Magdebur-
ſes Ottonis ſecundi quoque privi-
um ſartos tectos conſervat, ſi quid
origine ſua merito diſcutiendum
iat. Specimen quoque & exem-

plar

plar illius privilegii edidit Gold.
in collect. conſtit. Imperial. fol. 215.
tamē culpa amanuenſium in an.
Chriſtianæ aberratum eſt, quod
cilè ex annis regiminis ſupplet
quum Imp. ille anno Chriſti 9
electus ſit parentis loco.

Optimè ſanè de veritate hiſto
meriti ſunt inſignes illi viri
Frideric. Hortlederus, & Melch
Goldaſtus quorum alter ſuperi
ſeculi hiſtoriam ex Archivis Vi
rienſibus quam proximè ad ver
tem rerum accedentem; alter ſatis
to labore ſuperiorum ſeculorum
& coſtitutiones imperatorum,
riasque diſputationes, cum pri
bono publico inſervientes conc
ſivit.

Vtinam hoc quoque olim in
lexiſſent illi, qui theſauro Germa
litteratæ optimo (bibliothecam
ſignem illam Heydelbergenſem d
præfuerunt, & ſaltem à ſeptem ſec
usque ad præterlapſi tempora hi
rias & politica negotia contin
ſent; haberet iam tota Germania,
gratias talibus compilatoribus a
poſſet. Quid enim præſtitit
Gruterus? Quid proſunt vocab
rum inanium torſiones & collec

s vanæ ? Ad quàm exiguum emo-
mentum tales vacui phraſiologi
n laborioſam & nimis diſiectam
nficiunt criſin ? Satis docti poſſent
e Scholaſticales vel potius Gram-
atici tales, etiamſi tot phraſium
rbaricarum & obſoletarum conge-
: carerent, modo rei verum & ge-
inum depromerent nomen. Res
tius pro futilitate verborum ex-
imere debuiſſent.
Quid enim prodeſt theſaurus ava-
abditus terris, ſi uſu careat ſuo?
eo longe potiores meretur Gratias
ppolitus à Collibus, nec minores
arquardus Freherus, quod ex biblio-
eca tali nonnullas intentionis po-
icæ reliquias diſſeminarint. Pu-
at meritò eos, quotquot optatam
am in rebus geſtis, variis modis ab
ctoribus deſcriptis, utiliter lucu-
andi occaſionem tàm turpiter ne-
exerunt. Vana fuit opinio doctrinæ
inæ, quæ probrum merito parit
nnibus, qui Reipubl. litterrariæ
elius inſerviendi facultatem aliud
entes perdiderunt, dum non lu-
donarunt publicæ ea, quæ mul-
s tenebras illuſtrare & diſiicere po-
iſſent. Quorſum enim talis ſuper-
itioſa temporis iactura in ſtudiis,
quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

quæ phraſibus potius, quam rebus ipſis impenditur, & præſertim fabuloſorum ſcriptorum interpretationibus & argutiis? Sed tranſeat hæc labes ſeculi; propter quam Deus in Germaniæ quoque vanam ſuam gloriam non immeritò evertit. Nos nunc ad confirmationem & illuſtrationem hiſtoricæ veritatis ex ipſis actis producendæ, quæ ſunt in manibus plurium, progrediendum eſt; ut purgatio Magdeburgenſium eo rectius inde eluceſcat, nec tot variis ulterius prægraventur Magdeburgenſes ignorantium præiudiciis, ſimulque errores illi in Chronico Saxon. Pomarii rectius detergi poſſint.

Documentum mutui, quod ſub aditu Archiepiſcopatus Magdeburg. Burchardus Scrapelovienſis Comes à civitate accepit, ad conficiendum iter Romanum, ita ſe habet.

NOs Burchardus, Dei gratia ſanctæ Magdeburgenſis Eccleſiæ electus, Bernhardus Præpoſitus, Godfridus Decanus, totumque eiuſdem Eccleſiæ Capitulum, univerſis præſens ſcriptum viſuris, & audituris Salutem

...utem in omnium Salvatore. Re-
...gnoſcimus, & tenore præſentium
...idè proteſtamur, quod honeſti
...ri, dilecti noſtri, Conſules & Bur-
...nſes de Magdeburgo, pro honore
...ſtræ Eccleſiæ & noſtro favore ſpe-
...li, nobis ducentas marcas Stendali-
...cis argenti, in Subſidium itineris
...ſtri verſus curiam Romanam, quo
...præſenti pro obtinenda confirma-
...ne ituri ſumus, accommodaverunt
...mutuo præſtiterunt. Pro hac ſiqui-
...m pecunia de conſenſu & volunta-
...totius noſtri Capituli, officium
...ſtrum, quod in vulgari *Bern am-
...cht* dicitur, eisdem Conſulibus &
...rgenſibus obligamus; tali nempe
...do & conditione, quod ſi ipſis
... narrata ſumma ducentarum mar-
...um, ante feſtum pentecoſtes, quod
... à dicto feſto proximo ad annum
...tinuè ſubſequens, per nos vel per
...ſtram Eccleſiam non ſolveretur,
...od tunc dictum officium ipſorum
...rgenſium & civitatis eſſe debet
...prium, cum omni fructu, proprie-
...e perpetuo poſſidendum. Veru nta-
...n ſi huiusmodi ſumma pecuniæ
...e memoratum terminum, per nos,
... per noſtram Eccleſiam, ſi nos nu-
...Dei mori contingat, quod abſit,

LII fuerit

fuerit exſoluta, ex tunc ipſum o-
cium ad nos, & ad noſtram eccleſi
liberè revertetur. Sciendum etia
quod ipſi Conſules & Burgenſes
fra tempus obligationis omnes f
ctus dicti officii , pro reſtauratio
damni, in uſus ſuos recipient, & c
vertent. In huius igitur obligatio
& facti teſtimonium evidens , ha
litteram noſtro noſtrique Capit
ſigillis firmiter communivimus. I
tum & actum anno Domini mill
mo ducenteſimo nonageſimo ſex
ſecunda Dominica , Quadrageſim
qua cantatur *Reminiſcere.*

Sequuntur documenta aliquot reliqua
quibus probantur gravamina, quibus c
tra omnem æquitatem civitatem M
deburgenſem ſupprimere, & privile-
gijs ſuis exuere conatus erat
ille interfectus in curia
Archiep. Bur-
chardus.

PRimum eſt Ottonis Magni, in co
cives Magdeburgenſes , tanqu
incolæ principalis Imperatoris , G
manici ſedis, præcunctis aliis civ
tibus Germaniæ privilegio immu
tatis & vectigalis in commerciis o
nant.

ntur. quod apud alias civitates
ud ita invenitur. Ad hoc autem
mi Archiepiſcopi Adelberti, quem
i Albertum dicunt, interceſſione
erant uſi, qui paulo ante eſt intro-
ctus. *Vid. Seth. Calv. in Chronol. ad*
num Chriſti 972. Unde iterum error
ronici Saxon. Pomarij patet.

nomine ſanctæ & individuæ Tri-
itatis. Otto divina favente Cle-
entia Imperator Auguſtus. Nove-
omnium fidelium noſtrorum tam
eſentium quam futurorum indu-
ia, qualiter ob interventum Mag-
burgenſis Eccleſiæ Archiepiſcopi
lalberti, & ob cæterorum noſtro-
m fidelium inſtinctum, Mercatori-
s in Magdeburgenſi civitate habi-
ntibus, tam ipſis quam poſteris
s, tale ius concedimus, quale no-
r pius genitor ſuis temporibus con-
ſit habere. Id ſcilicet, quod ubique
noſtro non tantum regno, nec non
ndo in Chriſtianis, ſed etiam Bar-
ricis regionibus, tam eundi quam
eundi licentia ſit, ſine ullius mo-
tia, & ne ab aliquo cogantur ve-
galia perſolvere urbibus aliis, pon-
us, aquis, viis & inviis, noſtra re-
i authoritate penitus interdici-

 mus:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

mus : His locis exceptis, Mogun
Colonia, Tiela, Bardovico. Et,
plura vel maiora exigantur vectig
quam more illorum ſit perſolut
Et, ut ne aliquis noſtræ invi
cauſæ pontes deſtruere aut aliq
impedimentum in viis facere ve
hoc banno noſtro ſibi à nobis v
tum ſciat. Sed inſuper ne alicui i
tum hoc videatur, aut hoc, quod
perius interdictum eſt, diſſolvere
ſumat; eum, quicunque huius au
ciæ exiſtit, decernimus Cameræ
ſtræ talenta decem auri perſolv
omni dubietate poſtpoſita. Et ut
noſtræ authoritatis præceptum
mum & ſtabile permaneat, h
chartam conſcribi, annulique n
impreſſione Signare iuſſimus; q
& manu propria ſubtus firmavi

Signum Domini Ottonis Magni & Inviƈtiſſimi, Imperatoris Auguſti.

Folcmarus Cancellarius, ad vice Villigiſi Archicapellani recogn vit; anno Domini incarna D CCCC LXXII; *Indiƈtione te tia anno vero Regni Domini O tonis* XXXV, *Imperij autem* VII

a modeſtus fuit hic Imperator Oo Magnus, ut per 26 annos & cir-cit nudo titulo Regis, propter va-ri & multiformes difficultates, quæ ip in regno à variis hoſtibus & Pon-tibus crearentur, contentus fuerit; dec tandem plenè Papam Iohan-nem XXII & ſecũda vice deturbaſſet, ſuumque electum Leonem VIII, quie-tè reſtituiſſet. Poſtea vero ſibi titu-lum Imperatoris adſcripſit; Quod in pſa ſubſcriptione notandum ve-ni. *Vid. Alſted. in Chronol. pag.* 184.

Privilegium à Cunrado II. *Imperatore Magdeburgenſibus conceſſum.*

N nomine ſanctæ & individuæ rinitatis Chuonradus, divina fa-vente clementia Rex. Noverit om-nium fidelium noſtrorum, tam præ-ſentium quam futurorum, induſtria, qualiter ob interventum Magdebur-genſis Eccleſiæ Epiſcopi Hunfridi, & o cæterorum noſtrorum fidelium inſtinctum, mercatoribus Magde-burgenſ. civitat. inhabitantibus, tam is quam poſteris ſuis, tale ius con-ceſſimus, quale noſtri anteceſſores ſuis temporibus conceſſerunt habere.

 Id ſci-

Id ſcilicet, quod ubique in noſtro re-
gno, non ſolummodo in Chriſtian,
ſed etiam Barbaricis regionibus, tam
eundi quã redeundi licentia ſit, ſine
ullius moleſtia. Et, ne ab aliquo co-
gantur vectigalia perſolvere urbib,
pontibus, aquis, viis, & inviis; noſtra
regali authoritate penitus interdi-
mus: his locis exceptis, Moguntia,
Colonia, Bardovico. Et, nec plura
vel maiora exigãtur vectigalia quam
moris illorum eſſet perſolvere. Et,
ne aliquis noſtræ invidiæ cauſa pon-
tes deſtruere aut aliquod impedim-
tum in viis facere velit, hoc banno
noſtro ſibi à nobis vetitum ſciat. Si
inſuper, ne alicui irritum hoc vide-
tur, aut hoc, quod ſuperius interdi-
ctum eſt, diſſolvere præſumat; eum,
quicunque huius audaciæ exiſtet, de-
cernimus Cameræ noſtræ decem ta-
lenta auri peſolvere, omni dubieta-
poſtpoſita. Et, ut hoc noſtræ au-
thoritatis pręceptum firmum & ſta-
bile permaneat, hanc chartam con-
ſcribi, annulique noſtri impreſſione
ſignari iuſſimus, quam manu propria
ſubtus firmavimus.

Sign

Signum Domini Chuonradi,

Regis invictiſſimi.

Odalricus Cancellarius, vice Aribonis Archicancellarij recognovi, data 2 Non. Feb., indictione VII, anno Dominicæ incarnationis 1024; anno autem Domini Chuonradi Secundi regni primo.

Actum Magdeburg.

Vilbrandus ex liberali donatione dedit & conceſſit Magdeburgenſibus duo iugera pro amplificanda civitate.

Vilbrandus, Dei gratia ſanctæ Magdeburgenſis Eccleſiæ Archie-iſcopus, omnibus præſentes literas ɩſpecturis, æternam ſalutem, & ve-um in Domino charitatem. Iuſtum ſt, & à rationis ſemita non recedit c aptè bono Domino glorioſè aſcri-itur, & decenter, quando ſuperioris uthoritas propriæ liberalitatis ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

gnificentia devotis ac familiarib
condeſcendit, ibi maximè, ubi m
dus gratiæ ſic impenſæ iiſdem reſp
ctibus & paribus modis, his quib
confertur, utilis efficitur & hon
ſtus, & nihilominus cum laudis pr
conio & honoris ad commodum
gloriam revertitur conferentis. Hi
eſt quod nos paterno affectu verac
ter intuentes puram fidem ac dev
tionem non fictam dilectorum n
ſtrorum Burgenſium in Magdeburg
conſiderantes etiam, quod eiu
dem civitatis munitio nobis & E
cleſiæ evidentiſſimè ſit expediens
honeſta: in omnibus quidem eoru
petitionibus decentibus & honeſti
in eis digniſſimè, quæ ſicut ad ipſ
rum proficuum, ſic ad noſtrum pr
veniunt etiam incrementum piè
hilariter eiſdem cenſuimus annue
dum. Ea propter inſtantibus dict
rum fidelium noſtrorum ſupplic
tionibus inclinati, concedimus
que damus eiſdem duo jugera mu
civitatis adiacentia, omni eo int
gritatis iure, quo ipſa nos ipſi poſ
dimus, uſque modo, & totum i
quod iuris habemus in illis, trans
timus ad eosdem: ita tamen, ut i
ad erectionem murorum civitatis
func

ſndo illo lapides eruant, & domum
ſtram ad utilitatem honeſtam re-
gant & communem. Volentes igi-
r, ut hæc noſtra donatio, ipſis fu-
ris temporibus rata maneat ac in-
ncuſſa: Ipſam præſenti pagina in-
ibi iuſſimus, & ad robur evidentius
ritatis, ſigilli noſtri munimine ro-
rari. Huius rei teſtes ſunt Ludol-
us Cantor, Theodoricus de Dru-
n, Theodoricus de Parchen, God-
dus de VVeddingen, Bertramus
andan, & VVernerus fratereius;
uno filius Ottonis, VVernerus de
hartaw; Gerardus de Gloune, &
ii quamplures. Actum anno gratiæ
ileſimo ducenteſimo triceſimo ſe-
o, decimo calendas aprilis; indi-
ione nona pontificatus noſtri anno
imo.

Literæ Domini VVilbrandi Archiepiſcopi Magdeburgenſis confirmationis privilegiorum.

VVIlbrandus, Dei gratia SanctæMag-
deburgenſis Eccleſiæ Archiepiſco-
us, dilectis ſuis, univerſitati Bur-
enſium in Magdeburgk, gratiam
am & omne bonum. Vt libertatis

noſtra beneficia, quibus vos & nunc & frequenter intendimus honorare, vos ad ferventius ſerviendum nobis & Eccleſiæ noſtræ in præſenti provocent, ac nihilominus obligent in futurum; Iura conſuetudinis, libertates, quibus ad hæc uſque tempora vos & veſtri progenitores uſi fuiſtis, quibus etiam ipſa civitas incrementum noſcitur habuiſſe, ac in futurum creditur habitura, præſenti ſcripto perpetuo jure confirmamus. Nulli ergo hominum huic noſtræ confirmationi liceat auſu temerario contraire. Si quis hoc attentare præſumpſerit, indignationem DEI ac noſtram ſe noverit incurſurum. Datum, anno gratiæ milleſimo ducenteſimo quadrageſimo primo, decima die menſis Ianuarii; pontificatus noſtri anno ſexto.

Precariarum impoſitionum remiſſio extra civitatem, quæ ex agricultura ſolvebantur.

NOs Ericus Dei gratia Sanctę Magdeburgenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, publicè recognoſcimus per præſentes, quod propter favorem ſpecialem, nobis ab honorabilibus viris,

ris, Alberto Pręposito, Bernhardo Decano, totoque noſtræ Eccleſiæ: Capitulo, nec non à dilectis noſtris Burgenſibus de Magdeburgk, exhibitum & oſtenſum, in eo videlicet, quod ad præſens, neceſſitate noſtra requirente, nos circa bona ſua petitionem facere benevolè permiſerunt, ipſis: placitavimus in hunc modum: Quod de cætero bona ipſorum petere non debeamus, nec noſtros advocatos ſeu nuncios in bona eorum mittere, ad extorquendam petitionem aliquam ab eiſdem. Si vero terræ neceſſitas legitima requireret, vel guerra ingrueret manifeſta, ita ut ſubſidium ab ipſis requirere cogeremur; tunc eorundem honorabilium virorum Canonicorum ac Burgenſium conſilio benevolo ac conceſſu mediante, talem ſtatuimus petitionem, quæ terræ videatur tolerabilis: ad quam benevolentiam & voluntatem ſuam dirigent & convertent. Ad hoc igitur obſervandam nos præſentibus obligamus literis noſtris, ſigillo firmiter communitis. Datum & actum Magdeburgk. anno milleſimo ducenteſimo nonageſimo ſecundo; XVI Kalendas Februarii. &c.

Litteræ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

*Littera reſignationis Alberti Du-
cis Saxoniæ Burggravionatus
& Banni in Magde-
burgk.*

NOs Albertus, Dei gratia Saxoniæ Angariæ, VVeſtphaliæque Dux & Comes de Brena, recognoſcimu tenore præſentium, publicè proteſta tes, quod dignitatem ſeu Burggra vionatum, & Bannum eiuſdem Burg gravionatus, intra muros Magdebur genſes, & in novo foro, cum omni bus pertinentiis eorundem, quos te nuimus à venerabili Domino no ſtro Erico, ſanctæ Magdeburgenſ Eccleſiæ Archiepiſcopo, ac ipſum d Burggravionatu & Banno, prædicti warandamus, & præſentibus veran warandiam præſtamus, pro nobis a pro omnibus nunc vivis exiſtẽtibu & futuris: præſentibus Decano d VVelpia, Ottone Bretzna Canonic Magdeburgenſi; Nobilibus viris Fri derico de Dorſtat, Alberto de Barby Richardo Dapifero de Alſchleve, Hi decone de Nigri &c. Fridelino d Dahmis, Ottone de Kothene, Tilo ne Marchalko, Iohanne de Bardele ve, Tilemanno Rabilli, VVernero 8

Con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

onrado de Sprone, Georgio de Hit-
acker; militibus, Iohanne de Hoen-
eyn, Betemanno Ditto Konningk,
entzemanno Boneke, VValthero
chlanſtede, Burgenſibus Magdebur-
enſibus, ac aliis fide dignis. Ne au-
em ſuper hoc cuiquam in poſterum
ubium oriatur, præſens ſcriptum,
nde confectum, ſigillo noſtro duxi-
nus roborandum. Actum & datum
n campo, iuxta clauſtrum Plotzke,
nno Domini milleſimo ducenteſi-
no nonageſimoquarto, pridie Ka-
endas Iulii.

[Hunc Burggravionatum civitas Magdeburgenſis ab Elect. Alberto ax. iure emptionis, pro precio 900 narcarum ſibi acquirendo comparavit; licet Erneſt. Brotuff 9000 flor. nchron. Mersburg poſuerit; quod libi ipſo probatur contractu.]

Literæ defenſionis Domini Ludovici Quinti, Imperatoris circa cives Magdeburgenſes.

LVdovicus Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, prudentibus viris Conſulibus & univerſitati civium Magdeburgenſium, fidelibus ſuis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ſuis dilectis. gratiam ſuam & omne bonum. Fidei veſtræ puritas & devotionis conſtantia indefeſſa Serenitatem regiam induxerunt, quod univerſos vos & ſingulos, atque civitatem veſtram, intuitione noſtra perpetua recepimus & recipimus in præſidium & ſolamen: ſic, quod contra quoſlibet offenſores veſtros illicitos vos tenemur, & debemus ad iuſtitiam defenſare. Ad hæc, Illuſtrem Ludovicum primogenitum noſtrum, Marchionem Brandeburgenſem, univerſis vobis ac ſingulis tali liga committimus & coadunamus; ſic, quod vos ad iuſtitiam contra invaſores veſtros quoſlibet, quoad vixerit, ſuo fideli iuvamine pro ſuarum poſſe virium adiuvabit. Et id nomine ſuo, quisquis procurator eius in Marchia conſtitutus fuerit, faciet & fideliter proſequetur. Vos vero vice pari nedum nobis; ſed & filio noſtro, Marchioni Brandenburgenſi, adſtringimus, ut declarant litteræ noſtræ deſuper nobis datæ. In cuius rei teſtimonium præſentes vobis dedimus, maieſtatis noſtrique ſigilli munimine roboratas. Datū apud Arenſteden, nonas Auguſti, anni Domini MCCC XXIII; regni vero noſtri anno nono.

Litteræ

Litteræ confirmatoriæ Ludovici Quinti Imperatoris, ſuper privilegiis Magdeburgenſium.

LVdovicus, Dei gratia Romanorum Rex, ſemper Auguſtus, univerſis ſacri Romani Imperii fidelibus, præſentes litteras inſpecturis, gratiam ſuam & omne bonum. Accedentes ſerenitatis noſtræ præſentiam prudentes viri cives Magdeburgenſes, fideles noſtri dilecti, nobis humiliter ſupplicarunt, ut univerſa privilegia, iura, gratias, libertates, & immunitates, à divis Imperatoribus, ſeu Romanorum regibus, prædeceſſoribus, viris illuſtribus, ipſis indulta ſeu conceſſa & Statuta, per ipſos cives in profectum civitatis promulgata, approbare, innovare, & confirmare, ex benignitate regia dignaremur. Nos vero, conſiderantes, Regiam decere Maieſtatem, devotorũ ſuorum iuſtis deſideriis favorabiliter inclinari, ut, qui prompti fuerint, in obſequiis retineantur: expenſis beneficiis, promptiores, ex innata nobis clementia omnia privilegia iura, gratias, libertates ac immunitates, ipſis à divis Imperatoribus; ac Romanorum regibus, prædeceſſoribus

ceſſoribus noſtris illuſtribus, ritè
rationabiliter indulta ſeu conceſ
adhæc bona & honeſta ſtatuta
profectum ciuitatis per ipſos ed
approbamus, innovamus, & auth
ritate regia confirmamus. Nulli er
omninò hominum liceat hanc a
probationis, innovationis, ſeu co
firmationis paginam infringere, a
ei in aliquo auſu temerario contr
re: Quod qui facere præſumpſeri
indignationem regiam ſe nover
incurſuros. In cuius rei teſtimoniu
præſentes ipſis dedimus litteras, M
ieſtatis noſtræ ſigilli munimine r
boratas. Datum in Arenſteden, a
no Domini 1323, in die beati F
regni vero noſtri anno nono.

Abſolutoriæ eventuales à banno litte Ottonis, XXXI Archiepiſcopi Mag burgenſis, ex familia Landgraviorum Haſſiæ oriundi, & à Papa Iohanne XXI ipſo Avinione Galliæ degente, tunc temporis contra HenricumComitem Stolbergenſem electi.

NOs Otto Dei gratia, & ſedis R manę electus Archiepiſcopus ſa ctæ Eccleſiæ Magdeburgenſis, pr ſentibu

ſtibus hiſce litteris, coram omnis
bs, qui eas viſuri ſunt, apertè con-
femur & teſtamur, quod nos, pro-
pr ſingularem affectionis favorem
amicitiam, quam nos deprehen-
dnus pridem & adhuc invenimus
inoſtris fidelibus & dilectis, ſcabi-
, ſenatoribus, tribuum magiſtris,
civibus communibus civitatis
gdeburgenſis, non debemus cul-
e, aut inſimulare, velut nec id no-
i cauſſa alicui concedemus, qui
t iuxta ius Canonicum aut mun-
num illos noſtros cives Magdebur-
ſes incuſet, præſertim & ſingula-
er propter factum, quod in civita-
e Magdeburgenſi perpetratum eſt,
icuſtodia & morte venerabilis Do-
ni præceſſoris noſtri, ob fortuitam
lationem Archiepiſcopi Burchar-
Magdeburgenſis, cui Deus propi-
s ſit. Inde renunciamus omni iu-
conventioni, quæ nobis in hoc
ntra illos competeret; & plane ab
culpa eos abſolvimus. Præterea
emus & volumus nos noſtram &
ſtrorum omnium facultatem, et-
in amicorum auxilium & conſi-
m in hoc conferre, cum aſſidua
igentia, abſque omni variis argu-
s & effugiis, tam ſcribendo, quam

Mmm pre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

precando, tum tabellariorum in
ſionem per proprios noſtros ſumpt
mittendo in aulam Romanam ,
propter ſupradictum factum à ſanc
noſtro patre Papa in gratiam rec
piantur, & penitus reconcilient
Tum quoque debemus nos illis r
linquere iura ſua, privilegia, & co
ſuetudines, quas ex antiquo mo
poſſident & obtinent in hunc uſq
diem; Et debemus illis ſervare ſtip
lationes, & litteras obligationeſv
quas à præceſſoribus noſtris & à c
pitulo noſtro Magdeburgenſi h
bent. Debemus quoque eos defend
re & tueri, & auxilio omni illis ſu
currere, contra principes, contra D
minos, & contra quoſvis violator
pro iure eorum; ubicunque hoc n
ceſſitas requirat; velut Dominus ſu
dilectos viros, & ſuos devotos d
fendere, & iis opem præſtare tenet
iuxta iuris vigorem. In huius rei m
nifeſtum & apertum teſtimoniu
& eorum omnium quæ ſupra ſc
pta ſunt, illis has præſentes litter
dedimus, atque appenſo noſtro ſig
lo corroboravimus, & ſigillari cur
vimus. Actum Magdeburgi, an
poſt nativitatem Domini milleſim
trecenteſimo & vigeſimoſeptim

d

die Sancti Ægidii divi Abbatis.

[Quomodo vero Archiepiſcopi Burchardi illius attentata, contra civitatis privilegia & Imperatoris regalia, quæ eundem in civitatis huius iure concernunt, ſuſcepta, ipſe Imperator Ludovicus Quintus vindicarit, & acriter taxarit, defunctum Archiepiſ. depopulatorem, & nomine Archiepiſcopi indignum vocando, id alibi Ludovici litteris demonſtratur & docetur; ubi plenius de caſſatione banni talis agitur. Interim *Actus homagialis*, qui primus fuit, quum antehac præcedentibus triginta Archiepiſcopis nullatenus obligata fuerit civitas, *ſic ſe habet, ut ex ſequenti apparet documento.*

Nos Conradus, Dei gratia Præſuppoſitus monaſterii ſanctæ Mariæ Virginis Magdeburgenſis, ordinis Præmonſtratenſis, & frater Iordanus, Lector Erfurdenſis, ordinis fratrum Eremitarum ſancti Auguſtini, Commiſſarii ad infra ſcripta authoritate Apoſtolica deputati, recognoſcimus, & præſentibus proteſtamur, honorum viros Conſules, & communitatem civitatis Magdeburgenſis, venerabili Patri ac Domino, Domino Ottoni, ſanctæ Magdeburgenſis

Eccleſiæ Archiepiſcopo, iuramentu
fidelitatis & homagii in noſtra præ
ſentia præſtitiſſe , iuxta mandatu
Apoſtolicum, in hunc modum: Quo
congregati parochiani ſinguli , p
ſingulas eiusdem civitatis parochia
Domino Archiepiſcopo prædicto præ
ſentialiter conſtituto , interrogati
nobis, ſi vellent litteras & mandat
Apoſtolica obſervare, ſub his verbi
vulgaribus : *Syth ihr herkomen , ih*
Herrn von dem Rahte , und di gemeyn
der alten Stadt Magdeburg , daß ih
halten vvellet des Pavvſtes brieffe , un
ſein geboht ? (id eſt : *Num huc veniſtis*
vos domini ex Senatu, & vos cives vete
ris civitatis Magdeburgenſis, quod velit
ſervare Papæ litteras & præcepta ?) &
reſpondentes , quaſi unius vocis cla
more, Quod ſic: iuſſu noſtro elevan
tes ſinguli manus ſuas, fecerunt jura
mentum verbis vulgaribus , ſub for
ma conſenſu partium concepta , &
utrumlibet voluntariè accepta ; qua
dignoſcitur eſſe talis : *VVy Rahtmann*
und vvy gemeyne lüthe , alle der alte
Stadt zue Magdeburgk , ſchvveren un
ſerm Hern Ertzbuſcofen Otten , de hie
gegenvvertig iſt , truvve und holt th
vveſende, als vvy van rechte ſullen: da
uns Gott helpe und ſeine Heiligen
(id

d eſt: *Nos Senatores populusque ve-
ru civitatis Magdeburgenſis, iuramus
d fidelitatem & affectionem gratam no-
ro Domino Archiepiſcopo, qui præſen-
r heic adeſt, præſtandam, veluti iuris
t & nobis competit: prout nos Deus iu-
et & ſancti eius.)* Et hoc idem vice
erſa idem Dominus eisdem civi-
us favorabiliter repromiſit. In cuius
ei teſtimonium ſigilla noſtra præ-
entibus ſunt appenſa. *Acta ſunt hæc
nno Domini milleſimo trecenteſimo tri-
eſimotertio, Sabbatho ante Dominicam
ubilate.*

Notabilis certè iſte eſt actus, quam-
is non verbis ſplendidis & pompo-
is ſit deſcriptus: tamen, qui perſo-
as, qui res, & verba tractatus rectè,
uxta vigorem & pondera examinare
oluerit, multa inde colligere & diſ-
icere poterit. Nam in ſingulis cir-
umſtantiis ea latent, quæ ſingulari
quidem indigerent explicatione; ſed
oſtrarum partium jam non eſt, quæ-
ibet ad acumen revocare judicii. Res
ta demum transacta quidem fuit,
erùm cotidie novis diſputationibus
c difficultatibus inde exortis anſam
ræbuit, ut pactum hoc homagiale
actorum quàm plurimorum poſtea
enitrix & mater extiterit; velut id

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

quoque anno 1613, die 27 Novembris, Syndicus Magdeburg. Thomas Francius coram Electoris Brandeburgici & Principum Anhaldinorum Legatis, quos tum utraque pars controvertens tanquam arbitros ad componendum novam homagii diſcordiam advocarant, in Monaſterio Bergenſi prope Magdeburgum ſito, ingenuè confeſſus eſt; ubi poſt longam huius litis deductionem uſus eſt his verbis: Quod confiterentur, in primis tres fuiſſe Archiepiſcopos, qui civitati Magdeburgenſi ingens damnum quoad jura regalia & temporalia crearint; Burchardum, Guntherū, & Erneſtum: Et hos quidem uſque adeo nimia dominandi cupiditate urbem ſupprimere laboraſſe, ut etiam per Pontificis Romani bannum & excommunicationem in non exiguam præcipitarint calamitatem: unde civitas coacta fuerit tria hæc ſumma in ſe recipere onera; nimirum, ut Reverſales mutuæ exhiberentur, juramentum emendæ præſtaretur, & pacta accumularentur: quum tamen antea civitas planè liberrima fuerit. Credere ſe tamen, affirmavit ibidem, quod Pontifex nullus Imperatori conceſſa privilegia & regalia infringeret

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

gere poſſit; quum præiudicium ipſi Imperatori & eius Maieſtaticis juribus id importaret, taliaque pacta & reverſales vi & metu extortæ nullum per naturam rei ſortiri poſſent verum & ſolidum effectum. Verum quum in hac deciſione illius Syndici terminetur quæſtio ſuperius allata, etiam in ea nunc acquieſcendum nobis erit; interea perrecturus ad reliqua, quæ in diſſolutione fœderum ſunt cognoſcenda.

NOTA.

Quum ab amico hæc ſequentia Diplomata, ſuperioribus adhærentia, mitterentur eo ipſo tempore dum imprimebatur libellus iſte, æquum fuit, ut petitioni amici non tantum ſatisfieret; ſed etiam hiſtoricæ continuationi hæc neceſſaria illuſtratio ſubnecteretur.

Diploma privilegiorum ab Imper. Ottone IV. *anno* 1208 *Magdeburgenſibus conceſſorum.*

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Otto quartus divina

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

favente clementia Romanorum I
& ſemper Auguſtus. Iuſtum & h
neſtum eſt, ut benè meriti ſuorum
meritorum digna beneficiorum pr
mia congruo ordine conſequantur.
Vnde eſt, quod nos attendentes pr
clara devotionis obſequia, quæ di
ctus Princeps noſter Albertus, Mag
burgenſis Eccleſiæ Archiepiſcopi
ab exordio noſtræ promotionis f
venter nobis exhibuit, & Domi
concedente, in poſterum nobis e
exhibiturus, non immeritò ad om
nia ea exequenda, pari animi noſt
movemur intentione, quæ vel hon
rem perſonæ ſuæ reſpiciunt, vel a
commodum, vel utilitatem Eccl
ſiæ principalis & demum ſuffrag
nearum Eccleſiarum ſuarum cond
cunt. Cum igitur ex antiqua & an
tiquata conſuetudine, omnium Epi
coporum decedentium, qui de juri
dictione ſunt Imperii, in quibuscun
que reditibus, fiſco cedere debeant
Imperiali, ob ſynceram dilectionem
memorati Archiepiſcopi, eiusque per
ſonæ reverentiam, ſucceſſoribus
dummodo à præſenti toga carnis ip
ſo exeunte, & omnium ſuffraga
neorum ſucceſſoribus, in perpetuum
concedimus, ut omnes proventus
Epiſco-

piſcopales, qui, defunctis Epiſcopis,
nperio cedere conſueverunt, dein-
eps ad uſus ipſorum colligantur, &
ollecta reſerventur, ſtatuentes, ut ſi
ecedentes Epiſcopi aliquibus debitis
erint innodati, ea exinde perſol-
antur. Per hoc tamen ſpeciale gra-
æ noſtræ donum, Magdeburgenſem
ccleſiam, omneſque eius ſuffraga-
eas Eccleſias, cum omnibus eorum
miliis, occaſione memorati Archie-
iſcopi, volentes eſſe ſpecialius ho-
oratas.

Porrò cum Romani Imperatores
oſtri, in omnibus civitatibus &
pidis Eccleſiarum Imperii, duranti-
us curiis Imperialibus in illis, ac-
pere conſueverunt theloneum &
ionetam, & in ſuos uſus convertere.
os propter ſynceram dilectionem,
uam ad memoratum gerimus Ar-
hiepiſcopum, eandem conſuetudi-
em, eiuſque debitum prorſus abo-
re decrevimus, & tam Magdebur-
enſi civitati, quam univerſis oppi-
s ad ipſam Eccleſiam pertinentibus,
lius onus obſequii liberaliter in per-
etuum relaxamus.

[*Heic notandum, ait Dauth., Magde-
rgum fuiſſe civitatem Imperialem im-
ediatam, &c, ad interceſſionem Ar-*

chiepiſcopi, vacatione ac immunitate ... oneribus realibus Imperio debitis ab Ott... ne Imperatore donatam. Sub nomine au... tem oppidorū intelliguntur Hala Saxo... Burgum &c. quæ veteri verbo ſuburb... caria dicta, Metropolim reſpicientia ... Iuris ac Iuſtitiæ impertitione. &c.]

In terris quoque, ubi ex antiqu... Magdeburgenſis numiſmatis, percu... ſio currere conſueverant, ſtatuim... nec theloneum, nec Monetam, a... per nos, aut unquam per alium, ni... de voluntate & conſenſu ipſius A... chiepiſcopi, vel ſucceſſorum ſuoru... ponendam. Cæterùm ut tam mem... ratus Epiſcopus, quam familiæ ſu... dilectæ nobis univerſitas, plenitud... nem gratiæ noſtræ operum recogno... cat, nos neque per nos, neque per h... mines noſtros, faciemus, vel fie... mandabimus, in civitate Magdebu... genſi, vel in oppidis, vel in aliquib... bonis Archiepiſcopi Eccleſiæ, al... quam exactionem: nec ſumemus ho... pitium, quæ vulgariter *herberge...* nuncupatur, contra voluntatem A... chiepiſcopi, vel alicuius ſui ſucceſſ... ris, per hanc etiam ſpecialem gratia... noſtram, Eccleſiam Magdeburgenſe... volentes eſſe ſpecialiter honoratan... Vt autem hoc noſtræ liberalitatis d...

nu...

[...]um ſæpe factæ Magdeburgenſi Eccle-
[...] & ſuffraganeis eius omni ævo
[...]tum & inconvulſum permaneat,
[...]ſentem exinde paginam conſcribi
[...]iſſimus, & Maieſtatis noſtræ ſigillo
[...]mmuniri: ſtatuentes & Edicto
[...]gio firmiter præcipientes, ut nullæ
[...] cætero perſonæ altæ vel humili
[...]cleſiaſticæ ſive ſeculari, hanc no-
[...]æ Donationis divalem paginam
[...]itum ſit infringere, vel aliquo ei
[...]meritatis auſu obviare. Quod ſi
[...]is facere præſumpſerit, in vindi-
[...]am transgreſſionis auri puriſſimi li-
[...]as centum componat, quarum me-
[...]etas Cameræ noſtræ, reliquum paſ-
[...] iniuriam perſolvatur. (Heic ite-
[...]m Dauth. notat, inquiens: Ergo læ-
[...] civitati, non autem Archiepiſcopo
[...]ſvendum manet.) Huius rei teſtes
[...]nt: Hartbertus Hildesheimenſis E-
[...]ſcopus. Tidericus Mersburgenſis
[...]piſcopus. Henricus Palatinus Co-
[...]es Rheni. Bernhardus Dux Saxo-
[...]æ. Hermannus Lantgravius Thu-
[...]ngiæ. Tidericus Marchio Miſnenſis.
[...]onradus Marchio de Landsperg. Al-
[...]rtus Marchio Brandeburgenſis. Co-
[...]es Fridericus de Brena. Geverhar-
[...]us Burggravius Magdeburgenſis.
[...]omes Adolphus de Scouwenburg.

Comes

Comes Burchardus de Mansfelt. C. mes Algerus de Hohinſteyn. Albi tus & Gevehardus fratres de Ar. ſteyn. Cono de Müntzenborgh. Ba- lius de Oſterode. Gunzillinus Daj fer. Tidericus Rabil , & alii qua plures.

Signum Dom. Regis

Otton Quar Roma Invicti ſſimi.

Ego Conradus Spirenſis Epiſcopu Regalis aulæ Cancellarius, vice Dn Sifridi Moguntinenſis Archiepiſcop totius Germaniæ Archicancellari recognovi. Acta hæc ſunt ann Dominicæ Incarnationis M.C.VIII Indict.XII. regnante Domino Otto ne IIII. Romanorum Rege glorio ſo, anno Regni eius duodecimo. Da tum apud Braunswig , per manu Wolteri Regalis aulæ Protonotarij XIII Kalend. Iun.

Diplom

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Diploma aliud de an. 1216.

FRIDERICI II. IMPERATORIS.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. FRIDERICVS Dei gratia Romanorum Rex & ſemper Auguſtus, & Rex Siciliæ. Illud privilegium, quod Rex regum & Dominus Dominantium in memoriam Eccleſiaſticæ libertati precioſiſſimo ſanguine ſuo ſcripſit; ita Regio decet cuſtodire favore, ut nunquam in eo quicquam appareat, quod illius gratiæ videatur obtenebrare decorem, quæ à tanto procedit Auctore. Vt ergo poſt terreni regni faſtigia ſecurius expectare poſſimus ab ipſo æternæ felicitatis coronam, cum noſtræ devotionis miniſterio permanſerit in ſuæ integritatis gloria Sponſa Chriſti, gratia ſui ſtatus debet à nobis percipere potius incrementa, quam ipſius quaſi quadam ſpecie ſervitutis pro poſſe ſinamus indumenta diſcerpi. Eoque veterem illam conſuetudinem deteſtantes, quam anteceſſores noſtri Romanorum Imperatores & Reges in Cathedrales exercuerunt Eccleſias & Abbatias, quæ manu regia perri-

porriguntur, quod videlicet deced-
bus Epiſcopis & Prælatis earum, n
tantum reliquias rerum mobili
earundem conſueverunt occupare &
convertere in uſus proprios occu-
tas, quam etiam reditus & proven
per totius anni circulum ita pro
auferre, ut non ſolvi poſſint deb
decedentis, nec ſuccedenti præl
neceſſaria miniſtrari. Eidem conſ
tudini ſive iuri, vel quocunque
cabulo exprimatur, renunciamus
nitus, ob reverentiam Crucifixi,
ius in noſtro corpore laudamus I
gnia, illud iiſdem Eccleſiis perpe
jure donantes, & auctoritate Re
ſtatuentes, ut Eccleſiarum omni
libertate integra ſemper in omni
permanente, res & reditus huiusm
in ſolvenda debita decedentium P
latorum, & in alios Eccleſiarum u
vertantur. Obſecramus igitur easd
Eccleſias, & in virtute Altiſſimi c
teſtamur, quatenus ob hanc mun
centiæ noſtræ gratiam apud Alti
mum ſupplicare dignentur in po
rum piis orationibus, & poſt ter
num vitæ noſtræ, diva in perpet
commendationis memoria retine
Cum autem Magdeburgenſis Ecc
ſia, quæ nonnullas pro exaltatio

noſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

noſtra paſſa eſt ſollicitudines & la-
bores, in ſubſcriptis articulis, à qui-
busdam anteceſſoribus noſtris in pri-
vilegio meruit honorari, nos præfatæ
libertatis ipſius nolentes reſtringere
terminos, ſed potius ampliare, a pre-
ces dilecti principis noſtri eiuſdem
Eccleſiæ Archiepiſcopi Adelberti, qui
principalis & præcipuus noſtræ ſub-
limationis auctor extitit & promo-
tor, eadem auctoritate ſtatuimus in-
novantes, ut cum in civitate Magde-
burgenſis Eccleſiæ, vel oppidis perti-
nentibus ad eandem, à nobis vel ſuc-
ceſſoribus noſtris, curias Regales ce-
lebrari contigerit univerſis, quæ in
aliis civitatibus atque locis in mo-
neta, theloneis, & cæteris utilitati-
bus quibuscunque, Imperiali jure
provenerint ab eisdem, in præfati
Archiepiſcopi & ſucceſſorum eius
bonis & fructibus libera ſemper exi-
ſtant prædictæ Eccleſiæ profutura.
(4.) In omnes etiam homines civi-
tatis oppidorum, ſeu villarum ipſius,
Regales talliæ petitiones, aut exa-
ctiones nulla unquam occaſione,
præter Archiepiſcopi & ſucceſſorum
eius exerceant aſſenſum: nec quisquā
præter ipſum Archiepiſcopum & di-
ctos ſucceſſores eius, aliquid iuris
habeant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

habeat in eosdem. (*b.*) Et ub
cunque percuſſio Magdeburgen
numiſmatis hactenus currere conſu
vit, nullus unquam præſumat cud
re de novo monetam, ſed præfati cu
ſus numiſmatis largè per prædict
terminos in ſuo robore perſevere
Adhæc eidem Eccleſiæ noſtra liber
litate donamus, ut ſi alicubi in bon
eius in quavis ſpecie contigerit rep
riri metallum, in uſus ipſius Eccleſ
perpetuo deputetur, adiicientes
quælibet iura, quæ ſæpe dictæ Eccl
ſiæ à noſtris anteceſſoribus ſunt co
ceſſa, libera ipſis ſemper maneant
quieta. Vt autem hæc omnia, ſic
à bonæ voluntatis noſtræ liberalita
procedunt, perpetuis temporib
maneant inconvulſa, præſens in
privilegium conſcribi præcepimu
noſtræ imaginis impreſſione mu
niri ſtatuentes, ut quiſquis contr
hæc præſumpſerit aliquid attentar
centum libras auri pro pœna com
ponat, quarum medietas fiſco ceda
& pars altera illis, quibus iniuria fu
irrogata. (*c.*) Teſtes huius rei ſun
Otto Friſingenſis Epiſcopus. Otto He
bipolenſis Epiſcopus. Sifridus Au
guſtenſis Epiſcopus. Siboto Have
bergenſis Epiſcopus. Engelhard
Col

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Colonienſis Electus. Vlricus Patavienſis Electus. Henricus Abbas Herſfeldenſis. Cono Abbas Eleracenſis. Hermannus Fuldenſis Electus. Ludovicus Comes Palatinus Rheni & Dux Bavariæ. Leopoldus Dux Auſtriæ. Otto Dux Meraniæ. Hermannus Marchio de Baden. Fridericus frater eius. Anshelmus Marſchalcus, Wernerus Dapifer, Walterus Pincerna, Regales aulæ. Et alii quam plures.

Et ego Conradus Metenſis Epiſcopus, Imperialis aulæ Cancellarius, vice Domini Sifridi Moguntinenſis Archiepiſcopi, totius Germaniæ Archicancellarii, recognovi. Acta ſunt hæc anno incarnationis Dominicæ M.CC.XVI. Induct. IIII. Regnante Domino FRIDERICO Secundo Romanorum Rege glorioſiſſimo & Rege Siciliæ. Datum Herbipolis per manum Bertoldi Regalis Aulæ Protonotarii, V. Idus Maii, anno Regni Domini Regis quarto.

(a.) *Ad diploma hoc Imp. D. Dauthius ſen. olim hæc notavit, rem ita explicando; dum iura civitatis defendit: ad litt. a. Eadem iura Epiſcopi Argentinenſis, Spirenſis, VVormatienſis, &c. in*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ſuis civitatibus Cathedralibus impetra verunt, non imminuto earundem civita tum libertatis ſtatu, nec dominio civita tum in ipſos Epiſcopos tranſlato, utcun que ipſi hoc ſemper prætenderint. Im nec fieri potuit in præiudicium earun quum prius audiri debuiſſent; velut etia hodiè iſte ſtilus in aula Imperatoris o ſervatur, ut, quoties extenſio privilegi rum petitur, id fiat cum conſenſu inte eſſentium, quibus copiæ petitionum mi tuntur, ut ratione intereſſe audiantu prius; aliàs per ſe nullum eſt &c. Tur pacta ſtricti iuris non ad alios exten poſſunt, quum ſit res inter alios acta.

(b.) Ergo, ait Dauthius, civit Magdeburg. olim immediatè Imper contribuebat, à quo onere immunitate impetravit, intercedente Archiepiſcop ut nec Imperio, nec Archiepiſcopo con tribuere teneatur, niſi ultro velit. Na talliæ potitiones (bede) & exaction imperio debitè hic remittuntur ipſim civitati, nec Archiepiſcopo donantur, c ius in cives tribuitur honorarium, n proprietarium aut dominicum: hoc eſ ut Imperator civitatem Magdeburgun Hallam. &c. collectare pro arbitrio n poßit per Duces, Comites, Advocat ſuos; ſed per ſolum Archiepiſcopum Quod privilegiis aliarum civitatu

Epiſcop

piſcopalium, quæ haud dubiè Imperiales unt, in promptu eſt demonſtrare. Collea enim non Archiepiſcopo, ſed Imperio ſolvitur & præſtatur, vel Archiepiſcopo t Imperatoris Commiſſario, ceu per tae privilegium nil magis, quam Commiſſionis perpetuitas acquiritur, ut iura Imperatori maneant integra in civitates uas. An alia ſit hodie rerum & Imperij facies?

(c.) Pœna civitati læſæ ſolvenda, non Archiepiſcopo. Unde conſtat, hoc privilegium commodo civitatis Magdeburgenſis fuiſſe conceſſum, & quidem ad preces & interventionem Archiepiſcopi. Tanta fuit olim concordia rerum. &c. Hactenus Dauthus.

Sequitur nunc Civitatis Magdeburg. abſolutio à banno propter occiſum Archiep. Buchardum, Imperatoris LVDOVICI BAVARI, *velut ſupra deciſionis cauſſa in quæſtione illa mentio eius eſt facta; cuius interpretatio ita ſe habet.*

NOs Ludovicus Dei gratia Imperator Romanus, ſemper Auguſtus, annunciamus reverendis Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, & reli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

quis Eccleſiæ Prælatis & præfecti
cuiuscunque dignitatis & ordin
ſint, velut etiam generoſis Princi
bus, Ducibus, Comitibus præfecti
civitatibus, oppidis & communit
tibus, etiam omnibus perſonis ſpi
tualibus & mundanis, noſtris & R
mani Imperii ſubditis, noſtram gr
tiam & omne bonum. Dignitas
celſitudo ſacri Romani Imperii, qu
originem ex fonte pietatis ſuam tr
hit, meritò erga omnes & ſinguli
Imperii ſubditos & fideles, peculi
rem benignitatem & clementem v
luntatem gerit, ut quisque in ſuo ſt
tu & gradu, & præſertim illi, qui i
nocentiæ & obedientiæ ſe dedun
rectè defendatur & conſervetur. Qu
do itaque putamus, quod aliquot
ves & incolæ in Magdeburgo, noſt
& ſacri Imperii Romani fideles an
ei, dum illi gravia admodum & in
portabilia onera, quæ ipſis Epiſcop
eorum, modo nomine eo ſit dign
cùm tamen non tanquam noſter
Imperii fidelis, ſed multò magis n
nus alius, quàm violator & ſpolia
ſit vocandus, ex malitia impoſu
perferre non potuerunt: ſed prop
ipſius multiplices, iniuſtas, & viol
tas actiones tandem commoti fr
ti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

nt, ut eò tenderent, quomodo ex
oncepto zelo erga iuſtitiam illum
x mundo & è vita tollerent, & di-
inum illud dictum, quod malefa-
tor non ſit in vita tolerandus, ante
culos obſervarent. Vnde quoque
ctum eſt, quod dicti cives contra
oluntatem, ex ipſius Burchardi
audulentis & peſſimis impoſitioni-
us convicti & coacti ſint illum è
edio tollere, & ad meritum ſuppli-
um tot delictorum pertrahere. Nos
tem poſt multas & varias delibera-
ones huius cauſſæ & eventus eius
ndem hoc comperti ſumus, quod
agdeburgenſes & quisque inter eos
b prænominatum factum pro inno-
nti & impunibili ſit habendus.
Quapropter noſtra voluntas & ſen-
ntia eſt, quod omne illud, quod-
nque dicti cives, aut quisquam ex
is cõtra nominatum Burchardum,
neceſſitatis & iuris iuſſu, ſuſcepit
perpetravit, ipſis & eorum hære-
ibus ac poſteris in pœnam nullam,
d potius pro beneficio communi,
t imputandum: Veluti etiam nos
opter ſufficientem cognitionem &
onſtantẽ ſcientiam huius cauſſæ ex
enitudine poteſtatis Cæſareæ illos
agdurgenſes ab omni & ſingulo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

quodcunque in toties dictum Burchardum, & omnes ac ſingulos eiu conſortii, verbis aut factis perpetrarunt, his noſtris apertis litteris, tanquam ſententia judicialiter prolat manifeſtè & coram ſingulis abſolvimus & liberos pronunciamus.

Statuimus & figimus legem his in perpetuum, quod nemo in poſterum ad ullam accuſationem aut actionem huius cauſſæ gratia coram ull Iudice Eccleſiaſtico aut ſeculari contra Magdeburgenſes vel eorum hæredes & poſteros admitti debeat; Velu quoque illi propterea neque in a extra judicium vel criminaliter au civiliter; neque modò, neque in fu turum unquam conveniri, traduc aut denunciari & culpari poterun aut debent.

Atque ſi etiam ob prædictum illorum ſuſceptum & perpetratum fact à quopiam quid inceptum aut inten tatum eſſet, illud omne hoc noſtr edicto annullamus & penitus caſſ mus, atque Magdeburgenſes & omn eorum poſteros, in omnibus, quæ cunque hoc facto perpetrarunt, in noxios pronunciamus. Atque ſi pro pterea à quoquam ex honoris ordin officio ac ſtatu lapſum commiſiſſ

ii & horum privatione digni eſſe cenſeri poſſent, contra hanc opinionem omninò eos reſtituimus & reponimus undequaque in integrum ſufficientiſſimè. Mandamus inde, ſancimus & ſententionando pronunciamus, quod, ſi quiſpiam per ſe aut per aliam quendam, ſit quicunque velit, huic noſtræ Cæſareæ Abſolutioni, liberationi aut Reſtitutioni, per quamcunque viam aut modum id fieri poterit, oppoſuerit aut contradixerit, quod ille & illi omnes cunctis privilegiis honoribus & dignitatibus planè exuti, & ad nullas honeſtas & iuſtas negotiationes ac cōmunitates, aut ſingularia officia nequaquam idonei eſſe & cenſeri debeant. Eodem modo neque ullum ſcriptum ius tam Canonicum, quâm civile huic noſtro Edicto in contrarium opponi, aut ulla interpretatione id adverſum in modum intelligi, multo minus L. Cornel. de Sicariis allegari vel introduci debet. Delinquens autem & transgreſſor harum noſtrarum legum mille libras auri puri (id eſt 726000 aureos) dimidiam partem noſtrę Imperiali Cameræ, dimidiam alteram illis, quibus iniuria illata eſt, absque remiſſio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ne perſolvet. In huius rei fidem & teſtimonium talia in publicas litteras referri, & easdem noſtro ſigillo Cæſareo muniri curavimus. Datum nativitate Chriſti Salvatoris noſtri 1529. Regnorum noſtrorum 15. & Imperii Cæſarei ſecundo anno.

CAP. XXII.

De reliquis fœderum diſſolutionibus.

DE fœderum violatione varia dictum eſt hactenus; Reſtat nunc ut pauca ſubnectamus in fine huius diſquiſitionis de mutatione fœderum, expiratione temporis, & defect contributionis; qui ſunt legitimi mo di aut corrigiendi aut diſſolvendi fœdera. Cavendum omninò eſt, ne temerè ſeceſſionem ab invicem faciant, qui fœdere legitimo coniuncti vivunt. Nam, qui ſic facile reſiliunt à pactis conventis, aut ſe fruſtrà diſſipari patiuntur, dubitari amplius non debet, quin paulatim omnes cladem aliquam ſint accepturi. *Cominæ lib. 2 de reb. geſt. Lud.* 11 *Reg. Gall. fo.* 360. Velut etiam omnium maxim ingruit iis calamitas, ſi is potentio

al

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ut ſuperior ſit & auctoritate & po-entiã qui incumbat ſociis. Quare ſi ontroverſiæ vel contentiones inter œderatos incidunt, inter ſeſe ordi-ient, qui diſcordiam examinent & omponant; *ut ſupra poſita monita do-ent.* Quod ſi vero uſus rerum, aut iovæ quædam temporis & negocio-um circumſtantię, aliquid moneant orrigendum; omnes prius unanimi-er in hoc conſentiant, aut non aliàs acilè aliquid mutent. Etenim in-onſtantiam quandam & mutabili-atem animorum hæc res arguit, quæ minus decet viros cordatos & inte-gritati deditos. Sed interdum neceſ-ſitas quædam intervenit, quæ de-pauperatis legem impoſſibilitatis imponit. Sic enim deficiente pe-cunia diſſolvitur inculpabiliter con-fœderatio, quum dolus abſit. Quam-primum enim collatio annua vel menſtrua in corroborando the-ſauro confœderatorum ceſſat, (*daß die kaſſe nicht kan erklecklich geſterket werden,*) ceſſat etiam fœdus, vel mi-nuitur, & in nihilum tandem redigi-tur. Velut etiam lucri inæqualitas fœderum ſanctionem reddit diffici-liorem, unde eorundem facilè impe-ditur continuatio. Quomodo vero

id fiat, diſcatur ex *Renat. de Luſing.*
lib. 3 de in c. rem. conſervat. & occa
Imperior. c. 7, & ſeqq. Sed omniu
rectiſſime & juſtiſſimè ſit diſſoluti
ſi tempus præſcriptum elapſum ſit,
finem exordii claudat. Etenim pra
fixum & præſtitutum tempus lege
eam fini imponit, ex qua primit
determinationem accepit. Quod
igitur ad metam eam perventum ſ
ſine difficultate; liberum erit con
ſultare, num quid ſit prorogandum
vel minus. Alias veriſſimum eſt
quod in eos, qui per rationem iuſtar
à fœdere compacto diſcedunt, nih
temerè ſtatuendum ſit. *arg. l. 14, 15*
& 16. ff. pro ſoc. Videat igitur quis
que, ut fœderi eam teſſeram amicitiæ
reponat, quæ nihil diſcordiæ aut of
fenſi animi oſtendat, licet res ipſa ex
pirarit; ne illud accidat, quod vul
gus iactare ſolet, Adamantem in
eas malleo redigi minutias, quæ om
nem oculorum aciem excedant.

Iehova faxit, ut fides ſit ubique in
amore conſtans, ne mortalitas hæc
temerè per ſui iacturam diſſolvatur,
& in æternas tenebras ſe præcipitet.
Amor Chriſti ſit verus noſtri amor,
ſic neque ab invicem, nec ab ipſo
ſepa-

ſeparabimur Chriſto. Gratia Spiritus, in potenti pietatis veræ amore, nos perducat per & cum Chriſto ad Iehovam Patrem. Amen.

EPILOGVS

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

EPILOGVS

Seu

ANNEXVM,

Neceſſariæ informationi inſerviens.

HActenus in genere ea explicata ſunt, quæ fundamenta huius intentionis propoſitæ accurato lectori ſatis declarare poſſint, ſi ex fœdere Hanſeatico perplexa cuipiam fortè quæſtio obiiciatur, ceu eſſe memini, qui talia parum propitiis oculis pelluſtrent. Verum ſi rem optimam penitius introſpicere & ſecum exactius examinare diſcant; facilè ab affectuum ſuorum importunitate, quæ nunquam commodum admittit hominis corrupti judicium, ſe liberare quis poterit. Fæderis Hanſeatici nobilis ſocietas & communio talium rerum publicarum, quæ per tot membra in uno corpore repræſentantur, ſuis certè fundamentis non immeritò innititur; atque quam laudabi-

dabilis ſit eius conſolidatio in tot partibus, id duratio ſatis detegit. An non enim admiratione perdignum ſit, quod ultra quatuor ſecula ex tam variis concuſſionibus ita emerſerit, ut adhuc in ſuo ſe Reſpublicæ omnes laborent integrè conſervare vigore? Actum hucuſque eſt de ſocietate, de libertate, ſervitute, de Privilegiis: (quorum auxilio ſervitus ſat inimicè libertati ſuperinducta paululum rurſus diſcutitur;) de vera forma Reipublicæ, de diſcrimine aliarum; de locis, quibus contineantur, de fœderibus, & eorum complementis atque perfectione. Nam talia omnia ritè conſtare debẽt, ſi quis per veram corporis naturam imbueri velit atque dignoſcier; præſertim quum in opinionibus quam plurimis ipſi ſæpiſſimè ſe heic confundant, ita ut ab erroribus plerumque difficulter revocentur; id quod toties in præcedentibus monitis fuit inculcatum. An non inde corruptum progeneretur apud mortales iudiciũ? Imo fit, ut res optimæ tali cenſura in peſſimũ haut rarò abripiantur aut præcipitentur Arbitrium. Quapropter, quum conſtet modo quod ſocietas ſit, & quid ſit, ac quibus modis liberè con-

ſocia-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

ſociari, ac quo iuris medio, & u
confluere in fœdus iuſtum ac legiti-
mum poſſit: iam quoque annecten-
dum foret, à quibus, & cui rei indu-
ci debeat, præſertim quum ampliſſi-
ma commerciis materia ſe nobis hei
exerat: Verum, quum temporis ra-
tio & fœderis Hanſeatici delineati
ipſa nunc exigat hoc, ut ea, quæ ge-
neraliter hucuſque introducta ſunt
ad ſpecificam determinationis ap-
plicationem retrahantur; preciu
erit, ut maturitati & ſcopo huic ni-
hil amplius obiiciatur moræ. Sic ip-
ſæ perſonæ & ipſius materiæ ſed
omnis luculentius explicabuntur. E
tenim fœdus illud inclutum Hanſa
nullam materiam ſubiecti fundamẽ-
talem agnoſcit, quam commercium
& eius liberum in naturali quovi
& gentium iure uſum. Quid po-
tentius, quid efficacius, quid iuſtiu
convenientiuſque tam nobili inten-
tioni poteſt exprimi? Res per ſe di-
gniſſima eſt, quæ nunc in Scenam ul-
teriorem prodibit. Nec ſanè ſimpli-
ci tractatione uniformiter aut pauci
id explicari poterit. Commercium n
res talis eſt, quę ex pluribus, & quid
ſatis intricatis conſtat membris au
partibus. Si neſcis, cõcurrunt heic i
ho

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

hoc mercimonii ampliſſimo foro, *Cō-mercium, mercatura ſtatus mercatorum, perſonæ, qui mercaturam exercere queant emporium, ius ſtapulæ, vectigal, maris uſus, navigatio, & exportandi licentia, & contractus mercatorum varij &c.*

Sed nec minus eorū oppoſita, ut ſunt Monopolia, nimium lucrum, & uſuræ fallimenta, cambium inæquale & inhoneſtum ſtudium proprii commodi, quod peſſimè, quum nullum ſit unquam abſque Idololatria horrenda, omnes omnium hominum actiones & negotia perdit & diſrūpit, velut & dolus, ſuppoſitiones corruptiones materiarum, atque ſimilia eiuſmodi ſunt examinanda. De his omnibus, quum pauci ſint, qui tam ſumme neceſſariam, cunctiſque mortalibus cotidiè uſitatiſſimam materiam plenè pertractarint, nunc quidem eſſet aliquid pro veriori & attentiori rei intellectu dicendum; ſed quum res in nimis longum ſpatioſumq; heic ſe diffundat campum, & non pauca in ipſa hiſtoria atque conſtitutione fœderis Hanſeatici annotanda ſint; vela heic nobis contrahenda video. Proinde paucula quędam infirmationis & notationis loco ex Iohan. Nideri tractatu *de*

con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

contract. mercat. cap. 5. & 4. de ori-
gine omnium tranſlationum in reb-
temporalibus, & ſpeciebus contr-
ctuū, quando ſint iuſti aut iniuſti,
nonnulla ex Benvenuto Stracha, (
ipſis Mercatoribus conciſiſsimè ſu-
nectemus, quum maximè ita ad re-
faciant, ut facilè inde reliqua dii-
dicari queant. Vltimo nunc igit-
(inquit Niderus *d. l.*) videndu-
eſt breviter unde originaliter prov-
niat quod rerum dominia ſunt d-
ſtincta, ſic quod hoc dicatur meu-
& illud tuum, quia illud eſt fund-
mentum omnis iniuſtitiæ in co-
tractando rem alienam, & poſt om-
nis iniuſtitiæ reddendo eam. D-
quo ſecundum Thomam *prima 2. q.*
64, artic. 5. & in ſolutione tert-
argumenti. Et ſecundum Scotum
uti ſuprà.

Prima concluſio eſt à lege natur-
vel divina, non ſunt rerum domini-
pro ſtatu innocentiæ diſtincta: im-
omnia erant tunc communia. Pate-
per *Auguſtinum ſuper Iohannem cap.*
2. de quo iure defendit villas Eccle-
ſiæ: divino an humano? divinum
ius in divinis ſcripturis habemus
humanum autem in legibus re-
gum? Vnde quilibet poſsidet nonn-

huma-

humana voluntate? Nam iure diuino, Domini eſt terra & plenitudo eius. Iure humano dicitur, hæc domus mea, hæc villa mea eſt, hic ſeruus meus. Tolle iura Imperatorum quis audet dicere, hæc villa mea eſt? Ideo dicit 8.*cap.* 1.*iure naturæ* 12. *q.* ita dilectiſſimus. Ratio patet etiam ad hoc duplex: quia uſus rerum ſecundum rectam rationem ita debet competere hominibus, ſicut congruit ad pacificam conuerſationem, & neceſſariam ſuſtentationē. Pro autē ſtatu innocentiæ communis uſus ſine diſtinctione dominiorum: quia nullus tunc occupaſſet, quod fuiſſet tunc alteri neceſſarium, nec oporteret illud per violentiam ab ipſo extorqueri: ſed quilibet hoc quando occurriſſet neceſſarium, occupaſſet ad uſum: ſic etiam magis fuiſſet ſufficientia ad ſuſtentationem, quam ſi præcluderetur alicui uſus alicuius per appropriationem illius factam alteri.

Secunda Concluſio. Iſtud præceptum legis naturæ in habendo omnia communia reuocatum eſt poſt lapſum rationabiliter propter eadem duo.

Primo, quia communitas omnium

rerum eſſet contra pacificam conver-
ſationem, cum malus & cupidus oc-
cuparet. Eſſet etiam contra neceſſa-
riam ſuſtentationem: quia fortiores
bellatores privaret alios neceſſariis.
Vnde ſecundo utpoliti Politia Ariſto-
telis, quę prefatam concluſionem te-
net, rationabilior eſſet politia Socra-
tis, qui Primam tenuit concluſio-
nem:

Tertia concluſio. Revocato illo
præcepto legis naturæ de habendo
omnia communia: & per conſe-
quens conceſſa licentia appropriandi
& diſtinguendi communia, non fie-
bat actualis diſtinctio per legem na-
turæ, nec per divinam. Non per di-
vinam, ut patuit per authoritatem
Auguſtini, ſupra. Nec per legem na-
turæ, quia non apparet quid deter-
minet ad oppoſita: ipſa autem hu-
mana induſtria determinavit non
omnia eſſe communia. Ergo aliqua
lege poſitiva fiebat prima diſtinctio
dominiorrũ. Vt igitur illa diſtinctio
ſit iuſta, oportet quoque lex poſi-
tiva talis ſit iuſta.

Quarta concluſio. Lex poſitiva iu-
ſta requirit in legiſlatore prudentiam
& authoritatem. Prudentiam, ut
ſecundum rectam rationem practi-
dict-

lictet, quid ſit ſtatuendum pro communitate. Authoritatem, quia lex dicitur à ligando: non autem quæcunq; prudentis ſententia ligat communitatem nec aliquem, ſi nulli præſideat: quomodo autem prudentia poterit haberi ad excogitandum leges iuſtas, ſatis patet. Quomodo autem autoritas iuſta, quæ, cum hoc requiritur, ad legem iuſtam ſequitur. Quinta concluſio. Quod principatus eſt duplex vel authoritas: ſcilicet paterna & politica. Politica eſt duplex. In una perſona, ſcilicet vel in communitate. Prima ſcilicet paterna, iuſta eſt, ſcilicet ex lege naturæ, qua omnes filii tenentur obedire parentibus: nec iſta per legem aliquam poſitivam, Moſaicam vel Evangelicam revocata eſt, ſed magis confirmatur. Illa etiam authoritas politica, quæ eſt ſuper extraneos, ſive illa reſideat in una perſona ſive in communitate, poteſt eſſe iuſta & communi conſenſu & Electione ipſius communitatis. Et prima authoritas reſpicit conſenſum naturalem, quanquam non cohabitantes civiliter. Secunda reſpicit cohabitantes, qualitercunque nulla conſanguinitate vel propinquitate ſibi adiunctos:

utpote ſi ad civitatem aliquam æ-
ficandam vel inhabitandam conc-
rant aliqui extranei, videntes ſe n
benè poſſe regi ſine aliqua authori-
æ, poterunt concorditer conſenti
vel ut uni perſonæ, vel communit
committere iſtam authoritatem.
uni vel pro ſe & tota poſteritate ei
Et iſta authoritas politica utraq
iuſta eſt: quia iuſtè poteſt aliquis
ſubmittere perſonę vel communit
in his, quę non ſunt contra legem
vinam: In quibus melius poteſt
rigi per illum, cui ſubmittitur, qua
per ſeipſum. Ergo habemus compl
tè quo modo poterit concedi lex p
ſitiva iuſta, quia ab habente prude
tiam, vel in ſe vel in conſiliariis ſu
& cum habente authoritatem i-
ſtam aliquo dictorum modorum
iſta concluſione.

Sexta concluſio ſequitur ex hi
quod prima diſtinctio dominioru
poterat eſſe iuſta à lege poſitiva iuſ
ſive lata à patre, ſive Principe iu
principante, ſive communitate iu
regentè. Et iſto modo probabile
factum fuiſſe. Nam vel Noë poſt
luvium diſtinxit filiis ſuis terr
quas ſinguli occuparent pro ſe &
liis ſuis & poſteris, & ipſi de co
mu

nuni concordia inter ſe diviſerunt, cut legitur de Abraham & Loth. A-raham dedit ElectionemLoth, quam artem mallet eligere & ipſe reliquã ellet accipere. Vel lex aliqua pro-nulgata eſt à patre, vel ab aliquo lecto ab eis in Principem , velà ommunitate cui ipſamet communi-as commiſit iſtam authoritatem. Iæc, inquam lex erat, quod res tunc on occupata eſſet primo occupan-is : & tunc diſperſerunt ſe ſuper fa-iem terræ. Et tunc unus occupavit rimo unam plagam terræ & alius liam.

Ad intelligendum autem quomo-o per diſtinctionem rerum & divi-onem tranſlatio rerum poſſit fieri n alium hominem, vel communita-em aliam.

Notandum, quod tranſlatio rerum oteſt fieri vel quantum ad domi-ium alterius : vel quantum ad u-um ſive ius utendi manente tamen ominio apud eundem. Et iuſtitia el iniuſtitia in tranſlatione uſus, eformes habet regulas iuſtæ tranſla-ionis dominii. Hæc ergo tranſlatio ominii. poteſt fieri vel authoritate ublica, ſive Principis vel legis au-oritate privata ipſius dominii im-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

mediatè poſſidentis. Prima concluſio fit de prima tranſlatione. Tranſlatio dominii authoritate legis iuſt eſt iuſta. Probatur, quia ſi lex iuſ potuit iuſtè determinare prima dominia; & non minor eſt authorit legis vel Principis, quod habeo he pro eodem poſt diminutionem dominiorum, quam ante: igitur po eandam cauſam, & eundem fine potuit iuſtè transferre dominium poſtquam fuerat alicui appropriatum. Et hoc dico quod præſcripti in immobilibus, & uſucapio in mobilibus eſt iuſta tranſlatio, ut pat *extra de præſcript. C. vigilanti in gl ſuper illud aliena.*

De ſecunda vero tranſlatione ſcilicet, quæ fit authoritate privata i ſius dominii immediatè poſſident &c. idem auctor hæc habet *cap.* 4. *tract. n.* 1. Notandum quod in tranſlatione rei temporalis, quæ per privatam perſonam fieri poteſt, ſu quinque modi, in quibus transfert dominium rei, videlicet donat merè libera, permutatio, empti venditio, mutuatio activa, id e mutuo datio ſeu pecuniæ conceſſ Iſtis quinque correſpondent quin aliæ tranſlationes ſeu differentia

Na

Nam donationi correſpondet uſus liberalis accommodatio: permutationi reſpondet permutata vel mutuata accommodatio. Emptioni conductio, venditioni locatio. Mutui dationi, mutui acceptio. Mutuationi tamen activæ non correſpõdet aliquid propriè in tranſlatione uſus rei. Inprimis quinque tranſlationibus transfertur dominium. In correſpondentibus verò mediis videlicet in mutuata accommodatione, conductione & in locatione non transfertur dominium, ſed uſus vel ius utendi, retento dominio: fit etiam aliquando tranſlatio rei unius in alterum authoritate non privatæ perſonæ, ſed legis, Principis, vel communitatis authoritate, ut in præſcriptione & uſucapione. In donatione eſt actus merè liberalis. In aliis verò ſecundum quod liberalis. Actus merè liberalis eſt quando transferens non expectat aliquam redditionem debito iuſtitię. Actus ſecundum quid liberalis eſt, quando pro eo quod transfertur, exſpectat aliud ſibi reddi. Ad hoc igitur ut omnia præmiſſa iuſtè fiant. De donatione, ut ſit iuſta, exigitur, ut ſit liberalis tranſlatio ex parte donantis, & voluntas reci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

piendi ex parte illius cui donatur; & libertas ex parte amborum, huius donādi, & illius recipiendi: & quod nulla lege ſuperiore prohibeatur iſte vel ille, nec per actum alterius, à quo dependeant in iſta tranſlatione. Propter defectum primi non poteſt quis dare pecuniam fratri minori quia ille non vult eſſe dominus. Propter defectum ſecundi, non poteſt monachus ſine licentia Abbatis, nec filius familias ſine voluntate Parentis, nec etiam Clericus in aliquo caſu ſine voluntate, vel ſaltem contra voluntatem Papæ. Vſus liberalis accommodatio, quæ correſpondet donationi, habet ſimiles leges ut ſit iuſta, quia requirit in accommodante liberam voluntatem, & in recipiente quod velit recipere rem accommodatam ad uſum, & quod non ſit voluntas aliqua legis vel Principis obſiſtens illi accommodationi. Permutatio eſt contractus in qua dominia rerum transferuntur, ut rei utilis pro re utili immediate, ſicut vini pro blado & huiuſmodi. Et dicitur rerum permutatio, ut do, ut des. Talis ut ſit iuſta, exigit primo ut transferens ſit dominus rei, & ut aſſint omnia quæ dicta ſunt in iuſta donati-

ne præter primum videlicet liberalem tranſlationem. Nam in permutatione, emptione, & venditione ac in eis correſpondentibus non eſt merè liberalis tranſlatio ceu gratuita. Sed ibi transferens expectat aliquid æquivalens ei, quod transfertur: propter quod ibi propriè eſt contractus, quia ibi ſimul trahuntur voluntates partium. Trahitur enim iſte ad tranſferendum in illum à commodo, quod expectat ab illo, expectat tranſferendum in ſe. Secundò exigit in permutatione ut dominus rei ſine fraude ſervet æqualitatem valoris in commutatis, ſecundum rectam rationem. Dicitur autem ſine fraude, ad excludendum fraudem in ſubſtantia, quantitate, qualitate, &c. De quibus habes ſupra materia prima. F.g. dicit, ſervet æqualitatem valoris in commutatis ſecundum rectam rationem attendentem, ſcilicet naturam rei non ſimpliciter, quia ſic melior ſeu nobilior eſt mus quam panis. Sed ſi attendatur natura rei in comparatione ad uſum humanum, propter quem fit iſta commutatio. Iſta autem æqualitas non conſiſtit in indiviſibili, ſcilicet eſt ibi (dicit Soc.) iniuſtitia commutativa medium &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

magna latitudo, & ad quantum ſe extendat, ex tribus innoteſcit. Quandoque ex lege poſitiva, quandoque ex conſuetudine, quandoque autem relinquitur ipſis commutantibus, ut penſata mutua neceſſitate reputent ſibi hinc indè æquivalens dare & accipere. Durum eſt enim, contractus eſſe inter homines, in quibus contrahentes non intendant aliquid de illa indiviſibili iuſtitia remittere ſibi aliquid mutuò, ut pro tanto omnem contractum concomitetur aliqua donatio. Et ſi iſte modus commutantium eſt quaſi fundatus ſuper illud legis naturæ: Quod tibi vis fieri, facias aliis. Satis probabile eſt, quod quando ſunt mutuo contenti, mutuò volunt ſibi remittere, ſi deficiunt ab illa iuſtitia requiſita. Venditio & Emptio ut ſint iuſtæ, ſimilia exiguntur. Ibi enim transfertur dominium rei utilis pro numiſmate, vel è converſo. Quia enim difficile erat res uſuales immediatè commutare. Ideo inventum eſt medium, per quod talis commutatio faciliter fit, quod vocatur numiſma. Et dicitur commutatio numiſmatis pro re utili emptio, converſè verò venditio. Ad tales igitur ut ſint juſtæ, exiguntur ſimi-
lia

lia, ſicut in permutatione dictum eſt: quia oportet ibi conſiderare numiſma ex una parte, ſicut hic rem permutatam. Addo quod in his utriſque contractibus licet mutantem, ut vendentem penſare damnum ſuum, non autem commodum ipſius ementis, ſive cum quo permutat: hoc dico in carius vendendo vel permutando, & intelligo ſic: ſi quis multum indigens re ſua per magnam inſtantiam alterius inducatur ad vendendum, vel etiam permutandum pro re alia, cum poſſit ſe præſervare indemnem. Et ex iſta venditione vel permutatione multum damnificatur, ſi poteſt carius vendere, quàm ſi alias ſine tali damnificatione venderet vel permutaret. Sed ſi emens magnum commodum conſequetur ex re vendita vel p rmutata, non poteſt carius vendi vel permutari: quia maius commodum conſequitur. Nam propter maius commodum eius, qui conſequitur, nec res mea eſt in ſe pretioſior nec mihi melior, & ideo non debet mihi maius pretium apportare, ſecus quando damnificor: quia tunc mihi eſt pretioſior, licet non in ſe. Mutuata accommodatio, conductio & locatio, in quibus dominum non

trans-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

transfertur. Sed uſus vel ius utendi: quia correſpondent permutationi, emptioni & venditioni: ideo cum eis conveniunt, ut dictum eſt. Similiter quantum ad conditiones jam poſitas ſervanda eſt iuſtitia, conſiderando ubi uſum ſicut ubi dominium. De mutui datione, ibi ad iuſtè contrahendum mutuam oportet ſervare æqualitatem ſimpliciter in numero & pondere, exceptis quibusdam. Excipiuntur enim iſta mutatione duo caſus in genere. Quandoque enim licet accipere ultra capitale ex pacto, quandoque ex non pacto. Primum tripliciter, ſcilicet vel ratione pœnæ conventionalis vel ratione intereſſe. Et quandoque utrumque ſcilicet capitale & illud ſuperfluum ponitur ſub incerto, ut declaratum eſt ſupra. Ex non pacto etiam aliquando licet, ut quando pecunia locaretur alicui ad oſtentandum vel ad cœnandum vel ad oſtendendum. Talem enim uſum habet pecunia ex propria natura & tunc iterum de uſu eius ultra ſortem recipi poteſt: quia tunc non eſſet mutatio: ſed locatio vel conductio.

Hæ regulæ dictæ ſunt de iuſto & iniuſto in venditione vel communication

catione quacunque pro nunc vel futuro, & hoc loquendo de communicatione œconomica, quæ eſt quando commutans intendit recipere rem pro qua commutat, non ut mercetur ea ſed ut ea utatur. Ideo ſequitur de commutatione negotiativa, ibi commutans intendit mercari de re quam acquirit. Emit enim non ut utatur, ſed ut vendat, & hoc carius: & hæc negotiativa vocatur pecuniaria vel lucrativa. De hac ultra regulas prædictas adduntur duo. Primum, quod talis commutatio ſit utilis Reipublicæ. Secundum, quod talis iuxta diligentiam ſuam & prudentiam & pericula accipiat in commutatione pretium correſpondens, ut habes declaratum *ſup. materia* 2. §. 8. Quæ autem ſit iniuſta occupatio rei alienæ, patet in tranſlationibus dominii vel uſus rerum, ſivè ſit permutatio, emptio, venditio, donatio &c. Patet faciliter ex præcedentibus, cum rectum ſit judex ſui obliqui. In donatione non eſt iuſtitia, ſi donans non merè liberaliter donat, vel ſi contra voluntatem alicuius à quo dependet in donando donat, ſicut patet in illo caſu, extra de cenſibus, exigit, quod ſcilicet viſitantes à viſi-
tatis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

tatis nulla recipiant munuſcula: & ſi reciperent tenentur ad duplum reſtituere, vel non ſolvantur à maledictione, quam ipſo facto incurrunt, ut dicitur, *lib. 6.* Non autem merè liberaliter donat, vel ſi deceptus vel quaſi neceſſitate tractus donet: quia ignorãtia & aliqualis coactio excludunt ſimpliciter voluntarium, ex ſecundo, & heic & ex hoc ſequitur quod deceptus de eo, cui donat, quantum ad illam rationem propter quã donat, non ſimpliciter donat, & ideo ſi alicui tanquam propinquo donet, qui eſt propinquus, non ſimpliciter donat egeno. Conſimiliter ſi alicu tanquam egeno qui non eſt egenus Et id o videant trufatores quando que divites exiſtentes, qui tamen tanquam egentes recipiunt eleemoſinas illas, ne iniuſti omnia reci cipiant: quia non eſt ibi in dante voluntarium propter conditionis ignorantiam, quam reſpicit in dando Conſimiliter ſi attractus, ut in uſuri donandis non eſt merè donatio liberalis. Conſimiliter dicendum eſt d accommodatione, licet ibi non ſ æqualis defectus propter æquale v tium: quia tranſlatio uſus ad tempu non requirit tantã liberalitatẽ quan
tranſla

tranſlatio dominii. De commutatione rerum dico quod eſt iniuſtitia eiſdem cauſis, ſcilicet deceptione & involuntario & prohibitione ſuperioris, cui commutans ſubeſt in commutando & ex hoc poteſt dici iniuſta commutatio, quę ſit in ludo alearum & huiuſmodi. *Iuxta illud ff. de aleatoribus l. ult. & extr. de vit. & hon. cler.* iuxta illud officia in gloſſa. tamen iſta lex non ligat illos, qui vivendo politicè ſubſunt legi Imperiali, quia forte nullibi ſunt hodie: quia ibi præcipuè illa lex conſuevit habere locum, ubi municipalia præiudicant imperialibus, ut patet in Italia. In emptione & venditione iniuſtitiæ tactæ ſunt prius tangendo de iniuſtitia in eis. Ex hoc iuxta de locatione & conductione ibidem patet. De mutui datione & ſolutione eſt iuſtitia præcipua uſura cuius vituperatio habetur *in novo Teſtamento, Luc.* 16. Mutuum date, nihil inde ſperantes. *In veteri Teſtamento Ezech.* 24. Ad uſuram non accommodabilis, & per Eccleſiam prohibitio, *extra de uſu ſuper cod.* Præter dictas iniuſtitias partiales in iſtis contractibus, vel quibuscunque commutationibus eſt una iniuſtitia generalis, quan-

do

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

do aliquis uſurpat rem alienam do
mino ſimpliciter invito, & hoc tam
domino proximo quam domino re
moto, ſcilicet legiſlatore, qui no
vult: imò prohibet rem illam occu
pari invito domino, niſi in caſibu
præſcriptionis & uſucapionis. In iſt
autem non eſt tranſlatio dominii
utpotè in furto & rapina: & huiu
modi eſt, licet ſit violenta occupati
rei, cui eſt dominium. Et iſta iniu
ſtitia eſt manifeſtior quacunqu
alia, ubi propter ſolam conditione
defectuoſam eſt iniuſtitia commu
tatione, vel tranſlatione. &c. De h
& ſimilibus plenius quidem poſſ
nunc agi; ſed aliis meritò reſervant
locis, ut ſupra dictum eſt: nec ia
tempus eſt, ut omnia retegantur, qu
multa heic ſe proderent mercatoru
arcana, quibus alias mundum mi
flagellare & ſuis bonis exuere ſolen

Vt tamen quisque ſui officii in h
& conſcientiæ Chriſtianæ memor
ſe poſſit rectius, ex Bonvi. Stra
chæ *tract. de mercat. part. 2.* pa
cula hæc ſubiicere par eſt, quum ce
notatu ſint longè digniſſima, quæ
ſtatu mercatorum apud eum ita l
guntur: In Inſula Rhodo antiquit
mercatorum uſus fuit, & ab eade

inſu

inſula hodie navalium commercio-rum leges dictæ ſunt *c. Rhodiæ 2. diſt.* quam inſulam claram fuiſſe, nemo eſt, qui neſciat, unde Horat: opinor, Laudabunt alii claram Rhodon, aut Mytilenem. Et ſapientes viros, & qui-dem primarios mercaturam olim fe-ciſſe, legimus. Refert enim Plutarchus in vita Solonis eundem Solonem ad-huc admodum juvenem ad mercatu-rā ſe contuliſſe, ut profuſior, & ſum-ptuoſior, & mollior eſſet in victu, utque libentius ac licentius, in ſuis poëmatis de voluptatibus loquere-tur, quàm philoſophum deceret, & mercatoriæ vitæ rationem accepiſſe dicitur, & eodem loco ſcripſit in ver-ba infra ſcripta.

Mercatura autem ad barbarorum neceſſitudines, regumque amicitias comparandas plurimum valere pu-tabatur, ex eadem quoque homines multarum & maximarum rerum u-ſum, experientiamque percipere, & quibus nonnullos conditores maxi-marum urbium exſtitiſſe, ut Maſſa-lius primus, qui à Celtis iuxta Erida-num obſervatur, Thaletem quoque & Mathematicum Hippocratem, ex-ercuiſſe mercaturam ferunt: Plato-ni etiam olei in Egypto deportatio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

nem peregrinationis viaticum ſuppetiiſſe. Hæc ille. *Bald. etiam noſter in Conſil.* 348. factæ fuerit. *num.* 4. *vol.* 1. Mercatorum & campſorum maſſam ſummum bonum eſſe, inquit, & gentium elementum, licet tempeſtate noſtra atrocia admittant. Idẽ etiam *Bald. in c. cum cauſſam de teſt.* eſſe clamans ait: O quo vadit anima mercatoris? quem refert Ioan. *Cor. Miſcel. iuris lib.* 3. *c.* 24. *n.* 9. *& in tit. de ſer. offi. ſum. num.* 16. qua Baldi ſententia motus, & egomet mecum cogitans animam, & corpori, & cunctis rebus præponendam l. *Sancimus, C. de hæreſ. eccl. c. ſedulo* 38. *diſt. accurſ. in l.* 1 *ff. de pact. in ſpec. de in integ. reſt. verſ.* ſed quid de mercatore. Et ſtatum mercatorum in magno diſcrimine ſalutis æternæ verſari. Difficile enim eſt inter ementis vendentisque commercium non intervenire peccatum. *C. qualitas de pœn. diſtinct.* 2. *gloſ. in ſumma* 14. *quæſt.* 3. *Pſal. inquit Pſal.* 70. Quoniã non cognovi negotiationes, introibo in potentias domini. *c. conſequens & c. quoniam* 88. *diſt.* volui, mercatores admonuiſſe, ut ſaluti eorum conſulant. Et in quibus caſibus mercatura licitè contrahatur, Diligenter perquirant. De quo nonnihil in

prima

prima parte ſcripſimus.

Noverint & illud vulgare, mercatores in emendis, vendendisque mercimoniis naturaliter conceſſum eſſe, quod pluris ſit, minoris emere, quod minoris ſit, pluris vendere, & licere contrahentibus ſe circumvenire. *l. in cauſſam § idem Pompon. ff. de min. l. item ſi pretio §. fin. ff. loc.* Idque iure etiam Pontificio intra dimidiam concedi. *c. cum dilect. c penu. c æterá de empt. & vend.* id intelligendum eſſe in deceptione reipſa. Secus vero ſi hoc ipſo, ut venderet, circumſcriptus quis eſſet, & ut noſtri dicunt: ſi dolus contractui cauſſam daret, vel ex propoſito interveniret, ut eleganter notavit. *Abb. in c. in civitate de uſur. n. 6. poſt Ioan. Cal. in c navigantí eo. ti. & ſenſit Bar. in d. §. idem Pomponius.* Licet enim quæſtus cauſſa mercatura exerceatur, & naturalis ſit deceptio, non tamen dolo malo plures res vendendæ ſunt. Deceptio enim ad pretium, non ad animi fallaciam referenda eſt. Confugiant ergo mercatores, qui religionem colunt, ad loca, quæ nos aliquando citavimus, legantque Salyc. qui belliciſſime articulum diſſeruit. *in authen. ad hæc C. de uſu q. 21. n. 17.* Scribit enim inter

alia ſe putare religionem non lædi ab eo, qui ſcientem valorem rei, pluris vendiderit, ſi tamen is neceſſitate ductus non emerit, *quod & Mol. notavit in c. 1. de empt. & vendit.* contra vero ſecus. Et certè inhoneſtum eſt, & bono viro decipere non congruit. *ut notavit Accurſ. in l. ſemper. in contractibus. ff. de regulis iuris. quem improbat Bald. in authen. ad hæc. in penult. eſt. de uſurp. & in c. quanto*, de jure, ex quo ſumſit cautelam Ioan. de Ana, *in c. in civitate colu. 8. de uſu.* quam tamen improbat Decius, *in citata arg. ſemp. in contractibus, & latius in pe. n. 7. & ſeq. C. de pac.* & ad relatam regulam addes *Ludo. Goz. in conſ. 14. num. 14.*

Illud etiam, quod ad rem valde pertinet, prætereundum non eſt, mercatores quædam, ſi dixerint in vendendis mercibus, præſtare eos non debere, ſed ea, quæ ad nudam laudem mercium pertinent. Nam, *ut Vlpianus ait, referendo Pedium, in l. ſecundum. ff. de adit. edict.*) Multum intereſt commendandarum mercium, quid dixerint, an vero præſtaturos ſe promiſerint. *Et vide elegantem textum in l. quod venditor ff. de do. ma. Et quæ ſcripſit And. Tir. in com. de utro ret. pag.* 771.

771.*n*.49. Plane commendatio mercium ſit cum aliquo temperamento; Non enim mendacio utantur, ſed honeſta commendatione. Tollendum enim eſt, (*ut ait Cic.off.lib*.3.) in rebus contrahendis omne mendacium.

Idque maxime Chriſtianum decet, quoniam mendacium ſine peccato, eſſe non poteſt. *c.ſuper. eod. de uſur.c. beatus* 22. *q*. 2.*c. primum ea can. & q.* ubi divus Augu.in hæc verba, Quisquis autem eſſe aliquod genus mendacii, quod peccatum non ſit, putaverit, decipiet ſemetipſum turpiter, cum honeſtum ſe deceptorem arbitretur aliorum. *c.mihi autem, &c. omme ea. cau. & q*. 88. *diſtin. c.quoniam omni cognovi*. Verum licet una cum Salye, *in d aut ad hæc*, exclamare: O magnam notam temporum noſtrûm! & quis eſt hodie mercator, qui in vendẽdis mercibus non dicat mendacia? & plerumque ut ementes alliciat, etiam deieret? Forſan (inquit Saly.) hodie nullus, ſed antiquitus horum peculiare vitium fuiſſe Satyricus oſtendit, dum ait:

--- Cum plenius æquo
Laudat venales, qui vult extrudere
merces.

Et alius poëta cecinit:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Periurata ſuo poſtponit numina lucro
Mercator, Stygiis non niſi dignus aquis.

Caveant igitur mercatores à mendaciis. Inquit enim *text. inc. quid eſt aliud* 88. *diſt.* Negotiatores, qui per immoderatum pecuniæ ambitum polluunt merces ſuas, plus periuriis onerando, quam pretiis: tales eiecit dominus de templo. Vnde Bertiand. dicere conſueverat, mercatoris domum & veritatis, & æquitatis plenam eſſe oportere; *ut patet & conſilio* 253, *vol.* 2, *col fi. non poteſt* Accedat & illud, in pluribus puris articulis ſtatutum eſſe, mendacem mendacii pœnas luere. quorum aliquos attingemus, cùm de decoctoribus diſputabimus.

Sane & illud in ore omni populo eſt, nil eſſe, quod lumine clariore in mercatore præfulgeat, quam recta fides, & obſervantia. Et licet graviſsimum ſit, fidem fallere. *l.* 1. *ff. de conſt. pacu.* Cum nil tam congruum ſit fidei humanæ, quàm ea, quæ placuerunt, ſervari *l.* 1. *ff. de pactis.* & copioſe ſcribunt recentiores Bononienſes *in ſing.* 198. grave. Multo tamen gravius id eſſe in mercatore, propter bonam fidem, qua

quæ inter eos ſervanda eſt, nemo eſt, qui neſciat. Inquit enim. *Bal. in C. ſi pro debblitate de off. de leg.* bonam fidem in his valdè requiri, qui plurimum negotiantur, & bene cenſuiſſe ſcribit *Iaſ. in l. iurisgentium. §. ſed cum nullanus 11. ff. de pac. & his ad [illegible]es glo. in là procuratore. C.* Namquè inquit, nil melius bona fide. & notandum *Bald. ait* pro bonis mercatoribus, & contra falſos mercatores, qui arripiunt fugam cum pecuniis alienis: & vide. *Nic Boc. deci.* 25. & antequam veniam. Quæ igitur placuerunt, ſervent mercatores, & à cavillationibus ſint alieni, neve Thraces imitentur, in pactis cum hoſtibus aliquot dierum induciis, nihilo ſecius noctu populabantur agros hoſtium. Et cum quererentur adverſarii, tanquam inducias illi violaſſent. Reſponderunt, nihil præter pacta feciſſe. Dies autem pepigiſſe, noctu tantum incurſſas ſe dixerunt. Vnde vetus illud Adagium, Thracium Commentum, diverſas eas, qui pacta eludũt callido commento. Hęc enim pactio induciarum per aliquot dies, & ad noctes proculdubio referebatur, de quo meminit. *Cicero off lib.* 1. *And. tiraq. in colle utroque ret. §. 1.*

 gl. 11.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

*gl.*11.*nu.*9.*pag.*262. & ſcribit *Bertr. Conſil.* 298. *Volu.* 2. *nu.* 8. Dedecori magno tribuendum mercatori, qui pactionem ſervare recuſat: cui addes. *Angel Conſil.* 77. ſuper primo puncto. *colu.* 1. Plane callidum mercatorem laudamus, & qui ſine dolo malo per diſſimulationem deſerviat, & ſua, vel aliena tueatur, ut inquit *iuriſc. en l.*1.*in §.dolum.ff. de dolo. Vbi flecceſ.* in verbo deſerviunt: finge, inquit, in mercatoribus, qui mercium dominium in alium transferunt, ne depredentur. *in qua gl. ſententia vide Aug. ibidem* & quæ latè *Nicol. Boer. ſcripſit deciſ.* 300 *nu.* 4. Finge aliud exemplum. *in l.* 2. *C. de commer. & mer.* aurum ſubtili ingenio barbaris auferre: ubi *Accur. ait* hunc bonum eſſe dolum. Experientem etiam maluerim mercatorem Plurimum enim in marcatura valet experientia. Vnde plerunque vidi mercatores valdè ſuperlucratos eſſe qui aliorum prius inſtitores fuerunt Ex alienis enim negotiis (ut Comicus ait) ſibi exemplum ſumpsêre contra vero novitios quoſdam, qui cum ſe mercaturæ vix dederunt, in mercimoniis ſe implicâtes, rem ſuam malè geſſiſſe. Placet etiam mercato-

rem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

rem literarum non ignarum, & qui ſua prudentia inſtructus ſit. Nam (ut comicus ait) dii immortales, homo homini quid præſtat, ſtulto intelligens quid intereſt! & profectò imperitos mercatores multis captionibus ſuppoſitos, multorumque inſidiis expoſitos, experientia videmus. Non enim laudo, non, inquam, ô mercatores, vos imperitos laudo, in quibus finxit exemplum *Bar. in Auth.* ſed novo iure. *C. ſi cer. per. & Saly. itidem.* Quomodo enim, illam æquitatis formulam cuſtodietis? de qua in ultima parte diſſeremus. Ait enim idem comicus, homini imperito nihil quicquam iniuſtius, qui nihil niſi quod ipſe facit, rectum eſſe judicat.

Socinus etiam noſter, mercatores Florentinos pecunias & merces dormire, ait, non ſinere, *in conſ. 87. col. penult. volū.* 1. In pręſenti conſultatione. Scribit etiā, diligentes eſſe, & mercatorem noſtrum huiuſmodi eſſe deſideramus, & fidelem, diligentem amamus. *§. fin. inſtit. de ſuſpectis tut.*

In ſumma mercatores probè ſe agant, circa omne officium ſuum, & temperent ab his, quę ſunt prohibita, ut eleganter *iuriſc. ait in l.* 1, *in §. præ-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

tercà. ff. de offic. præfect. urb. & actus ſui rationem diligenter conficiant. *l. argentari uſ. in princ. ff. de eodem* & calamo non parcant. Omnium enim habere memoriam, mortalitatis non eſt, ſed divinitatis potius. *§. omnium in l. 2. C. de ult. iure Enucl.* Infirmitas enim memoriæ (quæ labilis eſt) damnum plerunque mercatoribus ſolet afferre. Servent igitur quæ de rationibus ſtatim dicemus.

Quæritur, an mercatores ſint urbibus utiles & neceſſarii? Nec puto deeſſe, qui negarent. Ipſi enim alieni regni (quod non convenit) ſcrutantur arcana, ac detegunt, mercatores. *C. de com. & mer. unde* legimus Carthaginenſes diſtincta diverſoria mercatoribus ſtatuiſſe, nec ea illis cum civibus communia eſſe voluerunt. Cæterum mercatoribus in forum via patebit. Ad navalia autem & ſecretiora urbis loca ne aſpectus quidem concedebatur. Et græci interea urbes minimè recipiebant. Sed, quo cives à ſuſpicione periculorum eſſent alieni, à pomariis non longè forum vœnalium ſtatuebant: legimuſque, varias gentes mercatores ad ſe accedere prohibuiſſe, quod mores depravarent. Ab ipſis enim monopolia legibus

gibus prohibita. *ut C. mono. l. uni.* ab ipſis plerunque uſuras utraque pagina deteſtatas: ab ipſis nova queſtus cauſa commenta, quibus locorum cives pecuniis & facultatibus exinaniunt; ab ipſis denique (ut experientia docet,) diverſa incommoda atque mala proficiſcuntur: & hac ſententia lege ipſa probari videbatur. Innuit enim imperator. *in nobiliores. C. de commer. & merc.* in illis verbis perniciosum urbibus mercimonium. Contra autem urbibus neceſſarios & utiles eſſe videbantur, idque probari ex his, quæ ſcripſit *Bart. in l. ambitioſa mom.* 23, *ff. decre. ab or. fa.* Item ex his, quæ notavit *Accurſ. in l. uni. C. de mand. in verb. locorum.* dum ait: habet magnum cõmodum, eò, quod propter forum terra eorum impinguatur. Et cum mercatores neceſſaria ad victum quotidianum transferant, atque aſportari curent, remuneranda eorum pericula; quin etiam Cohortanda præmiis merito placuit, ut qui muneribus publicis cum periculo & labore fungerentur, à domeſticis vexationibus & ſumptibus liberarentur, ut inquit *iuriſconſ. in l. ſemper in §. negatiatores. ff. de iu. iure imma.* ex qua Iuriſconſulti authoritate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

rate hæc ſententia ſatis probati videbatur. Et populum Romanum id ſenſiſſe, locus Ciceronis indicat *in oratione pro lege Manilia*, Ait enim, populum Romanum ſæpe mercatoribus ac naviculatoribus iniurioſius tractatis bella geſſiſſe. Rurſus nulla regio, non provincia, nedum civitas ſibi ſola ad omnia ſufficit; ſed altera alterius ope & auxilio indiget. Hæc enim frugibus, illa auro & argento, cæteriſque metallis aliiſque rebus abundat, contra alia prædictis, vel horum aliquibus vacat, idque belliſſimè poëta innuit *Georg. lib. 6.*

India mittit ebur, molles ſua thura
Sabæi,
Aut Calybes nudi ferrum, viroſaque
Pontus;
Caſtorea, Eliadum palmas Epiros
equarum.

Vnde & Plinius victus cauſa mercaturam inventam dictitabat, & ſummæ prudentiæ atque authoritatis apud Græcos *Plato in dialogo 2. qui inſcribitur de Rep.* vel de iuſto, inquit; conſtituere civitatem in eo loco, in quo devectionibus non indigeat, fermè impoſſibile eſt. Et certè mercatoribus nos indigere probat. Item expedit Reip. ſubditos habere locupletes.

pletes. §. fi. inſt. de his qui ſunt ſui vel ali. & in auth. ſine quoquo ſuffr. §. cogitatio. & mercatores quæſtus cauſa laborent, & omnis eorum vita eſt ad quæſtum. Legimus etiam ambiguis iura mercatoribus in ipſis mercimoniis ſeu mercatura favere, ut ſenſit. *Alex. in conſil.* 130. *in fin. vol.* 7. Nec deſunt iuris interpretes qui in hac ſententia fuerint. Nam Albericus *in rub. C. de com. & merc.* urbibus neceſſarios & utiles mercatores eſſe, putavit: *citat. l.* 3. *ff. de mund.* Quæ tamen lex in caſu ſuo locum habet, videlicet, vel in trironibus vel in officialibus, publicè ad id ſpeciatim deſtinatis: ut *Accur. in gloſſ. fin. eius l.* ſcripſit *Bal. in l. Macedoniani in fin. C. ad mac.* inquit mercatores eſſe, publicè eſt utile. Prætereo multa & quidem conſultè ac de induſtria, quæ hinc inde diſci poſſunt. Verum brevi quid ipſe ſententiam, habeto, in hac quæſtione (ut noſtri loquuntur) brocardicari poſſe pro & contrà; brocardica vocantes, quæ rectius perplexa dici poſſunt: & his addes, quæ *Corn. Ag. ſcripſit in lib. quem de incer & vanit. ſcientiarum inſcripſit rub. de mercatore, C.* 72. *& ſeqq.* ubi omnia, huc facientia, enucleatiſſimè & commodiſſimè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

diſſimè explicata habentur, quem æquus lector ipſe tibi conſulat.

Subnectit Stracha etiam hanc quæſtionem. An mercatores inter honoratas perſonas habendi ſint, & mercatura ſit ſordida, nec ne? Reſpondetur ad primam quæſtionis partem: Si manifeſtæ prædæ avidiſſima vorago apud eos latet, ut notat *d. c. Agrip.*, certè non immerito dubium hoc ſuccurrit. Nec adeo pridem fuit quidam inter mercatores præcipuos non ultimus, qui, quum aulico cuidam arcana lucrorum aſtuta aliquo modo explicaret, ipſe deciſionem talem edebat, aſſeverando eam de ſe & ſuis ſimilibus, dicens: Quod ſi, mi Domine, centum videas inter ſe cògregatos mercatores; profectò vix unus eſt in toto numero, qui non nequam deſignet, ita nonaginta novem certus pro fraudulentis &c. poſſis habere. Fortè is ex ſuo ingenio iudicabat cæteros, quod etiam protenus in negotio aliquo demonſtrabat. Verum, ſi virtus quem nobilitat, pareſt, ut tales rerum indagatores quoq; facto fidem exprimant, ut honeſtatis & pietatis veri ſectatores dici queant. Altera pars quæſtionis alibi explicatur. Vide Straccham: nec

litem

litem hanc facio meam. Iehova faciat potius ut ſaltem quilibet eorum hoc peragat fideliter, quod Chriſtus adeo Sanctè cuivis inculcat: Quod tibi vis fieri, alteri quoque præſtes: & ſic minus peccabis.

FINIS.

IN-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

INDEX CAPITVM.

Partis Secundæ.

Tractatus generalis, de Rebuspublicis Hanſeaticis.

CAPVT PRIMVM.

DE vicis, villis, caſtellis, & pagis, deque eorum differentia ac diſtinctione propria. Pag. 563

CAP. II.

De oppido, urbe & civitate, in vulgari acceptione; earumque differentia. 582

CAP. III.

De pagis, diſtrictibus, ſive territoriis, provinciis, regionibus, & regnis: quomodo inter ſe differant. 607

CAP. IV.

De terminis, finibus, & limitibus cuiusque circumferentiæ & loci continentiæ deque eorum iuribus & privilegiis. 62

CA

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

CAP. V.

De collegiis, ſodalitatibus vel ſodalitiis, conſortio, & ordinibus in Republ. 638

CAP. VI.

De civitate, ſive reipublicæ effectu proprio, & utriusque diſcrimine; in quo tam multi ita graviter hallucinati ſunt: deque civitatum vera diviſione, iuxta Imperii Germanici iura. 656

CAP. VII.

De veris & genuinis requiſitis atque notis liberæ reipublicæ in civitatibus, & ſervæ; cum elucidatione evidenti introductæ diſtinctionis de iiſdem. 681

CAP. VIII.

De corpore & univerſitate ſocietatis publicæ. 697

CAP. IX.

De Republica, & maxime in ſtatu Chriſtianitatis, quid ſit. 704

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

CAP. X.

De Privilegijs, unde & quid ſint, ac quomodo iure concedantur ſuo. 715

CAP. XI.

De fœderis natura propria in genere, variiſque eius acceptionibus, & definitione vera. 725

CAP. XII.

De fœderum varijs generibus, & licitorum requiſitis neceſſarijs, ſecuritatis cauſſa. 739

CAP. XIII.

De ijs, qui fœdera icere poßint, & cum quibus fœdus ineundum. 753

CAP. XIV.

De conditionibus fœderis, & modo contrahendi aut conſtituendi pactiones firmas. 766

CAP. XV.

De ſolemnitatibus & ceremonijs fœderum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

rum: dequè officio confœderatorum, & quanam in re id propriè conſiſtat. 786

CAP XVI.

De duratione & effectu fœderum, nec non ſolemnitatibus, quæ in modo contrahendi advertendæ ſunt. 799

CAP. XVII.

Num fas ſit quandoque Principi aut Reipubl. fidem violare; præſertim ſi iniquæ conditiones, quas inire coactus eſt, & temporis commoditas id iubeat? 817

CAP. XVIII.

An fœdus & bellum pari paſſu ambulent? 834

CAP. XIX.

De fœderibus impropriè ita dictis, & cognatis eorundem. 851

CAP. XX.

De contrario fœderum, & eorum diſſolutione. 864

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

CAP. XXI.

Quæſtio, de homicidio in Burchardo 29 Archiepiſc. Magdeburg. commiſſo, quomodo ſit deciſa; & de Erroribus aliquot Pomarij in Chronico Saxonico. 877

Capitis huius conſpectus.

Documentum mutui, quod ſub aditu Archiepiſcopatus Magdeburg. Burchardus Scrapelovienſis Comes à civitate accepit, ad conficiendum iter Romanum, ita ſe habet. 896

Sequuntur documenta aliquot reliqua, ex quibus probantur gravamina, quibus contra omnem æquitatem civitatem Magdeburgenſem ſupprimere, & privilegijs ſuis exuere conatus erat ille interfectus in curia Archiep. Burchardus. 898

Privilegium à Cunrado II, Imperatore Magdeburgenſibus conceſſum. 901

VVilbrandus ex liberali donatione dedit & conceßit Magdeburgenſibus duo iugera pro amplificanda civitate. 903

Littera

Literæ Domini VVilbrandi, Archiepiſcopi Magdeburgenſis confirmationis privilegiorum. 905

Precariarum impoſitionum remiſſio extra civitatem, quæ ex agricultura ſolvebantur. 906

Litteræ reſignationis Alberti Ducis Saxoniæ Burggravionatus & Banni in Magdeburgk. 908

Literæ defenſionis Domini Ludovici Quinti, Imperatoris circa cives Magdeburgenſes. 909

Litteræ confirmatoriæ Ludovici Quinti Imperatoris, ſuper privilegiis Magdeburgenſium. 911

Abſolutoriæ eventuales à banno litteræ Ottonis, XXXI Archiepiſcopi Magdeburgenſis, ex familia Landgraviorum Haſſiæ oriundi, & à Papa Iohanne XXII ipſo Avinione Galliæ degente, tunc temporis contra Henricum Comitem Stolbergenſem electi. 912

Diploma privilegiorum ab Imper. Ottone IV. anno 1208 Magdeburgenſibus conceſſorum. 919

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Diploma aliud de anno 1216. FRIDE-RICI II. IMPERATORIS. 92

Sequitur nunc Civitatis Magdeburg abſolutio à banno propter occiſum Archiep. Buchardum, Imperatoris LVDOVICI BAVARI, *velut ſupr decisionis cauſſa in quæſtione illa mentio eius eſt facta; cuius interpretatio it ſe habet.*

CAP. XXII.

De reliquis fœderum diſſolutionibus. 936

EPILOGVS. 94

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 63 vol. 2